

DR. TARNÓCZI JÁNOS.

MARTON L.

RÁNK VÁR AZ ÉLET..

Szent István Társulat Kiadása

RÁNK VÁR AZ ÉLET...

IRTA

DR TARNÓCZI JÁNOS

BUDAPEST

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

Nihil obstat. *Dr. Michael Marcell*, censor dioecesanus. Nr. 3180. Imprimatur.
Strigonii, die 7. Octobris 1937. *Dr. Joannes Drahos*, vicarius generalis subst.

Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t. Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. –
A nyomdáért felelős : ifj. Kohl Ferenc.

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
<i>Kiknek és miről?</i>	5
« <i>Dalol a szív, muzsikál a lélek . . .</i> » — A lélek virága. — Ének nélkül? — Lehetetlen. — Daloljunk hát! — Zenélőszekrények sorsa . . . — « <i>Örök hárfá</i> »	8
<i>Vidám fiúk.</i> — Hívunk téged, öröml! — Ifjúság és öröm. — Jöjj, megmutatjuk. — A természeti ember győzelme bennünk. — Örömet meglátni — művészet. — Örömet okozni — öröm	16
<i>Szabadba fiúk!</i> — Aszfalt-kultúrán élünk! — Vissza a természethez! — Rokonunk, nevelőnk. — A fiatal élet kialakításának mintája. — Velünk «érez». — Nagy emberek természet-szeretete. — A szépség köntöseben szól. — Lelked észrevétlenül felfelé száll	27
« <i>Látuk az Istent a virágokban járni</i> ». — Valaki járt itt . . . — Színszórás. — Nem is olyan egyszerű! — A növényi élet csodái. — Gondolkodó háztartás. — Megkapó együttélés. — A virágkehelyben új tavasz érik . . . — Az Isten volt az!	41
<i>Dicsőítenek téged égi Teremtő.</i> — A csillagvilágok. — A Világok üteme. — Szférák zenéje. — Az öntudatlan élővilág. — Az emberi test és lélek csodái. — Nagy szívek istenhite. — És mi, cserkészek?	57
« <i>Az ősi föld, a drága föld . . .</i> » — Szülőanyánk . . . — Kit szeretnék, ha téged nem szeretnék? — A rög lelke. — »Magyarabb magyarságunk« — A honfoglalás és állampolgárság iskolájában. — Álljuk a vártát! — Az árvalányhaj fiai	76
<i>Ó boldog romantika, ó boldog fiatalság!</i> — Jó helyen keresed. — Menetelő fiúk. — Kitekintés az Élet tengerére. — Fakadó lelünk. — Költőiség, romantika . . . Tábortűznél. — Ezüstharang az éjszakában . . . — Ha majd szól az antik óra	89
<i>Emberebb-embert!</i> — Hadd mélyüljön a szív! . . . — Akarat és érzés a jóság. — Valahol nagy baj van. — Kezdjük az új embert magunkon — A szociális igazság és jóság iskolájában. — Idő-	

szerű «munkaiskola». — A munkásélet örömei. — A különböző társadalmi osztályú csapatok szociális értéke. — Ne kalandozzunk messzire! — Cserkésztestvériség. — A jószág elindul ... — A «jótett» lélektana	101
<i>A muskátlis ablakok és a cserkészvilága.</i> — Cserkészek a faluban. — A bizalom hídja a város és a falu között. — Hatásunk a falu kulturális és lelki életére. — Virág, dal ... Népi művészet.....	132
<i>Modern lovagok.</i> — Egyenruhánk. — «Lovagi tornáink.» — A cselekvés mezején. — Eszmények szolgálatában. — Védtelemek és nők ... — Eszményképek	142
<i>A Vezér: Jézus Krisztus.</i> — Jelszava: nem lemondás, hanem életigenlés! — Palotája a — természet. — Egyénisége: melegség, vonzás. — Útjain: az igazság, a győzelem, az élet	157
« <i>Kell az erős har, a férfiú mell!</i> » — Testápolásra szükség van. — Lélek nélkül mi is az? — Testművelés — lélekműveléssel!	168
<i>Igaz férfiúság felé...</i> — Lelki edzést! — Tartsd vissza... türed el! — Nem dühöngünk a test ellen, de szeretjük a szellem szépségét. — Életművészet a fegyelmezett akarat útjain	175
<i>A szellem uralma az ösztönösségen.</i> — «Hogy készenlétben találják a katonát». — Kérlelhetetlen zsarnokok kezében. — Ez erő, ez szabadság? — Álpróféták, hazug jelszavak. — A józan lélek kitekintése az életre. — Szellemtől átítatott vágyaink, érzéseink	186
<i>Késő!</i> ... — Mint a virág és szél ... — Már késő! ... — Eltékozolt boldogság	206
<i>A becsület ifjúsága.</i> — «Erős, mint az oroszlán». — Egy szó — egy férfi. — Bajtársiság	215
<i>A cserkészvilág sodrában.</i> — A napsugár iskolája. — Jól irányított természetes készség: erény. — Személyes, belső meggyőzés. — Cselekedni öröm — meghátrálni szomorúság. — Az erő és gyengédség összhangja	229
« <i>Ő ad erőt a nagy harcra</i> ». — Önerőnk nem elég. — Elégséges erkölcsi indítást csak a vallás ad. — Vallás nélkül legfeljebb tragikus hős az ember. — Mindezt tudja a cserkészvilág.....	239
<i>Az élet «cserkészei».</i> — Ránk vár az élet. — A «Nagy Király» hírnökei. — Életboldogság. — Estharangok ... — Táborhegyén	249

ELŐSZÓ

Felfedező útra küldenek valakit! Közben alkalmas helyeken alkotnia is kell: állomásokat kell felállítania! És nem is egyfélé, hanem olyant és annyit, mint amilyenre azon a helyen éppen szükség van.

Igazi sikerrel ily úton az fog járni, aki alapos tudással, aprólékos körültekintéssel oly csomaggal, felszereléssel indul útnak, hogy adott esetben a csomagból mindig elő tudja venni azt, amire éppen szüksége van.

Vajjon az ember számára van-e titokzatosabb, fontosabb és nagyobb út, mint maga *az élet útja*, amit kinek-kinek biz végig kell járnia. Kellemetlen meglepetésektől mentes, eredményes, szép és boldog ez az út akkor lesz, ha ki-ki bölcsen és nagy körültekintéssel készíti el az élet útjának minden kincsnél többet érő csomagját.

Persze az a legszerencsésebb, aki mennél hamarább elkészül ezzel a csoda-csomaggal. Jó, ha már ifjú korában az ember hátán van ez a csomag. Van, aki ifjú létére maga el tudja ezt a csomagot készíteni, de azért vannak bölcsék és öregek, hogy segítségükre legyenek a fiatalabbaknak.

Az élettapasztalat révén bölcsökké érett mesterei a szép életnek — az *életbölcseleők*, minden idejüket és tudásukat az ifjúság életének boldogítására fordító — *pedagógusok*, ezek azok az öregebbek és bölcsőbbek, akik hosszú századok munkája és tapaszt-

talata révén *megalkották, összegyűjtötték és rámutatnak* azokra az erkölcsi és szellemi eszközökre és szerszámokra, melyek nem hiányozhatnak az életnek ama bizonyos nagy csomagjából.

Boldog az és boldogul, aki ezzel a csomaggal indul az élet útjára!

De úgy kézzelfoghatóbban, melyik ez a csomag és hol szereshető be?

Nehogy elfogultsággal vádoltassam, mielőtt nevén nevezném a gyereket, egy analógiával vezetem be az egészet.

A budapesti Szent István Bazilikáról az építészek azt mondják, hogy az olasz reneszansz alkotású templomok között világviszonylatban is a legelsőik közé tartozik. A zseniális tervező, Ybl Miklós minden nagysága mellett, *természetszerűleg* is így kellett ennek lennie. A Bazilika ugyanis nem *korabeli* templom. Nem akkor épült, amikor megszületett az olasz reneszansz. Jóval később, amidőn már teljesen kialakult, kiforrott ez a stílus. Így természetesen méltó, hogy a legtökéletesebbek közé tartozzék. Találóan mondta egy igen neves műértő: «a mi zseniális Ybl Miklósunk bejárta az egész világot, magába szívta a reneszansz minden mézét és rálehelte erre a templomra. Ezért ilyen szép a Bazilika».

Az élet útjának vándora pedig a *cserkészletben* talál arra a csodálatos csomagra, melyben benne van mindaz, mi az életet széppé teszi és az élet minden viszonylatában nyújtani tudja azt, amire éppen szükség van. *Ma* szinte teljes biztossággal állítható ez. Mert a cserkészlet zseniális alkotója végig járta a világ összes pedagógusainak és életbölcseinek gazdag tárházát és minden irányzatból a legjobbat, a legbeváltabbat kiválogatta, azután a *mai kor* igényeihez formálta, egypár igen bölcs új vonással megszépítette, tökéletesítette és végül néven is nevezte, mondván, hogy ez a *cserkészlet*.

Azóta újabbat az élet eligazítására a bölcsek nem alkottak.

Ezért merem állítani, hogy a cserkészzet *ma*, mint összefoglalója a legkiválóbb pedagógiai elveknek, azok számára, akik *nevelni vagy nevelődni* akarnak, feltétlenül szükséges.

Hol található ez a cserkészzet?

Többek közt és kiválóan ebben az értékes könyvben.

Kiválóan, mert fárasztó és iskolai rendszer helyett a szakavatott író a cserkészzet lényege és lelke szerint húzta meg könyvének szerkezeti gerincét. A cserkészttörvények, a fogadalom és cserkész-költészetten át kiverődő igaz lényege a cserkészzetnek rendszerbe van foglalva oly módon, hogy abból nem tankönyv, hanem az *életnek a könyve* született meg. Oly könyv ez, melyet el kell olvasnia a cserkésznek, hogy a cserkészetet a legmélyén is még jobban megismerje; el kell olvasnia minden vezetőnek és nevelőnek, hogy még jobban és lendülettel tudjon vezetni és nevelni; el kell olvasnia a nem cserkésznek is, hogy cserkészzet nélkül is tudjon több, emberebb ember lenni. Könyv, mely mindenkinek való és jó.

A könyv sok értéke közül különösen kiemelem, hogy a könyv minden tétele, az életet eligazító szabályok nagy sokasága mindmind ünnepi ruhában vonulnak el előttünk. Ezen a beállítás és a stílus pompáját értem. Az író nem untat és nem fáraszt bennünket bölcs útmutatások taxatív felsorolásával, de lendülettel, költői magaslatokba szárnyalva ünnepi élvezetet nyújt a könyv minden fejezete. Nem lehet és nem szabad ezt a könyvet habzsolva egy futamban végig olvasni! Nem úgy és nem arra készült ez. Az merít belőle legtöbbet, aki ünnepélyes hangulattal és nagy komolysággal olvassa, mert a könyv maga is így íródott.

Hiszem, hogy a vasárnapi hangulatot lehelő könyv örömeire és hasznára lesz mindazoknak, ifjaknak és öregeknek, akik a szép életet keresik, avagy annak mesterei akarnak lenni.

Witz Béla

a Magyar Cserkészszövetség tb. elnöke.

„DALOL A SZÍV, MUZSIKÁL A LÉLEK”...

A lélek virága...

A cserkészzetben, fiúk, daltól hangos az élet!

Nem nyithattok be közéjük annyira fáradtan, hogy meg ne viduljon arcotok, nem lehettek annyira unottak, hogy homlokotokon meg ne enyhüljön a gond. Ha nyomottság üli meg lelketeket, ez a dalos fiatalság kék eget von lelketek fölé.

Milyen *bölcs dolog* is az fiúk, hogy ti énekeltek! Mert a dal a legmélyebb lelkiség. Vannak hangszerek, melyek a szépség és inspiráltság nem sejtett világába ragadják az embert s a hárfák, gitárok és hegedűk hangszövedéke megigézi és úgy elönti a lelket, mint jázminillat a májusi estét, mégis minden hangnál szebb és kifejezőbb az emberi hang, mert itt a lélek a saját húrjain játszik. Ez lélekfakadás, léleknyílás.

Mikor egy-egy megkapó dallam száll el a lélekből, az olyan, mint a virágfakadás tavasszal. A dal a lélek virága.

Ének nélkül? Lehetetlen.

Amikor az öröm trillázik a lélek húrjain, majdnem bizonyos, hogy dalban csattan el, mégpedig olyanban, hogy akaratlanul is tavaszra, virágzó cseresznyeágra gondol az ember. Igen, a lélek a dalban az öröm és boldogság illuzióját tudja kelteni és belenevelni másba. De éppoly szépek a fájdalom és szenvedés szólamai is, amikor édes-búsan oldódnak fel a vággyal, a valahová

visszahúzó sejtéssel teli melódiák. Ilyenkor a szív színültig telve van a visszaemlékezés, vagy elérzékenyedés terhével s kicsordulnak belőle a megtisztult szenvedés gyöngyei.

Sokszor úgy hiszi az ember, hogy képtelen énekelni, mert a mosoly és ének gúnynak látszik saját fájdalomával szemben. A hangszer hallgathat, de a lélek húrja zengésbe jön, mert nem teheti, hogy meg ne remegjen a hatásokra, amelyek közvetlenül hullanak rá, amelyeket senki el nem zárhat előle s amelyek éppoly biztosan és hűen jelennek meg, mint a visszhang az első hangra. És legyen ez a félig öntudatlan dalbarezdülés a vágyaink haldokló virágszála, vagy a csendes megadás; legyen a sikoltás felviharzása, visszahozhatatlanul elmúlt reményeink temetése, vagy a tiszta idők halvány emléke, — de azzal, hogy elszállt a lélekből, máris a lélek megbékélését és felengedését szolgálta. A léleknek kényszerítő igénye az érzés, következéskép a — dal.

Azért a legszebb tehát az emberi hang és azért a legőszintébb és leginkább szívhez szóló, mert benne az emberi lélek saját *benső lényének* tisztaságát adja. Az ének a lélek gazdagságából jön, a szív mélységeiből bugyog felfelé; akár az öröm hírnöke, akár a fájdalom trubadúrja, egykép a szív szűrőin szívárgott át: az egyik kicsordulás, a másik — csepp a szív véreből. Innét, hogy az öröm melódiáit tulajdonkép éppúgy «átszenvedi» a lélek, mint ahogy együtt-érzésében együtt szenved saját bánatos dallamával. Semmivel sem kevésbé a lélek lényéből való a dal, mint a gyöngy a kagylóéból. Ezt a gyönyörű ragyogású jószágot kavicsszemecske izgatására, fájdalmak és kínok közt gyöngyözte ki magából a kagyló. Megfagyott verejtékcsepp. Most szépség és ragyogás; azt hinné az ember, hogy a boldogság szülötte, pedig a fájdalomé.

Ki sejténé, hogy a boldogság melódiái alatt is lelki értelemben szenved a szív! Viszont, amikor a fájdalom dúdolgat halkan, vagy sötét vihariskálákban az ajkon, — valójában a szív mélyén már az újra megtalált életkedv szikrája éledezik. A megújulás tavaszi

érzése s a szomorúság fájdalma egykép és elkerülhetetlenül a *szíven*, mint hangszeren *átszűrt* melódia, a lélek énekbe foglalt szívverése, legőszintébb üteme. A lélek a saját maga gazdagságából közvetlenül árasztja lényét.

Ezért az ének, a vox humana, a legőszibb, a legtermészetesebb, a legigazibb lelki kultúra. Velünk született szellemi kincs.

Emberi ének, dalos természet, éneklő szív! Úgy szólsz hozzáink, mint gyermekhez az anyaszívre vágyás, mint vándorhoz a célbaérés, mint hontalanhoz az otthonraelés . . .

Daloljunk hát!

Ha tehát az ének a szív termékenységéből beszél, akkor jó jel, fiúk, ha énekelni tudunk. Egyúttal a legnemesebb kedély- és érzelem-mélyítés. Míg elszáll az ajkról, valami csodás visszahatással mindjárt vissza is adja magát a léleknek, hogy az még mélyebb és gazdagabb legyen. A dal a *szívből* jön és a *szívhez* vágyik vissza.

De ha ilyen mély a dal lélektana, akkor legyünk boldogok, hogy annyira lényeges szerepet juttat számára a cserkészet!

Hát a cserkészek úgy igazában dalos lelkek! Miért ne, úgy-e fiúk? Azért, mert fölötte mostohává vált az élet és nagy taposó malomkerekek közt zúzódik fiatal lelkünk, — kedvünket, a *kedély és lélek rugalmasságát* el nem veszítjük! Sok mindent megvont tőlünk az élet, de lelkünk gazdagságából, a szívnek aranyos derűjéből mindig meríthetünk fölséges örömet. Ezt senki el nem veheti tőlünk, ha csak magunk nem. Küzdenünk kell — fiatalon, korán — a gondokkal a megélhetésért, a vizsgák gyötrelmeivel, hogy valamit tudjunk, a műhelyek verejtékével, hogy valamik legyünk, — de azért meglapulnunk mégsem szabad a küzdelmek alatt! A lelkünk szálegyenes cédrus legyen és ne törpe boróka! Küzdünk a boldogságért a boldogtalansággal, a békéért a békétlenséggel, a sikerért a sikertelenséggel, a jóért a rosszal s tudjuk, hogy sok minden nem fog sikerülni, — de végül is értékünk és öntudatunk

fokmérője nem az lesz, hogy mire vittük az életben, hanem hogy milyen irányban küzdöttünk!

Hogy kevesebb esik ránk az élet ragyogásából, mint a békésebb korszakban, vagy a gazdagabb népeknél, még nem érezzük magunkat szegényebbeknek! Mert hát a szegénység még nem boldogtalanság, aminthogy a gazdagság nem mindig boldogság. A küzdelem még nem veszített csata, vagy valamilyen megátkozott élet haragja felettünk, hanem a győzelem ára. Ha nem volna küzdelem, nem tudnók, mi a győzelem, mi a fensőbbség, a felszabadulás, a boldogság.

Miért csüggedjünk hát, miért szomorkodjunk és miért kókadna le a fejünk? És nemcsak hogy éppen vánszorgunk, mert úgysem lehet menekülni a gondoktól, hanem mosollyal az arcunkon, a jó győzelmének reményében fejtjük le magunkról a lelki és anyagi gond polipkarjait. Nem elkerülhetetlen sors járma alatt robotolunk, hanem a hervadás és letargia fölé lelkünkéből akarunk kiültetni örök tavaszt.

Az ilyen ifjúság ajkára pedig *ének* kívánczik. Ez, úgy-e, belénk neveli, belénk diktálja a lelkes és fiatalos életnézetet. Dal kell ide, amely olaj legyen karra, szívre és észre egyaránt; ének, amely az elszánt akarat és tevékeny életkedv széles lendületét viszi.

Bizony a cserkészletben a dal sokkal inkább szolgálja a lélek ily irányú formálását, mintsem gondolnók. Már az a tény, hogy úgyszólván nincs összejövétel dal nélkül, s az összejövetelek legtürelmetlenebbül várt része éppen a dal, — mutatja a *«dalolás» nagy pedagógiáját*, amely természetesen nemcsak abban áll, hogy ragadja az embert a célok felé, hanem abban is, hogy — nekünk valóan töltünk el egy félórát.

*

Bizonyos, hogy a *legtisztább örömek forrását* nyitja meg számunkra, ha végigtarlózhatunk pl. a magyar föld és magyar lélek

gazdag énekvilágán, amely keresetlen egyszerűségében utolérhetetlenül érzékelteti a szív melódiáját és a hazai rög lelkét. A *faj lelke* szólal meg bennük, váraink romantikája, hagyományaink, szokásaink, meséink aranyos világa. A daliás János vitézek, a tisztalelkű Iluskák, vágató huszárok, búsuló juhászok, magyar regék és regősök, az elszánt magyar történelmi akarat, országpusztulásról szóló siralmas énekek, — honvédnóták, ragyogó jókedv, csárdásos-táncos akkordok, nagy mélézás, tóparti halk muzsika, árvalányhajás falu, darvak riadása, kelepelő gólya, széles aranymezők búzavirág- és pipacsszegéllyel, holdas éj fel-felsíró pásztorilinkóval, tábortűz . . .

De ki győzné szavakba foglalni, vagy kimeríteni azt a világot, amely feltárul előttetek, fiúk, a cserkészlet dalában, amely vár rátok, magához ölel, megigéz és arcotokra leheli virágos illatát? Fiúk, köszönjétek meg nagyon a cserkészletnek, hogy a korzók és kávéházak elkoptatott kupléi mellől ilyen csodás világba hozott át az ének szárnyain, ahol a *szép és nagy élmények* forrásai fakadnak fel a lelketekben. Mióta dalolunk, azóta könnyebben lepattog rólunk az utca bacillusa és nem fojtogat annyira a műhely.

*

Tudom, szerettek dalolni. Örüljétek neki, mert aki őszinte érzéssel, átszellemült lélekkel tud énekelni egy nemes dalt, annak a lelke mélyén valamilyen *letakart kincs* van, a jóság valamilyen szikrája lappang.

Puccini, a nagy zeneszerző kegyelmi kérvényt terjesztett fel egyszer a királynéhez egy rab szabadonbocsátásáért, — azzal a megokolással, hogy az ablaka alatt énekelgetett egy dalt: «Oly melegen és annyi érzéssel, hogy — nem lehet bűnös».

Mindig is a finomság jele az embernél, ha elérzékenyedik egy-egy nemes melódián, mert arra az emberre még lehet hatni nagyobb dolgokban is. Köztudomású, hogy a hithirdetők, mikor különösen vad nép felé ereszkednek le a folyókon, nem egyszer

megkapó dalt énekelnek, vagy muzsikálnak; erre még az ember-evő is ellágyul s újra kifeszített ujjai közt elernyed a húr.

Mert nagy hatalom és varázslatos erő a dal... Felemeli a lelket s megtölti az érzések és tiszta hangulatok kristálypatakjával... Isten adta vigasztalásul és erőforrásul...

Zenélőszekrények sorsa...

De csak *finom lelkek* érzik meg igazán a dal áldását. Jaj, őriznünk is kell lelkünknek ezt a finomságát, tisztán kell tartanunk kelyhét, húrjait óvnunk minden káros befolyástól, eldurvulástól! Milyen szomorú is az, ha valakinek süket a lelke, ha nem fogja fel többé a finom hatásokat. Nincs mondanivalója a léleknek a szív számára, hiszen nem felel a halk megérintésekre, és nem jön viszontrengésbe az élet finom melódiáira.

Bizonyára hallottátok a költőktől és íróktól megénekelt öreg zongora történetét. Ott szomorkodott szegény valamelyik alpesi vendégfogadó sarkában. Olyan régi, karcsúan hosszú zongora, a biedermeier-korból. Ott álmodozott a sarokban a régi szép időkről, amikor lilaruhás, fodros rokokó-lányok ültek le hozzá s édes dalokban bízták rá szívük álmát. Most a faluból a parasztlegények jönnek ide duhaj kedvükben mulatni s a tanító veri számukra a billentyűket éktelen erővel, mert alig-alig jön már hang a rekedt szekrényből. Este néhány turista nyit be szállásra és első dolguk, hogy batyuiukat rárakják a zongorára, s aztán ők is neki esnek a vén szerszámnak. A zongorának a háziasszony hozza a megváltást, aki eloltja a lámpát, mire nyugovóra tér a társaság.

És íme, a zongora is álmodik. A régi kedves szalónról, a csipkefüggönyös ablakról, a rokokó-vázáról...

Reggelre nagy művész köszöntött be a fogadóba. Lelke telve a nap élményeivel: nem csoda, mert a mai különösen szép hajnal úgy kinyitotta lelkét, mint a nap a virágkelyhet. Csordultig telt lélekkel ül a zongora mellé. Előbb lágyan cirógatja végig a billen-

tyüket, szinte leheli, mintsem üti a hangokat. Az öreg szerszám halkan, elfogódottan válaszol, de aztán mindinkább megjön a hangja: édesen zeng az ezüst hangfolyam. Nem telt bele néhány perc s elvarázsolt némaságban vette körül az egész vendégfogadó a művészt és az ódon zongorát. Azt hitték, csoda történt. A zongora pedig bűvös hangfolyamban vitte a művész lelkét, vággyal teli, édes dallamokban.

Minek említsük, hogy nem tartott sokáig a zongora öröme. A nagy művész másnap tovább ment. Mondják, hogy a zongora húrjai még éjjel is meg-megremegtek a gyönyörűségtől: halk melódia áradt belőle, mint valami zenélőszekrényből . . . De aztán megint csak kezdődött előlről a játék: megint csak duhajul ütötték, verték billentyűit, amire a szegény zongora nem tudott felelni.

Lám, fiúk, a *szív is zenélőszekrény*, csak tudni kell megszólaltatni. Sok léleknek a sorsa azonban olyan, mint az öreg zongoráé. A helyett, hogy érzéssel, finomsággal közelednénk hozzá — mások, vagy éppenséggel saját gazdája, durván rontanak rá, ütik-verik, elhanyagolják . . . Persze, hogy akkor bezárul, elnémul, vagy esetleg el is durvul és később már képtelenné válik a finomabb hatásokra, mert egyenesen elnevelték azoktól. A cserkészetben a lélek művelésének és finomításának nagy forrása az ének. Olyan ez, mintha finoman érző kéz simogatná végig a lélek húrjait, hogy szebb világba ébressze és nemes érzésekre ragadja.

«*Örök hárfá*».

Van aztán a cserkészetnek néhány dala, amely igazán «művészi kézzel» nyitja fel a lélek ajtaját s a fiatalság legigazabb érzésvilágát fakasztja fel a lélekben, erővel zengőn és mégis gyengéden.

Gondolunk itt a sok között a cserkészet indulóira, amelyek a cserkészszeme lüktető életét és lényegét öntik át vidám énekbe, dallamosan, de csak annyi elérzékenyedéssel, hogy az acélos kilépést meg ne bénítsák.

Fiúk, föl a fejjel A harsona zeng . . .
Jó fegyverünk: izmos karunk,
Égő szemünk, vidám dalunk . . .

Engedjétek hát fiúk, hadd ragadja lelketeket magasba az
ének!

És főképp — *ének legyen egész éltetek . . .*

Örök hárfá, melyen erővel zeng a fiatalság szépszenvedélyű
élete, . . . ezüst harang, tiszta érzések szelíd csendülése, . . . orgona-
zúgás, amelyen elhalkul minden, ami bántó, ami fájó s — örök-
ifjún zúg az Élet orgonája.

VIDÁM FIUK

Hívunk téged, öröm!

Mi kívánczozhatnék természetesebben az ifjúság Orgonájának sípjaira, mint az öröm. A vidámság verőfényes színei. A felnőttnak, meglett embernek csak óhaja, de az *ifjúnak epedése* : szállj le közénk, Öröm!

Hívunk téged az iskolába, ahol a színtelen falak mögött a betű és számrengetegek elméleti világában olyan könnyen elfrad az ember!

Hívunk téged a műhelybe, a gépek unott zöreijébe, ahol úgy belefásul a lélek a kenyér napszázába; mert a füsttel és porral együtt ráül a lélekre a hamuszínű közöny, mintha mindig november járná a kék ég és napfény ígérete nélkül. Hívunk téged örömi!

Hívunk a modern élet száz és száz útvesztőjébe, hogy a kenyértelenség és kenyérharc gondja túlkorán ki ne égesse lelkünk üdeségét, mint a domboldalokról az aszály a virágot; hogy a modern örömrablók ki ne lopkodják lelkünkéből az örömek gyémánt-tiszta forrását s az öröm álprófétái meg ne szédítsenek a boldogság lidérceivel.

Hívunk téged, tiszta öröm, amely a kötelességteljesítés verejtékeit gyűjtöd aranyserlegbe és a tudás keserűségéből készítesz édességet számunkra. Téged akarunk felismerni jól megharcolt küzdelmeinkben, a becsület erejében, az elígért szó hűségében,

kivívott diadalaink ujjongásában, lelkünk felfelé ívelő lendületében, amint biztatsz, jutalmazol s reménytelen felfelé mutatsz . . . Hívunk téged, öröm!

Ifjúság és öröm.

Az öröm, életkedv és alkotásvágy.

Mindenkinek szüksége van rá, hiszen az élet hajtókereke, — a szív piros patakjának csobogtatója. Nélküle lenni annyi, mint meghalni — a tetterő és cselekvés számára. Valóban, úgy kell az élethez, mint az étel, mint a víz, mint az alvás. Míg azonban a meglett korhoz és az élet csalódásokon átvándorolt emberéhez jól áll a megszürcült realizmus, az emlékek halvány tónusa és az ősz lombot hullató hangulata, addig a fiatalságnak épp ennyire igénye a verőfényes életvidámság. Ha az őszülő fürtökhöz nem illik rózsakoszorú s az október fájdalmas haldoklásához a májusi ég, a *fiatal lélekhez* még kevésbé az unottság sárguló avarja. És ha a virág, fa, föld ifjúsága napsugárba és vidámságba öltözött tavaszt kíván, mennyivel inkább a szív ifjúsága! Hiszen amennyivel több a lélek a virágnál, annnyival több és igazabb is a benne elnyúló vágy.

Ha az öntudatlanul élők felfelé sarjadásához az öröm és üdőség frissesége kell, hát mennyivel inkább a lélek fiatalságához, hogy benne minden alkotásban, a szellem és akarat lendületében teljesedhessék ki belső hatóereje szerint.

*

Az ifjúság el sem lehet öröm nélkül. Mindennél jobban tudja ezt a cserkészzet. Sőt ha nélküle akarna lenni — ha mással nem, hát néhány nótával —, egyszerűen beleerőszakolná az élet fensőbb értelemben vett vidámságát. Mert a lélek mélyéről fakadó öröm az erő forrása, a kóros szomorúság pedig a lélek erejének megtörése. Az egyik felfelé ívelés, a másik magábaroskadás; az egyik az élet, a másik megsemmisülés. A jókedv a lelki egészség jele, és ezért a *jellemet is segíti*, erősíti az öröm.

Kérdezitek, hogyan? Egyszerűen úgy, hogy a szomorú em-

bernek ernyedte az akarata és így könnyebben elbukik a kísértésben. Csak *vidám lélek lehet erős* s az élet megpróbáltatásainak terhét csak az bírja, akiben él a lélek mélyén a kiegyensúlyozott ember bízó világa. Aki az elsötétülés óráiban is tartani tudja a reményt és valahonnét magával hozott örök tavaszt; aki mindig talál legalább szemernyi helyet, ahol a tavaszi remény magvát ápolhatja; mindig talál fogódzó pontokat, amelyekbe beleakaszthatja a kibontakozás és megnyugvás horgonyát. Valami el nem múló, el nem tiporható szivárványhíd a szirtek fölött; a felhőszakadás mögül kibúvó kicsi világosság, az égaljnak kéksége, ahonnét majd diadalmasan tör elő a megújult élet sugárkévéje. Mert ennyire nagy *elsötétülések* és *megrendülések* is várhatnak ránk az életben.

*

Nincs is arról szó, fiúk, hogy azt mondjuk nektek: jertek velünk és megmutatjuk, hogy csupa öröm az élet. Mintha a cserkészlet nem ismerne mást, csak örömet! Fiatal fejjel is jól tudjátok, hogy telve van az élet szenvedéssel, ha nem a tiétekével, hát a máséval. Nem egyszer le is vennétek más szívéről a szenvedés terhét, mert az a más az édesanyátok, vagy atyátok, vagy valaki, aki egészen közel áll hozzátok. Ma éppenséggel nem csodálkozunk, ha alig serdülő, vagy alig felserdült fejetek tagadón ráznátok: öröm? — dehogya: a fájdalom, békétlenség, nyomorúság hidegsége mered ránk mindenfelől! És akik még tudunk is mosolyogni és tartjuk a fiatalság külszínét, belül tele vagyunk gonddal és a jövő bizonytalanságával.

Mintha csak *kihalóban* volna a világon az öröm és a szenvedés terpesztené fölénk feltartóztatlanul sötét szárnyát! Igen, halljuk a mérhetetlen testi szenvedés sóhaját, vagy inkább velőtrázó sikongását, amit az éhség, kitaszítottság, halálhörgés ad ezer és ezer embertestvérünk ajkára. A gyűlölet és felforgatás füstfelhőbe takarja nemcsak az ég kékjét, hanem az emberi béke és

öröm szelíd horizontját is. Halljuk az árvák panaszát, a gyász mélabús nótáját, látjuk a könnyek ki nem apadó folyását, éhségtől és betegségtől megfagyott emberbimbók és vézna gyermekek halálba hullását. Jaj, ezek megdermesztik az ajkon a jókedv kacagását és lehervasztják az arcról az öröm pirját! Orkánban, tenger hullámai-ban, lángok sistergésében, gyárok zakatolásában, az élet porondján küszködőkben és az onnét leszorultak vergődésében: szüntelenül sír, zokog a szenvedés viharja.

Hol van hát az öröm?

Jöjj, megmutatjuk.

És a cserkészlet mégis *vidámságot* hirdet. Nem azt mondja, hogy a világ nagy örömtanya, de azt sem, hogy merőben fájdalom-ból és sorvadásból szőtt haldoklás. Nem azt mondja, hogy hahotázz ész nélkül, de ne is add a szíved a kedvetlenség bágyasztó ölelésének.

Nincs rá szükség. Ezzel a helyzeten mitsem segítsz, legfeljebb közönyösséged miatt még mélyebbre zuhan kedved és lelked. A szenvedés itt van köztünk, az az élet nagy adottsága, azon nem keseregünk kell, hanem tőlünk telhetően fölé emelkednünk. El nem kerülhetjük és ezen nem esünk kétségbe, hanem javunkra fordítjuk szenvedésünket. Van annak valami értelme, ha a Gondviselés bevette háztartásába. Szomorkodnia csak annak kell, aki elmulasztotta kimeríteni *saját szenvedéseinek hasznosságát*. Ime, ezzel máris mutatkozik a lelki öröm alapja.

Van szenvedés, sőt testünk és érzékeink tunyasága miatt szükséges is a szenvedés, hogy *mélyüljön, finomuljon* a lelkünk. Szükséges, hogy sok-sok egyéni és önző kedvtelésünk meghaljon, hogy végigboronáljon az érzéki emberen a szenvedés, mint az alaktalan tömbön a véső, hogy az a másik: a nemesebb, a szobor-szépségű szellemi-ember éljen. A szenvedés nagy művész és nagy átalakító! A búzamágra, ha levegőn marad és meg nem rothad a földben, halál vár; ha azonban búcsút int egyidőre napsugárnak

és madárdalnak, mert a szétmállás és meghalás sírjába temetkezük: akkor új és a réginél bőségebb életre yirrad.

Ez a mi *életvidámságunk alapja* a szenvedések között: ha akarjuk, erősebbek tudunk lenni a szenvedésnél, sőt magából a szenvedésből a szellemi ember fensőbbrendű értékeit kovácsoljuk ki. A szenvedést emberileg nem lehet szeretni, az fáj. De ki nem veszi észre, hogy a gőgből alázatosságot, a szertelenségből összeszedettséget, a nyerségből gyengédséget, a kegyetlenségből megbocsátást formál? Érdeklődővé teszi a közönyöst, együttérzővé az önzőt; a távollevőt közelhozza, a lelkeket összeforrasztja úgy, mint semmi más. Új életre gyúr át, vagyis inkább méltóvá szül arra az Életre, ahol a kinyilatkoztatott vallás tanítása szerint nincs többé fájdalom és szenvedés, csak öröm, meg boldogság . . .

Úgy van, az a mi életvidámságunk forrása, hogy erősebbek vagyunk a szenvedésnél, sőt a — halálnál, mert a sírveremből is az élet fényessége árad! Ez az az Assisi Ferencek életvidámsága, ahol megáldják a szenvedést, mert akik hallgatnak tanítására — «második halál nem fog fájni azoknak».

Félre hát a szomorú lemondással és zuzmarás tájakkal! Mi a szenvedés gondolatával járunk, de nem sötétül el benne a lelkünk.

*

Mélyre van lehorgonyozva a mi életvidámságunk, hiszen bizalmunk és optimizmusunk *nem a fizikai öröm* és apró-cseprő kellemtelenségek hullámverésén nyugszik. Zavartalan lelki nyugalmunk a *kiegyensúlyozott világnézet* eredménye; meg nem ingatja semmi, amint az Óceán mélyét sem nyugtalanítja a felső rétegek hullámozása. Bárcsak úgy igazában szert tennénk erre a fensőbbeséges «vidámság»-ra, akkor a lélekművelés, az alkotás és jóság be könnyen menne! Akkor ez a lelki derű védene bennünket az elernyedéstől és alacsony örömeiktől, mert nem adnók fel olyan könnyen a harcot az ösztönök ellen.

A régiak hallatlan bölcsességgel a hetedik főbünt: a jóra való restséget, nem inertia-nak, hanem tristia-nak, azaz lelki szomorkodásnak nevezték. Hát az bizonyos, hogy ilyen lelkiállapotban nem is lehet igazán alkotni, vagy küzdeni. Jól mondta valaki (Szal. Szent Ferenc), hogy a szomorúság eszköz az ördög kezében arra, hogy vele a jókat megkísértse és a jótól eltántorítsa. Mindent elkövet, hogy az erényes életet száraznak és vigasztalannak tüntesse fel s így kedvetlenséget szítson a lélekben. Ha sikerül — nyert ügye van, mert a kedvetlenség megtört erő. Másrészt az ördög minden tudományát előveszi, hogy a vétkes szenvedélyek gyümölcseit édesnek és az igazi örömek forrásának tüntesse föl, hogy aztán annál nagyobb legyen a kiábrándulás és örömtelenség. Tudja, hogy a letört lélek számára nincs kivezető út a vétkek barlangjából.

Az öröm szárnyakat ad a léleknek a küzdéshez és felemelkedéshez, az örömtelenség pedig letöri az embert a természeti élet gyengeségeihez. Az örülni tudó lélek előtt még vannak távlatok, de az örömtelenség a *lélek bebörtönözése*.

Mindenki tudja, hogy *a cserkész az öröm különleges forrásait* nyitja meg számotokra. Amikor dalt ad ajkatokra, amikor kivezet a természet szépségeihez, megmutatja a jóbarátság áldásait, az akarat diadalát, a jóság illatát, a becsület öntudatát, a tevékenység varázsát, a lovagiasság királyságát, az idő felhasználásának tudományát, a megmentett lelki tisztaság és ifjúság boldogságát: mindannyiszor alabástrom-korsót ad kezetekbe, amelyet az örömek csillogó forrásával töltött meg szívetek és lelketek számára.

A természeti ember győzelme bennünk.

Megfigyelhettétek, hogy a kedvetlenség nagyon sok esetben a «természeti ember» győzelmét jelenti bennünk. Ha valaminek elvesztése, egy kis megaláztatás, vagy sikertelenség szerfölött bánt bennünket, oka rendszerint az, hogy még nagyon sok bennünk *a dolgokhoz való rendetlen ragaszkodás, a hiúság és a gőg*. Nincs

meg lelkünkben a kiegyensúlyozottságból és az igaz lelki békéből származó fölényesség, amellyel nézni tudók az élet szeszélyes változásait. Ezek jórészen igazán kár keseregni, mert erőnkön és befolyásunkon úgysis kívül esik!

— Meg kell tanulnunk, hogy a jókedv nem ideginger, vagy izgalom, hanem a lélek kiegyensúlyozottságából és a lelkiismeret nyugalmaiból fakadó tiszta öntudat. Mondják, hogy a méhecske, mikor szélvihar kapja el, apró kavicsokat szorongat a lábai között, hogy úgy biztosítsa egyensúlyát: lelkünk is csak *a szellem hatalmával* és kicsiségeken fölülemelkedő nyugalmaival állja meg rendületlenül az öröm és szenvedés ingadozásait.

Rá kell magunkat nevelnünk, hogy a kedvetlenséget *erős akaráttal* elűzzük magunktól. Hiszen a morcosság a lélek rozsdája, amely képes arra, hogy megölje a lelket, mindenesetre — hogy szárazzá és hasznavehetetlenné tegye. Tudjátok, mi a lélek rozsdájának súrolókefeje? — az öröm. Az öröme hogy felenged a lélek! Egy-egy örvendetes hírre üdévé válik a még annyira fáradt test is! Bizonyára megfigyeltétek már az öröme ilyfajta hatását. De megfigyelhettétek azt is, hogy még nagyobb a lélek hatása a testre! Az erős akarat hőst csinál a természettől félnék egyénekből és hősi teljesítményre készíti a már-már kimerült testet. Erős akaráttal nem egyszer fertőző betegségeket és bacillusokat kerül el az ember, aminek megvan a fizikai alapja is, mert általános hangulatunk és akaratunk befolyásolja és fokozza vérkeringésünket és így növeli szervezeti ellenállásunkat.

Kicsiségeken és apró túsúrásokon *felülemelkedő*, állandó örömet vigyetek hát a lélekbe! A lélek aztán a maga pezsgő vidámságát majd szétsugározza az erekbe, idegekbe, szívbe és mindjárt más az ember! Másképp megy a munka, a hivatás; mert lelkem hangulatát erőátvitellel kiárasztottam előbb saját magamra, aztán magamból másokra: személyekre, tárgyakra, munkámra. Jaj, ezt *fiatalkorunkban* kell megszoknunk! Ha most elhagyjuk magunkat

s órákig, napokig engedjük, hogy a sejt, izom és a vér lagymatagsága öntse el bennünk a szellemet, — akkor a szokás révén javíthatatlanul beleeszi magát természetünkbe a kellelenség és zsémbesség, saját magunk és mások terhére.

*

A fiataliságnak föltétlenül *derűsnek* és vidámnak kell lennie a szó *lelki* értelmében. Nem, nem engedhetjük, hogy hivatlan tolakodók, a rosszkedv kacérkodása és az idegek ingerlékenysége parancsoljon nekünk. Majd kicsi jelentőségűvé zsugorodik az a nem várt kellemetlenség s majd megfutamodik a rosszkedv és majd lehiggadnak azok az idegek, ha látják, hogy erős és meggondolt lélek itt a háziúr, és semmi keresnivalójuk nincs nála! Vagy hát miért van oda a jókedvünk? Egy kis fejfájás, nátha, félreértés, meg-szégyenülés, kútbaesett kirándulás miatt? Ha nem szokjuk meg, hogy ilyen és ehhez hasonló apróságokon túltegyük magunkat, ne gondoljuk, hogy később az élet *komolyabb óráiban* tudni fogjuk, mi a szívöröm.

Vagy hát helyes-e az, hogy bosszankodunk dolgokon és haragra lobbanunk emberek ellen, a nélkül, hogy a dolgok mélyére néztünk volna? Idegeskedünk kissé nehézkes emberek miatt, akiket még mindig nem ismertünk ki, bár évek óta élnek mellettünk. Nem vettük észre, hogy ezek a szegény emberek talán jó szó és szeretet nélkül nőttek fel, mostohái az életnek s örömben tulajdonkép még mi sem részesítettük őket.

Örömet meglátni — művészet.

Ez az, amit még nagyon a lelkedre akarok kötni. Sokszor titted fel nekem a kérdést, mutassam meg hát, hol van az öröm? Van, van öröm ezen a világon, csak szem kell hozzá, amely meglátja, szív, amely felel rá, hiszen az öröm *széttérül a világon*, mint az akácfa illata a nyári estén. Virágban, dalban, az erdő suttogásá-

ban, a völgyek pázsitos ölén, forrás csobogásában, hajnalragyogásban, az alkonyat égő színeiben az élet vidám ritmusa hullámszik. A munka sikerében, a kalapács zuhogásában, a szikra villanásában, a véső cizellálásában, az agy gondolataiban, a művészet és tudomány csarnokaiban csengve-bongva áriázik az élet öröm-himnusza. Öröm int feléd a szülői ház megkapó valóságaiból és emlékeiből, gyermekkorod csillogó karácsonyfáiról, első áldozásod fehér lapjairól, talán a virágzó kicsi faluból, hová pihenőre vissza-visszatérsz; édesanyád fehér lelkéről, atyád kemény karjáról, kistestvéred kék szeméből, húgod ajkának csilingeléséből . . . Az emberek lelkéből, akik közel állnak hozzád, akik szeretnek téged s akiket te szeretsz s akikhez az öröm és boldogság szárnyain szállsz, mint galamb-sereg a bíbor alkonyatban . . .

Az öröm forrásai ömledeznek feléd *a cserkészlet színes, eleven világából*, amely dal és dal, nemcsak az ajkon, hanem a szív, kéz és értelem dala; a munka, tevékenység és alkotás zenéje; a küzdelem, lendület és szép célok hullámszája. Állj bele bízón, engedd rá lelkedet tiszta sodrára! Ne félj, viszd előre, a mélységek titokzatos gyönyörűsége felé . . .

Csak szem kell hozzá, hogy meglássuk az örömet, amely ott hever a lábunk előtt, mi azonban balgatagon a messzeségbe révedezünk örömsóváran, s közben elszáguld mellettünk az igazi öröm. Az öröm sugárkéveit kerestük és nem vettük észre szelíd ragyogását, mire meg értékeltük volna, kisiklott kezünkéből.

A bánat egy nagy óceán;
S az öröm?
Ez óceán kis gyöngye . . .
Talán
Mire fölhozom; össze is töröm.

(Petőfi.)

Bizony az öröm sem terem magától: azért le kell ereszkednünk *az élet mélységeibe*. Verejtkezés és szenvedés az ára, amint

az aranyat is munkával kell kihámozni a salakból. Nehezen eszmélünk rá, hogy a szenvedés és az öröm édestestvérek s végső elemzésben mindkettő az Isten ajándéka, aki adott örömet, hogy árnyékában megpihenjünk, de adott szenvedést is, hogy tovább kíváncsozunk a meredek úton a cél felé, — az el nem múlt boldogság országába. Minden földi öröm törekeny, elfut mint az árnyék, s már ennek őszinte belátása is nagy lelki nyugalom az élet viszonytársaiban.

Örömet okozni — öröm.

De ha mégis úgy éreznéd, hogy a lelked nem tud felvidulni és kevés számokra az öröm, van az örömszerzésnek biztos forrása és ez — örömet szerezni másoknak. Nem is olyan nehéz dolog és az élet számtalan esetet kínál föl.

Mondd, nem élted még át az örömszerzés boldogságát? Nem éreztél még meg, hogy *nincs igazi boldogság az önző befeléfordulásban*, hanem csak a mások boldogításában?

Nem tudnál a bosszúságok és ingerültségek fölé emelkedni és jóságosnak, higgadtnak maradni? Kell, hogy szemedben harag és szenvedély lobogjon, mikor ugyanúgy szelídség és segítő jószág is áradhatna belőle?

Hiszen az emberek annyira telve vannak saját bajaikkal, annyit szenvednek saját mogorvaságuktól, — nem tudnál napsugár lenni számukra? Napsugárfiú, — mint egyik dalotok is mondja. Már csak akad egy-egy szomorú embertársad, akit meg tudnál vigasztalni; egy beteg, akit meglátogatsz, egy szegény, akin segíthetsz? Megtanultál-e már készséges lélekkel engedelmeskedni s kihívás nélkül parancsolni? Az érdes-bántó szót törölted-e szótáradból? Fel tudsz-e energikusan lépni, ha jelenlétben a védtelet bántják, belátod-e keserű utóíz nélkül a más igazát, magad hibáját s tudsz-e megbocsátani szeretetreméltón? Meglátod, mind ezért cserébe szíveket kapsz, azok háláját és melegségét. S akkor bizonyára a te szíved is felmelegszik.

Ez az örömszerzés művészete másoknak és — magunknak. Nagy művészet s tulajdonkép az őszinte testvériség és barátság alapja. Azé a barátságé, amely — mint egy nemeslelkű író mondja — «akkor jött a földre, mikor az első emberek szenvedését látta, hogy megvigasztalja őket, könnyeiket letörölje, megvédje őket, segítse nekik vinni az élet terheit, halálukat megsirassa s emléküket hűségesen megőrizze».

Próbáld meg! Légy áldás az életben mindenkinek, aki közelbe kerül. Meglátod, a lelked mélyén majd szünet nélkül földöntúli vidámság muzsikál . . .

SZABADBA FIÚK!...

Aszfalt kultúrán élünk!

Nagy baj, hogy rohanó kor gyermekei vagyunk s ez nem tartja fontosnak és nem is veszi észre a csendes lelki örömet. Hogyan is törődnek a felfedezések lüktető szelleme a parányi szív problémáival, — hiszen nem tudja, hogy nagyobb birodalom, mint a gyártelepek gépszörnyetegei. A motorok berregésében ki törődik egy kicsi szív melódiájával s a reflektorok fényében kinek fontos a szív halvány mécsese?

Bizony így vagyunk: a lelkiséget, szemlélődést és az élet egyszerű örömeinek ápolását *eltiporja* a száguldó élet. Egykép érzi ezt és siratja lelke mélyén a milliomos meg a proletár, a mérnök és a fűtőinas. A gyárkémények és bömbölő szirénák negyedében épúgy érzik, mint az üvegből épült felhőkarcolók kalitkáiban.

Ennek az egészségtelen és örömtelen szociális- és munkaéletnek nagyon sok tekintetben a *természettől való elfordulás* az oka. Özönlés a városok felé; elhagyása mindannak, ami egyszerű, természettől ellesett, természetes. Túlfeszített és túlméretezett a kultúreletünk és kultúrigényünk. Természetellenes az életmódunk. Hűtlenek lettünk a soha meg nem öregedő és el nem változó természethez, ezért rokkant meg a helyes életforma: ruházódásunk, táplálkozásunk, lakásviszonyaink, örömeink, mind mesterkélt, csi-

nált ötletek. Nincsenek meg a természettől adott és előírt életfeltételek: levegő, víz, nap, lakás, kék ég stb., — azért satnyult el lelki és testi életünk. Aszfalt-kultúrán tengődünk, az pedig kemény és kegyetlen, mint a beton és cement.

És mintha nem volna megállás! Űgy szeretne felkiáltani az ember: álljunk meg egy kissé! Hadd pihenjek meg, hadd szívjam tele a tüdőmet valahonnét tiszta levegővel, hadd igya tele magát a lelkem valahonnét nappal és lelkiséggel!

*

De itt már áthajoltunk a mi világunkba, a cserkészetbe, amely a városi és város felé tóduló embernek odakiáltja: *ne hagyj el egészen a természetet!* Szükséged van rá!

Elbírhatatlan már ez a természettől elpártolt élet, annak természetellenes és természetet kijátszó raffináltsága. Elég már a túltermelés és gépiesítés örületéből! Hiszen mióta az van, azóta tudjuk mi az éhség és ruhátlanság. A modern ember élete, mint panasolja valaki, teljesen az élő természettel való együttérés híján van. A modern ember nem üdvözlö többé a napot, nem ragyognak rá a csillagok, nem ismeri a madarak énekét, a természet lassú, céltudatos fejlődését; nincs sejtése a téli éjszakáról, amint hómezőit átragyogja a telihold fénye . . . Gépember: időmérővel, gumizubbonnyal, neonfényel, skatulya-autóval . . . Gépesített értelmes lény. A modern kultúra akarva-nemakarva elidegeníti a városi embert a természettől, legalább is olyan értelemben, hogy esztétikai élvezetének és kihatásainak tárgya lehessen. Nem élünk benn az évszakokban, nincs nappal és éjszaka, hó és vihar, — ezek ugyanis «közlekedési akadályok».

Oly messzire estünk a természet életétől, hogy az iskolás gyermekekkel a kőrengetegekben, fali táblákról kell megértetni, hogy mi is az a tél és mi is az a nyár.

Vissza a természethez!

De ha lelki és testi tekintetben ennyire elfajulttá tette az embert a természettől való elfordulás, akkor épp annyira áldást jelent a hozzá való visszatérés.

Mindenekelőtt a lélek fiatalságát és szabályszerű fejlődését szolgálja a természet. Mi talán még gyermekek vagyunk, vagy alig felserdültek, mégis jellegzetesen korunk fiataljai! Sok bennünk a rohanás, rekordok kergetése, film- és izom-rajongás; kávéház- és biliárd-kísértés, korzóoktatás; valami fakultság, bizonyos kis koravénség és valami lappangó cinizmus, ami nem mindig a lelkünket megülő korai kenyérgondból ered. Eredeti nagyvárosi betegség s ha állandósul a lélekben, akkor az kiaszik, mielőtt még üdesége lett volna. Érett lesz, de kényszer és koraérettséggel; unott lesz, hiszen számára nincs már mondanivalója az életnek, vagy ha igen, nem igen válaszolnak rá az idegek. Kiveszik az érdeklődés a finomabb és emelkedettebb eszmények iránt, blazirt és örömtelen lesz a lélek, amely aztán így a közönségességekre és az ösztönéletre könnyen kapható.

Itt nem segít semmi, mint az, hogy jó néhányszor lerázzuk magunkról ezt az «aszfalt-port»!

Remélem, most már *értékelitek* a cserkészlet jelszavát: gyөрünk ki a szabadba! Aki ezt jó korán megteszi, annak fiatalos, naiv és egyszerű marad a lelke. Nem lesz koravénséget! A természet csendes élete és aprólékos megfigyelése majd letompítja a mai kor lázas ütemét, amely meggyorsítja és megrövidíti az ifjú természetes, neki való fejlődési fokait. A ma élete sokban hasonlít annak a gyermeknek eljárásához, akit anyja azon kapott rajta, hogy nagyban nyitogatja a fukszia bimbóit. «Miért teszed azt? — Segítetek a jó Istennek kibontani a bimbókat.» — Így tesz velünk a mai kor: időnek előtte feszegeti, nyitogatja az ifjú külső és belső világát, mielőtt az még gyermekhez és ifjúhoz mérten élhetett volna.

Felhasogat dolgokat, redőket és titkokat a lélekről és életről; a messzibe, a jövőbe lendíti az egyént, úgyhogy a jelennek, amelyre lelki és testi alkata utalná, nem élhet. A holnap mindig elrabolja a mát és így se igazi holnapja, se igazi mai napja nincs az embernek. A természetellenesen felhasogatott bimbó virágzásában hiába is akarnánk gyönyörködni, mert az nem igazi virágzás; s miatta igazán kár volt megrövidíteni a bájos bimbózást.

Találhatóan alkalmazható ide egy nagy lélekismerő (Stanley Hall) hasonlata: Ha az ember a béka első fejlődési állomásában annak farkát levágja, akkor fejletlen marad és soha többé lába nem nő: épúgy nélküli majd a teljes kifejlődést az az ember, akit megakadályoztak abban, hogy ifjúsága különböző szakáiban a neki megfelelő erők és tényezők szerint tökéletesedjék. Egy gyermek, akiből természetes velejárói alapján nem lett volna jó indián-gyermek, mert elnyomták benne a gyermeket, — később előkelő embernek sem lesz jó, mert hiányzik belőle az az energiaforrás, amelyet csak a természetes testi és lelki fejlődés ad meg.

Bizony fiúk, a ma élete sok esetben kiöli belőlünk a természetes gyökereket s egyoldalúvá, sőt abnormissá nevel szellemi- és testi életünkben.

Ki hát a szabadba!

Rokonunk, nevelőnk.

Szerencsére a romlatlan gyermeket és ifjút nem is igen kell buzdítgatnunk a természet szeretetére: viszi azt oda *egészséges lelki alkata*, mert rokon ott vele minden. Azok az üde, tavaszias megérintések, amelyek csak a természetről áradnak felénk, bizonyára az ifjút hatják meg leginkább. Tavasz mindkettő. Nem mintha másra, mondjuk az öregedő emberre nem hatna az éledező természet, sőt talán még mélyebben is megérintheti, mint a fiatal, — éppen az ellentét miatt: de az ifjúnál a lelkület beleolvasztása a természetbe azonos és természetes mozzanatok alapján a leg-tökéletesebb.

Menjünk hát fiúk, vár a természet ezerszínű világa, megszentelt, tiszta örömek ringanak rajta! A fiatalság, fejlődés és fakadás áldott területe ez, akárcsak fiatal lelketek. A szüzi tisztaság inspirálja majd lelkünket. Van valahol annyira ünnepi hangulat, csend, messziretekintés, mint itt? Nagy örömek forrása a természet, töltsük vele lelkünket! Nevel és pihentet. Tudjuk, hogy az utca is nevel, de ott zaj és durvaság türemlik a házsorok között; ragadjuk ki belőle magunkat és nyissuk meg magunk számára a természet csarnokait! Az egészen más nevelőiskola.

Ami itt vár, az nemcsak üres szépség, melynek élvezete nyomtalanul suhan át lelkünkön, hanem egész lényünket átjáró *formálóerő*, amely érzés és gondolatvilágunkat megneemesíti.

Ezt az örömet, megnyugvást és lelki közösséget azért kapjuk a természettől, mert előbb már nemes eszményi világát magunkba szívtuk. Lehetetlen, hogy az a másvilági nyugalom, a csend, színek és összhangok világa, amely előnti a természetet, fel ne keltene bennünk mindannak elítélését, ami életünk békétlenségének oka: a gyűlölséget, tülekedést, gőgöt és izgágaságot. Minden vidáman és magától értetődően hódol itt a beléje öntött törvénynek: a méh vidáman száll virágról-virágra, a pacsirta imádkozni száll az ég felé, a fecske boldog szülői ösztönnel építi fészket, a nefelejcs derüsen néz rád kék szemével . . . Unottan dolgozó és zsörtölődő lelkeknek meg kell itt szégyenülniök . . . Nemesít és nevel a természet.

*

Majd megérezzük, ha engedjük ránk zuhogni hatásait! Édes, kijózanító hatások. Nem csoda, hiszen *anyánk*, mint ahogy találoán mondjuk: ő az édes anyatermészet. Szakasztott úgy, mint valami anya: táplál, melenget, mosolyog ránk; gyengéd és szigorú; holdfénnel, égdörgéssel, virággal vesz körül. Állandóan nevel és irányít, úgyhogy egész életében elárvult és *kedélytelen* marad az, aki behatásait nélkülözte, akárcsak az édesanya nélkül

felnőtt gyermek. Nem is lesz annak az élet szépsége és finomsága iránt érzéke, akit nem nevelt rá a természet, már csak azért sem, mert nélkülözni fogja azt a csendes, de mély szemlélődést, amit a természet ölen időzés nevel az emberbe. A halkan járás, tisztelet, odaadó megfigyelés, ami minden természetszemlélőnél kialakul, világos, hogy élete egyéb megnyilvánulásaiba is elkíséri őt. Az ilyen embernek szokásává válik a finomság.

Kétségtelen, hogy a természet szentélyében is lehet *süket füllel* járni, a kialudt szív fásultságával, és akkor nem sokat mond számunkra! Rá lehet gázolni virágokra sáros csizmával s bambán lehet megállani dolgok előtt, ahol kalaplevéve szabadna csak átsurranni. Ma a városi tömegember is kimegy a természetbe s ugyanazt teszi, amit a kőrengetegek közt: duhajkodik, iszik, szemtel, pletykázik, tördel és szitkok közt hazajön. Számára elnémult a természet.

Minket pedig merő szemlélete is megillet és érzelmi világunkat öntudatlanul is tisztítja. Mi ok nélkül épúgy nem tudunk neki esni egy virágzó barackágnak, mint ahogy nem tudjuk beverni a gótikus szentély ablaküvegét.

Nem bántjuk, s méginkább: *nem kínozzuk* a természet ártatlan lakóit. Kell, hogy már kiskorunktól rászoktassuk magunkat erre a kegyeletre. Legyünk érzők, mint a természet; tiszták, mint a harmatcsepp; finomak, mint a virágok. Szokjuk meg, hogy még az oktalan állatnak se szerezzünk fölöslegesen fájdalmat; ne tudjunk fatuskók maradni akkor, amikor bárminémű élőlény szenved mellettünk. Így nevelődhetünk csak nemes lelkekké.

Miért is lennénk ünneprontók a természet szentélyében? Miért csordulna könny ősanyánk szeméből érzéketlenségünk és nyersségünk miatt? Talán azért, mert annyi szépséggel és áldással elhalmoz? Csak legyünk azon, hogy mindegyre *szelidebb és érzőbb emberként* térjünk vissza rétjeiről, erdőiről, üde forrásairól, vagy fájdalmasan szép őszi haldoklása mellől.

Mindenki szereti és védi a természetet, aki nyitott szemmel jár benne.

A fiatal élet kialakításának mintája.

A figyelő lélek előtt megnyílik a természet és bemutatja nagy tanításait. Vajjon mi az a legszembetűnőbb és leginkább nekünk szóló tanítás, amit élénk ádt? Nem nehéz a észrevenni: ő adja a tiszta, erős és szép élet kialakításának iskolapéldáját.

Én azt hiszem, alig vette valaki észre mélyebben a *természet és fiatalság benső rokonságát*, mint a mi nagy Prohászkank, aki a természetten előmlő három tényezőből: a napból, vízből és illatból zseniálisan mély és igaz tanítást tár föl számunkra.

Elsősorban is — úgymond — megragadja lelkünket az a belátás, hogy a természet élete *fényből és napsugárból* táplálkozik. Szeressük hát mi is a fényt és éljünk napban s dolgozzunk — míg van napvilágunk! Lelkivilágunkhoz is fény kell, — azaz fényes, biztató és világosító gondolatok. Vannak sötét gondolataink is, melyekből nem élet árad, amelyek csak kritizálnak és becsmételnek; nem tisztelnek semmit és senkit s végül is az önelhagyást és csüggedést hirdetik . . . És amint a természetben a fény teljes kialakását jelentené a nap távozása az égről, úgy a lélek teljes elsötétülését jelentené *lelkivilágunk napja*: az Isten és a vallás elvesztése. «Minden hitetlen ifjú sötétségben jár és nem remélhet szép fejlődést, mert nincs világossága.»

A másik tényező, ami nagyon jellemzi a természetet: a sok *víz, eső és harmat* . . . «Amiből épül aztán fűszál s fatörzs s szövődik lomb és virág. Ezért lehet olyan finoman kipontozni, kiszabni és kicsipkézni a virágot és falombot, mert hajlékony anyagból, finom oldatokból kerül ki az mind. A természet életéhez tehát finomság, hajlékonyság, érintetlenség, fölvevő és alakulási képesség kell; rideg, merev, kemény hasadó anyagból nem tudna teremteni szépséget».

Mit mondd nekünk ez a megfigyelés? Azt, hogy az átalakuló

és fejlődő léleknek «frissnek, üdének, hajlékonynak és alkalmazkodónak kell lennie». Szeretnünk kell a vizet és amit a víz jelképez: a lélek *üdeségét* és *felvevőképességének* fokozásait. Nagy a veszély a serdülő lélekben, amikor durvaságra, csökönyösségre, merevségre hajlik a lélek; feltör az emberben a dac és el akarja nyomni az engedelmességet.

«Az ösztön e vedlésén» át kell esnünk, de «essünk át rajta úgy, hogy annál nagyobb gondunk legyen az alakulásra és önfegyelmzésre. Fogjuk meg a test csunyulásának korszakában a lélek formáját, mely a fegyelem . . .» Erős kéz kell ide, amely megzabolazza az ösztönök s főképp a nemi ösztön viharát, amelyek kiszárítják a lélek forrását s kiszívják az erekből és a szívből az *élet nedveit*, mert akkor aztán nincs fejlődés sem testben, sem lélekben, nincs kiéptítés, kialakulás. Vigyáznunk kell tehát az élet nedveire. «Ne csapoljátok le azokat; ha megteszitek ezt a merényletet, kiasztok, olyanok lesztek, mint az avar a júliusi napsugárban, melyből szemét lesz, mert nincs életnedve. Menjete ki a mezőre, mily szomorú az, ha lábatok alatt török a kiszáradt fű s ha pozdorjává gázolhatjátok azt, aminek virágnak kellene lennie . . .»

A ragyogó és színekben izzó természet harmadik és jellemző tulajdonsága, hogy *illat és kenet* árad belőle, mert balzsam, olaj és gyanta hatja át rostjait. Az a sok-sok íz, szín és finom zománc, ami elárasztja a füvet, kérget, faháncsot, bimbót, pártát és szíromlevelet. Mindezt a napsugár «gyujtotta ki» a nedvekből, nemcsak hogy megittasodjunk illatától, hanem édességükből és keserűségükből vegyük aztán gyógyszerünket. Pedig nemcsak mi szorulunk orvosságra; a természet lombján és virágjain is rágódik kór és féreg, de vegyünk róla példát: a seb és sérülés helyét gyantával és kenettel vonja be; védi magát s ha kell, meggyógyítja saját erejéből bajait.

Igy tegyünk mi is: bizzunk *lelkünk erejében* s a szellem fen-

sőbbiséges hatalmában, amellyel lelkünk bajait, rossz hajlamait és megsebzettségét kiheverhetjük a lélek életrevalóságával és saját magát megfiatalító erejével.

Lám, így tanít bennünket a napsugárból, harmatból és ke-
netből összetett természet a friss, erős és szép élet művészetére!

Velünk «érez».

Mivel nemes erőkből fejlődött ki a természet, azért olyan, *mintha élne*, lélekzene, nemcsak a szó növénytani értelmében, hanem mélyebb értelemben is. Mintha érezne, sejtése és szív-
verése volna; mintha ránk nyitná mély tekintetét, megérezné örö-
münket, tisztelné fájdalmunkat s gyógyító erejével ránkborulna. Ez a természet másik nagy áldása: szól hozzánk, lélek és *hangulat-
azonosságba* rezdül velünk.

Nem tudom, fiúk, az öröm és életbizalom forrásait fakasztja-e bennünk inkább, vagy megnyugtató és vigasztaló simogatásait érezzük-e jobban? Lehetetlen, hogy az élet ezer- és ezer jele, a színek és formák kápráztató formája föl ne derítse az ember lel-
két! Ha selymes, puha pázsitjain lágy szellők közt jársz, ha körül-
táncol pajzán napsugara s megcirógat virágos lehellete, lehetet-
len, hogy lelkedet rabul ne ejtse az öröm.

Harmatos mezőben, hol ezüst ér ballag . . .

Virul a rét újra, öltözik a parlag.

Minden újul, örvend.

Csak te nem derülnél, fátyolos kedélyem? . . .

Tavaszdod megtértét soha ne reméljem?

(Arany.)

Bizony olyan simogatásokat kapsz az édes anyatermészet
öln, amely eltünteteti gondolataid sötéttségét és a megbékélés ma-
gaslataira emel.

Érdemes a természethez fordulni vigaszért, nem mintha el-
felejtetné velünk szenvedésünket, de tompítja a fájdalom élet,

mert *leköti figyelmünket* s valami csodálatos alkalmazkodó képességgel behízelgi magát lelkünkbe. Mintha az egész természet részt kérne bánatunkból: a nap vérző korongja azzal a fájdalmas lesiklással az ég peremén . . . az alkonyat szelíd hangulata, a hallgatólag éjszaka, . . . a hunyókáló csillagok, mint biztató reménység-mécsesek . . . A hold ezüstös fénye, mint valami szellemhíd ívlik elénk az erdőkön és hegyeken át, mintha a szakadékok éjjéből való kiemelkedést jelentené. Míg a hűvös szél lehűti homlokunk forróságát, kissé fölenged lelkünk lázongása is . . . A hatalmas ég alatt megérezzük parányiségünket, a nagy mindenségben eltörpülnek problémáink, ha látjuk mily törékeny kicsi-létünk. A nyugalom, mely körülölel, megnyugtat és a végtelen megsejtése bemutatja minden földi ügy végességét . . .

Megértjük az egyiptomi remetét, aki a pusztában így sóhajtott fel: Ó nap, miért kelsz föl oly hamar, miért zavarod az éj magányában — imámat . . .

Hozzád térek szülőanyámhoz,
Ki elcsitít, vigasztalást hoz.
Hitem, menszváram te maradj, te!
Öledbe természet, fogadj be,
S ragyogva nézz rám kék eggeddel . . .

(Reviczky.)

Nagy emberek természet-szeretete.

Nem csoda, ha a nagy emberek, a mélyen érzők, úgy röptek a természet ölére, mint a gyermek az anyáöle. Mind, kivétel nélkül. Leültek lábához, hallgatták gondolatait. A természet magányosságával való barátkozásban keresték *lelkük himélyítését és megtermékenyítését.*

Haydn alkotásai közben zöldelő vetést és üde rétet szeretett nézni, vagy pedig hallgatta a pacsirtát: ez megtermékenyítette lelkét és a melódiák patakjait vitte szívébe. Beethoven

legmegkapóbb és legmegrázóbb szimfóniája a misztikus éj, a csilagos ég és búsan süvítő szél világából vannak ellesve. Festők hamisítatlan színekért és témákért csak a természethez mehetnek s a valóban nagy költők és gondolkodók lelke úgy csüng a természetben, mint gyümölcs a fán. (Arany, Petőfi, Byron, Goethe, Heyne, Prohászka, Wagner stb.)

Valamelyik gondolkodó mondta, hogy cselekedeteinek és gondolatainak javarészt szabadban való magányos sétáinak köszönheti. A mi zseniális Prohászka is rajongója volt a természetnek s annak életéből vette kifejező, gazdag képeit. «Jól esik a rokon kapcsolódás a természettel — úgymond. — Odatartozásomat nem szabad megtagadnom... Tele van erővel és kifejeződésekkel, bele kell ezekbe állni s az erőt fel kell magunkba szívni, s ahogy a hárs az erőt hársfaszépséggé és illattá, s az akác ugyanazt fehér virágerezzé s mézzé változtatja: úgy kell az embernek a természet erejét, eredését s ösztönét a szellemi életben kivirágkoztatni... A természetet s erejét s szépségét *nem nélkülözhetem*. Félnem kellene magamtól, ha ellene s nélküle akarnék kiindulni az embernek kialakítására...»

Igy tudták ezt a legnagyobb életművészek: a *szentek* is, akik szerették a völgyeket, a magasságokat, az erdőt, a virágot, a madárdalt — a remeték magányszeretetével, a nagy kolostorépítők és rendalapítók természethez való menekülésével, az Assisi Ferenc napsugárlelkével, a kis Terézek rózsaszeretetével. A természet ölen közelebb jutottak a szép és nagy gondolatokhoz és azok forrásához: Istenhez. Valóban úgy van, ahogy Malebranche mondja: a természet szerető megfigyelése, máris a természetes érzés imája.

Csak le kell telepednünk a lábához és csendesen figyelnünk őt. Mert a természet az egyetlen tanító, aki akkor is tanít, ha hallgat, sőt «mentől jobban hallgat, annál többet — annál szebbet mond». De nem akárhogyan!

A szépség köntösében szól.

A természet az eszmét és gondolatot a szépség utólérhetően köntösébe mutatja be. Könnyen ülteti át a gondolatokat, mert azok szépségét mindjárt szemlélteti is magán. Nagy lélekismerő és nevelő: nincs egy állítása, amit saját magán nem igazolna, nincs annyira elvont eszme, amelyet éreztetni ne tudna bennünk. Úgy mutatja be eszméit, hogy a forma szépsége elragad, a gondolat mélysége lenyűgöz, a tartalom fölsége felemel. Nála az esztétikai öröm egyben szellemi és lelkesítő erővé is válik.

Nézzétek csak azokat az égbenyúló, virágzó *hegyeket*, hogy kúsznak felfelé! Magukra hagynak virágot, völgyet, hétköznapi-ságot és ott pihennek meg, ahol örökös napfény és kék ég honol. Hiába verdesi gerincüket zápor és égető nap, meg nem inognak, túrnek, szenvednek, mert a magasságokban hótakarójukra a kelő nap fon majd csillogó koszorút és homlokukat violában és bíborban úszó alkonyat csókolja. A magasságokba törés himnuszát dalolják: a fentlévőket keressétek!

Mocsoktalan, áldott, erős hegyek
Oltjátok belénk szent véreketek,
Hogy ne keressem csak az Eget —
Soha le ne törjek,
Mindig örüljek . . .

(Környei Paula.)

Vagy hát nézzétek a *tengert*, — a tengert! A végtelenségnek képét, az erő feszülését, a mélység vonzását, a születő és elhaló titkok temetőjét. Micsoda óriás, mennyi színe, hangja van; mennyi élet és csoda ring vizein. Mikor látom fönséges nyugalmaiban, szinte rákívánczik a lelkem, rá mereng, rászáll a lényem s megittasodik a szűziességnek és érintetlenségnek illetésétől. Mily romlatlan, tiszta a tenger! S amikor felzúg rajta a viharok orgonája, amikor pihegni és zilálni kezd keble: gyökeret ver az erő és küzdelem lát-

tán a lelkem. . . . Mégis úgy tűnik föl, hogy a tajtékzó hullámok hátán fönséges szimfónia szárnyal: az erő küzdelme . . . A végtelenség, a tisztaság és erő hangulatába ringat a tenger, — a szent, tiszta és férfias elhatározások sodrára viszi a lelkem.

*

De hát ki győzné és ki tudná leírni a természet kimeríthetetlen szépségeit! Menjetek csak be egy *erdőbe*. Járjatok be ösvényeit, rengetegjét, tisztásait; telepedjete le forrásai mellé, vagy berkeinek színpompás szőnyegére, ahol ezer és ezer virág nyitott ajka lehel felétek ezerjófűn, zsályán, kakukkfűvön és levendulán átszűrt illatot. A ligetek mélyén esdeklőn, majd diadalmas trillázásban fölcsendül az örvösgalamb és fülemüle szívének titka, úgy, ahogy semmiféle más ének és hangszer kifejezni nem tudná . . .

A nyitott tisztáson szabadon révedezik el lelketek a rónán, a bókoló búzatáblák arany sávjain, a búzavirág és pipacs szikrázó színein . . . A pacsirta épp most emelkedik ki a tájból s énekelve, a boldogság imádságával fúrja bele magát a kék égbe . . . Ünnepi csend . . . mozdulatlanság . . . Figyelő, térdeplő alázat az egész mindenség . . . A faluból idehallatszik a déli harangzó . . .

Lelked észrevétlenül felfelé száll.

S most, amikor csordultig telt a lelked a földanya szépségeivel, épp most emeled tekintetedet a földről az ég felé? Talán megérintette szívedet valami hidegség, — az őszre, az elmúlásra gondoltál? Arra gondoltál, hogy ami elhervad, az a tökéletes szépség híjával van. A szépség szomját kelti csak bennünk, de ki nem elégíti.

Bizony, mikor leginkább boldog az ember, akkor szól hozzá a mulandóság, de a természet ölen kétszeresen. Minden virágzás és mosolygás elhervad, a nyárra ősz következik. Nemcsak május, november is van! Igen, ezt is súgja nekünk a természet! Szép

vagyok, de szépségem elmúlik; virág vagyok, de elhervadok; nap-sugár vagyok, de kihűlök. Nézzétek: ezek a tűzben égő virágkelyhek, ezek a karminpiros szíromlevelek, az illatos jázminágak, az opál, bíbor és violaszínekben úszó természet mind-mind alom, avar és rothadás lesz.

Lám, a természet szépségei, csendes és elmélkedő szemlélete *vallásos gondolatokra* ragadnak. S így van ez rendjén. Mert a természet is csak akkor felel meg hivatásának, ha kapaszkodóul szolgál a legteljesebb Széphez és az igazi szépség forrásához: *Istenhez*. Istent sejteti, mert őt tükrözi; hozzá vezet, mert nyomai-val van tele; hozzá emel, mert Ő maga hagyta hátra lépcsőkül nekünk.

Bizonyára ez a természet legnagyobb tanítása és szeretetének legédesebb jutalma.

„LÁTTUK AZ ISTENT A VIRÁGOKBAN JÁRNI.”

Valaki járt itt . . .

Végig suhant itt Valaki a szellők szárnyán és két kézzel szórta az áldást. Megcirógatta a füvet és ágakat és simogatása nyomán életre kelt a — Természet. Puha virágszőnyegből vetett ágyat számára, mosolygó naptól és kék égből vont mennyezetet föléje, piros rózsából és lány oleanderből font koszorút fejére. S aztán szinte rálehellte csókját.

Ő maga elsurrant, csak aranyos sarui maradtak hátra, csak a *lábnyomok*, amerre elhaladt. És az út iránya és a mindenség, meg az illattal, fénnel, színnelteli levegőtenger, amit maga körül árasztott, — s az íz, édesség, finomság, amely lelkéből kicsordult . . .

Igen, valaki életreébresztette, homlokon csókolta és tündéri módon felöltöztette a szép természetet.

Színészorás.

Mi is tűnik fel leginkább a mi szépségbe öltöztetett királynőnkön — a természetén?

Mindenekelőtt megragad gyönyörű virágfüzére és elsősorban annak színpompája. A szín . . . Milyen áldás, szépség szemnek és léleknek! Ha felkapaszkodunk egy-egy hegycsúcsra, meg kell itt-sodnunk a táj színnel átitatott fölségétől.

Figyeltétek-e már, fiúk, a *hajnal játékát* az égen, felhőkön és a völgy ködén? A bíbornak és violának olyan árnyalatait vetíti a

hegycsúcsra és erdőkre, hogy egyik ámulatból a másikba kell esnünk . . . Most úgy látod, hogy vérvörösén izzik a levegőtenger s a hegycsúcs, amely nemrég még szürkésbarna csuhát viselt, narancssárgában úszik. A felhők alakatlan sötét tömbje opálos, lila színekbe olvad át, hátrább pedig azon a kicsi résen, amely az imént támadt a felhőtengerben, a legszebb azúr ég kandikál feléd. A gomolygó köd acélszürke gyöngyházfényben szakadozik fel s az erdők megkezdik a barna-lila-hamvaskék-zöld átalakulás elragadó színjátzását . . . Az árnyak és színek gyorsan kergetik egymást a levegőben, a felhők között és a hegyoldalakon, mígnem teljes pompájában tör keresztül rajtuk a — Nap. Ekkor a környező erdőszéleken és tisztásokon újabb színfoltok tűnnek eléink, mintha csak a *legragyogóbb keleti fantázia* csomózta volna ki azokat óriási szönyeggé.

Nem kell éles megfigyelés és észrevesszük, hogy a természet bájos kis lakói is versenyre kelnek a virágok színompájával: a *lepkék, rovarok, madarak*. És ahova a felszínes pillantás be sem tekinthet, a föld mélyén a drágakövek s a tengerfenéken a gyöngyök és korallok mérhetetlen sokasága, melyek égnék a színek szépségében. Főnséges színszórás az egész természet, melynek játéka nemcsak meghatározott pontokon vibrál, hanem levegőben, vizen, fénytörésben és visszaverődésben is; sőt fakéregben, foszforeszkálásban, esőcseppben, harmatban, ásványrétegekben, kristályok hasadásában egy fölséges és állandó törvény szerint igazodó színjátzás mesevilága tündöklük. De még ezzel nincs vége a színek birodalmának! Az emberi szem műszerek, prizmák és ásványlemezek segítségével a színek új mezőire nyit be, ahol új formák és ábrák csillognak csodás rendszerben.

De menjünk csak közelebb a színek életéhez! Ni, ez az egyszerű légy, amely fakószürkén lebegett az imént szemünk előtt, most, hogy a Nap átvilágítja szárnyait, csak úgy ragyog a színekben. Hátha még mikroszkóp alá tesszük! Az egyiknek szárnya acélkék, a másiké zöldes-aranyos; az egyik teste bíborszínű, a másik különle-

ges zöld, a harmadik piros, mint a rubint. Hátha még a szép arany-pillangóra esik tekintetünk! Elnagyoltan azt mondjuk, hogy hamvas-szürke; valójában azonban a kék és zöld legszebb árnyalatait nyújtja; a másik egyszerűen barnának látszik, a való azonban az, hogy ez a barna sok-sok színnek összeredménye.

És ha most, fiúk, a színek szépségében, erejében és látványosságában, kifejezésében, mélységében, áhítatában, lélekzésében és melegségében úgy igazán akarnánk gyönyörködni, akkor egy óriási kertet kellene készíteni, sok-sok négyzetkilométer nagyságút, és ide — ha lehetne — át kellene ültetni *minden égalj, évszak és magaslat virágát*. A lilium vakító fehérsége mellé a gladiolus lánggal égő pirosságát, a rózsza meleg színskálái mellé a nefelejcs és búzavirág tiszta kékségét, a tulipánagyak vagy negyvenféle színben úszó foltjait. A halk, csendesen világító virágok színtegere mellé az egzotikus természet érzéki színeit: akkor talán eltudnók gondolni, hogy milyen táblán és milyen színkeveréssel dolgozik itt az égi Művész!

Nem is olyan egyszerű!

Ne gondoljuk, hogy ez a színpompa olyan magátólértetődő. A szín és fény a maga törvényszerűségével, visszaverődésével és színnyelésével egy értelmes lényt állít a dolgok mögé.

A szín forrása távolabbi értelemben a *Nap*, amely az éteren át rezegteti felénk mérhetetlen fehér sugárnyalábjaival megfelelő hullámhosszban és rezgésszámban, de emberi képzeletet lenyűgöző számokban. A legnagyobb hullámhossza (686 $\mu\mu$) és legkisebb rezgésszáma van a vörös színnek, amelytől az alapszíneken át eljutunk a kékig (486 $\mu\mu$ hullámhossz és 617 billió rezgésszám másodpercenként). Persze hiába nyergeljük meg szélsőbesre képzeletünket, ezeknek a mérhetetlen arányoknak halvány megsejtéséig sem jutunk el.

A fehéres napsugár hét alapszínt szállít, de ilyenek csak akkor fogjuk fel, ha útját megtörjük olyan testtel, amely a színt

átengedi, pl. üveghasákkal. Honnét van az mégis, hogy a természetben *nem fehér minden test*, noha a napfény törés nélkül jut hozzánk és hozzájuk? Azért — s ez a színképződés újabb nagy csodája, — mert az éterhullámok, amelyek a Naptól szállítják a fényt a tárgyak felületéig, ott olyan felületeket keresnek, amelyek velük azonosak. Az egyik test elemei pl. a rácsó fényből csak a $686 \mu\mu$ hullámhosszút verik vissza, ezek vörösek, a másik csak a $486 \mu\mu$ hullámhosszat, ezek a kék testek. Olyan ez, mint a tárgyak együtthangzása: terjed a hang a levegőben s ha útjában olyan tárgyra bukkan, amely vele együttrezgésre képes, abban ugyanazt a hangot kelti; amelyik nem tud vele együttrezegni, az süket marad vele szemben. Az egyik test minden fényt elnyel, ez sötét; a másik együtt tud rezegni pl. az 570 billióval (zöld), azaz felfogja; egy másik megint a 457 billióra rezonál (sárga). Az éterhullámok tehát velük *együttrezgésre* alkalmas atomokat keresnek, azokat mozgásba hozzák és ezt az ingert juttatja el a szem az agyidegekhez és keletkezik bennünk a színérzet.

*

Most aztán már nem tartjuk csupán bohém játéknak pl. azt a színekben tobzódó lepkeszárnyat, amely faj és csoport szerint mindig ugyanazt a színkiválasztást mutatja. Más szemmel nézzük a zümmögő légy csillogását is, a rovarok és madarak megszámlálhatatlan, de faj szerint mindig ugyanazon színpompáját és virágainknak minden évben visszatérő, állandó színpompáját! A szín a természetben nem ötletszerű csillogás, hanem faj és csoportok szerint minden egyes egyedre nézve állandó, biztos és elévülhetetlen törvények folyamata. Mennyi föltételtől függ csak egyetlen színhatás is, különösen, ha hozzá vesszük, hogy maga a színadottság, illetőleg színváltozat még sok egyéb célszerűségi szempontot is számításba vesz. (Alkalmazkodás a környezethez; megélhetés, védekezés és terjeszkedés a szín segítségével.)

Lehajol az ember ahhoz az árvácskához, nézi kedves színek-

ből szótt szirmai; meleg, érző színek: lila, sárga és bíborerezéssel, kékes-zöldbe, majd halványkékbe játszó pártalevelekkel. *Ki súgta meg* az árvácskának, hogy hogyan kell ezeket a színeket kiválasztania a fehér napfényből? Ki adta bele azt a törvényt, hogy úgy mondjam, belső műveltséget, amellyel az éterrezgések és hullámhosszok változásainak állandóan oly *sok és bonyolult törvényszerűséggel* aláveti magát?

A növényi élet csodái.

Csodás szivárgás, napfürdő és lélekzés folyik itt!

Nézzük csak meg a növény *gyökerét*. Egyik lényeges feladata, hogy a növény támasztékául szolgáljon. Ennek a hivatásának aztán meg is felel derekasan, mert a növény szára átlag négy-öttszázszorosa az alap szélességének. Ehhez képest az emberi tudomány a maga építkezéseivel még a gyermekcipőig sem ért el.

A másik lényeges hivatása a gyökérnek a növény táplálása. Ezért a vastag, erős gyökéren hajszálfinomságú gyökérecskék vannak, melyek szinte beleolvadnak a földbe és onnét szívják a táplálékot. Csendes, rejtett, de csodás munka ez! A gyökér felszívja a vizet, a különböző sókat és elemeket s milyen csodálatos, hogy minőség és mennyiség szerint ki tudja ezeket választani a vegyületekből! Fizikailag óriási munkát jelent ez; hiszen 30—40—100 méternyire kell felnyomnia a táplálékot, egész a fa csúcsáig, másrészt pedig néha igen nagy az a mennyiség, amit az ágakba kell szállítania. Egy-egy hatalmas bükk csak egy nyáron 8—10.000 kg vizet párologtat el a leveleken át s egy-egy cédrus gyökere, hogy hivatásának megfelelően, 20—25 méterre is belevágódik a sziklák közé a mélységbe. Micsoda ünnepies, csendes és tervszerű munka folyik a legkisebb virág és a terebélyes növény-óriás földalatti életében!

Ám honnét tudja az a gyökér, hogy neki pont foszfort, kalciumot és vasat kell kiválasztania a megélhetéshez, a víz mellett? Honnét tudja, hogy milyen mennyiségben? Egyáltalán honnét

ismeri meg ezeket a savakat, hiszen ezek nem tisztán fordulnak elő a földben, hanem vegyületekben elkeverve?

*

Nem kevésbé csodás a növények *földfeletti élete*. A felszívódás és tápsók vándorlása a törzsön át az ágakba olyan művelet, amely előtt csak szent sejtéssel állanak a tudósok is, biztos magyarázat nélkül. Ez a folyamat a táplálék szállítása, a növényi test belső elkülönülése, szervezetbeli és alkalmazkodásbeli tulajdonságok, valamint a belső és külső átalakító sajátságok mellett még azt a célszerűségi gondolatot is megvalósítja, hogy minden belső sejt önmaga számára is megtart bizonyos mennyiségű táplálékot.

Még csodálatosabb a *növényi levél* munkája, amely a tüdő (lélekzés) és asszimiláció fontos szerve. Minden levél «értelmes» kémiai műterem, mert kivonatolja a levegőből a növény főtáplálékát: a szénenyt. Igen ám, de ezt nem tisztán kapja a levegőből, hanem szénsav vegyületében. Mit tesz erre a falevél? Réseire bontja a szénsavat: a szénenyt megtartja magának, a másik alkotóelemet, az oxygént, kiteszítja magából.

A növény *lélekzése* párolgás, ami a nyílásokon (pórusokon) keresztül történik s ekkor a víz felesleges része eltávozik. Hogy nagy legyen a lélekző felület, mert rengeteg vizet kell a növénynek elpárologtatnia, sok-sok apró nyílással van tele. Itt aztán csillagászati számokról van szó — kis felületen! Egy tölgy közep-nagyságú levelén húszmillió, a szőlőtő 30—40 levelén 150 millió nyílás van. A vízinövényeknél meg egyenesen elképesztő: a tündérrózsán 144, a Victória regis-en 1055 millió nyílást mutat a nagyító!

A levelek erezete, nagysága, felülete, átalakulása, mozgása és fényigénye bámulatos *célszerűséggel* van megalkotva, a szerint, amint a *növény élete és egészsége* megkívánja. A forró égöv alatt fényesek, símák a levelek, hogy visszaverjék a meleget s így az

elpárolgást meglassítsák; északon meg fénytelenek, bolyhosak, hogy minél inkább magukba szívják az élethez szükséges hőt. Némelyik növénynek igénye a verőfény, ennek megfelelően alakulnak levelei is: aprók, szeldeltek, szőrrel bevontak a fény-siklás csökkentésére, sőt néha ugyanezen célból törpe növésűek is; míg az árnyéket szerető növények levelei ellenkező igényüknek megfelelően hosszúkások, nagyok.

A *fénykereső ösztönt* merész és megkapó módon mutatják a kapaszkodó növények. Horgas szőrökkel (ragadványfű), tüskékkel (szederinda, rózsavessző), csavarodással (folyandár), járulékos gyökerekkel (borostyán), kacsokkal (szőlő, bükköny, borsó, bab) kapaszkodnak minden lehető támasztékra, amely kiragadja őket a nyomottságból a napsugárba. Mások akaszkodnak és kapaszkodnak (komló, iszalag) vagy egyszerűen a fák legtetején telepednek meg, mint élősdiek és «tehernövények» s így ugyanabban a fény mennyiségben részesülnek, mint a lomb legfelső koronája. De ki adta ezekben ezt a célratörő, lebírhatalan törvényt?

*

Említettük, hogy a levelek fogják föl a hőhatást s azt «gazdájuk» természete szerint szabályozzák. Nem könnyű feladat, főképp, ha meggondoljuk, hogy a növekedéshez és fennmaradáshoz szükséges hőmérséklet növény szerint 0—50 fok között ingadozik: ennek megfelelően kell alkalmazniok a hő felvételét, megtartását, vagy elpárolgotatását.

De még egy ugyanazon növénynél is, ugyanazon égőv alatt is, állandóan résen kell lenniök a leveleknek a *hőhatás szabályozására*. Az akácfa levelei pl. nyári tűző napban: felfelé, oldalról jövő napfényben: szétterülten, hűvös időben és árnyékban: lefelé hajlanak. Az első esetben kikerülük a hősugarakat, az utóbbiakban elkerülük a hővesztést. A folyóbab, kosárka stb levelei éjjel azért konyulnak le, mert lehült a levegő s így a hőkisugárzást és

harmatrácsapódást akarja a növény elkerülni. Általában a szélsőséges hőmérsékletváltozás iránt van nagy érzéke a növénynek, ezért a gyengéd szerveket különösen védi: beburkolja ellenálló levélkével, pikkelyekkel, gyantával, olajjal. Ezek az «intézkedések» egyúttal a fejlődéshez annyira szükséges pára és hőtartalom biztosítását is célozzák, pl. a rügyeknél, bimbóknál, vagy a megsérült részen, mert a seb behegedéséhez s a szövetek összeforrásához páras, meleg «dunsztra» van szükségük.

Honnét tudják a mi virágaink és növényeink ezt?

Gondolkodó háztartás.

Az sem véletlen, hogy a növények különös szeretettel keresik fel azokat a helyeket, ahol a *nélkülözhetetlen talajsók* különleges adottság folytán bőségben fordulnak elő. Így pl. a salétromkedvelők az emberi és állati lakóhelyek táján, valamint az ammóniákban és salétromos vegyületekben gazdag trágyafoltok helyén tenyésznek szívesen. (Sóskafélék, lósóska, keresztesvirágúak, csuszor és libatopp-félék).

Rendkívül érdekes és változatos azoknak a növényeknek *vízzel való gazdálkodása*, amelyek az elhasznált vizet csakis a gyökerek révén tudják felszívni és pedig nemcsak azért, mert a rendelkezésre álló vízmennyiség kevés, hanem mert a növényre nézve történetesen — hasznavethetetlen. Pl. ha talajsókkal hátrányosan van telítve, vagy feloldásra és felszívásra alkalmatlanná teszi a hőmérséklete. — Újabb bonyolulatot jelent a növényekre, ha a környező levegő szárazsága, magas hőmérséklete és ritkasága az elpárologtatást sietteti.

Míg ezek mindenáron: a párologtató felület kisebbitésével, bevonásával, hártýakeletkezéssel (kaktusz, agavék, kloék), besodródással, szalagalakkal, vagy pöndörödéssel (pázsitfüvek) takarékoskodnak a vízzel, — addig azon testvéreik, amelyek vízbő vidéken élnek, nemcsak a vízhalmozást kerülik el, hanem a páro-

logtatást minden lehető módon siettetik, nehogy «gutaütést» kapjanak. Több párologtató levegőnyílásuk van s ezek nagyobb működés kedvéért ki is emelkednek a levelet fedő szőrözet fölé, nem tűrik magukon sokáig a nedvességet, eső, harmat leperereg róluk. Sőt — a kis okosok — még külön vízlevezető csatornácskákról is gondoskodnak.

Akárhányan meg helyzetüknek megfelelően *kétféle levélképződést* is foganatosítanak, pl. a vízboglárka, amelynek alámerülő levelei sallangosak, rojtozottak, a felszínen úszók azonban már rendesek, karéjosak. Nagy művészei az előrelátó háztartásnak pl. az ökörfarkkóró-félék, amelyek sok nedvességre szorulnak. Ezért leveleik felületének kétharmadrésze merev, egyharmada lekonyul. Így a víz folyása a levél belső részén szárfelé ható, külső részén kifelé ható. Ilyen kettős öntözőcsatornával aztán a merev levélgödörökben is marad egy kis tartalékvíz, meg aztán a gyökerek is kaptak egész terjedelmükben elégséges nedvességet.

Általában csodálatosan *összedolgozik* minden növényi szerv, hogy a táplálékfelvétel és táplálékfelhasználás között az egyensúlyhelyzetet megőrizze. A megzavart egyensúlyt valamilyen biztos, csalhatatlan célratörékvéssel állítják helyre. A napot nélkülöző növény a sötét pincében emberi szemmel alig látható résen át is megsejti a napot s ha kell, fantasztikus görbéket, erőfeszítéseket ír le az akadályok megkerülésére, csak hogy fejcskékjével az életet jelentő fény felé kandikáljon.

Igaz, hogy *külső szoktatással* belenyúlhatunk a növény életébe és fejlődésmenetébe s bizonyos színek, tulajdonságok kihangsúlyozhatók, de csak annyira, amennyire az illető faj sejtjeiben erre hajlandóság és alapadottság van (keresztvezetékek révén előállott fajták). Kitűnő idevágó szemléltetés a fenyő. A fenyő alaptermeszete az, hogy a tenyészcsúcs irányában növekszik felfelé és az oldalágak mentén oldalsó irányban. Ha a csúcshajtástól megfosztjuk a fát, már nem a csúcs irányában növekszik, de a közelébe

eső oldalágak felfelé kezdenek görbülni, földtől élítő irányban. Tehát a vezérág befolyásolta és egyensúlyban tartotta a többi ágat is . . . Titokzatos belső élet!

Ha visszametszünk egy ágat, vagy letörük a fán egy ág, akkor a törés mögött csakhamar dúsan megindul a rügy és ágképződés, amelybe a növény beleadja természetes útjában leállított erőit. Általában nagyfokú *visszaszerző képesség* lengi át az egész növényi szervezet: a sebhelyek szövetei új osztódás révén sietnek a beteg, illetőleg elhalt rész kipótlására, vagy valamilyen pótló szerv keletkezik a törés közelében, dudorodás, rügy, amin alapszik tulajdonképp a dugványok és ágak meggyökereztetése. Mert abban a lemetezett vesszőben vagy szemecskében a faj növényelke sír addig-addig, míg fájdalomában rátalál elvesztett lelkére, a magával hozott törvényekre, melyekre felfut és kivirágzik.

Ez azonban már a növényélet legmagasabb iskolája; ez már a növényi lélek «gondolkodó», célirányos élete. Vajjon ki fektette bele abba az ágba, rügybe ezt a nagyszerű, felsőbbrendű akaratot, a kiolthatatlan törvényszerűséget és életvágyat?

*

Kimeríthetetlen a növényi élet titokzatossága! Mindig újabb és újabb gondolatirányt ismer fel benne az ember. Ki hinné, hogy a növényéletben vannak selymes kezű, puhalevelű «ragadózó!» Növények, melyek más szerves lény lombjából, hullájából, szerves váladékából élnek. Ilyenek főképp az erdő avarjában tenyésző növények, pl. a gombafélék, amelyeknek nincsenek is táplálékot átalakító szerveik, pl. leveleik, hanem nagy táplálékfelszívó fonál az egész növény. Apró gyökereivel behálózza az erdő lehullatott lombját és szerves anyagát s azt szívja magába a vízzel együtt. Igaz, így elősegítik az avar és hulladék televénné való átalakítását (korhadás, rothadás siettetése;) a bonyolult vegyületeket átalakítják egyszerűbbé, felszívódható és szervesetlen vegyületekké, ame-

lyeket aztán a rendes növényzet is könnyen felhasználhat a saját táplálására.

Éppen ezért egész sereg zöld és virágzó erdei növény tanyázik az erdő alomjában, amelyeknél a táplálék-átalakító szervek hiányzanak, legfeljebb nyomokban vannak meg. (Pikkelyszerű képződmények, pl. a virágzó erdei kláristó.) Ezek gyökérzete nélkülözi a vízfelvevő szálakat és hajszalereket, s puffadt, vastag elágazás a gyökér, amely önmagában képtelen szerves anyagok felszívására. Mégis nagyszerűen élnek világukat itt az erdőben, mert úgyszólván *hész életet* szívnak föl a gazdag televényből. Ez — mint megállapítják a tudósok — csakis bizonyos gombák közvetítésével lehetséges, aminthogy e növények gyökereibe tényleg gombafonalak futnak fel.

Mennyire célszerű berendezés és alkalmazkodás!

A növényélet szenzációs csodái közé tartoznak a «*húsevő*» *növények*. Ezek minden tekintetben rendes növényi életet élnek, de mivel szervezetük különösen rászorul a rovar- és állatvilág egynemely szerves elemére (szénvegyületek), hát olykor rovarfogó készülékekkel «*vadászatra*» indulnak. A rovarfogó berendezést némelyiknél az adja, hogy levelük hosszú, tapadós szőrzettel van bevonva, amelyre a rovar rátapad és nem tud menekülni, már csak azért sem, mert a szőrök szépen begömbülnek és odakötik az «*áldozatot*». (Az ú. n. «*léprekerítők*», minők: az apró, fehérvirágú kereklevelű-harmatfű, hegyi, lápos rétjeinken; enyves kankalin, erdei kláris, a sárgászöld kötörő, deres varjúháj, enyves sziléne, vagy szűnyogfogó.)

A másik «*ragadozó*» egymásra hajló, összetapadó levélpárok-kal van felszerelve, vagy kancsóalakú és fedőlappal ellátott levélképződésekkel, amelyekben erre a célra külön kiválasztott emésztőnedv oldja fel a beszorult rovar, nem ritkán azonban egeret, vagy más kisebb állat lágy részeit. (Az amerikai kancsóka «*kancsó*» 10–12 centiméter nagyságúak.) Egy nap multával már csak a

kemény és hártyszerű részek maradnak meg a «látogatóból». A feloldó váladék olyan természetű, mint a gyomorsav, amiért is a lappok ezeket az ú. n. «hízóka»-növényeket tejtoltásra és sajtkészítésre használják. Külön felszívó szűrőkkel is rendelkezik ezeken a részeken a növény, amelyek átviszik életkeringésébe a már feloldott szerves anyagokat. — Egyenesen titokzatos ezeknek a növényeknek csalogatása és mozgásmódja, amiket a zsákmány megszerzése és megőrzése céljából tesznek. A mi növényvilágunk is elég példát mutat rá (harmatfű-félék), de iskolapélda rá a forró égövek «Vénusz légycsapója», amelynek levelei szorosan egymásra csapódnak, mihelyt rovar száll rá. Kétségtelen, hogy ezek a mozgások összefüggésben állanak az érintés ingerével, amelynek észrevételére nem egyszer külön «érzékszervek» (szűrők, vagy mirigyek) szolgálnak.

Megkapó együttélés.

A növények együttéléséről és társulásáról köteteket lehetne írni, érdekeseket, amelyeket csak lélekzetvisszafojtva lehetne olvasni. Itt-ott parazitái, élősdiei is vannak ennek az életmódnak, ami szociális és gazdasági szempontból elítélendő, mondjuk, ha a bájos, de haszontalan «herefojtó aranka» fészkel be magát a lóhere-táblába, de növénytani szempontból új és érdekes világot mutatnak be. A növények együttélése legtöbbször az *egymásrautaltság és kölcsönösség* nagy törvényét hangsúlyozza, mert mindkét együttélő hasznot lát a társulásból. (Főképp a fenyőfélék, de a lombos fák, bükk, tölgy stb. gyökereinek társulása az ú. n. földalatti gombával. A példát azonban virágos növényeink tekintélyes része is, majdnem fele, követi.) Növényeink egy része ilyképpen nitrogénszükségletét szerzi be, illetőleg egészíti ki a gyökerek szöveteiben szétbomló gombafonalakból, viszont nekik az annyira szükséges szénvegyületeket adják cserébe.

Talán legmegkapóbban mutatkozik be a növények együttélése a *zuzmó* és bizonyos *gomba*, meg *moszatfonal* példájában:

külön-külön mind a három elpusztulna, hárman együtt azonban, ott fönt a zord és sziklás vidéken is megélnék és megteremtik a hidegégőv rózsáját: a zuzmót. A zuzmó szövettestének megvizsgálása a növényteni tudósok, pl. dr. Szabó Zoltán szerint, arra a csodálatos eredményre vezet, hogy magát a növényi testet tulajdonképp gombafonálat alkotja, melyek azonban klorofilt — mint tudjuk — nem tartalmaznak. Mégis van a zuzmóban klorofil is; ezt a gombák ugyancsak a zuzmóban elhelyezkedő egysejtű, vagy fonalas moszattelepekből szerzik be, rajtuk élősködnek, de nem teszik tönkre azokat, hanem egyszerűen csak megélhetésükre fordítják széndioxid-termékeiket; a moszatok viszont megkapják a megélhetésükhöz annyira és oly nagy mértékben szükséges vizet, amit a nagy felszívóképességű zuzmótest biztosít. Így kettőnek összefogása siet egy harmadik felépítésére, táplálására, mintha csak tudná a gomba is meg a moszat is, hogy külön-külön az ottani viszonyok között nem élhetnek meg, — de a zuzmó is szívesen látja lakótársul őket, hiszen belőlük él.

Honnét érzik ezek az egymásrautalást? Kétségtelen, hogy Valaki a természetükbe írta . . .

A virágkehelyben új tavasz érik.

De heveredjünk le most már fiúk a virágos rétre és nézzünk meg egészen közelről egy *virágot*. Tulajdonképp a növény élet- és fejlődéstani szempontjából a «levél» elnevezés illik rá. A rügypikkelyek, csészelevél, szíromlevél, porzó, termőlevelek csak a levél különböző formái, ú. n. levélképletek.

A virágkehelyből a porzók kandikálnak ki, kecsesek, bájos tartásúak: ha megérintjük a virágport, sárgás kis foltban tapad a kezünkre; finom, puha szemecskék, csak igen erős nagyítással láthatók. Nem csoda, hiszen nagyságukat csak ezredmilliméterekben fejezhetjük ki.

Hát bizony ha *finomságokat* akartok látni formában, méretben,

kivitelben: csak forduljatok a természethez! Amit mi hajszálnak, patyolatfonálnak, remekül kicsiszoltnak nevezünk, az a természet kicsiben való művészetéhez képest hajókötél és durva tákolás. Ha nagyítóval megnézünk egy Raffael-festményt, vagy műremekbe vésett szobrot: vonalak és durva barázdák össze-visszaságát látjuk. De ha megnézünk egy-egy hímport, virágszirmot, pókhálósövetet, lepkeszárny-részecskét, vagy pl. egy rovarszemet (némelyik harminc-hatvanezer kis lemezből, azaz egyszerű szemből van összetéve!), — akkor a csodálkozástól nem tudunk szabadulni. A szépségnek és finomságnak akkora leírhatatlanságával, — a célszerűségnek és kidolgozottságnak elképzelhetetlenül kis területen önmagát milliószor megújrazó formáival találkozunk!

Ott, ahol az emberi kéz és művészet számára lehetetlen már az alkotás, mert százszoros és ezerszeres nagyítás kell hozzá, hogy emberileg észrevehető legyen a terület: a természet a színes vonalak, pikkelyezés, ívek, foltok, kristályok, ábrák, csillagok, csipkés kimeríthetetlen szépségét mutatja be. És *következtesen!* Ugyanazon egyednél, annak legkisebb hímporánál, vagy parányánál ugyanazon mintával és arányosítással! Ezek a porzószemek is, amelyek az imént ragadtak rá kezünkre, nagyító alatt gyönyörű formákat mutatnak.

*

Maga a beporzás pedig, azaz a *megtermékenyítés*, biztos célra-irányítás mellett történik. Amelyik virág pl. a rovarok beporzására van bízva, számára a teremő gondoskodott arról, hogy magához tudja csalogatni a rovarokat illatával, vagy a környezetből kiemelkedő színhatásával; hatalmas szíromleveleivel, ha kicsik a szirmok: fürtös, vagy ernyős összetételével, esetleg méztartalmával. Némelyik egyenesen bravúros «mesterfogásokat» végez, hogy a rovar lábára kenje, vagy hátára szórja a virágport, — de arról is gondoskodik, hogy miképen szedje le a rovarról a neki hozott virágport. Mivel azonban nem biztos, hogy pl. az a méhecske hozott-e magá-

val virágport s így a bibe esetleg hiába csukódott össze, azért a záródás után még néhányszor megnyitja ajkait. Megfigyelték, hogy pl. a tátika bibéje öt perc múlva ismét kinyílik, de ha a beporzás biztos, akkor az ajkak végleg bezárulnak. Még egyéb «trükkkel» is él némelyik növény a beporzást terjesztő rovarok csalogatására. (Dögszag árad belőle; nagy vérpiros színű viráglevelek . . .)

A növények eddig ismeretett végső célja, még a virágzáson túl is a: *termés*, amelybe a növény belesűríti saját alaptermészetét, szépségben, illatban, formában. Mivel pedig a mag az élet, a jövő és a tavasz ígérete, jól tudja a természet, hogy egész eddigi működése hiú ragyogás lett volna, ha új tavaszról, a fajok fenntartásáról nem gondoskodnék. Ezért gondoskodott először is a termés megvédéséről: bevonja mérges anyagokkal, bogyóval, házzal, tüskével, — de aztán gondoskodott *terjesztésükről* is, hogy szétszórják mindenféle a zöldelés és megújult élet tavaszát. Ellátta őket repülőszervezettel, kapaszkodó és ragadóképesseggel, saját maguk szétszórására lökő- és ugrószervezettel (néha 20 méternyire is, fröcskölő ugorka). A vízinövény termését sem kell féltetni a víztől: takarójuk alatt légréteg van, amely a felszínen tartja az alámerülés és a csirázás idejéig. (Vízirózsa.) Még ha késnek is a teljes beérés ideje, kitűnően érzik magukat a víz felszínén s széllal a hátukban könnyedén síkdanak ide-stova. Mások meg hosszú ideig várnak türelmesen, esetleg vitetik magukat széllal, állatokkal, míg nekik megfelelő vizes talajra találnak s ott vetnek horgonyt a csirázásra. (Gólyahír.)

A mag talajba való rögzítéséhez az esőn kívül sok elmés módot talált ki a természet. A sulyom magját pl. négy horgony rögzíti bele az iszapba, a földi mogyoró lefelé növő szárával dugja bele magvát a földbe.

Igazán nem csoda, ha találunk madarakat, melyek a lábukról lefejtett rögben ötven-hatvan különféle magot hoznak magukkal. És megértjük, ha a tenger közepén tűzhányóktól hamuvá égett szigeteken, amelyekhez pedig száz kilométerekre van a legköze-

lebbi növényterület, néhány év múlva ismét zöldel és nevet a természet, anélkül, hogy ember járt volna arra.

Igen, valaki úgy akarta, hogy a természet beléhelyezett készséggel vigye a hervadás után mindenfelé az új életet.

Az Isten volt az! . . .

Érzitek-e már, hogy súgják a fák, a levelek: az Isten keze simogatott meg bennünket . . . Nem halljátok, hogy mondogatják a virágok: szeressétek az Istent . . .

Linné is, a világhírű tudós, mikor növényteni kutatásaiból hazatért, így szokott lelkesedni: Láttam az Istent a virágokban járni! . . . Most mi is beletekintettünk — sajnos, aránylag kis területen — a vnoényvilág bölcs és értelmes irányítást feltételező életébe. Az a kifogyhatatlan szépség, finomság, forma- és életgazdagság: az Isten lehellete rajtuk. Az a biztos, célratörő tevékenység: az Istentől beléjük adott törvény — «természet».

«Láttuk az Istent a virágokban járni» . . . Igen, Valaki járt itt..

«Valaki néz rám: harmat-szemekkel, nefelejcs-szemekkel,
pipacs-szemekkel, napraforgó szemmel Valaki néz rám.
Valaki beszél: fűzizegéssel, lombsusogással,
szél-citerákkal, vágy-hegedűkkel Valaki beszél.

Valami ritmus lüktet az űrben, mint a folyóvíz
. . . fény-esők zuhannak, felhők suhannak,
. . . tervek fogannak,
célok rohannak. Valami ritmus lüktet az űrben.»

(Mécs László.)

. . . Valaki átsuhan itt mindig, áldott kézzel, boldog örömöket hintve.

. . . Vigyázzba merevedik a lábunk s imádkozón tisztelgünk — a természetén átvonuló Istennek.

DICSŐITENEK TÉGED ÉGI TEREMTŐ...

A csillagvilágok.

Tekintetünket most a földről önkénytelenül is az *ég felé* emeljük, mintha csak az átsuhanó Teremtőt követnők. Szívünk a látottak fölött csordultig telve megilletődöttséggel s lelkünket valami titokzatos ösztön húzza felfelé, a virágokról a csillagokhoz. Mi ez az ösztön? A nagyság és végtelenség bámulata, öntudatlan megsejtése: valami megnevezhetetlen ujjongás, félelem és tisztelet ömledése a lelkünkön és ellenállhatatlan vágy a bepillantásra a világegyetembe. Itt azonban olyan tények fogadnak, amelyek alatt összeroppan a legmerészebb emberi fantázia is és megtorpanunk, mintha éjnek idején hirtelen meredek hegyóriás előtt találnók magunkat.

A világegyetem *nagyságának* szemléltetésére szeretettel hozzák fel (pl. Walter János) a következő képzeletbeli térképet:

Egy dm átmérőjű golyót tcszünk le valahol a szabadban, ez a Nap. A tőle négy és félméternyire kerülő egyharmad milliméter átmérőjű egy milligram súlyú homokszem: a Merkúr. Nyolc méternyire kerül kicsi mákszem formájában: a Vénusz. Földünk már tizenegy méternyire van, valamivel nagyobb mákszem alakjában. Majd 29 m távolságra az Aszteridák öve következik, de csak szét-hintett poralakban, amelyek tízszeres nagyítás mellett is csak alig láthatók. A Naptól 56 méternyire, kisebb cseresznyeszem formájában a Jupiter, 206 m-re az Uranus, 323 m-re a Neptun helyezkedik

el ribizkeszem, illetőleg közepes gombostűfej nagyságban. Ha ebbe a szemléltetési képbe még a legközelebbi állócsillagot, a Centauri-t is szemléltetni akarnók, azt 3000 km távolságra a Napnál valamivel nagyobb tekegolyó alakjában kell letennünk. Mindezt azonban tizennégyezer milliószoros arányban kell vennünk, hogy a valóságot megkapjuk!

Mit jelent ez?

Hogy pl. az Uranus 14-szer, a Jupiter 1279-szer nagyobb, mint a Föld. A Napból meg 1,300.000 Föld nagyságú bolygó kerülne ki, pedig hát a Föld sem megvetendő terület, bár a mindenségben a szó szoros értelmében csak sárteke. (Kerülete: 40,076.600 km, felülete: 500 millió km², köbtart.: 1,082.841 millió km.³) Ott van azonban a Siriusz, amely 12-szer nagyobb mint a Nap! Szédületes. Azok a halk fénnel rezgő mécsesek, nyájasan fel-fel szippanó fény-pontocskák? . . .

Persze óriási *távolságra* vannak tőlünk. Az ész valahogyan csak kiszámította ezt a távolságot, főkép a fény terjedési sebessége alapján (másodpercenként 300.000 km utat fut be), de ne is próbáljuk, hogy képzeletünk megnyergelésével utolérjük ezeket a számokat. A Napból nyolc és fél perc alatt ér hozzánk a fény, ez annyit tesz, hogy az óránként 50 km-es sebességgel szünet nélkül haladó vonat 342 év alatt érkeznek meg a Napba. Ennyi idő kell ilyen sebesség mellett a Föld- és Nap-távolság áthidalására: 149,480.000 km! Az olyan távolságok, minők pl. a Földünk és a Hold között van (384.000 km), csak arasznyiak a világuörben.

De ezt szószerint értsük! Vannak u. i. olyan távolságok, amelyeknek lemérésére, hogy valahogyan elképzelhessük, új mértékegységet állapítottak meg a csillagászok: a *fényévet*. Ez alatt azt a távolságot értjük, amelyet a fény egy év alatt fut be; — a fény, amely pillanatonként 300.000 km-es ugrásokkal szökell! Tudjátok mekkora távolságot nyargal be egy fényév alatt a fény: 64.000 Nap-távolságot! Mégis ez a fény, a legközelebbi reszketőfényű csillagból,

azaz állócsillagból, amelyet Centaurinak hívunk — négy év és négy hónap alatt ér ide hozzánk, amit az óránkénti 100 km-es sebességgel száguldó vonat 48,663.000 év alatt tenne meg. Ez 260.000-szer akkora távolság, mint a Földtől a Nap.

Szabad azonban továbbra is megnyergelnünk a fantáziát, ha egyáltalán tudjuk. A Sirius, amely oly gyönyörűen ragyog felénk, nyolc és fél fényévre van tőlünk, a Wega 36, a Sark csillag több mint 40, a Perseus és társai, amelyek messzelátón nagyon halványan hunyókálnak: 9000 fényévre! Sőt az Androméda és Vadászkutya ködében lévő csillagok fénye a tudósok szerint fél, illetőleg hat és félmillió fényév alatt reszket el hozzánk! A csillagászati mértékegység és a mi mértékegységünk, azaz a fényév és kilométer között tudjátok mi a különbség? — ami a másodperc és az 1,425.000 év között!!!

Milyenek lehetnek hát az égi mezők, a fény villanása, a világ-egyetemek dala, amelyek dicsőítenek téged, égi Teremtő! Halandó szem fel nem foghatja, fülünk nem jöhet vele rezgésbe; képzeletünket összetöri, lelkünket súlyrengetegével a földre lapítja . . .

Mily igaz és fölséges Beethoven ihletett lélekkel megírt éneke:

Dicsőít Téged, nagy égi Teremtő,
A mindenség nagy szent dala:
Az ég, a föld és a csillagok ezre
S a buzgó keblek imája.
Ki int s az égi csodák is remegnek,
Vezér, kit napsugár követ . . .

*

Vegyük még hozzá, hogy a csillagok száma több millió. A bolygók távolságának és nagyságának lenyűgöző méretein semmi-vel sem marad alul *mozgási sebességük*, amellyel száguldanak a világ-űrben, — a kisebbek a nagyobbak körül s együttvéve egy még hatalmasabb felé. Másodpercenként 30—100—800 km-es rohanás-

sal keringenek szédületes pályáikon. Az Arcturus pl. másodpercenként 674 km-es sebességgel száguld, ami órai 2,462.400 km-nek felel meg; ehhez képest a mi technikánk csodálatos szárnyas gépei (órai 400 km) — ólomlábon járó csigamozgásúaknak mondhatók.

Nem kevésbé szédülnünk kell, ha a bolygók *térfogatát*, körületét, súlyát akarjuk emberi gügyögéssel kifejezni. — A még tüzes állapotban lévő bolygók hőfoka emberileg elképzelhetetlen. A Nap melege pl. a felületen 4000 fok, de *belső forráságát* 5—6 millió fokra is becsülik a tudósok. Ez a rettenetes belső tűzkatlan néha-néha ki is tör börtönéből s óriás fáklyákat lobbant bele a mindenségbe, amelyeknek kitörési magassága az 500.000 km-t is eléri. Micsoda belellobbanás a világok félelmetes éjébe, micsoda villanás a hallgató, magányos éjbe!

Ez aztán az ég-írás, a Teremtő láng-írása! Meglobogtatása a mindenben keresztülhatoló Akaratnak, mely a

«semmiségből hozta e nagy minden ezer nemét,
... szemöldöke
Ronthat, teremthet száz világot,
S a nagy idők folyamit kiméri».

(Berzsenyi.)

Igy teremtett a végtelen, időhöz és térhez nem kötött Isten, amikor nagyságáról, lényéről és létezéséről akart bizonyosságot adni nekünk. A világ nem ő maga, csak teremtménye, de visszaüt az Alkotóra, az egyedül Hatalmasra, az egyedül Erősre, az egyedül Nagyra.

Áldjad én lelkem az Urat!
Áldott vagy Uram mindenek fölött.
Körülragyog hatalom és dicsőség,
És a fényesség a te köntösöd,
Sátorodul az eget feszíted ki...

(103-ik zsolt.)

A Világok üteme.

Utazzunk még kissé a bolygók világában. Mindenekelőtt észrevesszük, hogy rengeteg számuk, tömegük és különböző útjaik ellenére is a *legfinomabb óramű pontosságával* keringenek kijelölt pályáikon. Ez a pontosság megint olyan, hogy mi emberileg el sem tudjuk gondolni. Legfinomabb óráink, mozgóműveink elkopnak, a pontatlanság szeszélyének és az idő egyéb esélyének vannak kitéve: az égi óramű a legnagyobb könnyedséggel és biztonsággal végeztet el minden egyes bolygóval egyidőben többféle feladatot.

Mindenekelőtt a bolygók a legnagyobb hűséggel megőrzik világegyetembe való behelyezettségük pályáját és síkját, amit a legpontosabb rendszer szabályoz. Ahol valamilyen *rendellenességet* lehet észlelni, az csak látszólagos és mingyárt a rendnek egy újabb csodás mozaikjává válik, ha okát megfejtjük. Az eltérés oka rendszerint egy új, még előttünk ismeretlen bolygó belejátszása a dolgokba. Világos, ha egyszer az egész égen csodás rend uralkodik, akkor annak az egy helyen történő kicsi zavarnak valami oka van.

«E két bolygó közé közbeiktattam egy harmadikat», mondja fölséges nyugalommal Kepler; a bolygót még nem ismerte, de törvényeit, a szilárd rend bizonyos pontjain való kikezdéséből már bogyozgatja. Wurm csillagász a nyomokon tovább haladva, 1787-ben már előre kiszámítja Naptól való távolságát és évi forgási sebességét s 1801-ben, a műszerek tökéletessége, fel is fedezi a megjósolt bolygót. Ugyanilyen története van az Uranus és Neptun felfedezésének is, amelyekről az összes csillagászati tulajdonságok ismeretesei voltak, (naptávolság, keringési idő, súly), amikor tényleges felfedezésükre került a sor. A valóság hajmeresztő pontossággal igazolta a számításokat.

Bolygóink részére ki van továbbá jelölve a legnagyobb pontossággal a *forgási idő*, amely alatt saját tengelyük körül egyszer, és a *keringési idő*, amely alatt Napjuk körül egyszer megfordulnak. Ezen-

kívül még különleges kiegyensúlyozási és elhajlási törvényeknek is eleget tesz a legtöbb bolygó (Földünk is) — a legnagyobb törvényszerűséggel. *Földünknek* saját tengelye körüli fordulata adja a napot, a Nap körüli egyszeri útja az évet, az ellipszis pályán való siklása és a naptávolság az évszakok beálltát és egymásutánját.

Mindez mily pontosan, mily holtbiztosan — «magától értedődően» bonyolódik le!

Ez aztán az «óramű», a Teremtő «precíziós» órája, amelynek nincs késése vagy sietése, úgyhogy hozzá irányítjuk és *szerinte igazítjuk* ki földi időmérésünket. Pedig kerekei sincsenek, rugó sem jár benne, hogy időtartamra felhúzza . . . Nem, nem: *örök ritmus* lendül és zakatol benne; valami beléöntött elindítás és isteni parancsszó viszi, szabályozza. Élteni a beléadott mozgás, a világok ritmusa!

Ó jaj, ha kihagyna! — De él az Erő, de él az Ütem:

«Is-ten, Is-ten, Is-ten, Is-ten».

Lobogón jön a Nap, megy a Hold, megy a Nap, jön a Hold:

«Is-ten, Is-ten, nap-pal, éj-jel» háromszázhatvanöttször!

Ó jaj, ha kihagyna a ritmus! Nem volna szivárvány, nem volna virág, nem volna világ, csak futna a Föld, a gigászi koporsó! — *De él az Erő*, de él az Ütem:

«Is-ten, Is-ten, Is-ten, Is-ten».

Ragyogón menetelnek a csillagok és naprendszerek egyre,

«Is-ten, Is-ten, fény-év, fény-század, fény-ezred».

Ó jaj, ha kihagyna a ritmus! De él az Erő, de él az Ütem: . . .

(*Mécs László.*)

Szférák zenéje.

Földünk — a többi bolygóhoz képest — «szelíden» rohan az űrben a beléhelyezett gondolatok szerint: mp-ként 50, percenként 3.000, óránként 180.000, naponként 4,200.000 km utat tesz meg! Közben maga körül is forog — és mindezt zajtalanul, zökkenés nélkül. Minden lélekzetvételre harminc km. utat teszünk meg! Ismé-

teljük meg mégegyszer: minden lélekzetvételre harminc km. — és nem érzünk belőle semmit! Annyit se, mint a tükörsíma vízen legszelídebben úszó hajón . . .

Micsoda rohanás, azaz nem: micsoda *égi zene* — szférák keringője!

Milyen is lehet az a hangverseny, amelyet az Isten készített magának! Amely fölött az isteni titkok gyűrűznek, amelyben az *isteni erők* skáláznak s amelybe az isteni elindítások lépnek be! . . . A világok zenéje, amelybe ritmust az Isten szívverése adott, amelynek lángja és hevülete az Isten agyából pattant ki — fantáziája az Isten lelkéből szövődött. Micsoda hangfolyama lehet ennek a drámai színjátásnak, az alkotás géniuszának, a korlátlan erő kiáradásának! A hangnak micsoda színezései lehetnek ott, ahol születnek az új világok! . . . Az lehet csak a gyászinduló, a mélységek kiáltása, amikor világok sötétülnek el; a kilobbanás káprázatosan gyönyörű igézetére a kihülés micsoda sötétsége, dermesztő hidege árad . . .

Isten, nagyságotat hirdeti az ég,
A mennybolt vallja kezeid művét.
Egy nap a másnak ezt harsogja át,
Erre tanítja éj az éjszakát.
Nem hanggal, — nem beszéddel,
Nem hallható igéekkel;
Végig a földön szárnyal ő szavuk,
Világ végéig elhat szózatuk.

(18-ik zsolt.)

De mennyi *könnyedség* is van ebben a lenyügöző orgonázásban! Igaz, benne remeg a menny minden «urán»-ja, benne reszket a szélvészek harca, rajta skáláznak a sebességek, vonzások és feszülések; fény villanása, villám dörgése, fénysávok és árnyak játéka, visszhangzások ereje, — de mégiscsak ugyanaz az Isten játszik az orgonán, aki fűszálat teremtett, harmatcseppet ringat, a tölgyek mellé ibolyát állított, a sziklák tövébe gyöngyvirágot szórt

és szemmel nem látható parányi helyen a csodák és titkok millióit lehellte életre.

Ó, mennyi a finomság a szférák zenéjében! A ritmus csendülése, a mozgás bája és biztonsága, a küldetés fölsége, a rend és harmónia bölcsessége, a szigor jósága, a jóság lágyága, az örökös hűsége . . . Mennyi benne a lelkiség s a gondviselés bátorító csengése, harangszava! . . .

Mert az Isten *nem megdermeszteni* akart bennünket a teremtéssel, hanem *magához édesíteni*. Milyen öröm is az, hogy ez a hatalmas, mérhetetlen Alkotó közel van hozzánk, amennyire csak atya lehet gyermekéhez . . . Ismer engem, tud rólam, javamat akarja — szeret engem, sőt akarja, hogy én is szeressem őt. Milyen hihetetlen! . . .

Gondolj erre, fiam, amikor táboraitok fölé csillagsátrat von az ég . . . Amikor éjjeli őrészen a csillagvilágra esik tekinteted . . . Ha figyelsz, észreveszed, hogy a csillagok rezgésén és a sejtelmes holdsugárszálakon a Mindenség dala szűrődik feléd . . . Imádkozik az egész természet s szívedben is megered a legtermészetesebb imádság.

Az öntudatlan élővilág.

Az *égen minden* hirdeti a Teremtőt, nemcsak létezésével, hanem azzal is, hogy aláveti magát bölcs törvényeinek. A világoknak ebből a harmóniájából hull aztán áldás és élet a földre: fény, hő, vonzóerő, levegő, eső, vizek elkülönülése, megélhetésre alkalmas klíma és talaj. A világegyetemnek ez az összhangja, Istent dicsőítő törvénytisztelete, nyilvánvalóan a föld érdekében áll.

És a *föld*? A föld is dicsőíti mindenben az égi Teremtőt.

Először is *három öntudatlan világ* él itt titokzatos *összhangban*: az ásvány-, növény- és állatvilág. Egyik sem tud a másikról, mindazonáltal mind a három közreműködik egymásért: egyik a másiktól, a másikon és a másikért él.

Az ásványvilágban az őskőzetnek és földpátnak titokzatos bomlási maradványain járunk, lánván, televényen: agyagból, vasból, kénből, vízből, szénsavból összetett ósanyaföldön. És ezen az alomföldön tenyésződik ki szépségben és finomságban a másik világ: a növényvilág. Ezek kovát, vasat, szenet esznek és mégis utólérhetetlenül finomak, hajlékonyak, puhák . . . Milyen misztikus az ölekezése a gyökérnek a röggel: vasat, ként, erőt szív belőle, azért lesz oly erős maga is, hogy átrepesztí még a sziklát is, de csak lefelé, — felfelé kellemet, lágyságot, ízt, édességet, nektárt szállít. Alul küzdelmes munka folyik, mint a kohóban, vagy akár a kőtörőben, de felfelé zsenge fűszál serked, pattog a rügy s virágos rétekből terül szőnyeg a lábunk alá.

Erre aztán már ráléphet a lét harmadik, magasabb formája: az állatvilág.

*

Amennyivel felülmúlja az *állatvilág* a lét alsóbbrendű fokait, ugyanannyival is utal *tökéletesebben* a végtelenül bölcs és jószágos Teremtőre — főkép az élőlény életjelenségei és *ösztönélete* révén. Az állatok az egyén vagy faj fenntartására célszerű cselekedeteket végeznek; ilyen irányú cselekvéshez velük született készség és hajlandóság van bennük, amelyből forrásznak aztán a célirányos cselekedetek a cél felismerése, vagy annak tudatos szolgálata nélkül. Ez az ösztönélet *irányítja* aztán egész életüket. (Fészeképítés, védekezés, táplálékszerzés és télre eleséggyűjtés, költözködés, társasélet, méhek, hangyák állami élete stb.).

A kiskacsa pl. alig bújt ki a tojásból, rögtön uszkál a vízben, a kiscsirke meg eleség után szaladgál, velük szemben az emberi csecsemő mily tehetetlen! Érdekes, hogy a csibe, amikor fejlődési folyamatait elvégezte a tojásban, a csőrén lévő, túszerű képződménnyel kipattantja a héjat, hogy kibújhasson belőle. Honnét tudja a kis esztelen jószág, hogy neki lyukat kell vágni a tojáson

és hogy mikor kell azt vágnia? A lúd, kacsza, vagy a többi úszómadár borzasztó szorgalommal kenegeti tollait a száj zsírmirigyének váladékával, mintha csak tudná, hogy a zsíros felületről a víz leperog s így könnyebben marad a test a víz felszínén. Ugyanezen célból némely madár, mint pl. a denevér, hogy vékony, törékeny szárnya meg ne repedjen, a szájában lévő olajmirigyek tartalmával puhítja szárnyait. Bravúros, egészségvédelmi intézkedések!

Majdnem minden állatnak megvan a maga különleges *védekezési módja*, némelyiknél annyira, hogy a pillanatnyi helyzet-hez is tud alkalmazkodni. A tintahal és rengeteg tengerihal-fajta aszerint változtatja színét, hogy milyen környezetbe kerül; a kaméleon is képes erre, vagy hát pl. a kis káposztaözöndék, amely világos és sötétszínűt vesz fel a tartózkodási felület szerint. Egy egész sereg bogár és állat van, amely szinte beleolvad bújóhelyének környezetébe: gallynak, levélnek, vagy kődarabnak vélnéd; ha azonban hozzányúlsz, úgy felfordul, mintha lepuffantottad volna, de ha győződ kívánni, adott pillanatban, úgy elpattan, mint a gumilabda.

Nemcsak védekezésre, hanem *eleségszerzésre* is kitűnően felhasználják a környezetbe olvadó, vagy ú. n. «tetszhalott» képességüket. (Sáskák, amelyek kiterített, mozdulatlan szárnyukkal virágalakot vesznek föl; ravasz és mesteri a «hangyász»). Mások inkább *cselekvőleg* lépnek fel az eleség megszerzésére, valamint a faj fenntartására. Kitűnően ilyen a vörös braziliai darázs, amelynek azt a feladatot juttatta a sors, hogy petéi fentartására «élő dögről» kell gondoskodnia. Egyetlen pontos szúrással ártalmatlanná teszi a nálánál jóval nagyobb pókot, nem öli meg, csak megbénítja. Ez azonban csak akkor sikerül, ha fullánkja az áldozat idegrendszerében *bizonyos idegszálát* talál el pontosan. Nos a darázs megcsinálja ezt a műtétet százszor- és ezerszer! De vannak darászfajok, amelyek áldozataikon hat-nyolc-tíz idegszálát bénítanak meg és minden esetben ugyanazokat, mert csak így érik el a célt kicsinyeik számára.

Van aztán olyan bogár, amelynek lárvája csak száraz levélben és száraz levéllel tud táplálkozni. Ez belerakja ugyan tojásait a zsenge májusi levélbe, de aztán össze-vissza rágja a fiatal hajtást, mire az néhány nap múlva fonnyadásnak indul. Ki adta ezeknek ezt a bámulatos készséget és gépies biztonságot? — Ha pedig szemmel kísérjük a hernyó és lepke életét, amely ugyanannak az élőlénynek *négyszeres átmeneti élete*, hát a jövőbelátás, a másik állapotra előkészülés, annak életfeltételeiről való gondoskodás megkapó és csodás eseteivel találkozunk.

De hát honnét tudja pl. az a tehén, juh stb., hogy melyik 280 füvet szabad megennie és melyik 250-hez nem nyúlhat, mert mérgezés áldozata lesz? Honnét veszi a postagalamb *tájékozódási képességét*, annyira, hogyha évekig elzárják, visszatalál kibocsátási helyére? Honnét vette az elektromos hal az eligazodó képességet a tenger sötét fenekén? Hogyan, hogy az a «szőlőszelény» azt a bizonyos levéltölcsér-sodrást petéi védelmére és táplálására a *felsőbb számtan* és *felsőbb mértan* legnehezebb tételei szerint készíti el? És honnét tudja a *méhecske*, hogy a legkevesebb anyaggal való legnagyobb térfelölélés $109^{\circ} 28'$ tompaszög és $70^{\circ} 32'$ hegyesszög mellett lehetséges? Hosszadalmas számítások után jöideig azt hitték a tudósok, hogy egy hajszálnyit ($2'$ -t) mégis csak téved a méhecske, mígnem jött egy hajószerecsétlenség, amely az ellenkezőjét bizonyította be. A kapitány ugyanis jól számított, de rossz volt a számítás alapját képező logaritmustábla. És tudjátok mi lett a kijavított logaritmustábla eredménye? — hogy a méhecske számít jól!

Ezek *értelmes, célr irányuló, a maguk nemében emberi ügyességünket messze felülmúló teljesítmények!* Ám, csak meghatározott területen mozognak az állatok ilyen fensőbbeséges biztonsággal, ami azon kívül van, ott elképesztő értelmetlenséget és önállótlanyságot árulnak el. Amikor tehát célszerű cselekedeteket végeznek, ők maguk nem tudnak róla semmit.

Valaki *más gondolkodik* helyettük, aki egykor beljük öntötte a fenntartásukhoz szükséges gondolatirányt és tevékenységi módot.

Az emberi test és lélek csodái.

No és az értelmes élőlény: *az ember*, akiért minden eddig felsorolt teremtmény van, — csak nem hiányozhatik, az Istendicsőítés kórusából?

Ami az embert önmagában véve, azaz tárgyi értelemben illeti, — nem is hiányzik. Csodálatos testi és szellemi berendezésünk akarunktól függetlenül is hirdeti Isten jóságát és bölcsességét.

Milyen bölcs dolog volt, fiúk, a cserkészpróbák közé beiktatni az *emberi test* ismeretét! Nem is sejtjük azonban, hogy a test könnyedén felsorolt részei milyen csodás célszerűséggel berendezett szerkezetek!

Testünk tartóoszlopa a *csontváz* : szilárd, szinte kőkemény, hogy kicsorbul rajta az acél éle és mégis rugékony, hajlékony. Minden darabja a különleges célnak megfelelően fejlődött ki: a vékonyak valamilyen üreget védenek, vagy alátámasztanak valamit, a tömörök és vastagok valamilyen terhet hordoznak. Csontrendszerünk minden porcikája, izomrendszerünk minden izülete a forgásnak, nyomásnak, húzásnak, súlyemelésnek, feszítésnek, ellenállásnak tökéletes szerve, ami csak úgy lehetséges, hogy azok összeillesztése a legpontosabb szerkezettani és erő-műtani szabályok szerint történt. Úgyhogy hozzájuk képest a legtökéletesebb híd-, emelő- és felvonószerkezeteink leegyszerűsített, egy síkban fekvő utáztatok.

A csontvázat kitöltő test : külön világ, amely több csodát rejt magában, mint a világegyetem és az egész föld együttvéve, főképp azért, mert szellemi képességeknek is hordozója.

A csodálatos szerkezet hajtókereke a *szív*, ez a tökéletes

nyomó- és szívószerkezet, amely a maga kicsi darabjához képest elképesztő munkát végez: pillanatnyi megállás és pihenés nélkül percenként háromszor löki keresztül az egész szervezeten a vért, átlag hetvenes ütéssel. Mekkora energia ez? Napi 87.000 kg-nak egy méteres emelvényre való felvitele! És minden egyes szervet külön-külön látja el vérrel! Csodálatos ez a *vérkeringés*: annak a rengeteg véresejteskének (25 milliárd van belőlük) más és más meghatározott pontra való szállítása! És útjukban nem keverődnek össze, nem gátolják egymást, pedig egyiknek a fejbe, másiknak a fülbe, harmadiknak a tüdőbe kell mennie egyidőben!

A szervezetnek a legbonyolultabb feladatot kell megoldania azért is, hogy *saját magát ellássa friss vérrel*. Az elhasznált és bomlási termékektől megmérgezett vér bonyolult szűrő és tisztító folyamatokon megy keresztül. A vese mindazt az anyagot átiszűri, ami káros a vérré. A vizet átengedi pl., a nála sokkalta finomabb hasznos anyagokat nem! Hasonlóképp bámulatosan be rendezett tisztító és felfrissítő szervek az epe, máj és maga a tüdő, amely nem is egész mp-ként 180 grammnyi vért tisztít meg a szénsavtól és tölt meg hólyagocskáiból oxigénnel, hogy aztán a most már teljesen újjászületett vér megint visszakerüljön a szívbe.

A vér az emésztés útján felszívódás által kapja az utánpótlást. A *gyomor munkája* a legcsodálatosabb dolgok közé tartozik. Hogy mást ne említsünk: savakkal és nedvekkal dolgozik, amelyek kikezdenek és szétroncsolnak minden húst, de termelőjüket — pedig szintén hús — nem emésztik fel.

Mindezek felett pedig dirigál az *agy*: ez a kimondhatatlanul finom és szövevényes szerkezet, amelyben összefut minden ideg, minden felfogás és észretevés. A külső világ benyomásait bámulatosan érzékeny tapintó testecskék viszik hozzá: a hangot a fül, amely a legtökéletesebb telefonkészülék; a látást a szem, amelyhez képest a legkitűnőbb fényképezőgépek és filmtekercsek

— noha szintén csodálatos dolgok — csak nehezen alkalmazkodó és beállítható durva szerszámok. A szem lemezére óránként ezer, tízezer behatás jön s mindezt egyidőben, színesen, tisztán, három síkban adja vissza — észrevétlenül, időben le sem mérhető módon. Egyazon időben végzi a beállítást, közelre, távolra s rögtön alkalmazza magát a különböző fényhatásokhoz.

*

Ezeknek a szerkezeteknek működését azonban nem a renehártyák, idegszálak és rostok végtelenül finom összetevése adja ki, hanem «*belülről* van minden dicsőségük».

A fül csak eszköz, a lélek az, amely emberien hall. A szem csak eszköz, a lélek az, amely emberien lát: az agyvelő csak eszköz, a lélek az, amely öntudatra ébreszt, — gondolkodik.

A lélek, amely az embert a teremtés koronájává teszi. Mert hiszen rostok, idegek, hús és izomszövetek tekintetében a benünket környező alsóbb világ ugyancsak felülmúl! Az orosz-lán izomzatban, a tigris erőben, egy egész sereg állat agyvelő nagyságban felettünk áll. Kitartás, látás, hallás stb. tekintetében mérhetetlenül megelőznek. Mit szóljunk pl a denevér hallatlanul finom érzékeihez, mikor az, szemétől megfosztva, akár órákig repdes a szobában anélkül, hogy a keresztül-kasul huzdalt és csengettyűkkel ellátott cérnaszál-hálózatba csak egyszer is beleütköznék! Mit szóltok a sas tekintetéhez, amely százméteres magasságokból nyílegyenesen csap le a kicsi egérre, amit mi tíz lépésről sem láttunk volna meg? Mit szóltok ahhoz az óriási sebességhez, amellyel pl. a madarak siklanak? A póstagalamb 80—100 km-el, a fecske 250-el, a fali v. toronyfecske 500 km-el száguld óránként! A virginiai lille pedig többszöri megfigyelés adatai szerint a Labradortól Észak-Braziliáig terjedő 16.000 km-es utat egy éjszaka teszi meg pihenés nélkül, ami másfélezer km-es óránkénti sebességnek felel meg!

Ugyanaz az izomzata, rostja, idegzete van az állatvilágnak is, mint az embernek, sőt — mint látjuk — sokszor tökéletesebb módon, — de *gondolkozni* mégsem tudnak! Eszközökkel sokkal jobban rendelkeznek, ugyanazok az anyagok, összetételek, elemek teszik ki agyukat és minden porcikájukat, mint az emberét, — de ezekből náluk mégsem születnek gondolatok, írás, olvasás, számolás, tudomány, művészet, haladás; az erkölcsi jó- és rossz megkülönböztetése, az életcél tudata, a boldogságvágy kiolthatatlansága, magának az Istennek felismerése.

Világos tehát, hogy azért, mert agyvelő nélkül nincs gondolat, a *kettő még nem azonos*, aminthogy festék és ecset nélkül sincs festmény, de azért okos ember nem mondhatja, hogy a festék és ecset azonos a festménnyel. — De hogyha az agyvelő megbetegszik, akkor a gondolkodás is beteg lesz, kihagy az ember értelme! Ez sem mond többet, mint azt, hogy hibás eszközön még a lélek sem tud játszani, aminthogy a legkitűnőbb művész sem boldogul egyhúrú, vagy tört hegedűvel.

Éppen az *különbözteti* meg, fiúk, minden más öntudatlan élőlénytől az embert, hogy lelke, szelleme van. Rajta az anyagon, húson és izomzaton, mint önálló valón, olyan képesség ömlik el, amit maga az Isten lehelt rá — mondhatni a saját lelkéből. Ez teszi *emberré*, ez adja öntudatát és méltóságát, melyeknél fogva a legértékesebben ő dicsőítheti a Teremtőt.

A világon egyedül az ember képes arra, hogy megismerje Istent s értelmesen, lelki meghajlással hódoljon a megismert Teremtő előtt. Ez boldogsága és életcélja. Minden más, ami rajtunk kívül van a világon, — értünk van. Bennünk leli célját. De ha célja van az alsóbbangú, öntudatlan világnak, akkor természetesen, mi, tudatos lények sem kóvályoghatunk a célnélküliség kínzó sötétjében: «Itt minden az emberért van, s az ember — Istenért van!»

Létezésénél és berendezettségénél fogva minden ember állandó istendicsőítés. De alanyi értelemben, azaz *lélekben* is, megteszi azt mindenki, aki igazán nyitott szemmel nézett bele a természet dolgaiba.

Akik ezt nem teszik meg, nevezzék azokat akár tudósoknak, — azok legfeljebb csak az igazi tudomány és mélyretekintés pere méig jutottak el, amint megállapította róluk egy igazán nagy tudós. A való az, hogy a legnagyobbak, a korszakalkotók és *lángelmék*, legyenek azok bármilyen területen, a legszebb hangokkal állanak bele abba a dicsőítő énekbe, amelyet a természet énekel Istennek.

Mind, a nagy csillagászok (Kopernikus, Kepler, Newton, Kircher, Atanáz, Lewrierr, Galle, Herchel, Mädler stb.); a nagy fizikusok és kémikusok (Wolta, Ampere, Farady, Galwani, Ohm, Maxwell, Fraunhofer, Fizeau, Plateau, Thomson, Lavoisier, Pasteur stb.); a nagy matematikusok és botanikusok (Euler, Gausz, Laplace, Cauchy, Pascal, Lord Kelvin, Linne stb.); nemkülönben a nagy bölcselők és igazán nagy művészek, államférfiak. — A fejlődési elmélet hírdetői Lamark, valamint Darwin eredetileg istenhívő emberek, mások pedig, mint Romanes, Virchow, Wundt, «gyermekkori betegségnek és ifjúkori botlásnak» nevezték előbbi hitetlenségüket vagy anyagelvűségüket.

Érdemes volna, fiúk, kívülről tudni ezeknek az elsőrangú csillagoknak nyilatkozatait, oly meghatóak, mélyek és biztatóak számunkra.

Aragó pl. egyik előadását ezzel a vallomással fejezte be Párisban: «a legközelebbi héten Párisban is látható napelhajlás lesz. A Hold kapcsolatba lép a Nappal s a Föld elfogja ennek a királyi bolygónak fényét. Tehát ezen a napon, ebben az órában, ebben a percben, ebben a másodpercben három nagy égitest engedelmeskedni fog — nem a mi jövődölésünknek, hanem — Isten rendeletének. Csupán az emberek nem fogadnak szót . . .»

Newton, akinek legtöbbet köszönhet a csillagászat: Isten nevét kalaplevévé szokta kimondani. Mint egyetemi tanár sem szégyelte, hogy esténként az egyetem kápolnájába betérjen; a hitről és Istenről fölényeskedően nyilatkozó embereket energikusan utasította rendre: «Hallgasson, — én ezeket a dolgokat jobban átkutattam».

Ennek a mintaszerűen istenfélő embernek halála is példás volt. Végrendeletében tekintélyes évi járadékkal egy lektori állást állított fel azzal a feltétellel, hogy az állást betöltő a főváros valamelyik templomában évenként nyolc szentbeszédet mondjon a keresztény tanok megvilágítására és az istentagadás megcáfolására. — Sírfelírata: «Itt nyugszik *Newton Izsák* . . . a természetnek, a történettudománynak és a szentírásnak szorgalmas és éleseszű kutatója. A fölséges Isten nagyságát bölcsességgel bizonyította, az evangélium egyszerűségét életével kifejezésre juttatta. Örvendezzenek a halandók, hogy az emberi nemnek ilyen díszé támadt.» (Id. *Walter J.*)

Kepler, a másik csillagászati-fogalom a következő sorokkal zárja be «*Világok Harmóniája*» című főművét: . . . Köszönöm Uram az örömet, amit a kezed munkáiban való gyönyörködéssel szerztél nekem . . . Már befejeztem művemet . . . megnyilatkoztattam alkotásaid dicsőségét az embereknek, amennyit azok végtelenségéből elmém szűk határai felfoghattak . . . És most nincs más hátra, mint kezemet és szememet az ég felé emelni és alázatos imámat küldeni minden fény Alkotójához. Neki legyen dicséret, tisztelet és hódolat mindörökké».

Napjainkban a francia, majd a londoni Tudományos Akadémia körkérdést intézett a világ ötszáz leghíresebb tudósához arról, hogy mit tart az istenhitről. És az eredményből általános meglepetésre (mi tudjuk, hogy nem meglepetés) kiderült, hogy a legnagyobb elmék *megsemmisítő többségben* alázatosan hívő gyermekei a Teremtőnek. Mintegy egyöntetűen mondják *Steele* vegy-

tani professzorral: «Meggyőződésem, hogy a természettudományokban elért legújabb sikerek nemcsak kedvezőek a vallásos hitre, nemcsak lehetők mutatják az Istenben és túlvilágban való hívést, hanem egyenesen elkerülhetlenné teszik ezt a hitet».

Mindössze két százalék tagadta Isten létét s ezek sem dicsekszenek hitelenségükkel, hanem mintegy sajnálattal vannak önmaguk iránt, Pavlov leningrádi vegytani professzor szavaival: «Hitelenségemben — úgymond — nem előnyt látok a hívővel szemben, hanem hiányt . . . Mélységesen meg vagyok győződve arról, hogy a vallásos érzület és hajlam az emberi létnek életbevágó szükséglete».

Lám, ezek az áldott nagy elmék régen is és most is mondhatni egybevágóan csatlakoznak *Linné*-nek, a természetrajz rendszerezőjének ünnepi vallomásához: «Minden természetismeret vége és eredménye az, hogy az angyalok dicsőítő énekébe belevegyülve kiáltunk: Dicsőség a magasságban Istennek! . . .»

És mi, cserkészek?

Hát mi, cserkészek, *tehetnénk-e mást?* Akik annyit jártunk nyitott szemmel a természetben, annyiszor laktunk és háltunk titokzatos öln, — és akiket annyiszor vár még a rét, hív az erdő, a kakus és gyöngyvirág; akikhez annyiszor szólt s még majd szól az Isten éjszakában, alkonyatban, virágban, hajnalragyogásban, . . . hát mi *tehetnénk mást?* A cserkészetben új színnel, új dallal gazdagodott a Teremtő dicsérete, hiszen a természet felé fordítja szemünket és lelkünket, abból pedig végtére is dicsőítő ének születik Istennek.

Hát csak forgassuk ezt a levelet, amelyet Isten írt nekünk . . .

Olvassuk ezt a könyvet, amelynek szövege Istenről beszél . . .

Nézegessük ezeket a képeslapokat, amelyek bár árnyékoltan, mégis Istenre mutatnak.

Hogy aztán szavainkban és cselekedeteinkben, nemes gondolatainkban és istenhívő életünkben is megdicsőíttessék — Isten.

«Imádlak, Isten; *most tudom, ki vagy,*
Sokszor hallottam és sokszor kimondtam,
De nem értettem nevedet.
A *nagy természet* magyarázta meg
Hatalmad és jószágodat . . .
Dicsérettel, dicsérettel örökre!
Imádlak, Isten; *most tudom, ki vagy*».

(*Petőfi.*)

„AZ ÖSI FÖLD, A DRÁGA FÖLD” ...!

Szülőanyánk . . .

A nagy mindenség önmagában véve elmosódó fogalom számunkra, mert messze, igen messze esik tőlünk. Érthető hát, hogy a világból csak egy kis rész férközött *egészen közel* hozzánk, az, amely környezet bennünket, amely eltetadó anyaföldünk. A nagy természet is tulajdonképp e kis rész által nyilatkoztatja ki magát és lesz meleg valóság. Az a kis táj, az a domb, vagy rejtett völgy, ahol csendes, havas éjszakák csillagragyogásában és nyári esték bársonypiros hangulatában, az erdők sípján játszó szélvészben, vagy a folyók síma, nesztelen tükrében először szólott hozzánk az Isten.

A hely, ahol születünk s ahol először fogta meg a lelkünket valamilyen nagyon meleg, nagyon édes összeköttetésnek érzése a földdel...

Kit szeretnék, ha téged nem szeretnék!?

Szülőföldem, hazám, ahol a szívem elsőt dobbant, ahol a lelkem megérintette és életre csókolta az Isten — kit szeretnék, ha téged nem szeretnék!

Szülőföld, haza, — mily csodálatosan zengő, ünnepélyesre hangoló szavak! A szívünk úgy rezdül rájuk, mint legszentebb eszméinkre szokás. Ha tudatosan boncolgatjuk, mi a haza, hazaszeretet, úgy érezzük, mint mikor magátólértetődő kérdésekre kell felelnünk. Hát lehet élet haza nélkül és ha egyszer van hazám, lehet azt nem szeretnem?

Lehetetlen meg nem értenünk, hogy a hazaszeretet a *természettörvény* tisztacsengésű szava, ösztöne. — Mert hát mit is mond nekünk ez a szó: haza?

Édes föld, mely szülőházunkat hordozza; az anyatejben ennek a földnek életadó melegét szívtuk magunkba. Aranyos gabona-földjei, hegyei, völgyei, virágos rétjei, kicsi falvai és városai, az a szelíd és bájos összkép, melyen egy életen át legédesebb visszaemlékezéseink háza áll. Otthonos ölére be sokszor megtér a férfikor gondterhelt harcosa! — Megbékél, megpihen és éled rajta; mert itt örök májusi égbolt nevet le ránk, a béke és pihenés baldachinja, gyermekkorunk fehér álmaiból és ifjúságunk boldog reményeiből szőve.

Hazát szeretni! Hát lehet nem szeretni!? Ki az, ki nem szeretné a forrást, honnét kiszakadt — és az öblöt, ahova visszatér? Ez a föld az én bölcsóm — és sírom is! Földi életem, álmaim és reményeim bölcsője, hol egy jó anya szerető mosollyal őrködött fölöttem, — és sírom: fáradt csontjaim hűséges tartója, addig a napig, míg az örökélet hajnala virrad rám. Valósággal úgy csüngök e nagy magyar anyán, mint gyümölcs a fán: belőle szakadtam ki, benne kell testileg visszahasonulnom hozzá.

Oly *tények* ezek, melyekhez ha közönyös is valaki, érzéssel lép oda; ha lehangolt, hát itt élednie kell; ha hűvös bölcs, itt felmelegszik. — És lehetne folytatni: ez az a föld, melyben őseink és legkedvesebbjeink pora hamvad; ez az a föld, mely nemzeti multunk szentélyeit hordozza; jelenleg rajta minden ember vérkonunk, honfitársunk; szellemi, anyagi és egyéb javai számunkra nélkülözhetetlen örökség, mely nélkül emberhez méltóan élni nem tudnánk.

Életünket, életfeltételeinket köszönjük a hazai földnek. Gyümölcse, sava, vize, szelleme éltet — mindenkinél jobban átértéztük ezt mi, cserkészek, mikor hetekig táboroztunk életadó ölén és szívverésén. Életszükségleteinkben, örömeinkben és fájdalmainkban leghűbb társunk ő.

Ha szíve volna, mostohává vált magyar sorsunkban de meg-
siratna bennünket! — Ha könnye volna, bizonyára hullatná
érettünk.

Szíve? . . . Pedig van szíve, van lelke a hazai rögnek.

A rög lelke . . .

A hazai föld lelkének felfogása nem jelenti még a nemzet élő
lelkének felfogását, mégis *szükségképi kiegészítő* része. Akihez nem
szólnak ennek a földnek *jellegetessége, hangulata*, tájai — az sohse
tud belekapcsolódni az emberekből és történelemből álló haza
lelkébe.

A Börzsöny nyúlványainak egyik erdőtisztásán állt az egyik
csapat tábora. A parancsnok naplójában így ír: Nem tudok szaba-
dulni a látomás nagyszerűségétől, amely lelkemre és szememre
nehezedik. A természet sejtelmes élete, a föld lelke és a történelem
érintése szövődik össze nagyszerű képpé előttem . . . Már éjfél felé
jár az idő, de én csak nézek mereven magam elé, le a messi völgybe,
ameddig csak elnyúlhat tekintetem a hold sápadt fényénél. Oda-
lenn csillog a Duna, most veri éppen föléje hídját ezüsből a hold,
amely szinte hívogatja az embert az átkelésre. Felizgatott képzele-
tem látja a túlsó parton a népek országútját, Trajanus római
legionáriusait, akik Aquincumból masiroznak erre. Tisztán látom a
partszegélyt egész Dömösig, amely fölött az Árpádok szelleme
kering. Ni, az a kiálló szikla — tán éppen «Béla sziklája» —, mintha
csak a tragikus király bedőlt trónjának sötét omladéká volna . . .
Hátrább a Dobogókő, a Pilis büszkesége, emelkedik ki a sötét lomb-
koszorúból, most éppen tetején ragyog mosolyával a hold, mintha
csak Őzséb kanonok imájához asszisztálna. Szinte bekukucskál a
barlangok szájába, ahol szőrcsuhába öltözött első «pálosok» élték az
áhitatos magányt . . .

Most a visegrádi romot mutatja be a megvilágított háttér.
Gigantikus árnyak és sápadt fénysávok kergetik rajta egymást,

mintha csak a magyar mult dicsősége és fájdalma szóttek volna föléje palástot. Az Anjouk és Mátyás dicsőségének képei rajzolód-
nak elém: reng a föld a fekete sereg dübörgő lépései alatt, majd
kiválik körtükből ktséretével a daliás király és serényen poroszkálnak
a szerpentineken felfelé. Kitárulnak a kapuk: kürtszó — és a vár
befogadja a legendás vezért . . . Milyen fölségesen szép, amikor a
lovagi tornák, udvari ünnepségek és várzene utolsó akkordjait veri
vissza az álmodó nagy víz és óriási völgykatlan . . .

Közben hátam mögött a milliányi falevél halk, majd erősbödő
mozgásba kezd, mintha Márianosztra felől, a régi pálos-kolostor-
ból, az ötszáz barát éjféli imáját suttogná. Ők voltak azok, akik a
török közeledtének hírére Visegrádban termettek a vár védelmére . . .
Sok-sok szomorú kép suhan még el előttem, mígnem csonkán,
búsan, néhány töredékből áll már csak a vár . . .

Hová tűnt a régi dicsőség! . . . A vár lábánál, mint valami széles
ezüstszalag, békésen hömpölyög az öreg Duna, mintha semmiről
sem tudna. Pedig a történelemnek mennyi képe fűrésztötte benne
ábrázatát! Felfogta a királykisasszonyok arcát épúgy, mint a halá-
szok árnyékát, akik most kötöttek ki bárkájukkal a parton . . . Közé-
pen hajók siklanak lefelé, mint úszó álomvár, vágyaink titkos
gályái . . . Jaj, talán nem is magyar hajók. Idegenek, ellenségesek,
amelyek most épúgy járnak itt keresztül-kasul, mint saját országuk
folyóján . . .

Benn állunk a jelenben . . . Ah, hogy fojtogat a jelen! . . .
A hold óriási felhőtengerbe tévedt s az égről, fákról és víz tükréről
kilobbant az ezüstsínű mesejáték . . .

*

Bizony, fiúk, *lelke van a magyar földnek* s a cserkészlet min-
dennél jobban megismerteti fiaival szépségét, sugallatait és erejét.
Ezek nemcsak egyszerűen a táj szépségei, hanem meglelkesített
szépségek.

Máskép szólnak hozzánk a Dunántúl lankás, nektárt csepeg-
tető dombjai: nagy jegenyék mentén fehér házak . . . Máskép szól
hozzánk az Alföld; — aranyárga rónáin lángokban égő pipacs-
háttér, mintha csak a nyár képe, a szabadság és napbarnított élet
üzenete volna . . . Más a levegője a Tiszának, más a Mecseknek,
Hanságnak, Balatonnak, amelyek minden emberhez szólnak, de
nekünk sajátosan, sokat mondóan és elérzékenyítőn. Mert lelke van
a földnek. Magyar ember, magyar szív megérzi . . .

Ó, mint gyötörne bennünket a honvágy, ha nem ehetnénk
többé a hazánk földjén termett kenyérből, ha nem ihatnánk a hazai
sziklából fakadt forrásból, ha nem barangolhatnánk rétjein, nem
hallanók erdői zúgását; ha nem gyönyörködhetnénk vizei tükrében,
tavai csillogó fodrában . . . Ha nem várna ránk valahol egy házban
fehérhajú édesanyánk emléke, ha nem gyujthatnánk ki többé ott-
hon a karácsonyfa gyertyáit, ha nem hívná többé lelkünket a tűz-
hely varázsa . . . Mily üres lenne a lelkünk! . . .

Hogy kérdezgetnök mi is, mint Beranger, a suhanó fecskéktől:
Nem hoztatok-e valami hírt hazámból? . . .

«Tied vagyok; tied hazám e szív, e lélek, kit szeretnék, ha
téged nem szeretnélek?»

«*Magyarabb magyarságunk.*»

A hazai rög szól hozzánk és a földnek szelleme van itt, mégis
a föld csak kerete a nemzet igazi lelkének, amely élő szentélyek
sorsából tevődik ki: maga a *magyar ember*, a *magyar sors*, a magyar
hivatás, a múlt, jelen és jövő? Ha egyszer valaki ezt a lelket igazán
átszívta magába, szívet kell cserélnie előbb, ha hazát akar cserélni.

Hogy szenvednék, hogy epekednék utánad hazám, ha nem
hallhatnám többé *csengő dalaidat*, regéidet, mondáidat! Ha nem
andaloghatna lelkem multad emlékein, a regényes várromokon! . . .
ha nem érezném többé az együvé tartozásnak *meleg kapcsolatát*
szülőkhöz, testvérekhez, emberekhez, magyarokhoz . . . Ha nem
láthatnám többé a dolgos magyar kezek munkáját, ha nem tudnék

tudósaid dolgozószobájáról, munkásaid műhelyéről; ha nem gyönyörködhetnék többé művészeid alkotásaiban s ha nem szólhatnék többé senkihez *anyanyelvünkön*, amely kemény, mint az acél, mégis lágy, mint az édesanyai szív . . .

«Édes hazám Magyarország szeretlek!
Teérted száll hő fohása szívemnek,
Csillagos ég borulj fölé szeliden,
Áldd meg az én édes hazám, nagy Isten!»

(Erdélyi Zoltán.)

*

A *nemzet lelke* teszi ki tulajdonkép a hazát, ez formálja át és teszi szinte élővé a földet, amelyen járunk. A haza nem felszínen rengő érzés, vagy kívülről jövő adottság; a magyar haza akkor is meg volt, amikor őseink sátorból-sátorba hordozták magukkal a pusztán, vagy amikor Árpád a Don-nál vándorolt.

Ám, a *magyarabb magyarság* eszméjének csak akkor tudunk megfelelni, ha nemcsak együtt érzünk a nemzet lelkével, de *együtt élünk* is, azaz bekapcsolódunk életáramlásába, indításaiiba, elkötelezettségébe legteljesebb egyéniségünk szerint.

Nekünk e nemzet *multja* állandó, szent jelenés, élet és tanítás, amelyre úgy hallgatunk, mint mikor az őszfűrtű édesanya elbeszéli gyermekeinek életsorsát. A szenvedés, öröm és akarat nem az atyáé már, mert az elhúnyt, de él a fiak és azok fiai lelkében, öröklődik apáról fiúra. Számunkra a *nemzet nagy eszméi* örökre élnek: a honalapítók, az országépítők, a vezérek; nagy királyaink, széplelkű királynőink, hős királyfiak, tisztaelkű királyleányok; a kard és kereszt hősei, a nemzeti tűzhely biztonságának és jólétének úttörői, a nemzet tudományának, nyelvének és haladásának faklyavivői, szabadságunk vértanúi — a nemzet vágyát és óriási akaratát megszemélyesítő férfiak, a nemzet asszonyideáljai, a haza becsületének őrei stb.: lelkünkben élő kitörölhetetlen valóságok, épúgy mint az osztatlan, ezeréves magyar föld, amely hordozta őket.

A nemzet életének multjában lehetnek és vannak hibák, elsatnyulások, de a tanulságok levonásával mégis csak biztos, igaz és egészséges irányt mutat a jelenre és jövőre, mert azt kiáltja felénk: volt és van ennek a nemzetnek hivatása és azért van és lesz is miért élnie!

„... Ők élni fognak, élni mindörökkön,
Szent lesz, örökké szent a sírgödör,
Amíg az eszmény ki nem hal e földön,
Míg magyar szellem még magasba tör.
Az igét, melyért életet áldozának,
Szívébe írták az egész hazának,
Utódtól fogja hű utód tanulni:
Hogyan kell élni s hogy lehet meghalni!

(Palágyi Lajos.)

*

Történelmünk méltán tölt el bennünket önérzettel s egyben bizalommal nemzetünk jövője iránt. Minden népnek van valamilyen *hivatása*, de a miénk kivételesen szép, bár tragikus: a kereszténység és civilizáció védelme. Ez vértanui sors. Keletről hozta ide rokontalan, idegen környezetbe a Gondviselés ezt a népet, hogy államalkotó erejével és vitézségével megvédje a kereszténységet és Európát a népek és világnézetek ütköző pontján. Ha feladja ezt a hivatását — elpusztul. Nincs hát megállás: vérző, szenvedő nemzet vagyunk. Elárvult, de gondviselésszerű nép. Kell, hogy önérzetünk legyen, de nem bizakodhatunk el, nem révedezhetünk el végletekbe, fajimádatba, önteltségbe, mert a sorsunk *állandó résenlevést*, állandó vértanuságot kíván.

Ennek a drámai hivatásnak teljesítéséhez sok-sok *erőre* van szüksége a nemzetnek. Nem szólamokra, szavalatokra, hanem az egyesekben megnyilvánuló lelkiismeretes és *munkás hazaszeretetre*. Az állam összegyűjti az erőket, a megfelelő célok szolgálatába küldi, de a haza fiai termelik azokat.

Bizony a mi édes hazánk csak akkor ér célt, ha a polgárok lelkes erejére támaszkodhatik. Joga van tehát ennek a hazának elvárnia mindegyikünköt az *alattvalói hűséget*, a polgári rend, jog és kötelességérzetet. Joga van megkívánnia pillanatnyi kényünk feláldozását, önmagunk megtagadását, sőt *minden áldozat* kicsiny azokhoz képest, amit a hazának megkívánnia joga van. — Mindent, mit arcod izzadságával gyűjtöttél, mindent, mihez szíved forró szeretettel hozzánt: javaidat, örömeidet, szeretteidet, életedet! (Kölcsey.)

«Magyarország: Bánatország,
Siratgatjuk árva sorsát,
De a sok könny mind kevés —
Gyűljön tette, törjön harcra
Lelkünkbel a szenvedés!

(Sajó Sándor.)

A honfoglalás és állampolgárság iskolájában.

Ám, hogy hivatásunknak megfeleljünk itt a Duna-medencében, ahhoz, fiúk, készülnünk kell! Ahhoz sok lelkiemelőre, kemény életben *megedzett akaratra* és elszántságra van szükség.

Mindennél jobban ránevel bennünket erre a cserkészre, amikor riadót fúj és *táborba* szólít. Sehol sem lehet úgy eltanulni a történelmi magyar erényeket, mint a táborban, hiszen a táborba szállás és táborozás kitűnő értelemben a *történelmi magyar sors*. Örök vártát állni, egyik tábort le sem bontani és máris a másikat építeni, éberrel vigyázni mindarra, ami drága, ami szent: nemzeti önállóságunkra, határainkra, templomainkra, házainkra, a magyar szóra, asszonyainkra, gyermekeinkre — ez a magyar élet ezer éve már.

Mindezt nagyon jól tudjuk. Ezért komolyabban vesszük a cserkészre, mint a világ bármely más fia, mint akár az angol, akár az amerikai. Őket «kész táborok» várják; szállítják utánuk a konyhát, az otthon kényelmét, — mi magunk verjük a sátorokat esőben,

tűző napban s érezzük, hogy ez jól áll nekünk. Nekünk nem sallang a kirándulás és nem heverés a tábor, hanem *őseink életének kicsiben való megélése* : ezért, hallatlanul komolyan tudjuk venni a legutolsó fatönk lecövekelést, vagy a legkisebb simítást, amit a táboron végzünk.

A koppenhágai jamboree színhelyét óriási zivatar söpörte végig pont akkor, amikor a nemzetközi bizottság a táborverés versenyét akarta elbírálni. Azt már megállapították előzőleg, hogy a magyar fiúk verték föl leggyorsabban a tábort, most a minősége és tartóssága következett volna, ezt azonban eldöntötte helyettük a zivatar: mindenütt sátrak röpködtek a levegőben, bedőlt táborhelyek mindenfelé — egyedül a magyar tábor állt mozdulatlanul, vihartállón, beázás és lényeges rongálódás nélkül. Mindenki csodálkozott, elragadtatással gratulált, főképp azok, akik a felhőszakadás elől pont a magyar táborba szorultak be.

A mi fiaink elég közömbösen vették a lelkesedést. Nekünk a táborverés dicsőségesen szomorú készségünk, akárcsak a kardforgatás.

*

Mivel pedig a tábor életét a magyar hazához és magyar sorsához való vonatkozása miatt, minden más tekintetben is ilyen *komolyan* vesszük, nyilvánvaló, hogy a magyar honpolgárság és állampolgári nevelés leghivatottabb iskolája.

Az alattvalói engedelmesség és fegyelem szükségességéről jobban meggyőző bennünket egy tábor, mint egy évre terjedő kurzus. Hogy — kellenek vezetők, kell munkabeosztás, kellenek tervezők és végrehajtók, szükség van az agy munkájára épűgy, mint az izom erejére: itt nemcsak megértjük, de maradandó képekben és emlékekben kísér el bennünket egy életen át az irodába, műhelybe, városba, faluba, fórumra . . . Világosan látjuk, hogy az *állam életébe* kell tekintély, alattvalói hűség, de épűgy testvériesség és lehajlás az ügyefogyotthoz.

Nemcsak azoknak a munkája fontos, akik vezérkednek, hanem a legutolsó ember sok kicsiből összetett hatalmas munkateljesítménye is, hogy az állami élet roppant szétágazású élete meg ne akadjon. És nemcsak irígylésre méltóak a nagyok, de nagy a felelősségük is, amit egy kis ember (vagy hát a táborban az a kis cserkész) nem érez annyira. Nincs, fiúk, az állami életnek mozzanata, amit kicsiben és lényeg szerint végig ne élénk a táborban!

Ezek a dolgok a táborban mélységes belátássá és meggyőződéssé érlelődnek bennünk anélkül, hogy arról leckéztetnének; vérkeringésünkbe megy át a rend, a formák és jogrend betartása, az altruizmus és testvéri segítség nélkülözhetetlensége. Nemcsak, hanem az önállóság, öntevékenység, felelősség és bizonyos *politikai érettség* is. Saját magunkon tapasztaljuk, az emberektől távoleső magányos erdőtisztáson, hogy összefogással és renddel kis államot alkotunk és megélünk — a lázadás és fegyelmetlenség pedig órák alatt elpusztíthatja munkánk virágzó eredményét. (Kézzelfoghatóan látható ez, amikor a vezetőség egy napra «tervszerűen» elhagyja helyét és magára hagyja a tábort.)

Sokhelyütt, főképp Amerikában, az iskola keretén belül akarják a tanulók bizonyosfokú *önkormányzatával* az állami és társadalmi életre előkészíteni a fiúkat. A tanulók választanak maguknak «polgármestert», «pénzügyminisztert», egészségügyi- és rendbizont s így most saját magukat akarják a rendre és szép életre szoktatni önállóság és becsület alapján. Sok jó dolog lehet ebben is. De ha valami balul üt ki — hát nem történt semmi. A táborban azonban valamelyik hibáján nem kisebb dolgok múlnak, minthogy — aznap nincs ebéd, élvezhetetlen a leves, álmunkban ráncdől a sátor, menekülnünk kell az erdőtűz elől, ellopták a «pénzügyminisztériumot» stb.

Amott játsszák az állampolgárságot, mi a legkomolyabb állami életet éljük — játszva.

Álljuk a vártát! . . .

Mikor tehát a csillagsátoros éjszakában őrt állunk a táborváros felett, joggal érezzük magunkat úgy, mintha *Magyarország egy-egy kicsi darabja* felett őrködnénk . . . A táborozás kemény életében a viharvert ősök méltó unokái leszünk. Itt az elszánt akarat iskolájában edződünk erőssé, «őrségen álló magyarrá». Kell fajszertetet, kell felizzás, kell elérzékenyülés, — de aztán főképp rá lépés a történelmi lélek útmutatására: *állandó felkészültségben* kell élnünk, mert ha csak egyszer is elaléltunk, máris meghúzták fölöt tünk a vészharangot . . .

A történelmi magyar sors útjához erő kell, a fegyelmezett lélek jelleme, a kényelem öleléséből kiszabadult elszántság, amely megszokta a vészvijjogást és viharok dúlását.

«S én állok: a magyar éjszaka éjjeli őre,
És várom a szent új pirkadatot,
Töretlen nagy hittel nézek előre,
Mert hiszem a hajnalt, a fényt, a napot.
És tűröm az esőt, a vihart, a szelet,
S mindent, ami edz s forralja a vérem,
Mindent, ami fáj és marja szívemet.

— — — — —
. . . Fejem lehajtom a magyar talajra,
S hallgatom a holtak nagy parancsait.
Hangos ajakkal csak egyre tanít:
Hogy keményen, dacosan álljam a vártát,
Készen legyek, ha mozdul a Kárpát . . .

(Radványi K.)

Az árvalányhaj fiai.

Azokat a gondolatokat, amelyeket a cserkészeten át fűzünk a hazához és a hazai földhöz, *csokorba köti és jelképezi* : az árvalányhaj.

A magyar föld eredeti virága; nem is igen terem meg máshol, csak nálunk. Nem is virág, legalább is nem egészen az. Telistele

van ugyan puha, selyemfényű szálacskákkal, de van benne valami a fűszál egyszerűségéből, egyedülvalóságából, — «árvaságából». Olyan mint a *magyar sors*: fény és árny, öröm és bánat, virág és tarló. Mint a magyar nóta: bánatos hallgató és ropogós csárdás; mint a magyar temperamentum: sírva-vigadás; mint a magyar lélek: ábrándos romantika — de tűz és lelkesedés is.

Jól illik az az árvalányhajcsokor a kalapotok mellé, magyar fiúk!

Nem kell, hogy *irigyeljék* töletek más fiúk, azért mert olyan kedvesen, dúsan omlik rá karimátokra s mert olyan kecsesen ring lépteitek alatt. Ez a mi rokonalanságunk virága; igaz, van ebben is valami fönség, valami könnyes szépség, mint ahogy érzés és puhaság árad az árvalányhajcsokorból, ha végigcirógatjuk. De csak a mi kezünk alatt hajlik meg olyan szépen, mert csak hozzánk van mondanivalója.

Egy *mesét* mond állandóan . . . Valamikor nem a dunántúli domboldal és a Tisza füzesei voltak az én hazám — így mondja az árvalányhaj-legenda. Annak története van. Réges-régen egy nyári reggelen a születő harmattal leszállt a földre egy szépséges tündérléány; ment, mendegélt, míg végre megpihent a Tisza partján, s aranyzóke fejcskékjét lehajtotta egy virágos dombra. Csakhamar álom jött kék-nefelejcs szemére, s elaludt. Azt álmodta, hogy messzi keletről egy nép jön majd ide: bátor, daliás nép. Az Isten vezette ide, hogy védője legyen egyházának és az európai kultúrának. Szentek, hősök, vértanuk seregei támadtak köréből: jaj, mennyit szenvednek, véreznek magukra hagyatva, árván, kihasználva más népektől!

Nincs még egy nép, amely ennyit szenvedne, ilyen árva volna. Úgyhogy üstökös szemű költőjük igazán elénekelhette:

«Ha nem születtem volna is magyarnak,
E néphez állanék ezennel én,
Mert elhagyott, mert legelhagyottabb
Minden népek közt e föld kerekén».

A kis tündér nefelejcs-szeméből ömlöttek a könnyek és szíve annyira megesett az árva népen, hogy mielőtt visszatért volna hazájába, emlékül levágott aranyhajával telistele szórta a Tisza partjait . . . A szél aztán szétvitte szerte e hazában mindenfelé az aranszálakat és belőlük — árvalányhaj mezők nyíltak.

Drága magyar föld! Árvalányhaj népe! . . . Ringó búzamezők, virágos rónák, puszták hazája — szeretünk téged! S mert árva vagy és könnyes szemű, mindenkinél jobban és igazabban kell, szeressünk téged . . . Szeretünk azok szeretetével, akik hűségből és áldozatkészségből fonnak dicsőséget homlokodra s derítenek mosolyt arcodra.

«Tied vagyok, tied hazám,
E szív, e lélek!
Kit szeretnék, ha tégedet
Nem szeretnéiek?»

Ó BOLDOG ROMANTIKA, Ó BOLDOG FIATALSÁG!

Jó helyen keresed.

Kell, fiúk, egy kis romantika is! Néha-néha megüti lelkünket valamilyen ábrándos lelkesülés és szeretnénk elkalandozni valahová messzire . . . Ugyanaz a lelkület ez, amelyet olyan nagyszerű szöveggel és dallamos viharzással talál meg indulónk:

„Szabadba fiúk! A nap arca nevet.
Ott pezsdül a friss, tüzes élet.
Járjunk be mezőt, meg a rengeteget,
Szabad ott a szabadban az élet . . .”

A fiatalság tüeme ez, a *serdülés romantikája*. Jól esik a kiemelkedés a megszokottságból, puhaságból és kényelemből. Kirepülésre vágy a lelkünk, valaminő távlatok és merész álmok felé . . . Boldog ifjú, aki lelkének ezt az öntudatlan irányulását megtalálja; boldog vitorlák, amelyek jó irányba repítitek az Élet kapujából elindulót . . .

Fiú, az élet ragyogó hajnalán, vággyal teli szívvel, színes fantáziával, felizzó akarattal! . . . Az élet szépsége rajtad . . . Mennyi ígéret, fakadás! Lám, én mégis *félelek* s megremeg valami a lelkemben . . . Mert tudom:

Álom-vizek
Csónakja vagy,
Ide s tova
Dobál a hab.

Szeszélyes nap
Játékszere,
Színes üveg
Ha ér heve.

Tavaszi színes
Lepkéje vagy;
Illat, virág
Ha elragad.

Bohó fiú,
Ki fut, szalad
Szivárványszín
Hidak alatt.

(Gáspár Jenő.)

Milyen nyugodt vagyok, hogy lelked romantikus igényét a cserkészzetben keresed. Ott megtalálsz és úgy találod meg, hogy erőid és érzelmeid a *szép élet forrásává* alakulnak benned.

Dehát, fiúk, ez az! Hiszen azért szeretjük a cserkészzetet, mert érezzük, hogy nekünk való. Annyira közelesik a mi nyugtalan és mégis megpihenést kereső szívünkhöz! Meg tud simogatni, de férfias és kemény akarata is van. Valami kaland az egész, de mégis nekünk otthonunk. Belevág velünk a sivatagba, fáraszt, izzaszt, el-tikkaszt és mégis ő mutatja meg a bíborhajnalt, a dalt, az üdeség forrását. Éktelenül tömve az a hátizsák s esetlen az a szeges bakancs — és sohasem tudtunk virágok közt olyan érzőn járni, mint most.

Mert hát *ilyenek vagyunk* most mi. Imponál az erő, de sohasem tudtunk úgy érzékenyülni, mint most.

Erő viharzik bennünk s a feszülő vágyak valami szokatlan vállalkozásra sarkalnak — s a szívünk mégis olyan gyerekes és elfogódott: dallamai vannak, mint a zenélő órának, mint a költő szívének . . .

Szeretjük a cserkészzetet . . . Olyan jól megtalálja benne otthonát kettős énlünk.

Menetelő fiúk.

Jólesik már maga az a menetelés is: a felülkerekedés, új utak és új tájak felé. Ez az ifjú természetébe írt dolog ilyenkor. Hát csodálatos is, hogy éppen akkor, amikor a nemi érés és serdülés ideje elérkezett, amikor az érzelem és melegség előnti a lelket — a romlatlan fiútermészet *szabadulni akar* és kell is hogy szabaduljon a petyhüdt érzélgősség öleléséből, sőt — a másik nem társaságából. Ha mégsem volna így, bizony testi és szellemi tekintetben kárát

vallaná! Örök igazságot fejez ki Schiller «Ének a harangról» című művében e szavakkal: «Leányt a fiú büszkén magára hagy.» Egészséges ösztönszerűség van az ilyen elkülönülésben, ami nemcsak ebben az egy mozzanatban merül ki, hanem általában lenézése és megvetése minden anyámasszonykodásnak.

Azért is tudunk olyan elszántan kilépni és borzasztó komolyan masirozni, mert nekünk ez természetes elemünk; ez a *jövőnek ébredése* bennünk. Valami a jövő férfiójából. A férfi sastekintete és előrelendülése, messzire hajló célkitűzése és kitekintése a küzdőtérre.

Szeretünk hát menetelni. Nem félünk a hőségtől és «kacagunk hogyha ázunk». Hív az erdő, a bérc, a kakuk; vár a rét, madarak éneke, viharok zúgása:

Vígan fiúk, cserkészfiúk,
Föl a fejet merészen,
A lábunk lépjen peckesen,
Szemünk a magasba nézzen!

És daltól hangos utca, erdő, amerre mi járunk. Sok-sok szem megbámul bennünket s alig tudja megérteni útjainkat.

Hív vissza a város, a zaj, az otthonmaradt társak, de lelkünket megszállva tartja az ihlet. A megszokott környezet visszahúz, de valamilyen távoli csillag int . . . Int a fiatalság vérpezsdítő üteme, a szép vágyak ritmusa, a lovagok szelleme, a lelkünk lobogó vágya, romlatlan fiatal vérünk zenéje; int a hajnal, az áhítat, a kék ég végtelenje . . .

Kitekintés az Élet tengerére.

Jaj, fiúk, szükségünk van erre a menetelésre! Meg ne álljunk, és mindig csak menjünk. Szabad időnket nemesen használjuk s a henyélésnek magunkból soha egy szemernyit ne adjunk.

Milyen megkapóak is azok az elszánt, dalos csapatok, amikor az *egészséges testi és lelki fejlődés* gyakorló útjait járják. A jót izmosít-

ják magukban, a rosszat lejárják. Míg lelkesednek, egyben lelkesítenek. Új irány, új szél ez egünk alatt. Az egészséges serdülés menetele. Nem csoda, ha vonzzák a közömbösöket; megmozgatják a letargiába hajló fiatalokat, itt-ott megleckéztetik a felnőtteket, el-érzékenyítik az öregeket . . . A menetelő, ábrándosan lelkesülő, árvalányhajás fiúk . . .

Mígnem aztán rájuk köszönt a nyári nagy tábor ideje. Már tavasszal, hogy a fű zsendül, az ő *lelkükben is megszólal* valami, készülődnek . . .

Megjött már a fecskemadár, fészket rakott nálunk,
Hivogat már a napsugár, nagytáborba vágyunk.
Virág nyilik a hegyoldalon, nincs szebb annál semmi!
Harsog a kürtző cserkészpajtás, táborba kell menni.

Igy zeng a nóta a vasúthoz induló sereg ajkán, árvalányhajukat meg-meglobogtatja a szél . . . Az itthonmaradt pajtások, szülők meg a testvérek kikísérik őket. Milyen jókedvvel izzadnak, cipekednek a fiúk a beszállásolásnál. Mégcsak néhány perc és indulnak . . . A kis hűgocskák nefelejcs szemében úgy reng a könny, mint virágon a harmat. Még a papák, no meg a mamák is el-érzékenyednek. De aztán anyánk is mosolyogva lobogtatja kendőjét utánunk . . .

Igy van ez jól — nyugtatja meg magát; így lesz erőskarú és edzett lelkű a mi fiúnk. Ebből a keménységből lesz számunkra valamikor — segítő lágyság . . .

Mi meg megyünk . . . De hát mi is az, ami hív? Bizonyára az *élet jövő küzdelmeinek* a megsejtése . . . Már kitárult előttünk az Élet kapuja s az ifjú hajnal boldogítón, kék öröm színében nevet ránk . . . De ott az ég alján, mintha viharok lángja égne; . . . minek is fordulnánk vissza a menetelésből, minek is szerelnénk le a felkészültségből? . . . Hajónk már-már kint evez a nyílt tengeren, a tenger széles karja tart, előrehajt a szívünk, húz a mélység, a végtelen s a gyermekkori gondatlanság partja csak álom már.

Mi is vár ránk? *Vitorláink* állják-e a szelet; az irány jó-e; lesz-e részünk viharban; világító lámpásunk kitart-e? . . . A szirteket elkerüljük-e? . . . Karcsútestű ezüstsírályok pihennek-e árbocunkon, vagy viharvadarak vijjognak majd fölöttünk vésztojslón? Ki tudná megmondani? . . .

Talán a jövő érintette meg a lelkünket és ezért hámoztuk ki magunkat oly korán az élet puha öleléséből.

Boldogok, akik felkészültek az útra . . .

Fakadó lelkünk.

Pedig nekünk is van szívünk, amely melegebben érez, mint bárki másé. Bizony az ifjú szíve olykor csupa *érzelem* és képzelete csupa felzaklatás. Minden ifjúban van egy kis költői hajlam, amint-hogy tavasszal hóolvadás után minden száraz árokban találunk vizet, mely patakokká is dagadhat és föltétlenül kell hogy lefolyást engedjünk számára.

A vidámság mellett. fiúk, szabad és kell is elérzékenyednünk, a lelki és testi érés olvadó, rügyeket bontogató időszaka súgja ezt a szívnek. Észre sem vesszük, hogy mennyire tudunk rajongani! Hogy szól hozzánk a hajnal, az alkonyat merengésel Valójában azonban ritkán önti el a szívet a csendes líraiság. Inkább a *fantázia* és ideges nyugtalanság vibrál a lélekben, akárcsak a tavaszi nedv a vesszőben. Erők és életforrások fakadnak fel bennünk, mint a rügy és bimbó, ha a május simogatja őket . . .

Esetleges nyugalomunk csak a tenger felszínének *látszólagos nyugalma*: lenn a lélek mélyén szellemi és testi fejlődés fodrai gyűrűznek s ha nem adunk a meleg szív és fantázia elé a *levezetésre egészséges* területet — akkor szörnyű viharok korbácsolják fel a lelket. Nagy baj, ha érzelmi túltengés bénítja bennünk az akarat tiszta, világos útját. Baj, ha a képzelet végletekbe ragad, s színes álmokkal és vágyakkal ülteti tele lelkünket és ernyeszti akaratunkat — de az is baj, ha egészséges lelkesedés és érzelmi élet nélkül

nyersség ütné fel bennünk világát. Mégis csak az a hivatásunk, hogy fiatalságunkban rózsatők legyünk és ne tuskók! — mert a tuskónak sem virága, sem gyümölcse nem lesz.

De ne is okoskodjunk sokat saját belső átalakulásainkról. Mindez a Teremtőtől belénk oltott bölcs erjedés, fejlődés. Inkább csak azzal törődjünk, hogy a *helyes fejlődés* útját egyengessük, el ne torlaszoljuk, rossz útra ne siklassuk. Ez már a mi dolgunk, ezért felelősek vagyunk! Fiatal korunk virágzás, de csak egyszer, egyetlen tavaszunk idején! Bízunk csak rá magunkat a cserkészlet összhangzatos életére, adjuk bele magunkat szabad időnkben szívvel és nem lesz baj!

Érzelmi világunkat, azt a bizonyos kis költői ért és képzeletünk fiatalos mozgását éppen *nekünk valóan* irányítja a cserkészlet, mégpedig annyiszor, ahányat lépünk benne, ahány mozzanata és alakulása van számunkra.

Úgy visz bennünket a titokteljes, romantikus életbe, mint ahogy robog velünk a vonat a síkságon át az éjbe, a — táborhely felé . . . A kisebbek szempilláit lenyomja az álom, a nagyobbak nótáznak, sokan meg belemeregenek abba a hangulatba, amit csak a róna ad alkonyatkor . . .

Költőiség, romantika . . .

Milyen gyönyörűség is az a küzdelmes *táborverés*, a verejték és akarat nyomán épülő otthon. Egyszerű elemekből összerótt, de jóssággal és megelégedéssel puhára bélelt otthon.

Sohsem felejtethetjük el az *élménynek és romantikának* azokat az óráit, amelyeket a cserkészlet és főképp a tábori élet két kézzel tartogat számunkra . . . Mikor elkezd zúgni az erdő: egy-egy madárvijszorgásban, falevél-zizzenésben, mit nem lát és hall a dolgozó fantázia! Különösen, amikor a telihold kiszabadul a felhők közül, átvilágítja az erdőt és hideg mosolyával rávilágít a sátorlapra . . . Ekkor úgy villog a fiatal fantázia, mint ahogy kergeti egymást a holdsütéses éjszakában a fény és árny játéka . . . Csak itt-ott egy

nesz, odafenn a sejtelmes égen bárányfelhők pajzánkodnak a holdudvar körül . . .

Ekkor kezd színésülni a fantázia: őznek nézi a — farkaskutyát, támadást vél a harasztzizzenésben, baglyot lát suhanni — az éjjeli lepkében, titokzatos hangokat hall a síri csend öléből . . .

*

Nem kell azonban azt gondolni, hogy a tábori élet csak akkor termeli a romantikát, ha ráborul az est. Mindenesetre egy-egy éjjeli támadás és harcszerű titokzatosságát növeli az éjszaka. Meg ahhoz is az éj jótékony leple kell, hogy a legkisebb porontyot ál-mában átcsempésszük a másik táborba, aki hiába akarja ébredéskor szemdörzsöléssel megoldani — a rejtélyt.

Az is nagyszerű, mikor a völgykatlanban meghúzódo tábor és a legkiemelkedőbb erdőcsúcs között fényjelekkel folyik a terefere, vagy éppenséggel a közeledő ellenség jelzése. Érdekes az ilyesmi, akárcsak egy Werne-regény.

Azonban maga a *szabályszerű tábori élet*, úgy, ahogy folyik, egész napon át szórja ránk hatásait, melyek fiatal lelkünk számára megannyi örömet és lelkesedést jelentenek . . . Hogy olyasmit, minő például a konyhakörűli élet romantikája, szóra se méltassuk, gondoljunk csak arra az önfeledt, szinte robinsoni barangolásra erdőn, mezőn; azt az ezernyi csendes életet és megfigyelést úgy issza magába a lelkünk, akárcsak a szomjas ember a vizet! Mennyi eseménye van egy-egy napnak!

Az akadály- és pontversenyek, vagy egy-egy nappali harcszerű is roppant kalandosak, amelyekhez a Pál-utcai fiúk «grundja» szalóndolog; — de talán még eredetibb, mert egészen *robinsoni természetű* az, amikor a parancsnok lezárt borítékban átadja az őrsnek az egésznap kirándulás programját. A levelet csak jó messze a tábortól szabad felbontanunk, térkép vagy tudakozódás útján kell igazodnunk tizenöt-húsz km-es körzetben; meg kell szerez-

nünk a terület történelmi, földrajzi és néprajzi ismereteit. Magunk főzünk; növény- ásvány- és bogárgyűjteményt kell magunkkal hoznunk . . .

Szeressétek hát fiúk a cserkészetet és köszönjétek meg neki, hogy lelkivilágotokat a romantika tiszta szálaival szövötte!

Bizony később úgy tértek vissza ezekhez az emlékekhez, mint *tiszta forrásokhoz* . . . Azt mondják, hogy fiatal korában mind-egyikünk költő; majd tapasztaljátok, hogy az öregedő ember még-inkább azzá lesz. Milyen mélységes öröm lesz az, ha majd vissza-álmodjátok a multat. Ti azon szerencsések közé tartoztok, akiknek megadta a sors, hogy legalább saját fiatalságukat láthatják a költői-ség fényében . . .

Tábortűznél.

Ha a csekészeten a fiatalság élete himnusz, akkor a tábor-tűz adja hozzá a legszebb és legromantikusabb melódiát.

Mi adja a *tábortűz varázsát*? Talán a síkságra leszálló est hangulata; az éjszakának az a titokzatos ölelése, ami csak szabadban fonódik az ember köré? . . . A mesék születése? Mert nagy költő az éjszaka csendjében a hallgatag természet; titokzatos és benyomásokra törekvő . . . Ha belebámulsz a tűz mellől, elmosódott, halvány képeket rajzol eléd, de a fantáziád alá száguldó paripát ad. S amint a szellő végigrezdül bokron, erdőn s szítja a tűzből a piros lángnyelveket, a lelkek világa is felizzik; az a kicsi kis költői szikra, az a talán nem is oly kicsi kalandvágy, hogy lobog, vibrál, mintahogy beleszipant a sötétbe a fel-felujjongó tűz.

A *tűz*; ez a sárgás, fehéres, majd vörösen izzó szalagcsoda . . . A vígság, törekvés és győzelem felfelé ívelődése. Rapszódia, — de csendes mesélő is. Csak nézzetek bele, hogy vonzza az embert, hogy játszik arcon-szemben; egészen magába révíti. De aztán a vívódás, az elhaló remény, a csendes elpihenés elégiája is, akkor, amikor fogytán van ereje, magábaroskad és utolsó lobbanva elszende-redik . . .

A tűz köré ülünk. Hogy húz a *fényforrás*: azok a szálló, csillámló, elpattanó szikrák... Az a folyton alkotó, színesítő és bizakodó tűz, babonázottan húz magához, mint rokonlelkeket, mint azonos természetűeket.

A lélek már nyugtalan, akárcsak a tűz lobogása. Az arcok vidámak vagy a *melanchólia* lágyította meg rajtuk a vonásokat? — Ki tudná a jelen pillanatban megmondani! A szemekben úgy ég a tűz képe, mint mélytűzű drágakövekben a nap...

Úgy-e, fiúk, varázslatosan szép ez az imbolygó tűzforrás a lesre kész éjszakában? Tudjátok, miért tartjátok olyan szépnek és *vonzónak*? Mert tűz maga a lelketek is. A tűz — fiúk — áldás, ha őrzik és korlátok közé szorítják, de rettenetes a pusztítása, ha zabolátlanságba engedik. Tiszta láng égjen lelketekben! Nemes eszmékért égjen szívetek! Lomhaságot és sötétenlátást elűző tűz legyen jókedvetek és fiatalos akarástok!

Ezüstharang az éjszakában...

Halk énekkel, csendes hangulatban kezdődik az ének a tűznél. De a tűz éledése és a nóta egészséges léleknyitása csakhamar belevisz a *hangulat teljességébe*... A pusztán és erdőn való élet romantikája csillan meg a szemekben és dalokban...

Nemsokára azonban mintha megtorpanna a kedv, amint-hogy a tűz játéka is halványabb az arcokon. Az *otthon* gondolata kopogtat a szívekben... Pillanatok alatt elsuhan a lélek előtt az otthoni fészek melege: egy jóságos anya aggódó szeretete... az apa kenyéradó, áldott keze... a kishúgocska tiszta szeme s már ott is reng az ajkakon a szívek érzékenyedése:

Te jársz eszembe, jó anyám...

A szülőház emlékével a haza és szülőföld gondolata is belép a dalok világába. Az a *sajátos, édes, magyar föld*... Mélázó, szép nótákban vetődik szemünk elé a magyar táj. A virágos Dunántúlt, szőke Tiszát, az árnyas dunai szigeteket, a napsütötte^t Hortobá-

gyot, hullámzó Balatont, Mátra alját idézik föl a dalos ajkak.
Tetejükbe büszke meggyőződéssel zeng föl:

Szép vagy gyönyörű vagy Magyarország . . .

De eszükbe jut a jelen :

Magyarország: Bánatország,
Bánatára nincs orvosság,
Vagy ha van még, mi vagyunk:
Mi vagyunk még, magyar ifjak,
A mi lelkünk, hős karunk.

. . . Közben nesztelenül már fel is álltak a fiúk . . . Valami szomorú, esengő dallam csendül fel ajkukon, mint ezüstharang az éjszakában . . . Búsán, édesen sírnak a fiatal lelkekből a harangok:

Imádkozzunk a hazáért . . .

. . . Aztán nem telik bele néhány perc és csendes a tábor. Elült a lelkek felizzása, tovaszállt a lelkek termékeny megilletődése . . .

Ránk borítja fátyolát a csendes alkonyat,
Elpihent a kis madár a fáradt lomb alatt.
Illatsóhajt küld az alvó, néma messzeség,
Ránk mosolyg csillagszemével a jóságos ég.

És mire utolsót hunyokál a tábortűz parazsa a rászórt föld alatt, már alszik az egész tábor. Egyenletesen piheg az a piros, bohém, fiatal szív . . .

Itt-ott megvillan az örök kezében a lámpás . . . Odafent nagyot hunyokálnak a csillagok . . .

Mintha csak átszólnának egymáshoz: Úgy-e szép volt? . . .

Ha majd szól az antik óra . . .

Ne gondoljuk, hogy a cserkészlet csak kirándulások vagy táborozások alkalmával vonul be szívünk közepébe romantikájával

és érzelmi mozzanataival. *Otthoni évközi élete* is teljes ünnepi érzéssel.

Megjelenünk daliás, fényes kivonulásokon ropogó cserkész-nóták és zenekarok ütemei mellett; résztveszünk egyházunk ünnepélyes megnyilatkozásain, egy-egy cserkészbemutatón, hadijátékon, kerületi napon, az országzászlónál és nemzetünk ünnepein.

Úgy-e kedvesek ünnepéyeitek is, amelyekkel meg-megmutatjátok a cserkészzet nyilvánosságtól félrevont életét.

Valamelyik őszi estén, vagy téli hangulatban aztán bizonyára megtartjátok *tábori beszámolótokat*, amikor visszatér közetek néhány órára a nyár. A tábor az emlékezés aranyfátyolán még szebbnek tűnik fel. — Valamelyik parancsnok, mikor megkérdezték, melyik a legszebb emlék táborozásaiból, azt felelte: nehéz azt megmondani, nem mintha nem volna, hanem mert nagyon is sok van . . . Talán az, ahogyan búcsúztunk az egyik tábortól: Táborbontás reggelén odasereglettünk a kereszthez (friss virág volt rajta s mohával kibélelt a fából rótt mécstartó) . . . Fejünket imára hajtottuk le s küszködtünk a szomorúsággal. Szentélyben álltunk, amelyben szívünk volt az oltár . . .

Egyszerre csak meghatódottságunk színhelyére beszaladt egy kis tolakodó: mintegy százméternyire tőlünk megtorpan egy őzike... Búcsuzni jött ő is. Hosszan, sokáig nézett ránk, — csupa ideg és figyelem — majd, mintha mindent megértett volna, finoman tova-surrant . . .

Virágos cserkészeveink, árvalányhajas tavaszaink! Látszólag *elsuhantok* ti is, mint a riadt őz, de valami megmarad belőletek: halvány szép emléketek! S az nagy szépség, nagy melegség!

A cserkészzet miatt nézünk vissza fiatalságunkra úgy, mint «drága ifjúságunkra» . . . Köszönjük neked az el nem tékozolt évek boldogságát, a tiszta romantika aranyos világát, a sok kedves kalandot, mosolygást, virágot, jószágot!

Bizony, fiúk, sok színt és örömet vitt be lelkiünkbe a cserké-

szet. Pedig nem egy dologban nem is érezzük még hatását. De majd öt-tíz-huszonöt év múlva, ha *lapozgatunk emlékeink* között, akkor tudjuk meg csak igazán, mi a cserkészzet!

Azok a fehér eszmék, azok a tiszta ideálok, az az őszintén nevető lélek . . . Megannyi visszahívó emlék, hazaváró álom . . . Mert ilyen a cserkészzet: ha egyszer igazán megilletett szépsége, emlékei úgy szunnyadnak lelkünkben, mint antik órában a régi dallamok.

De jó majd — és bizonyára sokszor — egy perc, egy hangulat, amikor szívünk dallamba jön, mint antik óra, ha titkos kulccsal rúgóját felhúzták, s halkán, édes melódiákban felcsendül multunk legszebb emléke: cserkészifjúságunk . . .

EMBEREBB - EMBERT!

Hadd mélyüljön a szív!

Nehogy kevésre értékeljük a *szívnek és érzelmi életnek* azt a *finomítását*, melyről az imént szóltunk s amelynek öntudatlanul vagy tervszerűen alávet bennünket a cserkészzet. Mert cselekvésből és akaratból szövődik ugyan a komoly élet, de a szív nemesítő befolyása nélkül az erők ösztönösen viharzanak és nem annyira építenek, mint inkább rombolnak. És ha igaz az, hogy a mély érzelem és a részvétel sokszor csak gátol bennünket a tárgyi igazság meglátásában, hát százszorta igazabb, hogy annak hiánya az önzésnek és zsarnoki hajlamoknak nyit kaput.

Az a mód tehát, amellyel a cserkészzet a természetbe visz bennünket, az a virágot simogató, minden szépre felfigyelő lelkület, amit belénk olt, az a sok aranyos élmény, amellyel megindítja szívünket: nem öncél, hanem *nevelő eszköz* arra, hogy alkalomadtán érzéssel tudjunk odalépni minden nemes emberi ügyhöz és ahol részvétről meg segítsérről van szó, ott a fülünk és lelkünk süket ne maradjon.

«Láb, mely hangtalanul lépked,
Szem, mely mindig mindent lát,
Fül, mely hallja szél ha mozdul,
Szív, mely érzi más baját,
Údv neked cserkésztestvérem,
Erről ismerek rád!»

Végső elemzésben minden a nemesebb, az emberibb-embert

szolgálja a cserkészzetben. A cserkészzet út olyan emberi ideál felé, amely segít, mindenkit testvérének tart. Ezt cserkészszerűen így mondjuk: a cserkész mással szemben gyengéd, magával szemben szigorú.

*

Ne féltsen bennünket senki attól, hogy a cserkészzetben altruizmus és szívjóság címén oktalan *érzelgősségbe* tévedünk.

Mintha bizony a korcsokkal és satnyákkal bibelődni annyira, hogy magunk is gyengék leszünk. A való csak az, hogy mi nem akarunk embersorsok felett eltekinteni, hanem az *ember-szívekkel együttérezni*: nem az emberfeletti ember, hanem az emberebb-ember hírnökei vagyunk! Valamikor megengedhették maguknak egyesek azt a kedvtelést, hogy az irgalmasságot a haladás kerékkötőjének és a bátor egyéniség gátlásának nevezték, mert a «könyörületesség — úgymond — életben tartja azt, ami kihalásra van ítélve». Látjuk mi az eredmény: az erőszak és ököl uralkodik s az embertelenség szíveken és védtelenek millióin száguld keresztül. Nekünk az ilyen erő-eszmény nem kell! Ezek azt hiszik, hogy a nyersség: erő, a szívtelenség: erő, a fölényes elzárkózás: erő. Erő, de olyan, amellyel nem bírnak; kisiklik a kezük közül, száguld, mint a fergeteg, ront-bont és átok követi nyomom.

Mi úgy tudjuk, hogy az *igazi erő* mégis csak az, amely nem a zsarnok egyéni hajlandóságok irányvonalán halad — hiszen mi sem könnyebb ennél; hanem az ellenkezője: ahhoz aztán erő kell! A segítség, a mással törődés, az áldozat másért, noha szív és el-érzékenyülés is szóhoz jut bennük — már csak több erőt és több férfiasságot képviselnek, mint az embertelenség magába temetkező önzése!

Miénk, fiúk, az *igazi erő-eszmény*, az emberebb-ember ideálja, amelynél nemesebbet és időszerűbbet ritkán kiáltottak bele a világba. Töretlen szívek nagy akaratát lengeti zászlónk!

Az erő lelkiesség nélkül mit sem ér, mert csak száguld belátás

nélkül. Az értelem szív nélkül fél-érték, mert célkitűzéseiben nem viszi a melegség és szeretet olaját. Az akarat nemes érzelmivilág nélkül inkább átok, mintsem áldás.

Ezért van a mi életeszményünkben bőven lelkeség és érzés.

Hát csak mélyüljön is szívünk a sok behatás alatt, amit a cserkészlet nyújt — nem baj, ha néha verejtékezés között nyújtja is.

Akarat és érzés a jóság.

Tudjátok mi volt a cserkészletben erre nézve a legmegkapóbb élményem? Az, amikor kinn a szabadban élő fenyőfán gyujtottuk ki a karácsonyi fényességet. Ez kitűnő szemléltető kép a cserkészlet egész világára: *erőt* nevel belénk, de *lelkiséggel* együtt.

Hogy kúsztunk felfelé az ösvényen abban a decemberi alkonyatban! Amilyen melegség nélküli és kietlen a hegyvidék, épp annyira meleg volt a szívünk odabent: hiszen a karácsony vándorai voltunk és lelkünkben csilingelt már a karácsonyi ének.

Lábunk alatt hó csikorgott. Inkább csak botorkáltunk az ösvényen, mintsem mentünk. Arra gondoltunk, hogy ilyen rögzös és nehéz volt az emberiség útja is az elvesztett paradicsom után, mikor megindult, hogy megkeresse az elfelejtett és elhagyott Istent, . . . akire rátalált Betlehemben.

Mi is az emberebb-embert keressük. A karácsonyi csillag fényénél keressük, barátságtalan és hideg utakon. Mert aki csak meleg szobát ismert, aki csak szalónok csillagragyogását látta, aki csak gondtalanul örülni tudott — nem fog rád találni betlehemi jászoly, amely deszkából, avarból és hidegségből vagy összetakolva! . . .

Közben leszállt a vidékre a csillagos est, s most sejtelmes fátyol úszik a völgy fölött. Messze, lent a város lámpái imbolyognak . . . De ni, valódi karácsonyfa! Milyen megkapóak azok a karácsonyi mécsesek, hogy csillog-villog az ágakon a hó! Meghatódottság játszik az arcon, gyertyafényben, énekekben, imádságban . . . Nem lehet így átérezni karácsonyt máshol. Nincs

egy cseppet sem hideg már — meleg van. Az érzés és hangulat szentéllé tette a szíveket . . .

Csendes örömmel hallgatjuk a karácsonyi harangszót, de íme érezzük, hogy tiszta csengésébe repedt hangokat zavar a békétlen világ . . . El-elnézzük annak a karácsonyi csillagnak ragyogását, de máglyák és másfajta tüzek fekszenek előtte keresztbe, amelyek eltakarják a világ elől.

Nagyon cserkészszerű kinn a szabadban, a *fenyő* karácsonyi tanítása. Mintegy azt mondja: nézzétek, hó a takaróm, mégis ünnepet hirdetek; kemények a leveleim, de örökzöldek; nem vagyok terebélyes, elkényelmesedett, de balzsamom van; ágaim szigorú rendben sorakoznak fel, de a vezérág merészen szökik az ég felé . . . Mind-mind annak képei, hogy *erő és fegyelem kellenek a gyengédséghez és jósághoz*. Azért nagyon is cserkészies a karácsonynak néha-nehá ily módon való megünneplése! Ünnepe az, de az élet keménységében; meghatódottság, de csak azért, hogy belőle holnap már tevékenység szülessék: az emberebb-ember formálódjék.

Ha a hold vörösen elcsap az erdőn,
A természet megbűvöl, áthat.
De éppen úgy szeretem nézni
A villanyfényes éjszakákat.

A romok előtt levetem saruim
S megcsókolom a mohás köveket,
De ha épülő csarnokot látok,
Csipőmre én is zubbonyt övezek.

Harangzengéskor rebben a lelkem,
Benn nagy, ősrégi, szent himnusz árad,
De értem azt is, mikor valahonnan
Vadul felbúgnak a gyárak.

(Harsányi Lajos.)

Ilyen gondolatok visznek bennünket lefelé az élet valóságába. Nem fog nyomtalanul elszállni lelkünkben a decemberi

hidegben fogant melegség . . . Arra törekszünk majd, hogyha már olyan békétlen a világ, akkor *legalább mi* legyünk kis környezetben a jóság terjesztői.

A képezésünk meg van rá, mert a szívünk mély és megszoktuk a kemény életet.

A jóság virága pedig ilyen talajon virít.

Valahol nagy baj van . . .

Ha az emberebb-ember tulajdonságai közül egyet kellene kiemelnünk, akkor kétségkívül a *jóságnak* adnók a pálmát. Mert sok mindent megtanultunk, csak egyet nem: Embernek lenni. A mai világban repülőgépek, sínautók, rádiók, televíziós készülékek mellett: nem lettek jobbak az emberek, legfeljebb százszor annyit ártnak ezekkel egymásnak, mint a régiek nélkülük. Az ember találmányt találmányra halmoz és vadállattá lesz; halad előre és — tönkremegy.

Mindezt fiatal fejjel is eléggé látjátok, sőt a gazdasági egyensúly megbomlását magatokon érzitek, főképp ha a jövő fojtogató bizonytalanságára gondoltok. Valahol *nagy baj* lappang a társadalom szívében és vérkeringésében. Itt-ott még csak elérzékenyedünk s megható szavakban beszélünk a jóságról — főképp úgy karácsony táján, — a valóságban azonban nem él bennünk és társadalmunkban a jóság és szociális igazságon alapuló szeretet.

Az volna a legnagyobb tudomány és korszakalkotó vívmány, ha az emberebb-ember képét megtalálnók! Ha vonásai beleíródnának minél több ember lelkébe. Akkor az a lappangó nagy baj: a fizikai végső szükség, tehát testi szenvedés és a másik nagy baj: a lelki boldogtalanság, megenyhülne az embertestvérek millióinak életén. Szociális gondolkodás a nyomort, karitás és lelki finomság: a lelki fájdalmat hessegetné körünkéből.

Próbáljuk meg ezt a legfönségesebb munkát! Higyjétek el, itt a legkisebb eredmény is nagy öröm, nagy boldogság . . .

Kezdjük az új embert magunkon!

Persze világot megváltó eszmékben nincs hiány. Rengeteg időt szentelünk mi magunk is a társadalom korholására, hibáinak felhánytorgatására anélkül, hogy magunkban észrevennők ugyanazokat a hibákat. Fórumokon, gyűléseken sokat beszélünk a társadalom szívtelenségéről, a tehetősek önző túlkapasáiról, a védtelenek tiprásáról és a gyengék elnyomásáról, jaj — pedig tele vagyunk mi magunk is szívtelenséggel és nyersséggel. Sajátosan «ifjú újtók» vagyunk.

Egyszer egy ilyen lelkes újtó — mint Sailer elmondja — oda lépett hozzá s szerfölött elkeseredetten panaszkolt el, hogy a maradiak mennyire gátolják őt abban, hogy üdvös újításokat kezdjen a társadalom és állam szociális berendezésében. Van egy jó újítás, amiben senkisé is gátolhat téged — volt a válasz —, az, t. i. hogy előbb tégy csak *te magad* jót, a többi aztán majd jön magától. De hát mégis csak borzasztó — veti ellen az ifjú, — hogy kifujják az ember lámpásából a fényt, amikor világosságot akar a sötétség fölé deríteni. Nézd fiam — válaszol a bölcs, — ha komolyan javítani akarsz a helyzeten, kezd a dolgot az elején. Hogyan? Hát másutt is lehet kezdeni. No igen. Eddig ugyanis mindig a végén kezdted. Meg akartad javítani a világot és saját szívedben sem volt igazi jószág. Világosságot akartál embersorsok fölé terjeszteni, holott — saját lelkedben is sötétség honolt. Törekedjél arra, hogy előbb saját lelkedben keljen fel a nap, hogy saját bensődben legyen fényesség. Ha fényes vagy, minden azzá lesz melletted; ha saját lelkedben jó vagy, mindenki érzi majd annak kiáradását közelében.

A lelkes, de tapasztalatlan újtó megszívlelte a bölcs tanácsot. Visszavonult magányába s kezdte a reformot — magán, aztán kicsi hajlékában. Egy év múlva kunyhója «nappá változott», ahonnét világosság, melegség és jószág áradt mindazokra, akik közelébe ke-

rültek s a fény mindegyre többet szippantott föl a sötétség birodalmából.

*

Nincs társadalmi újítás — *önújítás* nélkül.

Csak akkor lesz emberségesebb a világ, ha az emberebb-ember kialakítását mindenki megkezdi saját magán... Ha leereszkedünk saját lelkünk mélységeibe s minden társadalmi pöffeszkedést kivágtunk onnét; ha a kicsiben való hűség és lelkiismeretesség által rászoktattuk előbb saját magunkat állapotbeli kötelességeink teljesítésére; ha nagyzási hóbortjaink és «szalonzabolatlanságaink» lenyesegetése által tényleg szociális érzékre és társadalmi műveltségre teszünk szert.

A segítség és jószág hirnökeivé kell válnunk, a bensőséges és finom lelkület gárdistáivá, amely nem mindig és talán legtöbbször nem is az anyagi segítséget kívánja majd tőlünk, hanem azt, hogy a *lelki jószág és előkelőség szellemét* árásszuk másokra. Mert sokszor nem annyira a nélkülözés, vagy az alacsonyabb munka fáj az embernek, hanem az a gőg és érzéketlenség, amellyel mások kezelik őket.

Saját magunkat kell előbb felszabadítanunk erkölcsileg a szociális nyomor alól!

Természetesen ebbe az igazi «úri» lelkületbe egyikünk sem születik bele, mint a vagyonba, vagy örökségbe szokás. Nem is lehet máról holnapra, a meghatódottság egy-egy órájában, vagy az akarat egy-egy felizzó hangulatában elsajátítani. Ez hosszú nevelés gyümölcse bennünk.

Szóval be kell iratkoznunk az emberiesedés és szociális művelődés iskolájába.

A szociális igazság és jószág iskolájában.

Igazán boldogok lehetnek, hogy a cserkészetben a lovagias segítség *legsikerültebb* iskoláját járjátok!

Gondoljátok csak oda magatokat a *tábori élet* közepébe! A társadalmi rend minden mozzanata belevésődik itt lelketekbe. Legelőször is, talán sehol sem annyira igaz, mint itt, hogy *mindenkinek dolgoznia* kell a maga módja szerint. Egész sereg olyan munkát kell megtanulnunk, amelyeket egyébként csak hírből hallanánk: ásás, gyalulás, ácsolás; szerephez jut a zsákvarrótű, a fűrész, a seprű, a lapát, meg a két markunk. Mindenkinek dolgoznia kell és — minden munka fontos, nélkülözhetetlen! Kell a mérnök, a tejhordó; az izomerő, a művészi hajlam, a szép hang, a festő, a komolyság, a bohém természet.

Mindenkinek *összefogása* kellett ahhoz, hogy lakáshoz, konyhához, ebédhez, szórakozáshoz jussunk. A szellem és erő, a test és lélek képességeinek összetevése nélkül egy óráig sem állna fenn kis államunk. Elkerülhetetlenül rá vagyunk egymásra utalva, mert ami nincs meg bennem, az meg van a másokban: egyenlőtlenségünk tragikumá az igaz testvériségben oldódik meg.

*

A táborban tehát föltétlenül teljesíteni kell mindenkinek a maga hivatását. Ez nem mindig kellemes és nem is mindig könnyű. A füst a konyhán majd ki marja a szemünket, mégsem szaladhatunk el onnét, mert nyolcvan fiú sínyli meg; az eső és vihar, már a bőrünket veri, de nem bujhatunk be órákhoz a kapu alá, mert a *közjó* egyéni elgondolásaink felett áll. Egyáltalán itt érzem, hogyha valamit elvállaltam, el is kell végezniem, mert megbízhatatlanságomat egy nagy közösség szenvedni majd meg.

Felelősségérzetre nevel bennünket a tábor, ami annyira hiányzik a ma életéből. Az élet olyan pontjaira állít, amelyeket később talán elkerülünk, de mert egyszer próbáltuk, mert tudjuk mi az az *árnyékbanállás* és verejtékezés — azért érzéssel tudunk közeledni azokhoz, akiknek egész életükre a mostohább rész jutott. Viszont jobban — mint bárhol — belátjuk azt, hogy vezetőkre is van szük-

ség s a szellem és művészet mesterei nem henye naplopók; rájuk is szükség van, akár irányítanak, akár terveket kovácsolnak, vagy éppenséggel az élet finomításán és szépítésén dolgoznak. Ezek látszólag és sokszor tényleg a *napban állanak*, míg mi a földet túrjuk, de mégsem lázadhatunk fel ellenük, nem tehetjük őket tönkre, a nélkül, hogy magunk is bele ne pusztulnánk.

A kis csavar ott a tengeri hajó fenekén nem mondhatja azt: únom már a sötétséget, szoros helyzetet és tágtok magamon, mert akkor a bordákkal és fedélzettel együtt maga is a hullámsírba veszik... A gyökér sem mondhatja, hogy únom már a föld túrást és kimegyek én is a napra, mert munkája elhagyásával a törzzsel és lombbal együtt maga is elpusztul.

Mindezeket a *nagy és alapvető társadalmi tényeket az átélés és személyes meggyőződés erejével írja belénk a cserkészlet. De, hogy tényleg meg is becsüljük kölcsönösen egymást — minden munkát elvégeztet mindegyikünkkel: nem ismer kivételt, szegénységet, gazdagságot; nincsenek születési előjogok, mindenkinek odaadón kell dolgoznia, hogy két nagy gondolat előre haladjon: a közösség felvirágoztatása s benne és általa az egyén boldogsága.*

*

Személyes tapasztalatokban nevel rá továbbá a cserkészlet arra, hogy a szociális és egyéni boldogsághoz *önfegyelmезésen* és nem egyszer saját énkünk *megtagadásán* át vezet az út. Meg kell tanulnunk, vagyis inkább át kell élnünk, hogy a lemondás sokszor — gazdagodás; hogy az önfeledésben is van boldogság és «áldozatot hozni annyi, mint: feltámadni».

A táborban személyes vágyainkat és utainkat ugyancsak alá kell rendelnünk a közösség boldogságának s bár nehéz pl. hajnalban őrtállás végett feltápáskodnom, de a tábor alvó, pihenő szívében megérezem saját boldogságom dobbanását is... A többiek valamilyen ünnepélyre, vagy érdekes tanulmányi útra mentek a

táborból, fiatal vérem ragadna az ujságok felé, kérdés azonban, nem lettem-e gazdagabb abban a tudatban, hogy nyolcvan ember önfelelt nyugalmit biztosítja itthoni őrállásom.

Csak így érlelődünk a tökéletesebb életre. Először az ilyesmi nehezen megy, de aztán nem sejtett örömmel tölt el a tudat, hogy életem *másoknak* áldás, szemem ébersége másoknak nyugalom, kezem serénysége másoknak segítség, szívem gyengédsége másoknak erő, s a mosoly, mely egyéni szomorúságomban is ajkamon kél, másoknak biztatás.

Ez a lelki gazdagodás útja . . . Milyen öröm is az, ha a lelkileg szegényebbek számára életem olvasókönyv lehet, ahonnett ők a jót és megnevesedést kiolvashatják. Nem mondtam le az énemről, — amikor mást szolgáltam, amikor kicsi és nagy jelentőségű dolgokban izzadtam társaimért — csak *szébb és nemesebb létbe* emeltem. Az egyéniség és személyiség nagy érték, épp azért vágjuk le róla a vad hajtásokat, hogy szálegyenesen növekedjék, izmosodjék. Véső alá kell vennünk természetünk nyersségét, hogy az alaktalan gránitból szépség és arány formálódjék. — Aki a nevelésnek olyan iskoláját járta ki tanulékony lélekkel, mint a mi táborozásaink, az kétségkívül vésővel dolgozott a lelkén: nem azért, hogy énjét elnyomja, hanem *felszabadítsa*, nem azért, hogy erőszakot tegyen az emberi természetben, hanem hogy az ember méltóságát és a szellem uralmát megmentse benne.

Szenvedéseken át a megtisztulás és a diadalmas én feltámasztása felé! Aki elveszti énjét, megtalálja azt, mint ahogy a magból, amely átmenetileg vállalta a börtönt és naphiányt, a tavasz és nyár kihuzza az új és diadalmas életet. Ha a mag irtózott volna a lemondástól: egymaga maradt volna. Most azonban szébb, százszoros élete van. Személyiségünk és egyéni természetünk számára sincs más út, ha az emberségesebb ember tavaszába akar belépni.

*

Ezekre a nagy társadalmi gondolatokra — tőle telhető keretek között — a szociális *igazságosság* szellemében tanít a cserkészzet . . . Itt a nagyúri fiú épügy megtömi a maga szalmazsákját, mint a szegény, ugyanazt eszi, amit a szegény. Ezt megkívánja szociális igazságérzetünk.

De vele szemben mingyárt megtanít bennünket egy másik nagy tényre is: *egyenlőtleneknek* születtünk, melynél fogva vannak testvéreink, akik a legjobb akarattal sem állják a versenyt velünk, mert gyengék, kisebb képességűek, betegeskedők, tehát ápolásra és kíméletre szorulnak. Az igazságosság mellé tehát bebocsátást kér lelkünkbe a másik nagy szociális erény is: a *segítés* és az *igazi részvétel*, amely a nagylelkek sajátsága. A kisebbekről való gondoskodás és a gyengék lovagias segítése, amit cipekedésnél, az élet lehetőségeinek megteremtésénél stb. gyakoroltat velünk a cserkészzet, öntudatlanul is ránevel bennünket arra, hogy még a szociális igazságon alapuló társadalom is rászorul a *karitászra*.

Fájdalom, éppen ezt hagyja ki számításából a *modern kor rohanása* és gépkultúrája: nincs benne lelkiség és részvétel. Mintha bizony velük meg kellene állania a haladásnak; vagy mintha a leereszkedés az élet elesettjei közé, megzavarná boldogságukat! Félnék a nyomorultaktól, mint a haláltól, mint az örömök megablóitól. Lehúnyják a szemüket, mert kimélik megviselt idegzetüket, ugyanakkor elég «erősek» ahhoz, hogy felcsigázott tempójuk és gazdagodási igényeik országútját vérző emberszívekkel kövezzék ki.

A boldogságot kergetik és — elszalasztják azt . . . Mert nem is annyira a gyengék szorulnak az erősekre, mint inkább az *erősek a gyengékre*. Nem a boldogtalanok a boldogokra, hanem fordítva: a boldogok is rászorulnak a szenvedőkre. Nem csak mi adunk segítséget az elesetteknek, hanem azok még többet adnak vissza: *megtörik keménységünket*, puhítják nyersségünket s kiemelnek az önzés és elbizakodottság szorításából.

A karitás *gátlás* a rohanás világában, de szükséges és áldott

gátlás, mert megállít és emberi voltunkra emlékeztet. Minden könnyületesség felszabadít valamit bennünk az elsüllyedt emberi méltóságból, kiemel természetünk szolgaságából és gyarapítja lelkünk szellemi erőit.

*

Mindezt bőségesen tapasztaljuk a táborban, ebben a kicsi, szociális «államban».

Örülünk is, hogy ilyen kitűnő módon járhatjuk az új és szociális ember útjait!

Csak az, aki maga is benn állt a *verejtékezésben* és munkában; csak aki maga is segítségre szorul és érezte a testvériség áldását magán; aki maga is szenvedett és csüggedésében felvidult társai aranyos jóságán; csak aki maga is jegyese volt a gondnak és a kemény életnek és tudja mi a nélkülözés, az otthonnélküliség — csakis annak lelkében ébred föl a szociális igazság és szociális segítség napja.

Mi megértjük Dickenst, hiszen lelkünkben átélt dolgokról ír: «Emlékszem, mint tűntek fel lelki szemeim előtt mindazon elhagyatott, magányos helyek, hol az éjjeli ég egyedüli oltalma alatt aludtam. Mily bensőséggel imádkoztam, ne legyek soha többé hajléktalan s ne feledkezzem meg soha a hajléktalanokról».

Időszerű «munkaiskola».

A munkaiskola kifejezésével a neveléstanban találkozhattok általában olyan módszert értünk alatta, amely szemlélteti és lehetőség szerint el is végezteti magával az egyénnel a tanítás anyagát. Számunkra a cserkészlet, főképp a táborozás olyan iskola, amely a szociálisabb, *megértőbb és testvériesebb ember* mozzanatait vési bele személyes átélés alapján a lelkünkbe.

Hát akkor bizony a legégetőbben szükséges és legidőszerűbb a munkaiskola!

Megtanít általában a munka megbecsülésére, azután minden

munka, tehát a kéz és ész munkájának egymásrautaltságára, következőképp: minden dolgozó testvéri közösségére. Mi más ez, mint a szebb és jóságosabb ember alakulása !

*

Bizonyára hallottátok már a munkáról, hogy az — *«istentsztelel»*. Merész kifejezés, de ha jól értelmezzük: helyénvaló.

Az ember végső célja ugyanis Istennél van, s amikor erőit és képességeit a munka révén az élet megszerzésére fordítja, öntudatlanul is azt a fizikai lépcsőt formálja, amely nélkül örökkévaló célját elérni nem tudná. Ilyen értelemben a komoly és szép élet minden mozzanata istentsztelel, amint arra Szent Pál apostol figyelmeztet bennünket: *«Akár esztek, akár isztok, akár valami mást műveltek, mindent Isten dicsőségére cselekedjete»*.

Nem mindig vélekedtek azonban így a munkáról! Volt idő, amikor legalább is a testi munkát, lealacsonyítónak tartották s a rabszolgákra bízta. De amióta az Isten Fia úgy akarta, hogy egy iparos családban nevelkedjék fel s nevelőatyja mellé maga is odaállt és szerszámot fogott — azóta nagyot változott a világ felfogása. Azóta mindenki tudja, hogy minden munka, természetesen a *kéz munkája is*, fölemelő és szent.

Magának a cserkésznek belső élete és technikája pedig olyan, hogy testi munka nélkül (fúrás, ácsolás, gyalulás, fűrészelés, varrás, foltozás, favágás, árkolás, cipekedés, cölöpölés, egy kis lakatosmunka, szerszámkészítés- és javítás, szerelés stb.) el sem gondolható. Aki ilyesfélehez nem ért, vagy ezekbe valamelyest bele nem jön — egyszerűen nem lehet *«vérbeli cserkész»*. Hiszen a cserkészlet robinzoni típusokat akar beleállítani az életbe, akik az élet bárminémű mostohaaságában *saját eszük és kezük munkájával* az önálló és leleményes ember tevékenységével alkotják meg a maguk kis birodalmát és benne mindenki boldogságát. Mondjátok, mi más egyéb *a tábor?*

A cserkészzet trónra emeli a munkát és vele elválaszthatatlanul a kéz munkáját is. Teljes mértékben becsüli a szerszámforgató kéz tevékenységét s ebből következik szociális elve: kívánja és követeli annak teljes mértékű elismerését és ellenszolgáltatását.

*

Ám nem minden munka «istentisztelet», sőt még csak nem is — emberszolgálat. Nem szabadna vétkeznünk a *munka méltósága* ellen, más szóval: nem volna szabad méltatlanokká válnunk a munkához! A mai világban kétségkívül rengeteg ember megérezte a munka méltóságát s azt a királyi öntudatot, ami belőle fakad. Tudjátok legfőképp kik? — akik nem dolgozhatnak. Nemcsak azért, mert munka nélkül elesnek a betevő falattól és nélkülözésben kell látniok azokat, akiket a legjobban szeretnek, — hanem azért is, mert a munkátlanságra kárhoztatás rettenetes az egészséges fiatal-ember és férfi számára. Vérébe van írva a tevékenység, dolgozna; felkínálja szellemi és testi képességeit, de nem kell senkinek. Rá nincs szükség az emberi társadalomban.

Jó volna ezt a lelki állapotot megéreztetni azokkal, akik türelmetlenül, sietséggel és kesernyés lelkülettel dolgoznak, szóval beleesnek *korunk jellegzetes munkahibájába*. A modern élet a maga rengeteg ideghatásával, sport életével, filmjeivel, reklámjaival, hétvégi kirándulásaival annyifelé leköti az ember és éppen a fiatalság figyelmét, hogy szíve-lelke sokszor mindenben otffelejtődik — csak éppen a kötelességen nem. Pedig hát a munkához, akár az irodában, akár az üzletben, akár az esztergapad mellett — osztatlan lélek és türelem kell.

Lám, ehhez ad kitűnő gyakorló iskolát a cserkészzet, mert szabad időtökben *aprólékos és lelkiismeretes* munkára nevel, mégpedig játszva, vidám hangulatban. Ne gondoljátok, hogy akad valami is a cserkészzetben, ami csekélység volna. Mert semmi sem az, ami a jellemre kihat, azt erősíti, fegyelmezi. A csomók kötése, a

kim-játék, a harcszerű, a bogárgyűjtés, a morse, a szemafor, a próbák, a formaruhában való hiánytalan megjelenés, az őrtállás, a jelentéstétel, az őrsi portya, a főzés, a látó-utak stb. — mind a figyelem lekötésére és hiánytalan célba-dobására nevelnek.

Félek mindig attól, ha valaki világot felölelő elvont eszmékért lelkesedik — ebből rendszerint semmi sem lesz. De ha önfegyelmeléssel ráneveli magát a *kicsiben való hűségre*, akkor — mint mondta valaki — abban a csekély jóban, amit tesz, képét látom mindannak a nagy jónak, amit a világon tesznek. Mert ahogy álljuk meg helyünket csekély dolgainkban, általában úgy álljuk meg súlyosabb kötelességeinkben is.

Hogy a munka valóban «istentisztelet» legyen . . . A cserkészetnek erre nézve megvan a maga rávezető módszere, bevisz bennünket a formálható, kalapálható világba, az érzékeink és kezünk alá eső munkakörbe, de nem hágy meg bennünket a merő tapasztalati életben, hanem föléje emel, a szellemi világ felé visz.

Mert a munka «istentisztelet» ugyan, de nem olyan értelemben, mintha a munkán és anyagi világon kívül más eszmevilága és szükségletei nem volnának az embernek; mintha a földi munka volna az egyedüli és kizárólagos «istentisztelet». «A mi imádságunk a munka, a mi templomunk a művészet és a mindenség . . .», hallottatok már bizonyára ilyen önelégült kifejezéseket. Az ilyenek elfeledik, hogy a munkának az *imádságos lelkiület* az olaja s az anyag kalapácsolásához az ád kedvet, ha az ember időnként leteheti a bőrkötényt és teleshívhatja magát ünneppel, lelkiséggel, amihez mégsem elég egyedül a sportpálya vagy cirkusz. Másvalami az, ami után kiolt-hatatlan éhsége van az embernek, mert valami nyugtalanító nedv kering ereinkben, amelynek forrása és megennyhülése nem e világból való.

Aki erről megfeledkezik, az legfeljebb robotosa a munkának — de nem dalosa. Ahol nem szentelik meg a vasárnapot, ott megszenteltelenítik a — munkanapokat.

A cserkészzet e tekintetben is hű hozzánk. Egyrészt rátanít a tevékeny és munkás életre, másrészt azonban nem engedi, hogy belevezítsük magunkat az anyagi világ egyoldalúságába, hanem felemel a lelki életbe.

Mert a föld ugyan kenyerünk, de az ég hazánk, ahova el kell jutnunk.

A munkásélet örömei.

Itt nem állanak az ember mögött ostorral és szuronnal. Nem fegyelmeznek pénzbírsággal, felmondással, mégcsak nem is akkordmunka folyik itt és mégis vígan pereg a munka kezünk között. Annnyira, hogy ma sok ifjúsági alakulat megirigyelte a cserkészektől ezt a munkát és különböző okokból «munkatáborba» szállnak ők is.

A cserkészek hátizsákjában és szerkocsijában az *önkéntes munka-akarat* indul el és nem nyugszik meg, míg trónfoglalást nem csinált. Szép is a fiatalos akarat trónfoglalása! Ennek az akaratnak lendülete és éneke van! Mintha megbabonáztak volna bennünket: otthon még csak el-elkényeskedünk, itt azonban örülünk akkor is, ha a legszurtosabb és legkeményebb munka jut osztályrészünkül. Éneklő napszámosok, boldog favágók, gyermekké lett kuktácskák, füttyörésző vízfordók lettünk . . . Álomvilág, mesevilág — munkavilág!

Milyen jó, hogy önkéntes munkatáborunk van : megszokjuk a munkát önmagáért, annak *belső szépségeiért* — és saját *magunkért!*

A tömeglelkületből emelkedünk ki, amely sokszor csak átkot és kényszert lát a munkában; szabadulunk a közönséges és földönkúszó gondolkodástól.

Olvastam valahol, hogy egy színésznő talán már éppen kilencvenedszer lépett fel egy szerepben. A színmű írója a páholyból nézte az előadást, melynek végén odasietett a művésznőhöz és gratulált neki a szinte önmagát felülmúló előadáshoz. Tényleg határtalan odaadással játszott a színésznő, pedig hát majdnem üres

volt a nézőtér. «És mondja, nem szegte kedvét ez a körülmény?» — kérdi hirtelen az író. «Nem! — felelte a művész. — Egy valaki még mindig volt itt, akinek kedvéért érdemes volt a legjobbat nyújtani». Ezzel az írónak akart kedveskedni. «De hátha én sem lettem volna itt?» — kérdezte a szerző. — «Akkor itt lettem volna én» — válaszolt a művész.

Hát, fiúk, ez igazán fölséges lelkület! . . . Mi is csak az olyan munkában látjuk meg igazán *a munka lelkét és szépségét*, amelyet senkitől sem kényszerítve, önmagunkért, a saját megbecsülésünkért végeztünk el. Az ilyen rejtett, de lelkiismeretes munka által ugyanis megszerezük a finomságot és készséget ahhoz, hogy hétköznapijaink kötelező munkáján is észrevegyük a lelki szépséget.

Munkánk lesz majd lelkünk tükre és érezzük, hogy a lelkiismeretes munkáról állandóan saját lelkünk szépsége sugárik felénk.

Saját magunkra hat *lelkesítőleg* a jól végzett munka; saját magunkat tesszük vele elsősorban boldoggá! Azért ha valamilyen munka nehezünkre esik, gondoljunk arra, hogy nemcsak a műhely, iskola, vagy mások kedvéért tesszük, hanem elsősorban a magunk lelkén nemesítünk és surolunk általa valamit.

Az ilyen lelkülethez, sokszor a természetes indítóokok nem is lesznek elégségesek, hanem ösztönzésért ki kell emelkednünk az anyagi létből a *lelkivilágba* olyasféleképp, mint a milánói dóm egyik szobrása tette. Ezt a templomot — mint tudjátok — rengeteg tornyocska és szobor diszíti. Az egyik szobron nagyon hosszú ideig alakított a szobrász, pedig azt a torony teljesen elzárta a külső világtól. «Mondja, kedves mester — szól hozzá valaki, — miért bibelődik annyit azzal a szoborral, hisz úgysem látja senki! . . .» «Téved uram; mert azonkívül, hogy lelkemben örökké él a szobor képe, látja állandóan valaki, — az Isten.»

Ezeket a gondolatokat akarja belénk nevelni a cserkészet, mint munkatábor, a játékos munka édességében. De egyéb komoly-

ságokra is megtanít — főképp minket, akiknek semmit sem ad majd az élet verejtékezés nélkül. De viszont nem is baj — sugta szívetekbe éppen a tábor, — hiszen abban lehet csak igazán örömrünk, amihez *fáradtsággal* jutottunk. Lám nemrég még pusztaság állt a tábor helyén s most munkánk nyomán élet-lehetőség mindenütt! Nem kell hát megijednünk, míg *kemény karunk* és *szellemtől átítított lelkün*k van: az életet fakaszt a rögből és virágot szór még a kövek közé is!

Aztán meg valahogyan úgy van, hogy jobban esik nekünk a fekete kenyér a saját emberségünkből, mint a kalács a henyélés heverésében. A tábor ránevel arra, hogy nem kellene a *boldogsághoz* tobzódás és sápadt aranyhegyek. A jól végzett munka után egyszerű körülmények között is édes a pihenés — a komfort és a fényűzés kényelme nélkül is. Nem baj, ha pihenésünk nem lehet gondtalan nyújtózás. Mi, a munka emberei, úgysem tudnánk annak szívből örülni:

Nem kér kínai pamlagot,
Sem márványpalotát a meglegedés.
... mulatoz a szegény
Földműves küszöbén és durva darócain.

Csendes szalmafedél alatt
A víg pásztori kor gyermeki közt lakik.
A természet ölébe dől,
Annak nyújtja kezét s mennyei csókját.

(Berzsenyi.)

Mintha csak nekünk írná a költő, akik a természet ölen a munka rejtett táborába szegődtünk el. Az igaz, hogy a munka keze szorít néha, mint a vasmarok — de örömet és édességet osztó kéz is azoknak, akik meggyőződéses hűséggel szolgálják.

A különböző társadalmi osztályú csapatok szociális értéke.

Azokra a cserkészcsapatokra gondolunk, amelyekben az iparos ifjúság diákokkal, vagy főiskolásokkal van együtt. No igen, mert ha csak hasonlók közt él az ember, *egyoldalú* marad; önhittségben él saját képességei felől s a legteljesebb félreértésben a való élet mai problémáiról! Hogyan ismerjék meg *egymás helyzetét, lelkületét* és értékeit a szellemi és a kézimunkások, ha csak nem úgy, hogy közelednek egymáshoz, jó lélekkel egymás mellett élnek legalább is ideig-óráig. Ami így raktározódik el lelkünkben, azt nem pótolhatja semmi sem: sem könyvtárak, sem szociológiai értekezések, sem elvont, általános emberbaráti eszmécskék. Emberebbemberré a szó hiánytalan és szociális értelmében, csak így lehetünk.

Tulajdonkép nem volna szabad hozzászólni bizonyos társadalmi kérdésekhez — sem alulról, sem fölülről — anélkül, hogy előbb *személyes tapasztalatunk*, vagy közvetlen benső kapcsolatunk ne lett volna ahhoz az eszméhez, vagy kérdéses társadalmi osztályhoz, mert aki csak egy társadalmi osztályban időzött, az az életnek csak egyik képét ismeri, szociális tekintetben örökké csak — *fél-ember*.

Jogosan panaszozja föl korunk egyik ismerője, hogy nevelőink, jogászaink, tudósaink nagy részén egy életen keresztül meglátszik, hogy «sohasem volt igazi érintkezése a nép életével és ezáltal gondolkodásában a való életnek egy fontos területe nem juthat szóhoz».

Viszont rengeteg lelki gátlástól és megokolatlan ellenszenvtől szabadulna az egyszerűbb osztály is, ha lelke *kiegészülhetne* azokkal a tanulságokkal, amelyekhez ma társadalmi elszigeteltsége révén nem igen juthat hozzá. Egy jóakarató munkásvezér — olvastam valahol — oda is kiáltotta egyszer az intelligens ifjúságnak: «ha törődtek a szegényekkel, ha részvételt vagytok a munkás iránt, a

küzdelsei iránt, miért nem jöttök és éltek köztük? — nem mint előkelők, akik leereszkednek az alacsonyabbakhoz, nem mint tiszták, akik az elesetteken segíteni akarnak, nem mint egy finomabb élet képviselői, kik ízlést akarnak terjeszteni, hanem egyszerűen, mint szomszédok, mint barátok, mint polgártársak».

*

Ne féljünk, hogy a egyes csapatok munkája majd a felsőbb rétegek lesüllyedésével és nem az alsóbbak felemelkedésével jár. Mert annak a diáknak több ugyan a tudása, de nem bizonyos, hogy csak ezért *jelleme* és *jósága* is több. Nem egyszer kevesebb! Mert míg ezek az iparosfiúk egyszerű és kemény életben edzik akarataikat s a testi fáradság eleve kedvüket szegi, hogy a bűnre időt és tervezgetést áldozzanak, — addig a szalónok puhaságában, az íróasztalok ideget ernyesztő munkájában, a tudástól megtermékenyített értelem és fantázia felizzásában bizony könnyebben hajótörést szenved az erkölcsi élet.

A tudás még nem jóság. Sőt, ha nem párosul vele a jellem fejlődése, akkor csak *hátrányára* van az erkölcsi életnek; akkor csak «tolvajlámpás» az egyén kezében, hogy fényénél jobban tudja szolgálni saját önző szenvedélyeinek útját és minél kifinomultabb raffinériáját.

Erkölcsi és jellembeli tekintetben tehát általában csak előnyt várhatunk attól, ha az iparosfiúk természetesebb és igénytelenebb életét engedjük magunkra hatni, mert nem egyszer tapasztaljuk, hogy erkölcsi megvalósító akarataik a miénk fölött áll.

*

Természetesen nincs minden *nehézség* nélkül a különböző társadalmi rétegekből toborzott csapatok élete, hiszen kicsiben és kis területen, ha nem is kiélezett, de ellentétes felfogású egyéneket kell összebarátkoztatnunk. Ezért eleve vigyázzunk bizonyos kilengésekre! Oktalanság volna pl. a világnézeti és szociális kérdésekben

egyoldalúságokba esni, a fennálló társadalmi rendben csak a hibákat észrevenni stb. Ezek rendkívül szövevényes kérdések és csak hozzáértők szólhatnak hozzá.

Igazi és őszinte *testvériség* kell, hogy áthassa továbbá az ilyen csapatok életét. Meg kell érezniök iparos fiainknak, hogy a testvériség — legalább is a cserkészetben — nem ábránd. Nem «leereszkedésről» van itt szó, hanem inkább elvegyülésről, amely a vállveregetésnek és fölényeskedésnek legkisebb csiráját is rég kiölte már magából. Akinek az inasfiúkkal és segédekkel való foglalkozás merő szórakozás és divatos öntetszelgés, az a világért se menjen közéjük: ehhez mélyebb küldetés és szent komolyság kell.

Kell, hogy lelkünkéből a mélyről fakadó, őszinte együttérzés sugározzon testvéreink felé, amelyben ők bátorítást látnak *lelkük megnyitására*, ami a kisebb intelligencia, valamint a kifejezésben és fellépésében való nehézkesség miatt úgylis nehezen indul meg.

Persze a cserkészlet minden más alakulattal szemben abban a szerencsés helyzetben van, hogy neki a különböző társadalmi osztályok *egymásra utalásának bizonyítására* különleges eszközei vannak. (Főképp a — tábor). Itt mindenki lát a másikban megbecsülni valót, mindenki függ mástól, mindenki rászorul másra, így önkénytelenül ledőlnek a választófalak s már nincs köztünk ellentét, — csak más szerep.

Rájövünk, hogy szolgálatot teszünk egymásnak, — méltán várunk tehát ellenszolgálatást és *megbecsülést* is egymástól. Kölcsonösen ugyanannak az emberiségnek vére csergedez ereinkben, melyet a szellemi és testi munka együttvéve tud csak fenntartani. Ami szépség, élvezet, jó van a világon, abban a szellem művészete mellett ott van a munkás keze is, nélkülözése meg verejteké.

Nektek, főiskolások, akik közelebről akarjátok tanulmányozni a *szociális és munkás kérdést*, cserkész, vagy legalábbis cserkész-szerű munka-táborba kellene előbb menetek! Akkor sok mindent másképp látnátok, mint eddig, mert míg mások nemesítésén és fel-

felé emelésén fáradoztok, addig magatok is a legmélyebb *lelki tisztuláson* esnétek keresztül, ami nélkül sem méltók, sem alkalmasak nem lehetünk arra, hogy emberszívek apostolai legyünk. Dosztojevszkij megrázó szavakkal írja le az önzetlen szeretetnek azt a *kettős átalakító erejét*, amit művel kifelé és — visszafelé a lélekben.

Az ilyen szellemű társadalmi tevékenység bizonyára boldogít majd benneteket, tiszteletreméltóvá tesz majd saját magatok előtt és egy életen át hálásak lehettek azokért a nagy benyomásokért, amelyeket lelketekben hagyott.

Ne kalandozzunk messzire!

Nehogy azt higyjük, hogy felbuzdulásunkban most már az áldozatkészség hősi tényeiből kell minél hamarabb levizsgáznunk. És nehogy emiatt fürkészőn révedezzen bravurt kereső tekintetünk a messziségre s közben nem vesszük észre a jóságnak megoldásra váró területét, amely a *lábunk előtt hever*. Sok fiú lelkesedik a zseniális havezérékért, győzőkért, bátor felfedezőkéért, megcsodálja az akaraterő önfeláldozó hőseit, pedig hát a jóság álomlovagja és királyi hírnöke lehetne ő is, mégpedig nem valamilyen ismeretlen országban, hanem a saját környezetében . . . Varázsvessző lehetne a keze, fény és melegség lehetne a szíve, — büszke győztes lehetne, aki miután legyőzte sajátmagában az indulat fegyelmeztelenségét, — lelke fensőbbiségével szerelhetné le mindazokat, akik kötekedő hangulatban rohannak feléje.

Bájos elbeszélést olvastam valahol egy árva fiúcskáról, kinek piros alma-képén mindig mosoly játszadczott, szava zene volt, lelke vidámság. Pedig élete telve volt koplalással és szenvedéssel. Ahol csak megjelent, örömmel fogadták, eléje rohantak az utcán a fiúk és lányok, utánanéztek a felnőttek, sőt még — amint a mese mondja — a betegek is kinyitatták az ablakot, amerre elhaladt, mert elfeledkeztek szenvedésükről, ha megpillantották a szösze-

fürtű gyermeket; ha hallották hangját és jóízű kacagását. — Mert szenvedésből, mogorvaságból és bosszankodásból éppen eléggé kijut mindenkinek, hát azért örül az ember, ha biztató, napsugárlelkű emberekkel találkozik, akik nálánál talán sokkal mostohább körülmények között élnek és mégsem vesztek el életderűjüket.

*

Én nem tudom, cserkész volt-e az a fiú, akiről szóltam, vagy sem, de hogy a lelkülete cserkészies volt, az bizonyos. Példájából azt is láthatjátok, hogy nem kell sokat töprengenetek azon, mit adjatok lelketekből az otthonnak, meg az embereknek — nem kerül pénzbe, van is belőle bennetek elég: *lelketek jókedvét*.

Az ilyen fiú valóságos áldás a *családban*. Nem arról a szer-telen, vihogó természetről van szó, mert ez csak bosszantó, hanem a fegyelmezett lélek derűjéről, amelyre megtanított benneteket a cserkészlet. Egy-egy dal, egy kis móka, egy élmény hangulatot visz az otthonba. Lelkiség, amely felülemelkedik bosszúságon, egyéni kényelmen, vállrángatáson és készséggel olvad fel minden képessé-gével a családban. Mi haszna volna a mi táborban való verejtéke-gésünknek, jó lélekkel végzett munkánknak és dalos kedvünknek, ha ebből az otthon és mindennapi környezetünk nem látna semmit?

Ne akarjuk a világot megreformálni, míg *édesanyánkkal*, *édesapánkkal*, vagy bárkivel a családban nem tudunk föltétlenül tisztelettel és a türelmetlenség *kizárásával* érintkezni. És ez az éremnek még csak egyik fele, úgyszintén az is, hogy állapotbeli kötelességeinket otthon derekasan elvégezzük, haszontalan és a szülők erejét felülmúló kiadásoktól tartózkodunk. Tőlünk, cser-készektől mindezek mellett méltán vár többet az otthon. Várja az úri és előzékeny modort.

Vannak emberek, akik lélek szerint talán nem tiszteletlenek atyjukkal, vagy anyjukkal szemben, de hányaveti modoruk teljesen olyan színezetet ad a dolgoknak. Valamikor szokás volt — mondja

Förster — hogy a fiú felkelt, ha atyja állva beszélt hozzá, vagy hallgatott és tisztelettudóan figyelt, amikor atyja beszélt, — ma indulatosan szakítják félbe szavait és csaknem a szemébe mondják: édes öregem, nem ért maga ehhez, nem élünk már a mult században! Vagy nem kell-e szégyenkezniünk, ha türelmetlenségre, vagy visszafelérésre ragadtatjuk magunkat talán már gyenge és öregedő anyánkkal szemben, aki az áldozatnak és jóságnak ezer- és ezer szálát szötte bele életünkbe? Atyánk a szeretet napszámában rokkant meg, anyánk ősz hajába az átvirrasztott éjtszakák és gondok vértanusága font fénykoszorút — aki ezt nem veszi észre, aki nem hálás érte, aki lélekben nem sarutlanul, a tisztelet halk járásával közeledik lényükhöz, az ne merje magát cserkésznek nevezni, mert a lovagiasság pereméhez sem ért el!

Szolgálatkészség, ragaszkodás és szeretetreméltóság ezek azok az erények, amelyekből szünet nélkül csobog a cserkész jósága: cipőt tisztítsz, javításokat végzesz bútoron, ruhán, ajtón, ablakon; tejért méz, bevásárlásnál viszed a kosarat, más reggeli- vagy ebédutáni nyugalomát nem zavarod; ha beteg van a háznál, ápolod, mellette vagy sokat; nem «drummolsz», ha késik az ebéd, ha nincs kedvedrevaló; lemondasz valamiről tesvéred, vagy édesanyád javára . . . Otthon is mosogathatsz, ezzel nemcsak használsz, hanem felvidíted a házat és felidézed az elmúlt nyár táborát; felolvasol, tüzelőt készítesz be stb. stb.

Általában: nagy szégyen volna, ha *lovagiasságban* és *udvariasságban* legyőzne valaki benneteket a családban. Égned kell a vágytól, hogy figyelmességben minél hamarább könnyedén és magától értetődően mozogj tiéd között. Neked ez már nem is olyan nehéz, hiszen megszoktad a táborban a körültekintést, meg hogy a kisebb testvérekkal foglalkozni kell. De otthon is! Öltözésnél, mosdásnál, játékkészítésnél, tanulásnál, imádkozásnál légy segítségükre!

Ha pedig *leánytestvéred* van, vele szemben a lovagiasság legszébb iskoláját mutathatod be. Nemcsak úgy, hogy valami szép

mezei csokrot viszel neki, hanem sohasem ragadtatod magad olyasmire, ami női gyengedségét és méltóságát sértené. Lehet, hogy szeszélyes kis teremtés, de légy nyugodt, lovagiasságod csakhamar kordába töri ilyenmű hajlandóságait. Minden durvaság, amit itt megengedsz, talán még többet árt neked, mint neki, mert lelkedet tompítja és hozzászoktatja a finomságok széttépéséhez, meg a gyengébbeken való zsarnoki uralkodáshoz.

Ha pedig a sors olyan módhoz juttatott, hogy házatokban *cseléd*, vagy bárminémű *szolga* is van — hát akkor igazán megmutathatod, hogy van-e már benned valami a nemes emberből! Talán még meg sem gondoltuk, hogy van valami természetellenes a folytonos kiszolgáltatásban. Még ha szerényen fogadja is az ember, valami tiltakozik a lelkében, hiszen Isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk.

Mégis ezrek és ezrek mitsem tartanak természetesebbnek, hogy szemük-szájuk mozdulatát lesse valaki s a rabszolgatartás és kiszolgáltatás ősi ösztönével tetszelegnek embertesvéreik görnyedésében. Tulajdonképp ide mélyed el szociális művelődésünk és megújulásunk gátlása: az ököl, a pénz, a beleszületés még mindig korlátlan uralmat követel magának mások fölött — akik lélekben és jószágban talán sokkal magasabb színvonalon állanak «uruknál».

Ebből a drákói kiszolgáltatásból eredő «agy- és izombénulás» eredményezi aztán azt az *érzéketlenséget*, amellyel némely üreslelkű tehetősek kezelik más testi- és lelki sorsát.

Ennek a szellemnek ugyancsak hadat üzentünk a cserkészzetben! Új világ, új típus a miénk, amely saját magát szereti kiszolgáltatni; a szolgálkkal és alattvalókkal szemben pedig *előkelő és úri* tud maradni. Azaz nem is új világ, csak gyakorlati megvalósítása annak a tanításnak, amelyet a Názáreti Jézus mondott ki először döbbenetesen szép és majdnem érthetetlen, de ma már nagyon is érthető szavakban: «Nem azért jöttem, hogy kiszolgáljanak, hanem hogy én szolgáljak másokat». Azóta is a legnagyobb és legszociálisabb

elmék szinte művészei annak, hogy minél kevesebb kiszolgáltatást vegyenek igénybe és sosem parancsolón, toporzékolón. Cserébe azt kapják, hogy annál odaadóbb kiszolgálás és lelkileg boldog emberek veszik őket körül!

Azon a címen, hogy «csak cseléd», «csak napszámos» — védtelen és igazukat nem hangoztatható emberektől megtagadni a lovgiasság és segítség elerni jeleit, a leggyávább és leguriatlanabb dolog s amíg ezt általánosan ilyennek nem bélyegzik, addig az emberebbember képe nagyon halvány a lelkekben.

Vannak azok közt, akik bennünket és másokat kiszolgálhatnak olyan nők — édesanyák —, akik reggeltől-estig minden örömtől és élvezettől távol, becsületüket hófehéren megőrizve küszködnek magukért és övéikért; — vannak szurtos inasok és tagbaszakadt munkások, akiknek kezéhez és homlokához nem tapad más szenny, mint munkájuk verejtéke . . . Gondolatban ezeknek a nőknek kezet kellene csókolnunk és kalaplevéve meg kellene szorítanunk ezeknek a férfiaknak becsületet, kérges kezét!

Cserkésztestvériség.

Bölcsen nevezzük azt az egy, vagy akár tíz szobából álló helyiséget, ahol a cserkészlet élete lezajlik: *otthonnak*. Az otthon édes és jóillatú érzésével gondolunk rá és abban a tudatban fogjuk meg kilincset: a második otthon.

Otthon, mert szeretettel vár, mert a miénk, a mi világunk ragyog rajta. Képeit, bútorait, falmintáit jobbára mi készítettük. Mókás képei jókedvünk virágai; a táborig mozzanatok rögzítő felvételek régi szép nyaraink emlékei.

Mindez azonban csak keret: otthonná, meleg, *testvéri szívünk* teszi. E nélkül hiába ékesek a falak, hiába a gyűjtemények, népies motívumok, őrsi sarkok, raj-szobák — nem szólnak hozzánk, legfeljebb a tanterem hangulata és a gyűlésterem kesernyész kultúrája csap róluk arcunkba. Ha azonban testvérek, azaz: finoman

járó, egymást megértő és egymásnak örülő arcok jönnek össze benne, akkor mégha szegényes is a cserkészotthon, szívetek felenged benne, amint az ibolya és hérics is megmozdul a márciusi hó alatt, ha ráesik a tavaszi nap melege. A ti lelketekre is ráhull valamilyen virágzás — és kedvre, hangulatra-ébredés — ha beléptek a cserkészotthonba, a hasonló gondolkodású fiúk, rokon jellemek, emlékek és fakadó tervek közé.

Otthon, — de otthonná csak szívünk és cserkésztestvériségünk teszi! Valamelyik tiroli kolostor ajtaján ez a felírás ékeskedik: Az ajtó nyitva, de a szív méginkább. Szebben nem lehetne az otthon szellemét jellemezni. Szív vár ide szívetek szívesen; jószág vár ide jókat, jóra kész lélekkel. Egy hely, ahová az édes otthonon kívül a bizalom őszintesége, a szeretet önzetlensége és a kölcsönös megértés tisztasága vár . . .

Szükségünk van, fiúk, legalább egyetlen-egy ilyen helyre, ahol napi munkánk mellett a *második otthon* testvérisége nyit ránk! Ahol a fegyelmezett és megnevelt *közösség áldásait* szívhatjuk magunkba. Közösség az utca is, a játékszobák és kondíció-tornatermek is — de mi a közösség altruizmusát és eszményiségét akarjuk egyéniségünk kiteljesítéséhez, nem pedig a tülekedést, versengést és a szenvedélyt, amelyből éppen elég van bennünk biztatások nélkül is.

Finom lelkek otthona a cserkészotthon. Nem durváskodunk, nem csapkodunk ajtót, nem indulatoskodunk. Megtanultuk a türelmet akkor, amikor pl. a táborban a tej felforrását kellett kivárni, mikor a nedves fát szárítottuk, vagy a palacsintasütőt súroltuk. Vagy amikor éjfélkor az őrseget átvettük és a zuhogó esőben mozdulatlanul álltunk talpalatnyi helyen — ketten. Az önfegyelmezés csendes, de mély erőiből fakad a cserkészotthon előkelő tónusa, a megértő lélek-kezelés, az őszinte érdeklődés a mások sorsa iránt, amely megfelel a fájdalmat és őszinte együttérzéssel megduplázza az örömet. Valamilyen szociális levegő, amelyben

az ellentétek, osztály és gazdasági elkülönülések őszintén leomlanak.

A cserkésztestvériség szereti és sikerrel építgeti az otthon szellemét *másokban is*. Míg egyrészt ugyanis a legmeghittebb hely, amely a családon kívül fogadja az embert, másrészt olyan otthon, amelynek szelleme — éppen a mai időkben — sokat és jelentőség-teljeset mond a külső világ számára.

*

Végső elemzésben ugyanis nem a falak teszik ki az otthont, hanem a *szellem és a lelki tartalom*, azért az otthon szellemét és neveltségét mindenhova viszi magával az ember. A cserkészfegyelmet és testvériséget családban, iskolában, műhelyben, utcán, kiránduláson árasztanunk kell magunkból.

Bizonyára nem várja majd tőlünk az élet azt, hogy megvadult bikát fékezzünk meg, vagy soffőr nélkül robogó autót állítsunk le, de mindig felkínál *csendes, alig észrevehető helyzeteket*, amelyekben megmenthetjük magunkban a több-embert és javára válhatunk másoknak . . . A dinnyehéjat eltávolíthatod a járdáról, hogy mások el ne csússzanak rajta; a három nagy pakkal villamosra szálló kihordótól elveheted az egyiket, míg felszáll; a villamosban felkérhetjük az ülő fiatalembert, hogy talán nem vette észre azt az anyát karonülő gyermekével. Máskor meg rendkívül lekötelezően igazíthatunk el egy-egy tájékozódást kereső embert . . . A tízórainkat még megfelezhethetjük és két alma közül az egyikről lemondhatunk; a sértést nem kell feltétlenül viszonzoznunk és nem baj, ha nem a miénk az utolsó szó; nem pukkadunk ki, ha uralkodunk a haragon, itt-ott a nevetési ingeren, vagy ellenkezőleg: mosolyt és érdeklődést mutatunk — finomságból. És így tovább. Megannyi idő és alkalom a testvéri lelkület kimutatására!

Ha megtesszük, tulajdonkép nem történt semmi. Kicsiségek, szürke dolgok, de mégis nagyon gazdaggá tettek és a lelkünkben nagyon értékes erőt kovácsoltak össze.

A testvériség kicsi gyertyácskái, csendesen világító emberszívek . . . De ha sokan lennének, ha nagyon-nagyon sokan lennének! . . .

Mi lenne akkor?

A jóság elindul . . .

Vannak esetek, mikor aztán a szeretet és jóság összegyűjtött erői kikíváncoznak az elrejtettségből és meghatóan szép ünnepi útra indulnak. Mikor a halk melódia erővel zeng föl és áriává szélesedik; mikor a rejtett jóság beáll a szívek menetébe, kimegy az utcára, a szeretet fáklyáit viszi, hogy sok kicsi helyre juttasson egy-egy fénysugárt és sok szívbe ültessen legalább néhány órára csendes ünnepet.

Megkapó esetnek voltam tanuja egy csapatnál, ami lényeg szerint — tudom — sok helyütt megtörtént.

Az otthon udvarán felharsant a kürt és futólépésben összesereglettek a cserkészek. Novemberi, ősos idő volt, de a fiúk szíve tavaszt dobogott. Arcukon pir futkosott s szemükben az újszerűség izgalma csillogott. Hiszen ilyent még nem próbáltak: premier volt ma, a találékony szeretet premierje.

Szerény pap lép eléjük, a fővárosi Karitászközpont vezetője, kinek halk szavai csakhamar acélossá erősödtek: Apáitok — úgy mond — a harctereket járták s talán meg is haltak ott . . . Én is «harctérre» küldelek benneteket, oda, ahol az éhség arat, ahol a ruhátlanság didereg, ahol a nélkülözés kifujja a kályhából az utolsó parazsat, ahol a nyomor a gyermekszájából kiveszi a falatot és tüdővész, vézna csecsemőktől eliriglyi az utolsó tejes üveget . . . A szeretet hadjáratára küldelek benneteket! . . .

A fiúk megértették a szeretet parancsát. Kétkerekű kocsijaikkal szétszéledtek az utcákon, bejárták a palotákat és bérkaszárnnyakat és olyan lelkesedéssel s eredményesen gyűjtöttek, hogy az emberek utánuk bámultak és mondogatták: micsoda gyorskezü fiúk ezek!

Máshol pedig bekapcsolódtak a *szociális embermentés* munkájába: a Patronage-t, Menhely-missziót, Szent Vince Egyesületet segítették hivatásukban. Hej, volt öröm a hajléktalanok tanyáján, mikor a szeretethölgyek bejelentették a cserkészek jövetelét... A kétszáz, gondtól és reménytelenségtől agyonkuszált arc felfigyelt, mikor színpaddá rögtönözték át a terem egyik részét, amely a deszkapriccek között kiszorítható volt... Hány magába révült ember lelkesedett, kacagott ott! Hányan felvidultak, olyanok, akik azt hitték, hogy soha többé arra képesek nem lesznek.

Áldott óra volt, fiúk, mert a szenvedők és számkivetettek arcán megnyihatték — ha csak időre is a vasmarkú gond szorítását...

Más helyen a *szegények karácsonyánál* az ünnepi rész megrendezését kérték... Egy kis betlehemi játék, néhány szó, ének, muzsika — és könnybelábadt az egyszerű emberek szeme... Hát még aztán, mikor a jókora csomagokkal a tipegő, öreg nénikék nem tudtak mihez fogni és ott termett mellettük egy-egy árvalányhajas fiú és surrant a megadott cím felé, mint a gondolat.

Nem győzték törölgetni a nénikék, de még bácsikák is a szemüket és minduntalan csak azt hajtogatták: az Isten áldja meg magukat, fiaim, az Isten áldja meg!

A «jöttet» lélektana.

Tudom, fiúk, sokfélekép járjátok a jóság útjait s számtalan módját ejtitek annak, hogy az emberebb-ember hírnökei lehessetek. Higyjétek el, ha betartanók annak a bizonyos *«napi jöttet»*-nek szigorú számonkérését, akkor hova-hamar nagyon tökéletesek lennének! Mert a jóság volt és marad is mindig a tökéletesség fokmérője és a jellemesség végső iránya.

Érdeemes hát jegyezni és számonkérni, hogy elvégeztük-e a napi jöttet és miben állt az?

Ne féljetez attól, hogy a jóságból valami is kárbavész! Boldogít másokat s ha nem, — saját magatokat bizonyára. «Nemcsak

minden jótett, de még minden jobb gondolat is meghozza a maga jutalmát — mondja helyesen Eötvös. — Mert ha a világ elfelejtí is legszebb tetteinket, szívünk, mint az edény, mely egykor drága illattal volt tele, megtartja minden érzése nyomát . . . S valamint a bűn, vagy tévedés nem marad büntetés nélkül, úgy minden jó megtermi gyümölcsét legalább azért, hogy *jobbá tesz* bennünket.»

Ne féljete, hogy elfáradtok a jóság útjain, hogy szegényebbek lesztek, ha adtok!

A szeretetnek különös lélektana van. Amikor kiárad másokra, akkor éppen az, amit látszólag elvesztettünk belőle — ott marad örökre a szívünkben . . . A szeretet gazdagodik azért, hogy kiosztunk belőle. Ha meg megmarad önmagában, a jóság és nagylelkűség kiáradása nélkül — összezsugorodik és elfogy.

Hát akkor csak juttassunk belőle minél többet másnak, hogy annál több maradjon belőle — magunknak!

A MUSKÁTLIS ABLAKOK ÉS A CSERKÉSZET VILÁGA

Cserkészszék a faluban.

Az emberebb-ember gyakorlati megvalósítására — mint láttuk — mérhetetlenül sok alkalmat nyújt a városok társadalmi helyzete. Viszont a «magyarabb-magyar» eszméjének elmélyítéséért oda kell fordulnunk a magyar őserő, a vidék felé.

Volna ám a cserkészzetnek talaja — mégpedig igen mély — a bogárhátú kicsi házak táján is! Hogyan is ne, mikor annyi *rokonvonás* van a cserkészzet és falu levegője között!

Mérhetetlen *áldást* jelentene a falusi fiatalság számára a cserkészzet! Az ú. n. «próbák» teljesn *tudatossá* tennék benne a természet ismeretét, ami által természettel rokonlelkük és a természet ölen lezajló életük új szint és tartalmat nyerne. Tudatosabbá válnék ragaszkodásuk a szülőföldhöz és a röghöz. Gazdagodnának gyakorlati egészségügyi ismeretekben, egy kis komoly és jó házipatikában, nemkülönben az első segélynyújtás elemi dolgaiban, amelyekre a falu mezőgazdasági életében elég gyakran szükség van. Nem volnának unalmas vasárnap délutánok a faluban s nem vonzana alig tizennégy-tizenöt éves fiatalokat a — korcsma: a falu átka.

Jaj, ha volna helyette, vagy legalább mellette, minden faluban *cserkészszóthos* : vetítettképes előadásával, cserkészszínpadával, nótázásával, kirándulásával, játékával. Igen, azzal a sok édes, szó-

rakoztató, szellemes, kacagtató játékbírodalommal! Dehogy kellene nektek, fiúk, akár húsz éves korotokban is korcsma! Eszetekbe se jutna, meg időtök sem volna rá: mert a cserkészlet kifogyhatatlan, vonzó életének a végére jární sohasem tudnátok!

Igy aztán nektek valóán töltenétek ifjúságotokat. A nagyobb műveltség mellett fellépésetek és modorotok is csiszolódnék s hova-hamar egy új és sokoldalú szellemi élet töltené el a fiatalságot, amely aztán folytatódna a falu legényeiben és a családapákban. A duhajság helyét mindenütt a lovagias szellem és megnemesített szórakozás foglalná el.

Kétségkívül sok jót köszön a falu fiatalsága a *leventeségnek* is. Mellette vagy akár keretében is, jól megférne a cserkészlet, amely bizonyos fokig hivatást érző, válogatott fiúkkal dolgozik, akik az önként vállalt munka lelkesedésével karolják fel a szélesebb területről összehozott és az egyén életét jobban átszövő tartalmat.

Kimegyünk hát, fiúk, hozzátok a faluba, hogy megszorítsuk a kezeteket és odakiáltunk felétek: Legyetek büszkék, hogy a nemzet *mezei virágai* lehettek. Legyetek a magyarság pipacs-szemű, búzavirág-lelkű fiai; legyetek gyengédek, mint a gyöngyvirág, tiszták, mint a liliom, egyszerűek, mint a szegfű, mosolygók, mint a vadrózsa. Életetek áldott és termékeny legyen, mint ahogy kezeitek nyomán aranyárgán ring a kenyéradás a búzamezőkön, amit ti oly mély értelemmel «életnek» neveztek.

Ne legyen köztetek egy sem, aki barlangkóró volna a magyar mezőkön. Hiszen ismeritek ezt a tüskés, sátoralakú, ernyős füvet: mikor teleszívta magát a földből minden jóval, virágzásnak indul, nyár multával pedig kiszárad egészen a tövéig, leszakad az anyaföldről s csavarog mindenfelé, amelyre éppen a szél viszi. Hálátlan a röghöz, nem hajlik rá, mert nincs *begyökerezése* oda, ahonnet mindent kapott.

Ti, akik kinn éltek a magyar szántáson, a pusztákon és arra, amerre magyar vizek mossák az áldott magyar göröngyöt — szív-

játok át magatokba ennek a földnek szét és erejét, annyira, hogy soha senki annak szelleméből és hagyományából ki ne téphessen benneteket!

A bizalom hídjá a város és a falu között.

Kirándulásaink és táborozásaink alkalmával vidéken nem egyszer szinte arcunkba csap a bizalmatlanság hidege. Sok helyütt csak úgy mondják: Megjöttek a «pestiek»; mintha más város nem is volna a magyar ég alatt!

Sokatmondó kifejezése ez a falusi embernek! Gyanakvással fogad minden idegen, «nadrágos» embert, bizonyára, mert megvan az oka rá. Sokszor visszaéltek már a mi népünknek jóhiszeműségével; akiket prófétáknak tartott, álpróféták voltak és az eszmék, amelyeket hirdettek neki, — nem voltak egyebek légváraknál. Úgyhogy, ha városi ember közeledik hozzá, akkor a mi jó magyarunk begombolkozik és eleve felteszi, hogy nem ül fel huncutkodásainak.

Hát hiszen jó is van ez így. Mert sok rossz jött már azokból a városokból, főként «Pestről»; ha másképp nem, tulajdon édes lányaik és fiaik elfajzásán nem egyszer szomorúan tapasztalták. — De nem minden rossz ám, ami a városból jön, sőt mi egyenesen azért jöttünk, hogy *helyreüssük* azt, amit a város elrontott! Ezzel a gondolattal kell megszállnunk a magyar tájakat. Építgetnünk kell a hidakat a paraszt és az iparos, a tisztviselő és földműves nép között; a falut közel hoznunk a városhoz, a kettő igazi értékeit és áldását tesvéri közösségben átadni egymásnak. Ez kitűnő értelembe magyar küldetés!

Nem egyszerű dolog és nem is megy könnyen. Az *őszinte együttérzés* azonban, amely egyéniségünkéből kiárad, amikor a faluval érintkezünk, mikor bírójánál és vezető gazdáinál, vagy akárhol a faluban megfordulunk, meghozza gyümölcseit. Öröm nézni, mint olvad le ezeknek a kissé darabos, de becsületes embereknek lelkéről a közöny és zárkózottság. Igaz, sokszor ezt a rokonszenvet a szó szoros értelmében hősi cselekedettel kell *kiérdemelnünk*,

amire a legtöbbször ad is alkalmat az élet. (Első segélynyújtás; tűznél, árvíznél való segédkezés.)

Úgyhogy amikor a táborünnepélyre és az ünnepélyes táborüzre hívjátok a falut, akkor már őszinte, meleg rokonszenv köt benneteket egymáshoz. Örömmel, szinte hálás szívvel mennek közétek, annyira megnyerte őket magyaros és emberi lelketek.

Fegyelmezett, vallásos éltetek pedig egyenesen imponál nekik. Ha rendeztek egy-egy cserkészmisét vagy istentiszteletet a templomban, vagy táborban, amelyen lehetőleg mindent a cserkészek adnak: a pap parancsnok prédikál, aztán egy-egy szólóval, zenezámmal, szép énekekkel teszitek különlegessé az áhítatot; ha mise alatt jónéhányan közületek a legbensőségesebben meg is áldoznak, majd kivonultok díszmenetben a hősök szobrához, hogy ráhelyezétek hatalmas vadvirágkoszorúkat, — akkor a fiatalok és öregek hamarosan úgy néznek rátok, mint *példaképekre*, mint a város galamblelkű, tisztaszívű hírnökeire. Emléketek sokáig él lelkükben, akkor is, amikor már rég elfeledték arcotokat, mikor már eltűnt a nyirfakereszt a táborhelyről, a kijavított temetőajtó újból elromlott és az útszéli fakeresztekről lehervadtak utolsó mezei virágaitok.

Kétségkívül így lassan-lassan sok mindent jóvá tehetünk abból, amit a városból vétettek a falu ellen, nem utolsó sorban az *ál-próféták*, akik lelkiéletét és vallásosságát hazug jelszavakkal megzavarták, mert ma már a falu általánosságban vett vallásossága mellett is minden falunak megvannak a maga «felvilágosodottjai», akik a városokban időzés után hangzatos szólammal dobálóznak arról, hogy a tudósok hogyan cáfolták meg a vallást s hogy az ember most már saját maga szabhatja meg erkölcsi törvényeit, mivel a régi elévült.

De jól jön ezekkel szemben a mi példánk! Issza is sok-sok lélek a faluban, mint a szomjas föld a júliusi záport.

Cserkész táborok! . . . Áldott nyári záporok, szerteszét a magyar ugaron . . .

Hatásunk a falu kulturális és lelki életére.

Ha a bizalom hídverése megtörtént, sok szép gondolat kél útra a faluban és a faluból a táborba.

Mit *adhatunk* a falunak? Az kétségtelen, hogy gazdasági életét némelyest fellendítjük. Annak a harminc-hatvan jóévtágyú fiúnak háromheti táborozása alaposan érinti a hentest, péket, fűszerest és magukat a gazdákat tej, gyümölcs, zöldség, tojás tekintetében. Ma már sok falu gazdasági számviteléhez hozzátartozik egy cserkész-tábor. Mi azonban *mélyebb, lelki*bb hatásra törekszünk.

Abban az ábrándban sem ringatódzunk, amelyben a szalónok és kávéházak egy-egy meghatott órájában beleesnek az emberek: elérzékenyülten elénekelnek egy népdalt, vagy áradozón hallgatják a cigánymuzsikát és már is azt hiszik, hogy megértették, mi több — szolgálták is a népi kultúrát! Kurjogató és sujtásos magyarságban nincs hiány, sőt nagy divat az ma városokban és a színpadi deszkák festett világában, — de igazi népi kultúrában, a nemzeti lélek csendes és odaadó művelésében még nagy hézagok mutatkoznak!

Mi, cserkészek, legyünk a *népi művelődés* hírnökei! Ébresszük rá a falut arra, hogy nagy, szürke realizmusa mellett is mennyi szépsége van! Verejtékezésében és rögtörésében is mennyi az irigyléseméltó. Nagyon nagy a pénztelenség odakinn, de két erős kézzel és jó irányítással mégis vonzóvá és marasztalóvá lehet tenni a falut: kicsi házunk tájékát épügy, mint az iskola udvarát, templom környékét, utak szegélyét, az egész falut és határt. Milyen szomorú az, hogy vannak falvak, ahol a muskátlis ablak csak a nótákban él, ahol nem virágzik az akác, mert kiveszett; ahol lótás-futás után jut az ember valami rossz gyümölcshöz, mert nincs fa, nem tudnak ojtani, lemaradt és évszázadok előtti a földművelés. Mindez nemcsak a pénzen múlik!

Bizony, ma már minden faluban kellene lennie népháznak vagy

valami kultúrház-félének. Szép, tágas épületnek kellene ennek lenni, előadóteremmel és színpaddal. Egyelőre az iskolát kell berendezni erre a célra. A népnevelők szerint itt középpontba kellene kerülnie valami *népmúzeum-félének*, amely magában az előadóteremben helyezkedhetnék el és így öntudatlanul állandóan nevelne, irányítana. Ahol alkalom nyílik rá, *kapcsolódjunk be* ilyenminek a megszervezésébe. Vállalhatnánk a falakra a térképek megrajzolását; a nyári csillagos éjszaka megrajzolását a leggyakoribb csillagképekkel; aztán madár-, bogár-, lepke-, gyümölcs- és maggyűjteményeket; egy-két agyagmintát; fafaragványt, hamisítatlan népies motívomú kézimunka és háziipari munkát, amelyeket a leányok és legények szabad idejükben kidolgozhatnak; művészi fényképeket stb. Igazán kedves dolog volna, ha emlékül egy-egy ilyen gyűjteményt hagynánk hátra a népháznak vagy iskolának.

Legyünk továbbá a *megnemesített szórakozások* hírnökei. Ma már ott tart a falu fiatalsága, hogyha nem rúghatja vasárnap délután a futballt, hát az unalom majd megézi. Ráfanyalodik a kártyára, meg a korcsmára. Ejha, hát hol vannak szép nemzeti játékaink? Egy kis török-magyar viadal, egy kis kurucles, várvívás, amelyeknek szelleme mind benne van a cserkészlet harcszerűiben! Ez annyira tetszik a falusi gyerekeknek, hogyha úgy véletlenül ellesik tőlünk, évek múlva is lendülettel játszik a mezőkön és domboldalakon. Hátha még külön betanítanók rá őket? — A labdajáték színes és sokszerű világa, — az ügyességi, megfigyelő, a szobához kötött és szabadtéri társasjátékok stb.: valóban, ezek olyan kincset tartalmaznak, amelyet a cserkészletből mindenkép át kell ültetnünk kedves, pufók falusi gyermekeink közé, hogy gyermekkoruk és serdülésük vasárnap délutánjait hasznosan, üdítőn és erkölcsnemesítőn töltsék el.

Tőlünk telhetően ültessük át aztán a nép lelkébe *ősi hagyományainak*, főképp *viseletének* szeretetét.

Ha látják, mily őszinte lelkesedéssel szólunk népies viseleté-

ről, akkor ráébred maga is annak szépségére. Sokan ugyanis azt hiszik, hogy úri társaságban szégyenkezniök kell népies öltözkük miatt. Hogy ilyen téves nézet kialakulhatott, abban nagy része van a városokból visszatért «kivetkőzöttek» hangoskodásának és nem egy helyütt maguknak a falu vezetőinek, mert nem egyszer közönyösséggel nézik ennek a nagyfontosságú népi mozzanatnak pusztulását.

Pedig amely nép régi szép szokásait és viseletét ledobja magáról, félő, hogy azzal sok egyebet is ledob magáról . . .

Virág, dal . . . Népi művészet.

Összefüggés van e három között, de csak ott kinn lehet megfigyelni a vadvirágos rónákon. Először megtelik a lélek a búzamezők aransárga háttéréből felizzó színek látomásával, aztán a hangulat kicsordul a lélekből, azaz dallá lesz és holnap már megérinti és vezeti a kéz munkáját.

Magyar virágok . . . A magyar föld klímájának és adottságainak hűséges, színes hirdetői; a nagy magyar földszőnyeg izzó, lágy színei, — a magyar föld lelkének sóhajai, illata, erői, íze, hangulata vagyok! Szól-e még valakihez úgy a muskátli, tulipán, rozmarin, mályva, árvalányhaj, napraforgó, búzavirág, pünkösdi rózsa, akácvirág, mint hozzánk? Mert ennek a gyönyörű, mégis szomorú, ennek a nagy álmodozású és mégis örökké nyugtalan földnek kihányt jókedve és szépszemű szomorúsága vagytok. Bennetek sóhajt föl és színesül valósággá ennek a földnek lelke és érzése. Jaj de örömmel is nézünk rátok, jaj de becézünk, jaj de szeretünk titeket! Bennetek és általatok találjuk meg ennek a földnek lelkét és sokkal közelebbi kapcsolatba jutunk vele veletek, mint nélkületek.

Érdekes volna sok szép dolgot elmondani arról, hogy miként tükrözik vissza ezek a virágok a magyar ember *érvilágát*, gondolkodását. Abban a *muskátliban* például ott él a magyar ember

minden színe és érzése. Ha a muskátlinak a sokféle becéző cím közül kellene válogatnia, büszkén és örömmel vállalná: magyar «parasztvirág». Egyszerű, igénytelen, de friss, közvetlen és derült. Valaki azt mondta róla, olyan, mint egy hajlékony, napbaránított arcú aratóleány. De viszont azt is mondhatnók, hogy olyan, mint egy cikornyaságtól mentes, délceg legény, akinek a kalapján árvalányhaj hajladozik muskátlicsokkal. Haj, de illik is «pántlikás kis kalapjához», — akárcsak a tiétekhez, — amikor széles jókedvében «végigdalolja» az utcát s olyan a kedve, mintha muskátli lenne a szíve helyén . . .

Vagy hát nézzétek meg, fiúk, azt a *mályvát* . . . Bedült, korhadtkerítésű kis kertecske a házak előtt . . . Nincs semmi dísze, de a sarokból három-négy szál mályvarózsa emelkedik az ég felé lágy színeinek sokaságában. Hát nem megható ez a ragaszkodás? Próbálták ám nagyúri melegházakban időnek előtte kivirágoztatni, májusban, mint a többi virággal megteszik, de ez a sudáregyenes, szinte lelkeséget sugárzó, mégis kemény mályva — nemet mondott! Ő csak a búzát érlelő nap hívására felel. És amikor a nagy forróságban minden aszik-pusztul: ő virul, — aminthogy az embereknek is állniok kell ezen a földön a tűző napot . . . Aztán próbálták messze idegenben, tengerpartokon meghonosítani, de a mályva csak hervadozott s végül elhalt — a honvágytól. Magyar virág. *Nem bírja, ha kitépik* az ősi földből, akár csak az igazi magyar ember. Méltán sóhajtott fel egy melegszívű író a hontalanságából: «Drága magyar Föld! Hervadozó mályváknak szent hazája!»

Nem csoda, hogy amikor a magyar ember lelke *dalolni* kezd, akkor képei, színei, hangulata és érzésvilága telve vannak ezekkel a virágokkal. Dalolni kell a pipacs és búzavirág hazájában! Illattól terhes a lélek az akácvirágzásba dörölt barázdákon . . . Dalolni kell itt, mint a mezei pacsirtának; ring a lélek a vadvirágos rétek felett, mint az estharang az alkonyati rónán. Rászáll ez a megtermékenyült élet a *vallásos áhítat* szárnyaira is és eredeti színbe

von betlehem-jarást, karácsonyt, vízkeresztet, húsvétot, pünkösdöt . . .

*

A *népdalok* és népies motívumok annyira szülöttei a magyar léleknek, mint a magyar virágok a magyar földnek. Ezért feltétlenül egymásra találnak, mondanivalójuk van egymáshoz.

Szeressük a népdalt, mert a magyar lelkiség virágai, gyöngyei! Érdemes jó messzire elmenni egy-egy ilyen gyöngyért, el a falvakba s olyan gonddal gyűjtögetni, mint drágaköveket szokás. Gyűjtsük csokorba, aztán énekeljük! Meglátjátok, úgy felel rá a lelketek, mintha a mezők friss illata csapna arcotokba a dohos pincelevegő után.

A tájtól és virágoktól megilletett lélek tehát ott, kinn a falvakban, rokonzengésű dalba kezd, de a szíven át ugyanaz a ritmus vibrál *a kézben és az ujjak hegyén* is s szinte észrevétlenül hímezni kezdi a szűrt, a subát, a kötényt, a bekecs szegélyét, a főkötőt, a varrottast. Aztán a ládát, székek támláját, az agyagkemencét, cserepeket. Majd farigcsálni kezd a ritmus: galambdúcos kapukon, ereszalján, kapufélfákon rezdül keresztül; ott hullámszik a táncban, az rezeg a boglárón, a menyasszony pártáján, a fiatal asszony sátoralakú fejdíszén; végigperreg a rokkán, él a fonálon, dalol a szövőszéken, puhán hajlítja formákba a szalmaszálát.

A szívtől mozgatott kéz *visszatükrözi* azt, amin megmozdult maga a szív: tulipánt, muskátlit, napraforgót formál; szétszedi levelekre, stilizált pártákra, szirmokra; belőle keveri azt az eleven, tüzes és mégis meleg színjátászt.

*

Nagy dolog az, fiúk, hogy a virág, dal és népi művészet összhangjában ennyire szemlélhetjük *nemzetünk halhatatlan lelkét*. Milyen nagy kincs az! Nincs ám így minden népnl s azok mennyire iparkodnak, hogy mesterkélt módon megteremtsék! De hát

azt nem lehet. Ahhoz hosszú, nagyon hosszú életű népilelek és népikultúra kell, amely a magyarban megvan. Annál szomorúbb, hogy a néplelek és népies művészet mécsesét a rohanó kor nyerseége és vakító reflektorai kifújással fenyegetik . . . Ne engedjük, hogy a modern máglyák elnyomják a lélek szelíd fényét! A máglyák hamar ellobbannak és akkor aztán minél melegszik fel a szívéünk?

Fel hát, fiúk, a «*falujárásra*». Regősökre, léleklátó magyarokra van itt szükség, akik észreveszik és drága kincsként gyűjtik tarsolyba az ősi szellem kiáradását! Felgyűjtják vele lelküket és aztán kiviszik a tüzet a magyar vidékre, hogy szóval, tanítással, érdeklődéssel szolgálják a népilelket, amelynek meg kell maradnia eredetiségeiben és szokásaiban, ha újabb évezredekbe akar belépni a magyar.

MODERN LOVAGOK

Egyenruhánk.

Az eddigiekből is látnivaló, fiúk, hogy sajátosan szép küldetéssel járunk a cserkészzetben. Lovag-eszmény ez! Lovagokhoz illők az eszméink, tetterős lendület kell megvalósításukhoz, amire csak talpig lovagok képesek. Ezt a tudatot tartja ébren bennünk — hogy kezdjük a külsőségeken — az egyenruha.

Lényegében — természetesen — nem az egyenruhán múlik a cserkészzet, hiszen a *lélek és a belső élet* gondolatával jött. Olyan az életideálja, amely mindig, mindenütt megvalósítható és legkevésbé bukhatik meg azon, hogy követői feltudják-e húzni a világoszöld cserkészblúzt.

Mégis az egyenruha jelentőségét és *nevelőértékét* ki tagadná?

A cserkészruha lovagi egyenruhánk. Tekintélyt, erőt, egyiséget, felkészültséget, elkötelezettséget jelent, de — ifjúságunkon előmlő romantikát és fiatalságunk szépségét is, melyhez olyan jól áll a formaruha.

Megjeleníti előttünk azt a *belső világot*, amit *képvisel*. Beállít egy eszmevilágba, amit öntudatlanul és állandóan sugároz. «Légekört teremt» maga körül, amelyre azt mondjuk: cserkészies, cserkészszerű. Erkölcsi kötelező erővel bír. Nem lehet ellene tenem, hiszen képviseli a cserkészzetet; nem ejtheték rajta szégyenfoltot, hiszen azzal magát a tiszta eszmét szennyezném be. Olvas-tam valahol, hogy egy szerencsétlen herceg öngyilkosságot követett

el. Végzetes tette előtt azonban a falon függő Madonnát arccal a fal felé fordította. Nem tudta, nem bírta volna elkövetni tettét, ha ránéz az a világ, ami boldogabb fiatalságának eszményképe volt.

Míg hordjuk ezt a ruhát, nem csak külsőleg, — hanem hordjuk a szívünkben és vele együtt mindazt az emléket, ami hozzá fűz, addig képtelenek leszünk olyasmire, ami ellentétben áll szép emlékeinkkel.

«*Lovagi tornáink.*»

A cserkészlet egyik lényeges célja mégis csak az, hogy gyermek- és ifjúkorunkat a szépség köntösébe vonja azáltal, hogy sokat örülünk, nevéssünk és hébe-hóba *jól — játszunk*. Igen, hogy megtanuljunk nekünk valóan játszani! A játék sok tekintetben a mi — lovagi tornánk.

No, nem kell olyan lekicsinylően legyintenetek. A cserkészlet ugyan célkitűzéseiben a jövőbe tekint, de nem miniatűr embereket lát bennünk, vagy fiúkat, akiket lehetőleg időnek előtte férfiakká, férfiasakká kell tennie, hanem elsősorban a gyermeket és fiút nézi bennünk. Az pedig nincs meg játék nélkül. Az egészséges ifjúsági neveléshez hozzá tartozik a játék, az idő nemesen szórakoztató kitöltése. Azzal, hogy bevisz bennünket a játék sokszínű életébe, beleír a lelkünkbe *olyan dolgokat*, amelyeket hosszú kurzusok és felolvasások nem tudtak volna velünk megértetni, most azonban «játszva» megértjük, átéljük.

Lehet *bűn nélkül*, költségektől mentesen és élményhajszo-lás nélkül is nagyon jól *szórakozni*, ez a mi játékaink első tanulsága. Kell az ifjúnak a játék, a kacagás, — ehhez azonban nem kell sem szmoking, sem mozi, sem sóvár kukucsálás a báltermek ragyogása felé. Nem kell a korzó izgalma, az ösztönök vadítása, hazug és álromantikus kalandorság, — lehet bűn nélkül, a jellem és tiszta öntudat levetése nélkül is egetverően jól szórakozni, hogy a nagy hahotában úgy szívjuk a kék örömet magunkba, mint a hegymászás után a levegőt.

Néri Sz. Fülöpöt, a nagy nevelőt, vehette körül olyan ifjú csoport, ami szemünk előtt lebeg a cserkészetben. Róma egyik mezején önfeledt játékban csilingelt arcukon, hangjukon a vígság. Odamentek többen Fülöphöz, hogy miért nem szedi ráncba ezeket a «rakoncátlan fickókat.» «Nem bánom, ha mingyárt fát vágnak is a hátamon, csak bünt ne kövessenek el» — válaszolt. Mit tudták azok a kívülállók, hogy milyen fáradtsággal szedte össze ezeket a ténfergő fiúkat Róma utcáin, s mennyire a szebb jövő ígérete az, ha ilyen bizalommal és felolvadó jókedvvel tudnak már vele együtt játszani!

Az az elgondolás vezet bennünket a játékos cserkészetnél, hogy a fiú lelke *sóvárogja az örömet*, mint a szomjas ember a vizet; ahol pedig öröm van, ott ugrándoznia kell az embernek, ha fiatal. Ott mozgásba jönnek az izmok, kalimpál az ember térde, kikívánczik a mezőre, ahol tudunk mi áhítatos csendben imádkozni is, de kell aztán idő, amikor az öröm nevet, kacag és olyan szaporán száll a hangok szárnyán, hogy alig győzzük levegővel a tüdönket.

Nem soroljuk fel itt a cserkészeti játékvilágát, azt az apró-cseprő és komolyabb játékmódokat, amelyek annyira le tudják kötni szabad óráinkat. Hiszen végső elemzésben nem is az a fontos, hogy mit játszunk, mert a játék örömét úgyis az teszi ki — talán öntudatlanul, hogy a másik jókedve átragad ránk, hogy sok hasonló lelkületű társal lehetünk együtt s hogy nélkülünk nem valósult volna meg mások számára ez a nemes szórakozás. Ezek a gondolatok már a cserkészeti játékaiknak «*lovagi szabályaihoz*» tartoznak, amelyek szerint van a játékban versengés, de nincs düh, vannak ellenfelek, de nem ellenségek; vannak célkitűzések, de nem mindenáron elérendők. Aki minden feltétel nélkül csak a játék végső pontjára tekint, az megfosztja magát a részletek örömétől és nagyon könnyen elkeseredést és verekedő hangulatot visz haza onnét, ahonét feltétlenül a lélek derűjét kellene elvinnie, mint ahogy a nagylelkűség és testvériség előkelő iskolájából szokás.

Mert hát ilyesvalami az a játék, már tudniillik, ha lovagok, cserkészek játszák. Én semmiképp sem lehetek vesztes a mi «lovagi tornáinkon» — tedd fel már előre magadban. Ha *legyőzöm* az akadályokat, ha jól futok, célzok, tervezek, — akkor izmom és eszem rugalmassága meghozza a győzelmet és ez kétségkívül örömmel tölt el; de szerény és finom «győztes» leszek, mert sohasem tudja az ember, hogy a legyőzött fél számára nem volt-e a mai egyenlőtlen erők küzdelme:

Ha pedig *vesztesként* hagyom el a játékeret, valójában győztes lehetek azzal, hogy legyőzöm — magamat. A veszteségen nem szomorkodom, hanem örülök a más sikerének. Ej, de jó az ilyen tréning önámító és önszerető éniük ellen. Akkor majd az élet nagyobb játékaiban bizonytalán győzünk!

Igy a játék tulajdonképp csak *keret* lesz, amelyben kitűnően elszórakozunk; a henyélés és lustálkodás helyett a játékos tevékenység örömeit élvezzük s elejét vesszük nem egy vétkes szenvedélynek. Megtanuljuk a győzők tettetés nélküli nagylelkűségét és a legyőzöttek keserűség nélküli örömeit.

Ha a mi játékaink tényleg ilyenek volnának, akkor a léleknevelés legigazibb gyakorlóiskolái lennének! Igazi lovagi tornák, amelyekben dárdáinkkal játékos küzdelmekben saját magunk és mások legnagyobb «ellenségeit» emelnénk ki a nyeregből.

A cselekvés mezején.

Lovagi cselekedetek csak *tevékeny életörömből* fakadhatnak — tartja a cserkészlet. És igaza van. A lovagiasság rendszerint csak boldog és kiegyensúlyozott emberek házatáján otthonos. Van felfortyanás és nekifoházkodás a sekélyes lelkeknél is, de a tevékenység ereje itt csakhamar kiapad, mert nem jött mélyről.

A cserkészlet életében *tevékeny és sokoldalú életáramlásban* edződik szünet nélkül akarunk. Valamilyen széles skálájú készség és rugalmasság kap lábra bennünk, pedig közben talán füttyö-

részünk, dalolunk, vagy gallyat gyűjtünk a vacsorafőzéshez. Sokat kell kilépni szűk énünkéből és másokra gondolni; aggódni másért, pontosnak lenni — másért; felelősnek lenni — másért. Apró-cseprő dolgokban sokszor veszünk erőt akaratgyengeségeinken s jogosan merünk arra gondolni, hogy *már nagyobb* dolgokban is megállnók helyünket.

Érik bennünk a jóra való akaraterő, ami a lovagias cselekedet áldott *termőföldje* lesz egykor. Alakul a lélekben a legtündöklőbb felfogás: magammal szemben szigorú leszek, de másokkal — gyengéd. A lovagideált szebben kifejezni nem lehet!

Látod, milyen jó, hogy a cserkészlet idejében gondolt arra, hogy tevékenységedet *két irányban* fejleszd: kifelé, másokkal szemben, — de visszafelé, saját túlkapásaiddal, gyarlóságaiddal szemben is. Sőt elsősorban azokkal szemben!

A cserkészletnek számos módja van arra, hogy *kiemeljen* bennünket a cselekvés modern, *egyoldalúan aktív* felfogásából s szeretettel szoktat rá az úgynevezett szenvedőleges erényekre (engedelmesség, fegyelem, belátás, igénytelenség). Ezek ugyanis különösképen hiányoznak a ma életéből és főbenjáróan hibásak abban, hogy a ma emberének boldogsága és lelki nyugalma megrendült. Egész táborozás telve van a jellemképzés ilyen oldalával s az már a cserkészlet különleges nevelőművészete, hogy a túrtűz-tető erényeket is a tevékenység mezején sajátíttatja el velünk.

*

Akár fékező, akár tevőleges irányban képezi azonban akaratunkat, ezt nem magáért az erős akaratért teszi, hanem azokért a *nemes ideálokért*, amelyek szolgálatába akarja szerződtetni energiánkat. Ha t. i. a felgyülemlett energia elé nem állítunk fenkölt célokat, akkor majd alantosságban éli ki magát. Már pedig — mint megjegyzi Förster, a nagy nevelő — «mit ér az akaraterő, ha csak fonák és romboló tevékenységre irányul . . . Nem az az igazi akaratképzés, hogy energiánkat erősebbé tesszük, hanem az,

hogy *indítékait megtisztítjuk* . . . Éppen a férfi-akarát hajlik arra, hogy elszakadjon a finomabb lelkierőktől, minthogy ezáltal látványosan szabadabb lesz — a valóságban azonban az az akarát, amely elszabadul a magasabb akarattól, menthetetlenül áldozatul esik a legalacsonyabbrendű hatalmaknak . . .»

Ezért a cserkészlet az akarát mindenütt a *jósággal* (karitással) *párosítja* s az erőt a gyengésséggel nemesíti meg s az így kialakult energiának erő-élet magunkfelé fordítja, lelkiségét pedig kifelé, másokra.

A középkori lovag is mielőtt felkötötte volna kardját, előbb letette az *oltárra* és felajánlotta a Szent Kehely szolgálatára, azaz: a legnemesebb indítóokok és a legönzetlenebb szándékok esz-közévé tette. Fogadalmat tett a gyengék és nők védelmére, vagyis a nyers férfi-energiát a legtisztább szeretettel és gyengésséggel egyesítette, — az erőt olyan eszmék szolgálatába szegődtette, amelyek az ösztönösségből és durvaságból kiemeltek.

Csak így fakadhat áldás és boldogság a férfiúi akarát útjain . . .

Eszmények szolgálatában.

Akaraterőnket adjuk tehát magasztos eszmék szolgálatába. Ismerjük el az *eszmények jogosultságát*, mint a lét és életrend magasabb kifejlődésének tényezőit. Adjunk tiszteletet nekik, mert míg ezt megteszük, addig magunk is tiszteletreméltóak vagyunk.

Az eszményeknek kisugárzó erejük van.

Bizonyára sokszor találkozunk majd pufók arcú, széles mosolyú emberekkel, akik megcsóválják a fejüket és félszegnek tartják magatartásunkat. Igaz, hogy amit egy tipikusan modern ember «félszeg»-nek tart, majdnem bizonyos, hogy nem az. Sajnos, azonban egész világnézetek vannak ma, melyek megmosolyogják az eszmények «babonását», mint az egyszeri faluban is — ahol mindenki sánta volt — kigúnyolták az odatévedt idegent, mert bicegés nélkül járt.

«Eszmékből nem élünk meg», «eszményekkel még senki sem lakott jól», ilyen és ehhez hasonló kitételekkel akarják azok ábrándszerű voltát hangsúlyozni ők, akik csak a *lét anyagi oldalán* kúsznak, a szellemi élet és halhatatlan lélek gondolata nélkül. Szegény emberek, akiknek csipkelődéseim nem bosszankodunk, hanem a szellemi ember jóságával iparkodunk kisegíteni őket földhözlapultságukból.

Bizonyos az is, hogy sokan csak azért gúnyolják ki az eszményeket, mert nincs követésükre elégséges erejük. Az eszmények útja *nem a könnyű sikerek* útja. Egy-egy jellemtelenséggel könnyen meg lehet oldani helyzeteket, amelyek magasabbrendű ideálok mellett sohasem valósulhatnak meg. Sok minderről le kell mondanunk a tiszta lelkiismeret kedvéért és férfiúi becsület megmentéséért. A durva és anyagi törtetés mezején sokszor minden sikerül, míg azok, akik a tiszta hatalmakkal fogtak kezét, mintha gyengék, tétovázók és lemaradók volnának. Ez természetesen csak látszat, mert végül is ők lesznek a győztesek és boldogok. A jellemtelenség egészen bizonyosan meghozza a maga visszahatását, leg hamarabb talán magának az egyénnek eldurvult és örömtelen lelkében.

*

Nem baj fiúk, ha a lovagok útja, nem a könnyű és nem is mindig a *boldog célbaérés* útja! Nem baj, ha a lovagok akaraterejével és keménységével kell szolgálnunk a szép életet. Nem esünk kétségbe, ha hajótörést szenvedünk az eszmények felé vezető úton: az eszmények azért nem dőltek le, állanak és győzni fognak! Hiszen éppen az a lovagok elhatározásának nagyszerű felizzása, hogy az egyszer szépnek és jónak megismert életeszményből nem engednek; azt szolgálni akarják, azért vérüket, életüket adják, még ha az eszme beteljesülését itt a földön sohasem látják meg.

Hiszen oly fölségesek azok az eszmék, és olyan magasan

állanak! Olyan igen-igen a hétköznapiság fölött álló, szent és fenkölt dolog az eszményi élet!

És ha már azt hiszed, hogy a kezekben van, rá jössz, hogy ez még nem az igazi; cirógatod, örülsz neki s kiesik a kezedből az alabástrom edény . . . Egy szenvedély, egy álmos pillanat és megint eltávolodtál tőle. Azt hiszed, hogy legtisztább arany most már a lelked és ha jobban megnézed, foltokat találsz rajta. Az eszmény, a szép élet olyan, hogy kezded elveszteni, ha nagyon a birtokában érzed magad. — Viszont már maga az *érte való küzdelem*, a vagyonozás és elinduló akarat feléje: nagyra tesz, igézetes szépségbe vonja homlokodat s a lovag ragyogó felkészültségében mutatja egyéniségedet, még akkor is, ha küzdelmed diadalát nem fogod látni soha. Egy arasznyi sem veszik kárba abból, amit a megszentelt ideálokért tettél!

Bizonyára hallottatok már nem egy tudósról, feltalálóról, aki lángeszével csodás dolgok megsejtésére ébredt rá. Minden idejét, energiáját kedves eszméjének szentelte. Mikor előállt találmányával: kikacagták. Meghalt . . . és nem írt meg eszméje diadalát, amely néhány évtized múlva áldása lett az emberiségnek . . . És hallottál már sok-sok derék fiúról, aki törte magát, hogy öreg szüleinek gyámola és boldogsága legyen; meghalt . . . és őszbecsavarodott szülei temették el egy májusi délután . . . Egy másik anya várva-várta a júniust, amikor a fia diplomával haza jön. Özvegy asszony volt, minden fillérjét a derék fiúra költötte. Megyek anyám — irogatta a fiú — de már csak temetni jött az anyját.

Valaki a legőszintébb önzetlenséggel szolgált egy ügyet, ráfogták, hogy haszonlesésből teszi, mire az letörtén visszavonult. Valaki becsülettel, tiszta eszközökkel dolgozott és — nem vitte semmire az életben. A társa ellenben, aki kimondottan tehetségtelen volt és nem válogatott az eszközökben — karriért csinált . . .

Mindezekből nem az következik, hogy az eszményi életért

nem érdemes küszködni, hanem csak az, — hogy azok boldog beteljesülése nem mindig szokott a földieknek megadatni. Ami pedig szép, az *szép marad* akkor is, ha a földön hébe-hóba piszokkal dobálják is meg; ami érték, az érték marad akkor is, ha arannyal és anyagi eszközökkel az értéktelenséget tették eléje . . . Ami nap-sugár, az az marad, ha a ködben ülők nem veszik is annak és ami eszmény, az a maga földfelettségében és magasságában is, mégiscsak a *legnagyobb valóság* s mint ilyen, a legnagyobb serkentés és felemelkedés számunkra.

*

Ha nem volnának eszmények, akkor nem tudnók, mi az ideális és mi az alsóbrangú; mi az arasznyi és mi az örökkévaló, mi a véges és mi a végtelen. A mi eszményeink nem imbolygó és megfoghatatlan semmiségek, hanem a tökéletesség, jóság, igazságosság *megfellebbezhetetlen, való és tárgyi értékkel* bíró tényezői.

Végső elemzésben a mi eszményeink álló-csillagok és a beljünk vetett hitünk nem rendül meg, ha ideig-óráig a föld pora és füstje eltakarja azokat előlünk. A mi eszméink fényessége és értéke nem kopik meg, mert foltot ejtenek rajta az emberek és szitkot és sártengert dobálnak feljűk. Ezek csillagok és nem lidércek, égitűzek és nem mocsárfények.

A mi életideálunk útjaira *két*, el nem homályosuló *fény* borul rá: az Isten szolgálata és a halhatatlan lélek megmentése. Az abszolút érték (Isten) és a földönjáró legnagyobb érték (lélek) szent lovagsága ez: állandó megszentelt őrző a legnagyobb értékek védelmére. A mi életeszmenyünk biztos, célirányos és harmónikus útjait ezek garantálják és vezetik. Mi nem vakoskodunk, nem botorkálunk az életnézetek és vélemények divatjai között; és nem kiáltozunk hozsannát holmi gyér lámpácskák elé, mikor az örökkévalóság fénymezőin járunk! Ne csodálkozzanak rajtunk, ha a felfedezett «titkok» és modern örömelek zenéje mellé nem telep-szünk le a tömeg nyáj-ösztonével, hiszen nekünk himnuszaink

vannak, amelyben a lét legszebb melódiái a halhatatlanság akkordjaival fonódnak egybe.

Akik nem tartanak velünk az ideálok lovagságában, azoktól legalább *tiszteletet* kérünk az ideálok iránt, amint a sötétség tisztelje a fényt, a szárnyaszegett a szárnyalót, az unott a lelkesedőt, a gyávaság a bátorságot.

*

A cserkészlet lovagság. A fiatalság ritmusában és tüzeiben menetelő eszme egy eszményiségvétségben szenvedő világban. De útjaink felett csak akkor lebeg siker, ha a Szent Kehely (Grál) modern «Parciváljai» leszünk, ami az *örökkévalóságba felfutó eszme* szolgálatát jelenti.

A folyton szebb, a folyton tökéletesebb felé kell törekednünk, mint Parcivál tette, aki bűnbánó zarándoklásában végül is mindenben az Üdvözítő három vércseppjét látta, úgyhogy társainak erőszakkal kellett tekintetét másfelé terelniök . . .

Ihlessen meg bennünket is a halhatatlan élet szépsége, hogy ne tudjuk róla levenni szemünket és ne tudjunk szabadulni igézetétől, örömeitől.

Védtelenek és nők . . .

Külön is ki kell emelnünk az eszmények sorából az eseteket, *gyengék és nők* védelmét, amelyek a lovagi lelkület legszebb kivirágzásai. A védtelenek megvédése és a nő tisztelete nem azt jelenti, hogy csak számukra táruul meg a lovag segítő karja, hanem *jelképesen* jelenti a legszebb lovagi erényeket: a jószágot, erőt és finomságot. Ez az, amit a cserkészlet így szeret kifejezni: magaddal szemben szigorú légy, hogy másokkal gyengéd lehess.

A cserkészlet *belső élete száz- meg száz* mozzanatban kínálja fel az alkalmat, hogy gyengébb testvéreinken segítsünk. Főképp a tábori életnek vannak megkapó esetei, amikor az erősebbek izma és akarata az élet minden feltételét odaviszi a gyengébbnek. Tapasztalatból tudjuk, hogy az erőnek gyengédséggel való boldog meg-

termékenyítése ez. Persze nem állunk meg a tábori életnél, hanem ez a gyámolító lelkület jellemzi egész cserkészmunkánkat és így — remélhetőleg egész életünket.

A nőben általában a segítségre szorulónak szimbolumát látjuk. Mint gyengébb, az élet tülekedésében és vad harcában kétségkívül rászorul a férfi erejére és úri gondolkodására, különben gyengédsége és gyengesége a létért való küzdelem és ösztönök áldozatává teszi. Nagy lélektani ismeretre vall Michelangelónak festménye Éva teremtéséről: az alvó férfi oldalbordájából létrehívott asszony összetett kezekkel, szinte riadtan kér oltalmat a Teremtőtől.

Bizony, nagy katasztrófa volna a nő számára, ha a férfi lovasias erejében nem bízhatna, de talán még nagyobb *kára* volna belőle magának a *férfinék!* Szinte holtbizonyosan megítélhetjük a korok és emberek jellemességét, erkölcsi erejét és úri lelkét abból, hogy miképen vélekedtek a nőiségről, a nőről, akár az egyedülállóról, akár a hitvesről. Ha tisztán és emelkedetten, akkor ott minden más tekintetben is komoly és helytálló az egyéniség, ha fegyelmetlen ösztönnel — akkor léha és korhadttá ott minden egyéb is. Korszakok buktak el azon, vagy indultak virágzásnak attól, hogy magaslatra emelték, vagy pedig zabolátlanságba rántották a — nőt.

Ha így áll a dolog, akkor korunk lelkén nagy sebek lehetnek, mert alaposan *sárba rántotta* a női ideált. Mécs Lászlónak van egy verse, csak egy kicsi leányról szól, akit otthon szinte «üveg-házban neveltek» féltő gonddal képezték lelkét-testét; «megőrizték édeskének, eperzű kedveskének, kinek mindenek örülnek.» . . . Egyszer aztán bálba vitték. Volt, akit megérintett ennyi érintetlenség, tiszta nőiség. De — idők jele — egész csoportból «az őszállat vágya» tombol s mintha csak az ördöggel szöveteztek volna, «röhögik a hímporát . . .»

Milyen nagy erkölcsi lecsúszás kell ahhoz, hogy valaki egy

leányra, egy asszonyra csak *alantas gondolat* tudjon nézni s nem tud más hivatást és kiáradást észrevenni rajta. Szegény fiúk! Ma tiszteletlenek vagytok a nővel szemben, holnap kihasználjátok védtelenségét, azután jön a jellemtelenség és durvaskodás a kenyérkereső nővel szemben s lassan csak egy hatalom lesz bennetek: az ösztön, amely azt diktálja, hogy «minden megengedett, ami jól esik» és anin hatalommal át tud gázolni az ember.

Mert ha lerántottuk magunk mellől a női ideált, akkor sok minden *összedül* lelkünkben: a lovagiaság, finomság, részvét, gyengék oltalma. És ha lerontottuk a női ideált, akkor szegényebbek lettünk olyasmivel, ami nemesíti és az igaz férfiúság felé emeli lelkünket.

Nekünk tehát *védenuk kell* a nőt a középkori lovag bátorságával és inspiráltságával, mert ezzel nemcsak neki használunk, hanem sokkal inkább — saját magunknak! Nem gyengíteniük kell a nőben a lelki szépséget és tisztaságot, hanem inkább erősíteniük, annyira, hogyha ők maguk vétenének ellene, akkor mi figyelmeztessük őket rá, emeljük, lelkesítsük őket az ideális nőiség felé. Mert az saját magunknak, tűzhelyeinknek, jószívűségünknek, boldogságunknak megmentése is. Nem teljes a lelkünk, nem lelki és kimélyült a férfiúi energiánk, ha nem árad rá a romlatlan nőiség.

Lám, nagy bölcsesség volt abban, hogy a lovagok feladataik közé iktatták a nő védelmét is! Nemcsak a gyengébbet védték ezáltal, hanem *inspirációt és eszményképet nyertek* a tiszta nőiség védelmében. Egy-egy tiszta leánynak kiérdemlése nagy dolgokra sarkalta őket, igaz hősöket nevelt belőlük. Megóvta a közönségestől és becstelenségtől, szóval — lovagiatlanságtól. Kardjukat és a szívükben élő fehér női eszményt mocsoktalanul hordozták meg lovagitornákon és harcmezőkön, céhekben és az egyetem padjaiban s egy tiszta és rájuk ható női lélekért mindenki benn annak méltóságát és lelki szépségét látták.

Nekünk a cserkészzet elgondolása szerint lovagoknak kell

lennünk. Nagyon sok *közös vonás* van köztünk és a régi lovagok között. A legfontosabbról azonban — amiről most szoltunk — meg ne feledkezzünk! Utcán és táncteremben, családban és iskolában, városban és faluban, dámával és görnyedt anyókéval, cseléddel és úri nővel, szép arcúakkal és «unszinpatikusokkal» legyünk talpig lovagok — az erősek gyengédségével!

Eszményképek . . .

Eszményeink nem földöntúli elgondolások, amelyek legfeljebb ködképekben és átsuhanó árnyakban tűnnek fel, hanem ezrek és ezrek életében bemutatott valóságok. *Húsból és vérből való* eszményképeink vannak, akik az élet halhatatlan szépségébe öltözködtek. Ifjak, férfiak, leányok, asszonyok, akik olyan körülmények közt éltek mint mi, akik tudták, hogy mi az élet, a szépség, a vágy, az indulat és ezekből olyan életet formáltak, amelyben mint tükörképben szemlélhetjük az igazán nagy és értékes élet példáját.

Nem, nem vagyunk tehát egyedül, mikor lovagias lélekkel megindulunk az eszmények szolgálatára! Ime, megkapó és elragadó eszményképek integetnek felénk, *hívna* és *bátorítana*ik, hogy kemény akarattal emelkedjünk mi is a nem hervadó világ fölé! Az Ágnesek, Ceciliák, Margitok, Erzsébetek gyengéd, de erős lelkéből: a lilium fehérsége és érzéssel teljes szépsége integet. A Szent Sebestyének, Szent Györgyök, Szent Imrék, Szent Lászlók lelkéből a vitézek lovagsága szól, ugyanaz amelyet minden idők lovagjai utánoztak a középkorban és most is: a keresztések hőlelkűségével, az oroszlánszívű Richárdok bátorságával, a thüringiai Lajosok lelkiségével; a Szent Lajosok életszentségével, a provánszi dalnokok természetszeretetével, az Assisi Ferencek virágot simogató együgyűségével. Dante hitével, a Tannhauserek lélek-tisztulásával, a Hunyadi Jánosok és Kapisztránok keresztvédésével, a Szent Alajosok hősi tisztaságával.

A mi eszményképeink világa *vonzó* és mély. Kemény, de nem zord; néha lemondással jár, de nem kiüresítéssel. Igaz, nagyon fölöttünk állanak, akárcsak az eszmények, amiket képviselnek, akárcsak a csillagok, akárcsak a nap, hogy fénykoszorújukból és erényeik ragyogásából minden időnek és minden embernek jusson elég. Sokszor nem is azokban a mozzanatokban kell követnünk őket, amelyekben ők tűntek ki, de azért az igazi lovagság mintaképei maradnak számunkra, mert tiszteljük bennük a *hősi fokra emelkedett erőt* és azt a rózsákat fakasztó, térítő és csodákat hintő — *gyengédséget*.

Jó volna itt sokat, nagyon sokat felsorakoztatni közülük!

Nézzétek csak Ágnest, azt az alig felserdült, önértetes, tiszta leányt, akinek megtörésére a pogány szülők, hatóságok és verpad fogtak össze — hiába. Honnét van lelkén az a derű, az a lebírhatalan szépség és örvendezés, amelyet a mi mélylelkű Prohásztkánk fordítása szerint hízelgői, majd kínzóí felé mond: «Nem vagyok én Vesztaszűz, én jegyes vagyok! Tisztaságom nem hideg, mint a hó, hanem . . . meleg, mint a szeretet és fehér, mint a mirtus. Ujjamon gyűrű van: az Úr Jézus Krisztus gyűrűvel jegyzett el magának; gyöngyökkel és drágakövekkel ékesítette fel karjaimat és nyakamat. Jegyesem szája édes nekem, mint a tej és méz. Szépsége elragad engem és nem adom oda semmiért; koszorút kötött fejemre, a jegyes koszorúját! . . .»

A lilium minő fehérsége ez, az erővé magasztosult gyengédség minő felfelé ívelése ez! Tiszta lovagok buzdulására szolgál az idők végéig.

Vagy nézzétek a mi Szent Imrénket, aki a hősiés életnek el nem halványuló példája. Úrrá lesz vérén-ösztonén és saját magát adja tiszta áldozatul, csakhogy a keresztény és pogány magyarság közötti viszály keresztény és magyar szempontból üdvösen intéződjék el.

Vagy tekintsünk csak egy pillanatra a mi Erzsébetünkre,

akiben a szeretet és hősi erő költeménye zeng. A női lélek minden szépsége és vonzalma rajta van, de kemény és szigorú önmagához, mint a legzordabb aszkéta. Tizennégy éves korában hitves, tizenkilenc évvel özvegy három gyermekkel, huszonnégy éves korában halott. Volt melegszívű feleség, irgalmasság-rózsákat hullató úrnő, bánatos özvegy, kiteszított nincstelen. A fejedelmi vár után istálló vár rá, honnét éjnek idején a közeli templomba siet és megkéri az éjfélt zsolozsmát végző barátokat, hogy énekeljék el vele együtt a «Te Deumot» hálából, mert hasonlónak lehetett Krisztushoz . . . Lehetett volna német-római császárné s mégis a ferencesek egyszerű ruháját választotta. Halálakor Marburg éneklő madarai a halottasház ereszére szálltak és éneklésbe kezdtek . . .

Szükségünk van ilyen eszményképekre!

Ilyenkor azonban ne feledkezzetek meg fiúk arról az eszményképről sem, aki a pogányvilág romjain úgy tűnt fel, mint a kelő hajnal: a *Boldogságos Szent Szűzre* gondolok. Lovagoknak való ideál. Benne a szépség és erő, gyengédség és hősiesség trónra emeltetett. Az Ő anyasága és szűzi tisztasága hozta meg a nő, tehát a mi anyáink és hugaink számára is a méltóságot és tiszteletet. Azzal pedig, hogy a pogányság romjain építő kereszténység tisztelni kezdte a nőt, — az élet, a felfogás és erkölcsök tisztulása járt. Örökké fehér eszménykép Ő, akire a lovagok külön fogadalmat tettek, mint az összes eszmények foglalatára.

Legyünk Mária gyermekei, úgyis mint lovagok, úgyis mint magyarok. Lelkiséget és erőt jelent számunkra. Emelő, felfelé mutató biztatás, szent jelenés, aki egyenesen ahhoz emel fel, akitől származik minden méltósága és nagysága — Jézus Krisztushoz.

A VEZÉR: JÉZUS KRISZTUS

Jelszava : nem lemondás, hanem életigenlés.

Találkoztok majd emberekkel, akik azt mondják: nem, Ő nem lehet ideáltok. Nézzétek a kezei a kereszthez szögezve, szívéből vér szivárog, összekúszált a haja, tövissel koronázott a feje . . . Nem, ez a Krisztus megzavarja fiatalságtokat, kiöli lelketekből a vágyat, megkeseríti örömeiteket.

Hallotok majd ilyen hangokat Jézusról. Vagy ha nem, lesz idő, egy-egy sötét fejezet az életben, amikor a szenvedélyek viharzásában magának a léleknek mélyéről törnek elő hasonló ámitások.

Pedig hát, ami Jézus Krisztus egyéniségéről legszembetűnőbben felénk ragyog: az a tevékeny és *boldogító életigenlés*, a szép és erős élet hirdetése, a bízó és összhangzatos életkialakítás; a szent remények és örömek nem sejtett áramlása. «Tűzet hoztam a földre» — úgymond —, mit akarnék mást, minthogy felgyujtsam vele a világot; a hit, életbizalom, Istenhez-símulás és örökélet vágyának tűzét és mindenekelőtt a szeretet és hősi akarások tűzét.

Ő a szeretet záloga nálunk. Szeretet küldte, szeretetből jött. Senkinek nagyobb szeretete nincs annál, mint aki életét adja övéiért. Ezt hirdeti és bizonyítja Jézus egész élete . . . Vállalta a halált, hogy saját birodalmában győzze le azt és feltámadásából örök életet meríthessünk.

Ha tehát vallásunk «világiszonyával» és «Keresztrefeszített-

jével» akarnak bennünket riasztgatni, — nagyon tévednek. Hogy hideg a mi meleg szívünkhöz? Hogy elsápasztja arcunkon a nevetés rózsáit és ajkunkra fagyasztja az életet? Dehogy! Minket kimondhatatlanul lelkesít az *élettevékenységnek és szeretetből fakadó életnek* az a *hősi foka*, amit az Ember-fia egyedülálló módon mutat be nekünk! Bennünket ez a szeretettől dobogó, értünk megsebzett, «vérző Eszménykép» vonz, az a homlokát metsző töviság puhább és illatosabb szeretetről beszél nekünk, mint a — rózsaaág.

Szeretetlen földön
A legtisztább szívvel
Krisztus szeretett.
Nagy, isteni voltál,
Ember nem tűrhette:
Mégfeszítetett!

Igen! az ő bújja,
Tövisszorosúja,
Fényen és borún —
Mindig élénk villog,
Mint egy örök igaz
Vérző szimbolum.

Éppen nagy hivatása és annak *nagypéntekéken és Golgotákon* át történt megvalósításáért marad a mi Jézus Krisztusunk a tetterős és tevékeny emberek, tehát az ifjak, eszményképe is. Az életigenlő és bátor lelkek szülőföldje a Golgota. A szép és erős lelkek mágnes-hegye a Kálvária. A legnagyobb küldetés legönzetlenebb és leg-hősibb beteljesítését hirdeti Jézus minden eszméért küzdő ember számára: «Ha felmagasztaltatom a keresztre, mindeneket magamhoz vonzok».

*

Ezek szerint a kereszténység szelleme rokon a fiatalság lelkével, hiszen benne tulajdonkép minden *az igazi életet*, az igazi boldogságot szolgálja, — még ha néha önmegtágadás árán is. Beszél-

hetnek nekünk egyesek, kívülállók és elfogultak akármit, mi tudjuk, hogy Jézus Krisztus nem öli ki belőlünk az életvágyat és boldogságot, sőt azt védi bennünk! Nem ellensége az életnek, sőt a soha el nem múló élet forrásához vezet. És ezt éppen azért tudja megtenni, hogy nem rajong itt a földön akármilyen életért, mert hiszen élet a gyilkosé is, meg a lealjasodott emberé is. Igazi energia és hősi tetterő bölcsője a kereszténység, hiába gyártanak jelszavakat arról, hogy összetöri az egyént, mert tudjuk, hogy nem minden energia jogosult és nem minden indulat takaródzhat a «szent személyiség» köpenyébe.

Jézus Krisztus tehát nem akármilyen élet zászlaját lobogtatja előttünk, hanem a «*bőségesebb életét*». A «bőségesebb élet» titka pedig az, hogy óvni kell az életet a széternyedéstől és elerőtlenedéstől. Ilyformán nem minden szolgálja az életet, amiről általában úgy hiszik az emberek, és nem minden öli az életet, ami látszat szerint annak tűnik fel. «Mindazok a tulajdonságok, amelyeket a kereszténység elítél és kizár az életből, olyanok, amelyek a halál jegyét hordják homlokukon . . . Amit a kereszténység megtagad, az a jellem aljassága a zabolátlanságban éppen úgy, mint a gyávaságban és jellemgyengességben. Az életet megsemmisítő tényezők ezek. A kereszténység legkövetkezetesebb ellensége az összes halált-hozó hatalmaknak. Ez az erő felülmúlhatatlan arisztokráciája.» (Arnold—Savicki.)

Menjünk csak oda bensőséges bizalommal Krisztushoz és kérjük tőle a «*bőségesebb*» életet! Akár a bölcsőből nyújtja, akár a názáreti otthonból; akár a munkapad mellől, akár a puszta magányából; akár a böjtölésből, akár a kánai menyegzőből; amikor szikrázó haraggal ostort ragad, vagy cirógatja a cseresznyeszájú gyermek-arcokat; amikor könnyezik, vagy a halottakat feltámasztó szó fönsége viharzik lelkén; amikor áld vagy ördögöt űz ki; amikor a Golgotán irántad való szeretetből meghasad a szíve, vagy húsvét hajnalán fehéren áll elődbe: ismerj rá, mint *boldog-*

ságod forrására, az elfogyhatatlan élet osztogatójára és szerető atyádra!

Palotája a — természet.

Jézus Krisztus különösképen közel áll hozzánk és minden emberhez, ha többek között meggondoljuk, mennyire *szerette a természetet.*

Úgy járt Jézus a természetben, mint Atyja evilági palotájában. Megismerte a természet Azt, aki már előbb és öröktől fogva ismerte őt.

Egyenesen rajong a természet szépségeiért! Jertek, pihenjünk meg egy kissé — mondogatja többször tanítványainak s félrevonulnak valamilyen csendes tisztásra. Hívja a pusztát, a magány. Negyven napig él a természet ölén; az vet neki ágyat. A sárga homok volt a padlója, kő a párnája, a csillagos ég a takarója . . . Szél borzolta a haját, körülcsókolta a napfényt, forrás oltotta szomját, kalászkok kínálták fel számára lisztes magjaikat, fák a termésüket.

Benn élt a természetben úgy, mint senki más. Hozzásímult és *belekapcsolódott gondolataival.* Beleolvadt a környezetbe, mintha benyomásokat akarna venni tőle; érzékelhető szépségein, jellegzetességein ring a lelke, hogy aztán onnét vegyen *képeket eszméi szemléltetésére.*

Látja maga előtt a pusztában azt az imbolygó, sárga fővényt s már érik is lelkében a gondolat: nem ilyennek akarom egyházamat; mert az okos ember úgymond — sziklára építi házát . . .

A sivatag tele van a vihar elől menekülő madarak síró hangjával. Ne gondoljátok — szól, — hogy e szürke verebek közül akár egy is leeshetik Atyám tudta nélkül . . . A sziklahasadékba bújó galambról s a menedéket fürkésző kígyóról is egy-egy ilyen környezetben veszi hasonlatát: Legyetek szelídek, mint a galambok, és okosak, mint a kígyó . . .

Közben beáll a szürkület és feltartóztatlanul nyomul előre

a sötétség, hogy meglopja a fényt. Így jön éltetek alkonya is — mondja az Úr —, kiszámíthatatlan, «nem tudjátok sem a napot, sem az órát».

Máskor frissen szántott földek között halad útjuk. Egyik helyen éppen vetnek. Az Úr megáll az apostolokkal és nézi a magvetőt. Látjátok — szól hozzájuk —, tulajdonkép magvető vagyok én is. Magjaim az Isten igéje, és szántóföldem az emberek lelke. Sajnos, az én igéim sorsa is épp olyan, mint a magvető kezéből kikerült magvaké: Nem talál mindegyik jó talajra, hanem az érzéketlenség szikláira és a közömbösség ösvényeire hull, ahol a szennyedélyek bozótjai és a világiakért való túlzó aggodás tövissei elnyomják.

Később — talán ugyanezen föld mellett vezet Jézus útja. Már érőben a vetés. De ni, a gazda jó magot vetett és most itt is, ott is gyom veri fel: «Ellenséges ember cselekedte!» — Ne, ne tépjétek ki, hagyjátok felnőni az aratásig, akkor majd külön választják a jókat és a rosszakat, a gabonát csűrbe gyűjtik, a gazt pedig tűzre vetik. — Itt-ott már aranylón ring a kalásztenger. Az Úr szeretettel cirógatja a kalászokat, de azért ne feledjétek, — «nemcsak kenyérrel él az ember»... majd adni fogok nektek másfajta kenyeret is . . .

Most a Genezáret tó kékvizű hullámaira esik a Mester tekintete, ahol éppen halásznak. Titeket emberek halászaivá teszlek — szól a tanítványokhoz . . . A tó lankás partjain juhnyáj legelészget. Ehhez is fűz rögtön tanítást: Én vagyok a jó pásztor; ismerem juhaimat és azok is ismernek engem. De íme, itt egy elmaradt bárányka vergődik a tövises bozótban. Maga az Úr siet feléje, hogy kiségitse: a jó pásztor életét adja juhaiért . . .

«A fűgefáról pedig vegyetek példát» — folytatja az Úr. Épp egy terméketlen fa alatt álltak meg: ilyen a terméketlen, jó cselekedetekben szűkölködő lélek is; semmi egyébire nem való, mint-hogy «kivágassék és tűzre vettessék». Annál inkább dicséri a ter-

mékeny fügefát, amely a hívó és jó cselekedetekben bővelkedő ember példaképe az Úrnál.

A dombtetőre érnek, ahol zöldelő szőlők közt vidám munka folyik. Ehhez a képhez fűzi az Údvözítő a szőlőbe küldött munkásokról szóló tanítást. Talán éppen egy szőlőoltás vagy visszametszés szemlélése alkalmával szól az egyház és szentségek révén testébe való titokzatos beoltottságunkról: «Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők . . .»

A dombról elragadó kilátás nyílik a kékvizű tóra és virágos völgyre. Csicsereg a dalos madársereg s a lány szellő pajzánul csókolgatja a virágokat. Illattal és fényelteljes a levegő . . . A mi Urunk nagyot lélekzett az üde levegőből s arcán az öröm ragyogott: Végezetül pedig nézzétek az ég madarait és a mezők liliomait! Ezek sem nem vetnek, sem nem aratnak, sem nem ruházkodnak . . . És Salamon minden dicsősége nem volt hasonlítható pompájukhoz . . . Ha tehát rájuk gondja van a ti mennyei Atyátoknak, mennyivel inkább tireátok.

Jaj, hát ilyen a mi Jézus Krisztusunk! Nem beteges aszkéta és világggyűlölő, hanem a természetet és minden szépet szerető, *melegszívű, édes Vezér*. Az Emberfia, aki mindenben hasonló akart lenni hozzánk — a bűnt kivéve. Mert ha valaki, még ha Isten fia is, de leül a virágok mellé és megcirógatja azokat; ha mosolyogva néz a virágzó cseresznyeágra s a szépség legparányibb mécsesét is ismeri, ápolja; ha boldogan tud elmerülni nevető gyermekek közé — hát akkor futni, futni, futni kell hozzá, mert bár a leg-hatalmasabb és legszentebb, de tudja: mit tesz embernek lenni, szíve van hozzánk, problémáinkhoz, küzdelmeinkhez — boldogságunkhoz!

Egyénisége : melegség, vonzás.

Jézus Krisztus nemcsak Isten volt hatalommal és fenségge teljes, hanem ember is. Volt gyermek, ifjú, felnőtt. Tudott örülni, tudott boldog lenni és a szenvedések óráján vért izzadni. Éppen

ez az, ami Jézus Krisztusban egyedülálló: *isteni nagysága mellett is emberi*. Azt, ami az Istenségben szép és földi formákban közölhető az ember számára, mind szemlélhetjük Jézus Krisztusban.

Benne lehajlott hozzánk az ég, hogy felfogjuk a végtelent; a végtelen szépségét és kiáradását. Mióta Ő van, tudjuk, hogy mi az idő és örökkévalóság, lét, élethivatás, halhatatlanság, erény, eszme, szép élet. Ezek a végtelenségnek és halhatatlanságnak gondolatai, amelyekről Krisztus nélkül legfeljebb sejtésünk volna. És mindezt nem a végtelenség ködös távlatában mutatja be, hanem a legbensőbb emberi közelségben.

De nehéz volna, fiúk, az élet az Isten-ember nélkül! De nehéz volna küszködni biztatás nélkül, menni cél nélkül, vágyódni hiába, formálódni egy időn és divatokon felül álló mintakép nélkül! De ha megfogom Krisztus kezét, ha követem az utat, amelynek élén jár: szívemen és lényemen a boldog bizonyosság suhan át.

«Oly jó nekem, így átölelve járnom,
Oly jó nekem, hogy így együtt vagyunk.
Oly jó, hogy így együtt imádkozunk.
Mi lett volna, mi lett volna velem,
Uram, Uram, ha nem találkozunk?»

Mint jó barátok, karom a karodban,
Együtt megyünk most olajágakért,
És Golgotákat várni is merek.
... Mi lett volna, mi lett volna velem,
Uram, Uram, ha rád nem ismerek? ...»

(Szalay Mátyás.)

*

Az isteni gondviselés valósággal *remekelt Jézus közelhozásának megoldásában*. Az Üdvözítő édes, szőszke gyermek alakjában áll elénk egy eszményien szép édesanya karján. Ki félne ettől a képtől? Ki ne szeretné? Ki ne kúszna oda, ahol gyermekarcról

gőgicsél feléje az Isten, gyermekszemből nevet rá az ég. Legtisztább gyermekálmaink tárgya, legmegkapóbb gyermeki érzéseink jászola a karácsony. S most, hogy nagyobbak vagyunk, még inkább tudjuk értékelni szépségét, mélységét! Emberi természetünk megszentelése a karácsony; a karácsonyi csillagok kigyujtása az ember-sors éjjelén fénymező: amelyen sorsunk most már az örökkévalóságba ívelődik át.

Szeressük hát fiúk a karácsony Jézusát!

Bizonyára jól megfigyeltétek Márton Lajosnak, a kitűnő rajzolónak cserkészképeit: mennyi rajongással és léleknyílással veszik körül a fiúk a kis Jézust! Hogy odasimulnak jászola fölé! Aztán a már gyermekké lett Jézust vállukra veszik és viszik magukkal, vagy letelepszének melléje és figyelik édes, okos tanítását: azt az igazi szülőszertetet, otthon-szeretetet, tanulékonytságot, engedelmséget, amit oly bőségesen sugároz ránk a növekvő Jézus. Melegséget ad alakjának, hogy ő is családban él. Szeressétek és utánozzátok fiúk, Jézus szent gyermekségét!

A visszavonultságban töltött harminc év után elénk lép a tanító Jézus. Egyéniségében és szavaiban nem sejtett szépségben jelenik meg a tökéletes ember. De lám, első nagy szereplése és csodája egy — menyegzőn történt. Mintha csak minket, fiúkat, akarna bátorítani: Ne féljete, hogy én a világból való kilépésre kényszerítlek benneteket. Ellenkezőleg, ott vagyok és ott lehettek ti is az emberek közt, *az örömeik mellett*, — csak szenteljétek meg azokat jelenlétetekkel, tiszta felfogástokkal. Borrá változtatta a vizet, a bor pedig az öröm jelképe. Aki velem jön — szól hozzánk biztatólag, — örömet lát ott is, ahol a zord lelkek csak hétköznapiságot látnak. Örömmé változtattam az alázatosságot, a sűrke munkát, az önmegtagadást, a fegyelmet.

A cserkészlet is Jézus szellemében és példája szerint jár el akkor, amikor finom lélekkel észreveszi a természet, a tiszta lelkiismeret és jóság örömnitogató világát.

Szeressétek hát fiúk, a tiszta örömök Jézusát!

Meneküljétek hozzá, mikor a szenvedések fel akarják dúlni kedélyeteket, úgy, mint ahogy a vihar felkorbácsolja a tenger nyugalalmát. Álljon ilyenkor előttetek az evangéliumbeli ifjún szánakozó Krisztus, a bajba jutott apostolokon könyörülő Krisztus. Kuporogjatok a lábához, hogy adja vissza lelketek nyugalalmát, miként egykor parancsolt a szélnek és a háborgó tengernek.

Ó szeressétek, különösen szeressétek *a viharokat lecsendesítő* Krisztust!

És szeressétek Krisztust, mint irgalmast, mint bölcslet; szeressétek, mint halottakat feltámasztót s ami szinte ennél is több: a lelki halálból szabadítót. Szeressétek szívét, mely a mi menedékünkre hasadt meg; szeressétek kezét, mely áld és simogat . . . Szeressétek, ha dorgál és szeressétek, mikor az imádság édességét adja szátokra és oda tudtok símulni hozzá bízón, boldogan. És szeressétek belenézni sokszor a *szemébe*, mint tették mindazok, kik követői lettek, mert nem lehet szabadulni tekintetétől, — a varázstól és melegségtől, mely lelkéből kiárad. Engedjétek magatokra hatni Krisztust! Nehogy úgy járjatok, mint csodatevő Szent Márton közeledésére a sánta koldusok: Elbújtak, mert utóbb még meg találja gyógyítani őket és mi lesz akkor a — kenyerükkel?

Csak nem félték Krisztustól? Ne féljétek, ha húz — a boldogság felé húz. Ne féljétek, ha fogva maradtok, a boldogság fogásába kerültek! Tegyétek kezeteket a kezébe és nézzetek bele a szemébe hosszan, mélyen . . .

Útjain : az igazság, a győzelem, az élet.

Ha fennakadtunk tekintetén, szavain is csüngenünk fogunk: letelepszünk lábához, mint Mária és szívjuk magunkba azt a boldogító tanítást, amit úgy hívunk, hogy — *evangélium*. Ez a legjobb hír, amit az embernek mondhattak valaha. Benne az igazság

harangjai szólnak mélyen, erővel zengőn. Jézus ajkán a mennyország üzen, az Isten szól édes és igaz ígéket.

Hajoljunk oda a tanító Jézushoz. A ma zűrzavarában az egyetlen eligazítás és szilárd út. A mi tíz törvényünk is ott él lényeg szerint ajkán.

Csak beszélj, Uram, beszélj tovább — mondogassuk meleg odasimulással . . . Majd meglátjuk, olyan *a szava*, mint a «puha párna», mely megpihenésre hivatgatja az ember fáradt, forró fejét. Szavainak ereje van és keménysége, de édessége és illata is, akár csak a kiöntött olajnak. Az igazság boldogságát és a boldogság vigaszt nyújtja minden helyzetünkre. Úgyhogy, ha egyszer megmerültünk szavainak tiszta világában, akkor minden vágyunk a költő (Szent-Tamási Alma) óhaja:

Beszélj tovább . . .

Ne halljak mást, mint szavad szent zenéjét,

Egyetlen mécsnek lássam arcodat,

Mely éjszakámba mosolyogja fényét

És világítja lelkem templomát,

Beszélj, beszélj tovább . . .

*

Mert hosszú és meredek az út, amely a célhoz vezet, melyen feltartóztatlanul zarándokolnunk kell . . .

Tudjátok, mi az, ami elernyeszt és összetöri a zarándok lelkét és erejét? A vétkes szokások. Tudjátok, mi az, ami kifújja utaitokon a világító lámpást? — ha a hit utolsó lobban szívetekben vagy rátok terjeszti hideg lehelletét a közömbösség: akkor az életbátorság és tevékeny életöröm is megdermed szívetekben. A boldogsághoz *istenközelség* kell; az örömhöz hívő lélek kell . . . A hit törtségén összetörik a lélek szentélye, tisztasága is.

Mindig is elszomorodik az ember, ha egy-egy kirándulás vagy táborozás alkalmával letört tölgyet lát. Akkor is elérzékenyül

az ember, ha templomromok között jár, ledőltsz oszlopfők, porladó gótikus ablakrózsák között. A feldúlt oltár és kialudt örökmécs hangulata sír lelkünkben. Hát akkor mi nehezedik ránk, ha fiatal lelkek összeomlását látjuk?

Oda kell hát *hajolnunk* Krisztushoz! Ilyen erőt le kell foglalnunk, ilyen kart meg kell ragadnunk! Bizonyára a hónunk alátud nyúlni az, aki még csontmezőkből is életet varázsolt és halott leányokat és ifjakat támasztott fel. «Ha csak a ruhája szegélyét érintem is, meggyógyulok» — ismételgessük az evangéliumi aszszony hitével. «Erő áradt ki belőle» — mondja róla a Szentírás.

Általa és vele bennünk az Isten lakik s így aztán útjainkon — mint az induló is mondja — tényleg «megterem erő, szabadság, győzelem».

*

Kövessük hát a mély lelkek hitével, szeretetével. Árasszuk ki mindenre szellemét. A modern kor lázas tevékenységében, laboratóriumok, műhelyek, suhanó repülőgépek között is az *örök ember örök boldogítója* marad Ő.

Az Élet vizeihez szeretnénk letelepedni — ezt azonban teljességgel, «bőségesen» csak Krisztus adja, aki «*előnek* mutatta magát sok bizonyítás által», akinek tanítása «élet és szellem» és akin kívül «nem adatott senki más, akiben üdvözlünk lehetne». Az örökélet igéi nála vannak.

Hát csak szívjuk át magunkba a nagy és bőséges életet Krisztus forrásaiból: életpéldájából, szentírásából, szentségeiből, az imádságból, a szentgyónásból és az Élet kenyereiből, amelyet lelkünknek nyújt oltáráról a szentáldozásban.

Vigyük Krisztust magunkkal! Akkor lelkünk a sirály lendületével siklik az élet tengerén s ha elfárad, lesz gránitsziklája, ahová megpihenésre alászáll.

„KELL AZ ERŐS KAR, A FÉRFIÚ MELL...”

Testápolásra szükség van.

Eszméink föltétlenül megkívánják a testnek azt a rugékonyságát, amiről indulóink a legszebb jelzőkkel szólnak.

Hiszen a Teremtő azért ruházta fel a «teremtés koronáját» szép és csodálatos berendezésű testtel, hogy az egyetlen öntudatos élőlény méltó kerete és lelkének drága kancsója legyen. *Kötelességünk* tehát ápolnunk a testet, különben képtelenné válik arra, hogy kielégítően szolgálja földi és lelki céljainkat. Valósággal forradalmi újítás volt az, amit a cserkészzet a rugalmas testért tett. Neki kimondottan ideálja az egészséget sugárzó, edzett test.

Azért is, mert az ilyen test sokkal jobban ellenáll a betegségnek, de azért is, mert könnyebben ellentáll a kísértések pergőtüzének: a test ereje és idegek keménysége nagyobb *szellemi állóképességgel* bír. A cserkészzetben a testnek ez az egészséges edzése akkor is folyik, ha külön arról szó nem is esik; *szükségkép* velejár, hogy jól elfáraszt bennünket, hozzászoktat a tűző naphoz, nedves, szeles időhöz stb. Ezzel pedig kiverjük magunkból azt a puhaságot, ami testi és lelki egészségünknek útját állja.

Ne kicsinyeljük le a cserkészzetnek azt a természetes velejáróját se, hogy sokszor kivisz bennünket *a jó levegőre*. Nélküle talán hónapokig, évekig nem lett volna alkalmunk arra, hogy alaposan kiszellőztessük magunkat. Pedig mennyit görnyedünk iskolapadban, íróasztalnál, műhelyben! Mennyi port és fertőzést szí-

vunk magunkba levegőtlen, túlzásfolt helyiségekben és a nagyváros utcáin! A cserkészzet kézen fog és kivisz a szabadba, hogy tudónk legkisebb porcikáját is megtöltsük friss étellel. Félnap barangolás a cserkészzetben többet üdít, mintha hosszú ideig szórakoznánk füstös termekben vagy kényelmesen elnyújtoznánk a szalónok heverőin.

A cserkészzet mindenekelőtt *egészséges és összhangzatos* testnevelés. Aki végigtáboroz három hetet, az irígylésre méltóan szolgálta egészségét azzal szemben, aki otthon maradt, vagy gondtalan heverésnek adta át magát valamely penzió kényelmében. Külön is ki kell emelnünk a *táborok reggeli tornáit*, amelynél külön test-edzést még egy dollármilliomos sem szerezhet magának . . . Még nedves a rét a harmattól, még csillogóan könnyeznek a virágok, mikor a reggeli ébresztő előhív a sátrakból. Már felragyog a Nap diadalkévéje s a madársereg szinte részegülten éneklir a nyári reggel gyönyörűségét. Ebben a környezetben tíz-tizenöt percen át domborul a mell, lendül a kar, feszülnek az izmok, hajlik a derék s átítatódunk szűzi nappal, meg illatos levegővel. Aztán jön a mosdás forrásvízből vagy üdítő folyóából.

A test egészséges edzésére szolgál *a testi munka is*, amelyből bőven kijut a cserkészzetben. Ezzel kiemeli az embert *a szellemi munka egyoldalúságából* és ernyedtségéből. Ha izmaink megedződtek a favágásban és cipekedésben — készségesebb követőir lesznek majd a szellem irányításának is. Összhangzatos testkultúra tehát a cserkészzet, mert az egész embert tartja szem előtt: így éri el azt, hogy a cserkész általában szolgálatkész ember, ami nemcsak a cserkészzet szellemében leli magyarázatát, hanem az izmok rugékonyságában is, amit a cserkészzet jóeleve a szellemi célkitűzés gondolatával gyakorolt.

Igy hát nemcsak *a sport* szolgálja a testedzést, amint azt hamarjában gondolná a modern ember.

Bizonyos, hogy a jól irányított és a test egyetemes képességét

célzó sport hasznos a szervezetre és a szellemi munka egyoldalúságában élő emberre ugyanazt a hatást teszi, mint az egészséges testi munka. De csak akkor, ha a józan mérséklet határán mozog és nem esik kizárólagosságba, azaz nemcsak a kezét izmosítja vagy mondjuk a lábát, hanem az egész szervezetet foglalkoztatja. Legjobbak e tekintetben a szabadban végzett gyaloglás, futás, úszás, labdajátékok, evezés, amelyekre a cserkészetben mind sor kerül.

Lélek nélkül mi is az?

A testtel való törődés hivatása az, hogy kedvező légkört teremtsen a *lélek képességeihez*. Mihelyt erről megfeledkezik, fennforog az egyoldalúság és öncélúsítás veszélye: sport a sportért.

Igaz, még az ilyen sporttól sem vitathatjuk el a sportszennvedély néhány előnyét. Elsősorban is egy erkölcsileg közömbös szennvedély vonzásával húzza magához az érdeklődőket, ami által sok rossztól és vétkes szennvedélytől vonja el őket. Kétségkívül csökkentheti az érzékiség veszélyeit, mert az elpuhultságból és nemiséget ingerlő tárgykörből hatalmasan kiragadja az embert, úgyhogy kedvéért képes lemondani dolgokról, ami egyébként eszeágában sem lett volna. De éppen innen ered a *sportszennvedély* veszélyes volta is. Ha ugyanis erős szellemi irányítás nem fogja gyepelőre: kiölheti az emberből a magasabb igények támasztását, s kialakulhat belőle olyan rajongás, amely végső elemzésben az anyagi kultúrát szolgálja, azaz — egyik állomása az élvezetvágy-nak és nyers ösztönnek.

A bukása szélén álló Róma tömegeinek sem kellett már egyéb, «mint kenyér és cirkusz», a maga lófuttatásaival és vérre menő viadalaival. Ez — noha nyers erő és ösztön viharzott benne szüntelen — nem a test és akarat megerősödésének, hanem satnyulásának volt a jele, úgyhogy ez a tömeg az egészségesen megedzett barbárság támadásának ellenállni már nem tudott.

A kifícamodott sportszellelem továbbá az életértékek meghami-

sítására és az értékek sorrendjének felforgatására vezethet, amit mi sem bizonyít jobban, mint a rekordereknek és sztároknak kijáró aránytalan tisztelet, főképp, ha a film és szépségverseny csillagait is idevesszük, ami szintén a modern testkultusz lapjára tartozik.

Egy-egy tudós évtizedes lemondáson és önfegyelmelésen alapuló felfedezése, egy-egy orvos önmagát feláldozó kísérletezése, egy-egy férfiúi elszántság hősi példája az életmentés és emberiség-szolgálat terén — noha ezek és milliók érzik majd áldását — alig megemlített «kicsiségek» egy boxmeccs vagy Grand Prix tömeghatása mellett. Úgyhogy egy-egy nehézsúlyú világbajnok ma már a *modern ember bálványai* közé tartozik.

Egy német ujság leírja Schmeling nehézsúlyú profi boxvilágbajnok ünnepeltetésének töredékét: az amerikai német követség fogadóestet rendez számára; heti hétezeröttszáz dollár tiszteletdíj egy varieté színház részéről. Három héten át napi négy bankett; tizenkét újság hozza élettörténetét; egy amerikai vállalat megveszi írott közleményeit. Németországba való utazása előtt a tisztelgő bizottságok végétérni nem akaró sora. Hamburgban a helybeli automobil club üdvözli, nagy ünnepi vacsora. Ünnepélyes bevonulás Berlinbe, fogadja a főpolgármester és birodalmi kancellár. Futball-pályák, mozik, színházak versenyeznek megjelenéséért.

Mindez miért? — Mert néhány ütést alaposabban lemért és kivédett az öklével, mint ellenfele, de már a jövő szezonban kis szerencsével ugyanezt teszi vele más. Ennek a tömegjárványnak és a sport ilyen értelmezésének egyetlen szála sem fűződik már a sport-érdekekhez. Inkább a nagytőke, ujságtröszt és menedzserek jól bevált üzleti számítása, amely minden egyes alkalommal «kiütéses győzelmet» arat a sport felett.

*

Lám *hisztériává és tömegőrületté* lesz az *egyoldalú testkultusz* és az élet halkszavú, finom hatásaitól elfordítja «áldozatai» fejét. Százvezres nézőt vonz az aréna, nem ritkák a harminc-ötven-száz

pengős helyárák, milliós tételekben megy a fogadás az eredményre: látni való, hogy ez nem sport a szó igazi értelmében, hanem az anyagi kultúra oltára, pénzkérdés, ami a testápolás eredeti célját még elméletben sem ismeri.

Ennél már csak az esztelen rekordhajszolás a még szögesebb ellentéte az egészséges test gondolatának, mert homlokegyenest ellenkező célt szolgál s a vége megrokkant szív, vagy az, hogy a gépembert saját diadalszekere temeti romjai alá.

A testápolás «*finomabb*» elgondolásai, minők a szépségápolás és kondíció-megőrzés jogosultak, — ha azonban a lélek szempontjai nélkül történnek, akkor a «testápolás és egészséges test» örve alatt hallatlan *kihilengések* folynak. Egyszerűen a test érzéki ápolása lesz, amiből époly «sportot» csinálnak most, mint a — «testedzésből». A szép, ritmikus és vonalait tartó test ürügye alatt megy most a kozmetika, szépségideál-verseny, tánc- és divatőrület, nemkülönben a fürdőzés és strand «testápolási» illúziói, pedig valójában nem egyebek — testiség-ápolásnál.

Kirándulásaink alkalmával néha szinte szemtől-szembe találjuk magunkat kéteselemű «világnézeti» csoportokkal, akik a test levegőzése és az «álszemérem» kiküszöbölése címen bőrig vetkőznek (Nachtkultur). Itt megint csak meglopták a testkultúrát, mert olyasmit csempésztek be körébe, ami nem az, hanem — testiség-kultúra. Általában mindig ez az eredmény, ha *a lélek nélkül* szolgálják a testet.

Mert a test legszebb formáló és megőrző ereje: a lélek. Ahol ezt elhanyagolják, féltő, hogy ott a kiművelt test nagyobb erkölcsi eltévélyedések áldozata lesz, mintha magára hagyták volna. Mert, ha az erőtöbbletet és szépségtöbbletet nem egyensúlyozza ki a *lélek ereje*, akkor itt majd nagyobb és több alkalom kínálkozik a test lefelé húzó ösztönei számára. A deli test és ragyogó egészség (kondíció) a lélek megnevesítése nélkül — csak nagy csábítás az élet és élvezetek kiélésére.

Mert az akarat, jellem és jóság nem izom-munka, hanem a lélek ereje.

Testművelés — lélekműveléssel!

Igy hát, fiúk, a cserkészlet nagy neveléstani erénye éppen abban mutatkozik, amit alapítója, Baden Powell kiáltott bele a világba: azért akarunk erősek lenni, hogy másokon segítsünk! Nálunk nem öncél a test művelése, hanem hozzásimulás a lélekhez, más szóval: *a szellem számára szánt lépcső*. Az egészséges lélek többet ér majd el egészséges testtel, mint elpuhulttal; de áll a fordítottja is: a kipalléroztatlan lélek többet is fog ártani vele!

Lélekműveléssel, illetőleg *a lélek céljainak* szolgálatával kötjük össze tehát a testkultúrát. Mert azzal, hogy fejlesztjük, edzzük a testet, a test jellembeli gyengeségeit még nem orvosoltuk. Már pedig a mi életcélunk elsősorban mégis csak a *jellemes* ember és nem a szép megjelenés; a jóság és nem a remek izomzat; a fegyelmezett erő és nem a nyers természeti erő. *Csak ezekért* nem volna érdemes embernek lenni, hiszen futásban messzi elmaradunk a lótotól, a legjobb boxoló is csak cirógatni tud a gorilla ökléhez képest s az oroszlán izomzata *nűre*mekek a mi izmocskáinkhoz képest.

Ami pedig a lelkierőt illeti, az meg ugyancsak nem áll föltétlenül egyenes arányban a testierővel! Az élet rengetegszer mutatja az ellenkezőjét; tudniillik erő és lelkierő, két különböző dolog s erőtől duzzadó emberpéldányok lehetnek az erkölcsi silányság, tehát *belső erőtlenség* angolkóros véznái. Ezért tehát a lélek művelése nemcsak egyenrangú a testműveléssel, hanem azt jóval felül is múlja, végső fokon annyival, *amennyivel több a szellem* a testnél, az örökkévaló a mulandónál és a halhatatlan — a halandónál.

Egészséges testápolásra van tehát szükségünk, azaz olyanra, amely *összhangban* műveli bennünk a testet és lelket, egyiket sem hanyagolja el, egyiket sem veti meg; mindkettőnek megadja a magáét a maga módja, értéke és hivatása szerint. Mi a cserkészlet-

ben nem bölcsekedünk sokat erről a kétségkívül fontos és korunk keresztmetszetébe került tárgyról, de éljük egészségesen, kiegyensúlyozott életben.

Egyetlen nagy testedzés a cserkészet, de úgy, hogy közben szellemi és lelki célok szolgálatában fárasztjuk ki testünket. Ezért azt is mondhatjuk: egyetlen nagy lélekedzés, akarat-gyakorlás a cserkészet. Mert nem az izmok teszik elsősorban erőssé a kart, hanem az irányító akarat; nem a testkultusz tartja majd egyenesen a gerincet és főt, hanem az erkölcs és a belőle fakadó öntudat; a férfiasság nem mindig ököl, hanem az is, ha az ökölbe szorult kéz ujjait elernyeszti a szívjóság balzsama.

Reméljük, hogy a cserkész elmondhatja majd magáról: «Nem vagyok a sápadt félelem embere!» Ezt azonban nemcsak kemény inai, hanem lelki energiája miatt is mondja.

IGAZ FÉRFIUSÁG FELÉ...

Lelki edzést!

Azt is mondhatnók: akaratedzést. Mert hiába látjuk magunk előtt tisztán a célt, ha nincs *energiánk* megvalósításához. Akarat nélkül szárnyatlanok vagyunk, vagy legalább is letört szárnyú emberek. Ami a véső a művész kezében, az iránytű a tengeren, a bizalom melegsége a csüggedőnek: az az erős akarat számunkra az életcél megvalósításában.

Kiművelt akaratra szükségünk van. Nélküle legfeljebb nyereség és féktelen energia lázadozik bennünk, mint a be nem fogott gőz, összhangba nem fogott hangorkán, műremekbe nem vésett gránittömb. Akarat nélkül szétterül bennünk az, ami energiák forrása lehetne.

Hiába van nagy *tudásunk*, mert az megnemesedett akarat nélkül csak ártalmára lesz magunknak és másoknak. És minél több a természeti készségünk, akaraterő nélkül annál inkább rombol, mint a vízgyűjtő medence zsilipek nélkül, vagy a mozdony a vaspályán — váltók nélkül.

Áldott javak forrása az akaraterő. Minden nagyság, megpróbáltatás és győzelem alapja.

*

A *nagy emberek* ezrei beszélhetnének nekünk az akarat felfelé velő lendületéről; a tehetségről, amely szalmakunyhókból indult

el és végül is kiverelkedte az elismertetést. Küzdelmekről, amelyek emberileg reményteleneknek látszottak, de végül is átvágták magukat az akadályokon, mint a nap tűzkorongja a felhőtengeren.

Bizonyára tudtok arról, hogy Edison, akinek a modern kor legalapvetőbb találmányait köszönhetjük, — ujsághordófiú volt. De mérhetetlen nélkülözések közt is ápolta magában az elhivatás szikráját. Éjjeleken át tanult, olvasott; egy vasúti teherkocsi sarkában húzta meg magát, ott kísérletezett kis kémiai műhelyében. — Stephenson, hol bányászkodott, hol tehénpásztorkodott; fából és agyagból mintázta meg a gőzgép modelljét: Michelangelo annyira meg volt szállva az alkotás szellemétől, hogy minden kényelemtől elvonta magát kedvéért, sokszor csak úgy ruhástól aludt, hogy egy percet se veszítsen munkaidejéből. Canova eredetileg kővágó, mint atyja és nagyatyja, majd szobainas és mégis a szobrászat halhatatlan művelői közé küzdötte föl magát. Tintoretto posztófestő volt, Giotto bojtárlegény, Munkácsy asztalosinas, Fadrusz lakatossegéd s ma a halhatatlanság övezi homlokukat. — Byron, Petőfi, Arany, Newton, Laplace, egyszerű parasztházból indultak el sok szenvedés és nélkülözés között, de a vasakat a szellem legnagyobbjai közé emelte őket. A Krupp-művek, ez a bámulatos vállalat, egyszerű kis műhelyből indult el. Rockefeller, a petroleumkirály, aki a gazdasági élet koronázatlan királya, istállófiúságon kezdte; Carnegie András, a skót acélkirály, szegény takács fia volt.

De kötetet lehetne írni azokról a tudósokról, írókról, művészekről, felfedezőkről, iparkirályokról, köztársasági elnökökről, akik eredetileg a szegénység, alacsony származás és nélkülözés vasmarkú nyomása alatt álltak, de nem roppantak össze. Gyertyafénynél, padlásszobában, száraz kenyéren dolgoztak s közben még saját vagy éppenséggel beteg szüleik megélhetéséről is gondoskodtak. De *akaratauk állandó felizzás* volt, amely felperzselte az akadályok ellenállását . . . Rajongói voltak egy gondolatnak, egy eszmének s ezt az akarat mindent legyőző átkarolásával szorították szívükhöz:

ezért, hogy életük most már a megvalósított álmok diadalénekét zengi felénk.

Egészen bizonyos, hogyha a kényelem elpuhult karjába helyezte volna őket a sors, nem vitték volna ennyire, mert nem fejlődött volna ki bennük az az akarat, amelyet a kemény sors edzett bennük acéllá. Ők maguk is kivétel nélkül kemény akaratuknak és szegénységben elindult életkörülményeiknek tulajdonítják sikerüket.

És az *életszentség* hősei? A jóság, tisztaság, önuralom és széldség szentjei? Ezek is csetlő-botló embereknek születtek s akarral és az isteni kegyelemmel odavitték, hogy a szép élet csúcspontjai maradnak számunkra örökké.

Akarat nélkül nincs jellem, nincs férfiasság, nincs nagyság, és nincs lélek-átmentés az örökkévaló hazába.

Merj! a merészség a fene fátumok
Mozdíthatatlan zárait átüti,
S a mennybe gyémánt-fegyverével
Fényes utat tusakodva tör s nyit.

(Berzsenyi.)

*

De hát *mi az akarat*, és hogyan *gyarapíthatjuk* magunkban?

Az akarat a lélek uralma az emberben. A jóra való biztos és céltudatos kitekintés s készség annak követésére . . . Ebbe a készségbe persze nem lehet csak úgy beleszületni, azt tanulni kell. Ez a küszöb a jellemképzés felé. Mindenekelőtt — mint mondja egy nevelő — «tanulj meg akarni; az akarást meg lehet és meg kell tanulni!»

De nem megy ám így: nohát én mától kezdve olyan leszek, mint egy hős és akarok, mint egy szent. Akarok egyeneslelkű, magamon uralkodó, szolgálatkész, szorgalmas, mindig vidám fiú lenni. Nem megy az olyan könnyen és talán jól is van ez így! Mit érne a jellem a jellemtelenséggel szemben, az erény a tunyasággal

szemben, az igazság a gazsággal szemben, ha csak alig néhány lépésnyire állanak egymástól? A jónak következetes, könnyű akarása *olyan nagy dolog*, hogy birtokához csak hosszú és akadályokkal teljes út vezet.

Ezért a mingyárt nagyotakarás — ez csak fellángolás és mint megjegyezte egy éles megfigyelő — alig van jelentősége. Csak fokonként emelkedhetünk föl a jellemességhez . . . «A legnagyobbat a legkisebben kell kezdeni».

Ha így áll a dolog, fiúk, akkor nagyon meg kell becsülnünk a cserkészetet. Itt nem arról van szó, hogy hajrá, csináljunk valami óriásit, hanem *kis dolgokat* — de nagyon *komolyan!* És ez a fontos. Mert kis dolgokat kicsinyesen végezni, az törpe-lelkület, de kis dolgokat lelkiismeretesen, fontos szempontok kedvéért, az a nagyság útja. Az ilyen ember nem válik kicsinyeskedővé a kis dolgok között, hanem az akarat és önmegbecsülés letéteményesévé.

Weelington, Napoleon legyőzője, mikor egy társasággal meglátogatta az intézetet, ahol nevelkedett, félig mosolyogva, félig komolyan mutatott pálcájával a játszótérre : itt nyertük meg a waterlooi csatát. Azt akarta ezzel mondani, hogy az itt lezajlott kicsiségek komolybavétele fejlesztette erőssé és fegyelmezetté akarátát. Stanley pedig úgy nyilatkozott gyermekkoráról, hogy amikor az árvaházban ő volt a soros a megágyazásnál, olyan gonddal végezte el azt, hogy az ágyakban «akár egy herceg is elalhatott volna». Belőle lett az az ember, aki Afrika legsötétebb rejtekeit emberfeletti megpróbáltatások között tanulmányozta át.

A cserkészet kis dolgoknak nagy lélekkel való elvégzésére szoktat, mert nagy a cél, amelyért végezzük azokat. Nem tűrjük a szemetet és papírdarabokat a táborban: egy kis «állam» szépsége miatt; fontosnak tartjuk azt a néhány rőzseágot a testvérek ebédje miatt. Egy percet se kések, mert hatvan fiú vár rám. Én is megágyazhatok puha kézzel, testvérlélekkel; játszhatok fegyelmezetten, becsületesen, s ha leolvasnak a számcsatában, tovább nem «mani-

pulálok». Pontosságra, megfigyelésre, lelkiismeretességre szoktat a sok körültekintés, sátorverés, hídépítés, nyomkeresés, térkép-olvasás, úgyhogy bizonyára egyéb dolgainkhoz is valami csak megmarad belőlük. A cserkészélet sok kicsisége rászoktat, hogy uralkodjak a feledékenységen, haragon, indulatosságon . . .

Játszva képezi akaratunkat és abban a korban, amikor az izommal együtt a lélek készségei is hajlékonyak, hajtásai könnyen nyeshetők, irányíthatók. Abban a korban, amikor szunnyadó rügy a lélek s ha kedvező behatás alá kerül, gyönyörű virágzásnak indul. Napsugár a cserkészlet, mely merőlegesen hull alá a lelkek tavaszára, de küzdelem is, hogy képezze a jellemet. Kalapács, amely acélozza a lélek szikráit; lány kéz, mely simogat és vonz a jó felé; kemény kéz, mely megfedd és visszatart.

Igy készíti elő bennünk az igaz férfiúság ígéretét. Hát csak lelkesedjünk érte! Szeressük eszméit és akarateros világot saját jövőnkért.

Tartsd vissza . . . tórd el!

No, ezt mégse! — mondod talán, fiam.

A vérbeli cserkész azonban anélkül, hogy sokat magyarázgatná neki, idejében rájön arra, hogy a tevőleges cselekvés csak egyik része az akaratnak. Van t. i. az akaratnak egy befelé ható parancsszava is: a *fékezés*, amely épp annyira fontos, de néha még fontosabb is, mint az akarat előrelendülése. Nagy dolgok buktak el már azon, mert valakinek valahol nem volt ötpernyi türelme. Persze az önfegyelmzés és állhatatosság hősei sem lehetünk egyszerre, hanem apró önmegtágadásokkal kell közelednünk feléje. Egészen elemi dolgokon kell kezdenünk!

Sőt, legjobb volna, ha előbb apró, megengedett dolgokból indulnánk ki. Pl. lemondasz egy süteményről; nem veszed ki a feléd kacsintó legszebb falatot. Nem mész egyszer repetáért; kaptatok valahonnét egy kosár gyümölcsöt: ingerlően nevet feléd az a piros alma, de most az egyszer nem veszel részt a közprédában, s figyeld

meg, az almánál édesebb ízt érzesz lelkedben. Az ilyen kicsi aszketika, azaz *lemondásgyakorlás*, megsokszorozza az örömet, mert lelki hatása maradandó.

Nem kell ám húzódozni egy kis aszkézistól! Kissé borzong ugyan tőle a hátad, mint mikor hidegvízzel öntenek le, de aztán, úgy-e, meleget érzesz utána? Így ömledezik a lelkedben is melegség minden egyes nagylelkű, önként hozott lemondás után. Ha magaddal szemben tetted: jól esik a szellem egy-egy fensőbbeséges sugarát látni a test sötétbe húzó ösztöne fölött, ez örömmel tölt el és felbátorít a további küzdelmekre; ha meg mással szemben gyakoroltad, akkor környező embertestvéreid örömén, megmentett nyugalmán és boldogságán úgy fölragyog a lelked, mint mikor a nap felgyújtja az ég alját.

Ha így nézzük az aszkézist, azaz vágyaink és indulataink megfékezését, akkor igazán nem kell borzonganunk tőle s legkevésbé kell örömeinket féltenuünk «csontkezetől». Ez nem boldogságrabló, hanem, ha jól értelmezzük: *boldogságosztó*, örömsokszorozó, lelkiségmélyítő. Annyira, hogy nélküle egyszerűen nincs is igazi öröm és lelkinyugalom. Nélküle nincs szép élet, és nincs kiegyensúlyozott tartása a léleknek.

Azt se higyjétek, hogy az önmegtágadást önmagáért végezzük. Az csak *eszköz* valamihez; útkövezés, amelyen vinni akarjuk a szépség és nagyság diadalszekerét. Csak azért fojtunk magunkba valamit, hogy valami más annál erősebben szökjön a magasba. «Az irtásokban mért nő több virág és szebb virág, mint máshol? — Mert a virágokban ott szunnyad a kivágott tölgyek lelke s az pattan bennük rügybe; bennük nő ki a tölgyek száz lemetszett karja.»

Igy hát a befelé ható és fékező akarat (aszkezis) célja: a *fel-szabadult cselekvés*. De nincs kifelé ható, nemesen felbuzgó akaratunk, ha az nem törhet elő a lélek mélyén összegyűjtött erőkből:

A mélyből kezdje, ki magasba készül —
Vizek, vulkántüzek mélyben feszülnek:

Igy nő a tenger, csúcsa hegytarajnak.
Minden vetés sötétből, sárból sarjad.
Ősztlől készül az aratási ünnep . . .

(*Mécs László.*)

Csak aki nagy a szenvedésben, az lehet nagy a cselekvésben is; aki tud észszerűen túrni, csak az tud majd alkalomadtán jól cselekedni. A fékező erények, amelyek itt-ott lemondást, elnézést és hallgatást írnak elő: befelé, magunk felé fordítanak, önmagunk és mások fegyelmezett szemlélésére szoktatnak. Így leszünk csak mély lelkek, akiknek van idejük arra, hogy a külső hatásokat észrevegyék, elraktározzák magukban és újabb értékeket dolgozzanak ki belőlük. Milyen áldás is az, hogy a cserkészzet kiragad bennünket a kor lázas sietségéből a tábor magányába, ahol könnyebben megszállják lelkünket a nagy gondolatok és van időnk arra, hogy leszálljunk közéjük. Drágakövek és nagy kincsek lenn a *mélyben* születnek.

Higgadtabbak, tanulékonyabbak, érzőbbek leszünk. Jobban megértjük majd más szenvedését, jobban észrevevesszük a segítség módját, a lelkekhez férközés tapintatosságát.

Bizony, fiúk, csak fatuskó lelkek ne legyünk soha! Éljen bennünk a lélek finomsága, mellyel minden nemes indítékot felvesz és tovább visz az ember. Az ilyen lélek még az Isten gondolatainak befogadására is képesebb lesz, megérzi és átszívja magába a leg-halkabb megérintéseket. Csak tárjátok ki lelketeket, mint vitorlákat, a cserkészzet fuvallatai elé . . . Lelketek illata lebeg majd útjaitok felett.

*Nem dühöngünk a test ellen, de szeretjük
a szellem szépségét.*

Ez az indítóoka tervszerű akaratképzésünknek, főképp olyankor, amikor irányvonala a természet kényelmével találja magát szemben. Nem a test ellen lázadozunk, hanem a lélek szépségéért lelkesedünk.

Mert testünk épúgy az Isten gondolata, mint a lelkünk, csupán a *hivatásbeli sorrendet* nem cseréljük fel és azt mondjuk, hogy az élet az örökéletért van, a föld az égért s a test a lélekért.

Ha minden a lélek halhatatlan életét szolgálná bennünk, akkor sohasem jönnénk ellenkezésbe a testtel, de mert a test nagyon sokszor a *lélek ellen* tör, azért tervszerűen védekeznünk kell ellene s meg kell próbálnunk, hogy indulatait a lélek útjaiba fogjuk. Sőt, akkor is kell valamit tennünk a gyarló természet ellen, mikor az közömbösen és bambán nézi a lélek vívódását és emelkedettebb igényeit. Annál is inkább, mert nem marad meg sokáig ebben a se hideg, se meleg állapotban, hanem követi a — rosszat.

Itt tehát feltétlenül *gyeplőre* van szükség! Egy kis testhajszolásra, testfárasztásra. Majd önzetlenebb lesz az a test, ha látja, hogy nemcsak ő van a világon, hanem más szempontok is: emberek, sorsok, célok, — mi több, még «otthon» sincs egyedül, hanem valaki más is lakik vele, a lélek, amellyel szemben ő csak — albérlő. — De ki ne gondolna itt közületek rögtön a cserkészetre, amely mesterien vezet benneteket végig ezen az iskolán!

Aki férfi akar lenni, annak meg kell értenie az *önfegyelmzés* útját. Mert a jellem: akarat, erő és fegyelem. Ne higgyük, hogy a lelki uralomért valamit is el kell nyomnunk magunkban, ami a romlatlan egyéniség és életharmónia rovására megy. Sőt, éppen ezeket a nagy értékeket juttatjuk teljes kivirágzáshoz. Csak a vadembert nyomjuk el magunkban, hogy felszabaduljon a szép, és a fattyúkat tördeljük le, hogy szálegyenes maradhasson a törzs. Csak a vétkes szenvedélyeket törjük le, nehogy lángjukkál felperzselyjék és romokba döntsék előbb a lelket, azután a testet. Így nem lesznek talán felizzásaink és villámaink, de csendes, tiszta tüzeink, amelyeknek fénye a lelki boldogság hajlékát jelenti számunkra.

Úgyhogy a lélek szépségéért közreműködő test már itt a földön elveszi *jutalmát*. Nem utolsó sorban abban, hogy maga is szép és

erős lesz. Egészségünk megmentése nagyon sokszor a fegyelmezett életen múlik. Rengeteg ideg orvos tudna erről beszélni, amint az egyik nyíltan meg is mondta, hogy sok ideges és beteges hajlandóságunk csirájában megszűnne, ha úrrá tudnánk lenni erkölcsi akaratgyengességünkön.

A józan önfegyelmezés tehát saját magunk — *okos szeretete*, amint Szent Ágoston mondta: «rosszul szeretni, annyi, mint gyűlölni; jól gyűlölni: annyi, mint szeretni». Beszélhetne erről a mély álmom, kitűnő étvágy, szenvedélyektől mentes vidám élet, amit puha párnák nélkül, az otthon kényelmétől távol, kemény edzettségben nyújt nekünk a cserkészet.

Életművészet a fegyelmezett akarat útjain.

Első eredménye a fegyelmezett akaratnak az, hogy igazi életművészetre képesít, amely szerint az életet nem tekintjük gondtalan sétának, de robotnak sem, hanem olyasfélének, mint a magvető élete kinn a földeken: kemény, de napsugaras.

Életművészetünk alapja a *fegyelem középpüti tartó ereje*. Csak azok kerülnek el a szenvedélyek és elsötétülések szirtjeit, és csak azok veszik észre az élet csendes, tiszta örömeit, akik tudnak középen járni.

Jóértelemben vett középútonjárás a cserkészet. Kemény az útja, de tele van hintve az érzelem virágaival; komoly út, de öröm is lebeg felette. A cserkészetben talán követni tudjuk azt az életfelfogást, amelyet szellemesen így fejezett ki valaki: aki a kemény deszkán és földön úgy tud aludni, mint a puha ágyban, annak számára mindenütt akad a világon fekvőhely. És aki a forrásból merített kancsóból olyant tud húzni, mintha elsőrendű aszuval volna töltve, annak számára minden hegyoldalból tokaji bor fakad.

Lám, azok az erények termelik az életművészet legszebb virágait, amelyek a fékező akarat földjén fogantak! Ezek most már

csak látszólag «haszon nélküli» erények, mert valójában minden cselekvő jóság és boldogság belőlük táplálkozik.

*

Itt van mindenekelőtt az annyiszor félreismert *alázatosság*. Sokan gyávaságnak és félrehúzódnak minősítenék, pedig ezekhez semmi köze. Nem is félelem, vagy közönyös tétlenség, hanem csupán Isten előtt való egyenlőségünk elismerése, saját hibáink belátása és a más értékeinek elfogadása. Meglévő értékeinkkel szemben nem igaztalan, — azokat szerényen, de biztosan elismeri, mindössze a pöffeszkedés felhőiről szállít le. Önismeretre, helyes magunkbeteintésre szoktat, ami az életművészet és minden javulás *legelső lépcsője*. Ahol még gőg és önámítás lakik a lélekben, ott jellemről ne is álmodják senki, mert a gőggel el van jegyezve a bukás és ez még nem is volna a legnagyobb baj, ha makacsul nem szegődnek nyomába a bukásban is az — önhittség.

Cserkésztvényeink jórészének sem lehet egyéb *alapja*, mint ez a helyesen magyarázott lelki alázatosság. Csak vele tudunk «meggondoltak» lenni, csak vele tudunk minden cserkészt, a szegényebbet, kisebb képességűt is őszintén «testvérnek» tartani s csak vele valósíthatjuk meg a lovagiasság szent gondolatát, azaz, hogy — magunkkal szemben elfogulatlanok, szigorúak legyünk, mással szemben pedig minden értéket és jóakaratot észrevevő «gyengédek».

A jó lélekkel való *engedelmesség és magasabb fegyelem* is innét forrásozik. Csak alázatosság teszi az engedelmességet lelkivé, azaz belső meghajlássá. Az alázatos ember számára nem nagy probléma a törvény tisztelete, míg a gőgös szabadságkorlátozást lát ott is, ahol a magasabb szabadságot védi a törvény.

A jó engedelmesség cselekvő erénye a *jó parancsolni tudás*, mivel csak az tud jól parancsolni, aki előbb jól tudott engedelmeskedni. Aki alattvalónak rossz, az uralkodónak még rosszabb. Ezért, ha egy nyers lélek megszabadul a szolgasorsból és hatalmat kap mások felett — vért sajtol belőlük.

A lélek legszebb virágai is, minők a jóság, a résztvevő szív és segítő szeretet, csak fegyelmezett lelkiségből fakadhatnak. Azok a halk, csendes jótétemények, amelyekről nem tud a külsőségekben élő világ, amelyek azonban számunkra az életművészet legédesebb eredményei. Általában, az erkölcsi jó és jellemzilárdság alapja a fegyelmezett akarat. Erőt ad a lelkiismeretességhez és dolgaink alapos végzéséhez. A jóban való állhatatosságot és az eszmények rendületlen hűségét őrzi bennünk. Mindez: igaz férfiúságot jelent.

Nagyobbat, szebbet nem lehet mondani ifjúról, férfiről. Józsefről, akire az isteni gondviselés legkedvesebbjét bízta itt a földön, jellemzésül csak ennyit mond a Szentírás: «igaz férfiú» volt. Ezzel mindent megmondott.

Fel hát, fiúk, a férfiúság felé!

«Nyomassál bár és zaklasson ellenséges erőszak:
mégis rút engedni!
Tartsd meg a természet-rendelte helyet!
Kérded, melyik ama hely?
A férfiúé!!!»

(Seneca.)

A SZELLEM URALMA AZ ÖSZTÖNÖSSÉGEN

«Hogy készenléiben találják a katonát.»

Minden eddigi erőgyűjtés és akarat-felajzás csak azért történt, fiam, hogy teljes vértetben állj a küzdőtéren akkor, amikor külső és belső ellenségek rontanak rád. Nem azért, hogy vagyondtól, hanem: lelked értékeitől megfosszanak.

Milyen jó, ha ekkorára már van megalapozott, biztos életirányod; ha ekkorára már eljegyzett magának a szép élet, szerelme lettél a nagy gondolatoknak és fehér eszményképeknek. Milyen jó, ha az ébredező ösztönök idején tudsz már nem-et mondani és nem ejt meg a puhaság.

Bizony rátok szakad fiúk az idő, amikor észreveszitek, hogy olyasmi történik veletek, mint a természetben a májusi éjszakán: bimbók fakadnak, lombok izmosodnak, nedvek keringenek bennetek. Valami nyugtalan életerő izgalma feszül ereitekben. Ez a *fejlődés* parancsszava: a gyermekkor mustja az ifjúság borává érik át. Új és eddig ismeretlen érzések szállnak meg, amelyek főképp a testi érésből fakadnak: gondolatok, melegek és érzelmesek; vágyak, eredetileg tiszták és elfogódottak. Ráébredsz a két nem nagy és mély fogalmára; érzed a másik nem hatását magadon, amely a maga romlatlanságában szellemi és lovagiasságra sarkaló: tulajdonkép fehér álomvilág.

De amint halad serdülésed, észre kell venned, hogy *füstös lángjai* is vannak, melyeknél elég lehet lelked szárnyalása. Örvény-

lései vannak, melyekbe ha belenézel, szinte megszedülsz. Harcolnod kell az imént még szinte szellemi vágyak ellen, mert különben felkorbácsolják egész valódat. Nemi indulataidat, képzeletedet meg kell láncolnod, különben a szenvedély útjára ragadnak.

Még mindig nem kell megijedned, csak — *készenlétben* lenned. Azt a bizonyos «légy-résen»-t, amelyet hosszú cserkészévek alatt gyakoroltál, most teljes erővel, testi és szellemi értelemben, igénybe kell vened ösztöneiddel szemben és mindazzal, ami azokat szítja benned. Nem, mert rosszat látsz ébredező természeteden, hanem, hogy azt a teremtő Isten tervei számára megőrizd tisztaságban, tiszteletben mindaddig, míg a hozzáfűzött gondolatok megvalósításának ideje elérkezik.

Nagy és titokzatos terveket fűzött a Teremtő a nemi élethez. Hozzáfűzte legszebb gondolatainkat. Hozzáfűzte a két nemnek, a férfiúnak és nőnek egy életre szóló összekötését a házasság szentségében, hogy együtt vándoroljanak az életben szeretetben és hűségben támogatásban; új életbimbókat fakasszanak az emberiség fáján és egymás földi és lelki boldogságát szolgálják. Legszentebb fogalmaink bölcsőjévé tette a *házasságot*. Benne a legeszményibb magasságokba futtatta föl a két nem vonzalmát: a hitvesi szeretetbe, mely forrása a gyermekeknek, tűzhelynek és az otthonnak; szigete a csendes boldogságnak és meghittségnek . . . Szép, mint a derült ég nyugalma, meleg, mint az édesanyai szív, tiszta, mint a tágranyílt gyermekszem, erős, mint az atyai kéz, mély és szent, mint aminőnek lennie kell a levés és eredés titkának.

A házasságban talál egymásra a *két világ*: a férfi és a nő; egymással kiteljesül, kiegészül és megindul a Teremtő útjain. «Férfiúvá és nővé teremtette őket» — mondja az emberről a Szentírás —, hogy tiszta ifjúság után találkozzanak a nagy földi és szellemi tervek megvalósítására. A férfi adja majd inkább az élethez az értelmet, a vállalkozást, az előrelendülést; az élet logikáját, küzdelmét és kenyérgondját; a nő hozza majd inkább a szívet,

az érzelmet, a helyhezkötést, aprólékosság szeretetét; a szenvedés, áldozatkészség és megőrzés nagy adományait.

Igy írja bele a Teremtő bölcs akarata természetünkbe a két nem vonzalmát és egymásrautaltságát; az ellentétek egymásfelé hajlásából születik meg majd a lelelkibb és legmelegebb öszhang, melyre épül a hitvesi összekötés, a család, az élet, az otthon.

Megértitek-e hát, miért van bennetek az érés és fejlődés, és miért mozdul meg bennetek a szív és érzés? Mert — a legszentebb titkok érintették meg lelketeket. És megértitek, hogy miért vette körül a Teremtő *szigorú törvények*kel éledező és erő terveit bennetek. Megértitek úgy-e, miért súlyos bűn és lázadó kontárkodás itt minden, ami a házaséleten kívül történik. Mert nem üres élvezetek és felelőtlen érzéki örömök kedvéért teremtette Isten az emberben a nemiséget, hanem a hozzáfűzött legszentebb tervekért, amelyek az oltártól, a megszentelt házasságban indulnak el újtukra.

*

Mindezt nem lehet eléggé idejében hangsúlyozni. Ez az ismeret azonban még nem óv meg a rossztól. Továbbra is áramlik, lüktet bennünk az élet s a vér indulata lázong a szellem uralma ellen. Viharok szakadnak ránk a követelődző és fejlődő természet ösztöneiben. Állandóan szirtek között evezünk, fantáziánkat képek izzítják s szirének hívogatnak énekükkel megpihenésre.

Bizony sok élet *tört derékban*, mert a fiatal kor ösztönei zátonyra sodorták. Sok lélek tisztasága került a hullámsírba, mert nem tudott ellenállni Loreley csábító dalának... És még akadnak esztelenek, akik mesterségesen fűtik fantáziájukat, gondolataikat s észrevétlenül csúsznak a bűn vasmarkába, mely előbb csak puhán, melegen ölelte őket át.

Mi azonban erősek akarunk maradni. Erre *készültünk*. Sok kis dologban győzedelmeskedtünk a cserkészletben — most itt

az alkalom, hogy nagyobb és különb akadályokon is átvágjuk magunkat! Sok kis dologban szoktuk meg az önmegtagadást, most már elérkezett a nagygyakorlat ideje, amelyen sok törődés és önfegyelmzés árán juthatunk csak el a végső győzelemhez. Uralkodtunk kis szenvedélyeinken, most küszöbünk előtt — a nagy *próbaállás* ideje!

Úgy van. Minden csak előkészület volt. Minden csak azt szolgálta, hogy mostanra virágozzék ki bennünk a győzelmes élet-erő, amikor a bennünket legközvetlenebbül támadó és legértékesebbet követelő ellenséggel állunk szemben.

«Soha önfeledten! Soha őrizetlen!
Isten katonája teljes fegyverzetben,
Teljes készütségben, hogyha hívnak a harsonák,
Örök útra készen találják a katonát!
— Végig az életben vigyázban, keményen: egy kettő! egy! kettő!»
(*Mécs László.*)

Kérlelhetetlen zsarnokok kezében.

Egyetlen őrizetlen óra, vagy szabadjára hagyott rés elég ahhoz, hogy a gonosz szenvedély lelked legbenső szentélyéig nyomuljon előre. Az ösztön számára elég egy talpalatnyi hely s ezen már alaposan megveti lábát. Guzsbaköti talán amúgy is gyenge akaratotad s a lélek, mely eddig tiszta volt, mint a hegyi forrás, kezd *zavarossá* válni.

Tóth Tihamér «Tiszta Férfiúság» című könyve, amelyet minden fiúnak föltétlenül el kellene olvasnia, élethű képet ad arról, hogy tulajdonkép milyenné is válik a lélek, ha az erkölcsi romlás teríti rá sötét takaróját.

Havasok tövében üde fenyvesek közt elhúzódó tórol szól a kép, amelynek kristályos vizén napsugár csillog, ég mosolyog.

De mi lett a tóból hosszú évek mulva? Szinte rá sem ismer az ember! Mintha gonosz varázslat átkozta volna meg: hínár és

békanyál nőtte be — mocsárrá változott. Nincs fénye, ragyogása, nincsenek bájos aranyhalai, — békák, kígyók bujkálnak sűrű, süpedékes felszínén. Nincs ege, csak vigasztalan szürkesége; nincs virágfüzére, csak hajlongó nádasa, nincs napsugara, csak borulata; éjszakánként nincsenek csillagai, csak itt-ott imbolygó, csalfa lidércei . . . Bizony: «Minden fiúnak lelke gyönyörűséges, kristályos hegyítő . . . Hej, de mennyié lesz később békanyálás, fertőzött mocsár!»

A mocsárnak pedig az a természete, hogy mindinkább az enyészet felé tart, a hínár pedig lefelé húz.

Abból az *első titkos bűnből*, amelyet saját testetek méltósága és Isten törvénye ellen könnyelműen elkövettetek — kérlelhetetlen zsarnok lett, amely az ösztön követelődzésével uralkodik felettetek.

Hiába, az ösztön már ilyen. Előbb hízelgő, selymes ujjú varázsló, — kiszínezi fantáziádat, virágos rétekre vezet. Jelszavakat ad eléd szabadságról, melódiákat zenél a füledbe az ifjúság jogairól és boldogságáról, csakhogy megejtsen. Ha pedig a karmaiban vagy, kacagva, a vad életösztön bizakodásával ül szíved közepén. Szétterpeszkedik egész valódban, megfertőzi legszenetebb gondolataidat és magad is érzed, hogy a szenvedélyben tulajdonkép a széthízott, szőrös sátánt cipeled. Azon idő alatt, míg a szenvedély uralkodik bennünk — mondja egy lélekismerő —, ismét az állatok sorában foglalunk helyet. — «Rettenetes, kérlelhetetlen parancsolói az emberi életnek az alantós ösztönök és vágyak — mondja egy másik megfigyelő —, amikor és ahol uralomra kerülnek . . . Ezek terhes igája nem könnyű és édes, ezek igája sebet tör az ember nyakán, mígnem halálra gyötri. Ezek a szenvedélyek tigris módjára hátába harapnak az embernek és nem eresztik el a vad hajzában, míg meg nem hal.»

Ó, csak hallanátok az *erkölcsi hajótöröttek* sikongását, maguktól elforduló önutálatát! Mintha csak a sors vaskeze azzal

büntetné őket, hogy amit választottak, abban pusztuljanak el. Nem látjátok, a természet vad erői, hogy válnak orkánná azokban, akik annak idején játszadoztak a szellővel és nem fékeztek meg a szelet? Itt igazán áll: Ki szelet vet, vihart arat. Nem látjátok a vergődést, tompa fájdalmat, fásultságot, az ökölbe szorult kezet, a könnyeket, amelyeket a vasmarkú szokás karmai sajtolnak ki a lélekből? Bárcsak meglátnátok! Bárcsak észrevennétek és újból, meg újból átgondolnátok félelemmel és szent elhatározással.

Csak még egyszer lehetnék olyan,
Mint akkor, mikor dalolni kezdtem.
Csak még egyszer szállhatnék oda,
Honnan szédülten visszaestem,
Csak még egyszer. De minden elszállt.

Csak még egyszer lehetnék olyan,
Mint mikor megcsókolt az Isten.
Minden elsüllyedt, semmim sincsen.
Nézek bele a hullámokba,
S bent a nagy vízben álmodok... álmodok...

(Gáspár Jenő.)

Ez a lélek hajótörése az ösztönök útján. Ez a lélek sorsa, amelyen végig boronál a szabadjára engedett érzéki szenvedély. Nagy temetés volt itt fiam, — egy fiatal lélek szivárványa, fehér világa, reménységei dőltek romba.

Nem, aki cserkész volt, aki felkészülten járt; aki olyan források mellett ült, akinek olyan életörömei voltak; aki magába szívta a harmat tisztaságát, aki bizon és hittel tekintett a csillagos égre, — nem jut ennyire! Nekünk más szenvedélyeink vannak, más dalaink. De azért *elrettentésül* csak égetődjenek bele lelkünkbe a letarolt májusi rétek és jégtől vert cseresznyevirágok dalai is... Ott álljanak mindig szemünk előtt a lélek elvesztését zokogó sorok:

«Még alig virultál,
Már a porba hulltál,
Sötét sírba szálltál
Szép fehér virágszál,
Lenge lilium,
Gyenge lilium . . .

Hervadt liliomszál,
Te csak egy szál voltál.
De jaj, sok szép kertünk
Végzetén kesergünk
Kora sírodon,
Magyar lilium . . .

(Lampért Géza.)

Ez erő, ez szabadság?

Ne gondold egy pillanatra sem, hogy ezek talán bátor és férfias erővel élik a «szabadok» életét. Ellenkezőleg: alázatos *rab-szolgái ösztöneiknek*. Úgyhogy, amit látszatra önként és a szabad ember elhatározásával tesznek, az nem egyéb, mint újabb áldozat a kérlelhetetlen örvény elcsillapítására.

A *szenvedély örvénye* mély, mint a tenger, kiszámíthatatlan, mint a szélvész, telhetetlen, mint a soha el nem múló éhség. Beleszórunk az örvénybe kincset, élvezetet, gyönyört és az — «megrázódik és újabb áldozatot követel».

Nem erőről van tehát itt szó, hanem szabadjára engedett *természeti zabolátlanságról*, amelynek annyi köze van az igazi erőhöz, mint az orkánnak a Mozart-áriához vagy a sziklatömbnek Michelangeló Pieta-jához. Erő mind a kettő, de egyikben szabadon zúg, formátlanságban és terméketlenségben, a másikban a lélek összefogó erejében és szellemi szépségében. Az egyiket úgy hívjuk, hogy nyersesség, a másikat úgy, hogy — erő. Az egyik helyes neve: természetiség, a másiké — személyiség.

No igen; mert az *erő* a fegyelmezett akarat lapjára tartozik, azaz célirányos és átfontolt ténykedés. Az az erő azonban, ami az ösztön szolgálatában él, vak és viharzó energia: nincs benne akarat. Itt kényszer és akaratlanság hömpölygetik az embert s az ösztön uralma terpeszkedik szívben, gondolatokban, a megfertőzött fantáziában. Az viharzik az idegekben, a vágyakban, az ujjak hegyén, — az egész emberben. A nemiség kényszereszméitől van

megszállva az ember s kérdése — szomorú öntetszelgés, nevése — leplezett sírás. Érti, hogy úgynevezett «szabad» utakon jár, de azokon mindinkább a zsarnokság hangulata rémlik eléje, mert mennie kell rajta, még ha gyenge akarata tiltakozik is, akár csak a lejtőn a szabadjára engedett testnek. Természetes, hogy van valami erő ebben a rohanásban is — a szabadesés ereje.

Milyen tévedés is az, amikor a «teljes egyéniség», «egész ember», «életteljesség» és «szabad személyiség» örve alatt zabolátlanságra ragadják az ösztönt. És még kérkednek is vele! Maradinak és rajongónak nevezik azt, aki legalább is egyensúlyban akarja tartani magában a két erőt. Hát egész ember az, akiben az érzéki ember kezdi fojtogatni s talán meg is fojtja a szellemi embert? Hát valami különös nagyság az, ha beáll valaki az érzékek szélesre taposott, könnyű tömegmenetébe? Hát egyéniség az, ha a féktelen természeti erők hol így, hol úgy formálják az embert s kergetik vágyai és indulatai útján, mint a szél a falevelet? Személyiség az, amely csak annak kedvez, ami lefelé húz és térdre-kényszerít az érzékek áldozati oltára előtt, de a szellemi magasságok felé csak pislogni tud bárgyú tompultsággal?

Ezek «élni» akarnak, de csakhamar a lélek és előbb-utóbb a test halódásán tengődnek. Ki akarják élni az életet az erős élet jegyében, de *mérget szürcsölnek*, amelynek édessége kénne és tűzzé változik, hogy hervasszon, égessen. Eldobálták kezükből a vésőt és ollót, mert a «faragás és vésés a fölséges természet ellen van», most aztán földrelapuló hajtások tenyésznek fájukon s a nyers tömb ott kuksol kidolgozatlanul műhelyük közepén. Nem szökött sudár-egyenesen ég felé a törzs és nem alakult a vad sziklából érzést és életet lehelő szoborpéldány. Az anyag és természeti kincs nem vált azzá, amivé válhatott volna, mert kiölték belőle *a létesítő és formáló erőt*: a lelket. «A mocsárban sziklaalap nincs — mondja Prohászka —, ki kell abból jönni; a rothadásban nincs balsam; az máshol van, azt másutt kell keresni.»

Az erő és szabadság ott van fiúk nálatok, a cserkészletben, amikor a kísértések káprázataiból kiszakítjátok magatokat és kimentek a természetbe tiszta gondolatokért. Amikor felgyűrt ingujjal, napbarnított arccal kúsztok felfelé az ösvényeken és a kék ég nemcsak testeteket, de lelketeket is megérinti. Napsugaras, tüzes buzdítást kaptok virágból, dalból, csillagokból s amely mértékben emelkedik bennetek a szellem ragyogása s az akarat királysága, époly mértékben csökken bennetek az ösztön és a szolgállelkűség.

Becsüljétek meg tehát a cserkészletet és azt, ami benne lelketek tisztaságát szolgálja! Mert a lélek tisztasága a *gyémánt* az ember értékei között. Mikor a svájciak 1476-ban megverték Merész Károly burgundi herceg seregét, a zsákmány között nagy gyémántdarabot talált az egyik katona, de — fogalma sem volt értékéről s azért rövidesen eldobta. Egy másíknak szemet szűrt a csillogó jószág, de «potom pénzért» túladott rajta. Végül felismerték értékét s ma is ez Európa egyik legértékesebb drágaköve.

Igy áll a dolog a tisztasággal is. Eldurvult, ösztönös lelkek nem sejtik értékét, — eldobják maguktól. Sekélyes, gyenge lelkek rövid harc után lemondanak róla. De a bátor és előrelátó óvja, félti és nem sajnál érte nagy áldozatokat, mert tudja, hogy győzelmes erők és nagy eszmék gyémánt-fegyvere.

Álpróféták, hazug jelszavak.

Bőségesen van belőlük. Egyszer a boldogság melódiáit dudorásszák füledbe, máskor a hasztalan és hiábavaló ellenállás lemondásával közelítenek hozzád. Megkísérlik, hogy a «szabad szerelem» erkölcsi voltát védjék, majd óva figyelmeztetnek drága egészségedre. Aztán az általános műveltség igényeit emlegetik és a felvilágosodottság öntudatára hivatkoznak; ha pedig mindez nem volna elég, akkor utolsó ütőkártyául felhozzák, hogy a tudomány, modernség és művészet «magasabb szempontjaiért» fel

kell áldoznunk holmiféle szemérmetességet és egyéb előítéleteket.

Mi sem könnyebb, fiúk, mint édes érzéseket és vágyakat belesuttogni a ti fiatal szívetekbe, mely úgysis forró és boldogságra éhes.

Hiszen arra vagytok teremtve! Csakhogy hosszú és rögsős út vezet hozzá. Világnézetek, vallástalan egyesülések, üzleti befektetések építenek ma már az ifjúság megnyerésére azzal, hogy a *boldogság* nyitját ígérik neki, ahol végre élhet ifjúságának megfelelően. Mindezek alatt persze az állati ember felszabadítását értik és így nincs a *boldogtalanságra* biztosabb útegyengetés az övékénél. A kívülről kacérul pirosuló alma — hamu és fanyarság.

Mindegy, mégsem tehetünk másképp: buzdítanak némelyek a feleletre. El is hisszük nekik. Akik akarattukkal bennragadtak az erkölcsi tehetetlenségben; akik arra, ami nehéz, mingyárt azt mondják, hogy — lehetetlen; akik már nem is urai képzeletüknek, de mégis a legforróbb érzéki képekkel szítják azt; akik legyengült akarattal mindig ott ténferegnek, ahol a hősi akarat számára is nehéz a küzdőtér; akik panaszkodnak, hogy nem bírnak a fékezhetetlen természettel, hiszen olyan mint a vadcsikó, közben pedig tűz és láva injekciót fecskendeznek a «paripa» inába — hát az ilyenek részére valóban kínos és előbb-utóbb lehetetlen a fegyelmezett élet.

Hiszen vétek mindig volt a múltban is és lesz a jövőben is, de ma — az *igazoltság pöffeszkedésével* vétkeznek és ez a baj. Ezért olyan mélyreható az esés és nehéz belőle a felkelés. Mert a gyengék és akaratroncsok világnézetté és «erkölccsé» akarják tenni a maguk szálnalmasságait. A betegséget szeretnék kinevezni egészséggé, a rendellenességet törvénnyé, a hisztériás tünetet életmóddá. A földön kúszást hősiességnek s a hősiesség eszmét — bárgyúságnak. El akarják velünk hitetni, hogy szebb és merészebb dolog denevérszárnyakon járni, mint a szirti sas lendületével.

A «tudományos lélektan és lélekelemzés» tógájába kapaszkod-
nak bele, amely ú. n. «tudatalatti mezőkből» hámozza ki, hogy
bizonyos rendellenességek az elnyomott nemiségből erednek.
Idegrángós és hisztériás egyéneket vizsgálnak át s ezek életéből
akarnak életszabályokat előírni nekünk, akik a nap fiai vagyunk
s erdőtisztásról bámulunk a kék ég végtelenjébe. Leszállnak a
bűnözők mocsárvilágába s onnét integetnek felénk, hogy ezek azért
lettek akaratvézesek és összeesettek, mert megoldatlan nemi
problémáik vannak s az «elnyomás» juttatta őket ilyen idegállá-
potba! Erőszakos, egyoldalú magyarázatukat «álmok»-ra és a
csecsemőkor önkénytelen megnyilatkozásaira építik, valamint
egyéb «tudat-alatti» jelenségekre (szófejtés és eszmetársítás),
amelyek teljesen önkényesek és komolytalanok s olyan alapon mo-
zognak, amelyen nemcsak az ösztönök mindenhatóságát és a nemi
kényszert, hanem pont az ellenkezőjét, vagy akármi mást is ki
lehet mutatni.

Ez az úgynevezett mindent-nemiesítés lényegében nem más,
mint a haszonlesés és olcsó világhír «tudománya», konjunktúra-
tudomány. Vele szemben a *komoly orvosi és lélekkutató tudomány*
éppen az újabb időkben kiáltja világgá azt a *rettenetes pusztítását*,
amellyel a zabolátlan ösztön a fiatalság testi és szellemi életét
dúlja. Egyetlen komoly orvos sem vállalkozik arra, hogy vala-
mely betegség és idegzavar okát kiegyensúlyozott egyénnél a nemi
tisztaságra vezesse vissza s bizonyára jól megfontolta véleményét
az Oslo-i egyetem orvoskara is, amikor felelőssége tudatában
nemrégiben ünnepélyesen kijelentette: «nem tudunk semmi-
néven nevezendő betegségről vagy gyengeségről, mely a tökélete-
sen tiszta és erkölcsös életből származnék».

Ezt a nyilatkozatot majdnem minden orvosi kar megtette,
akihez csatlakoznak mind a nagy nevelők és lélekelemzők. Eulen-
berg, a berlini egyetem ideggyógyászati professzora, «hamis és
minden alapot nélkülöző fecsegésnek» tartja azt a nézetet, amely

valamilyen betegséget, vagy idegességet merőben nemi önmegtartóztatásból eredeztet. Ugyanakkor egyöntetűen nyilatkoznak a korai nemiség vagy a meg nem fékezett ösztön *mérhetetlen katasztrófájáról*, betegségeiről, idegbomlasztásáról. Ezekkel szemben a megtartóztatással járó esetleges zavarok enyhe esetek. Ezek is bőségesen kárpótolva vannak abban az *áldásban*, amit a tiszta és fegyelmezett élet jelent a testnek és léleknek egyaránt.

*

Egyébként is ki állíthatja azt, hogy az élet végső célja a hús zavartalan jóléte és az egészség minden áron való biztosítása? Az egészség nem öncél és végsőcéll, hanem csak eszköz arra, hogy használjuk s ha kell, elhasználjuk a *magasabb célok* szolgálatában. Nemde az édesanyai, betegápolási és még egy egész sereg más hivatás is — jegyzi meg találóa Föster — áldozatkészséggel, és az egészség felőrlésével jár, de azért senkisémondja, hogy most már ezeket a tevékenységeket minél hamarább törölni kell az életből. Áldozatkészséggel, elégtelen táplálkozással stb. jár a szegény becsületes élete is, de még sem nyúl idegen jószághoz, nem rabol, csak azért, hogy az egészségére káros hiányoktól szabaduljon, mert — s ez áll a megtartóztatásra is — vannak magasabb javai is az életnek mint a jólét és zavartalan egészség.

Persze mérhetetlenül nagy a bűne a *mai társadalomnak* az ifjúság lelkének felkavarásában, hiszen alig enged számára csendes, izgatásoktól mentes órát. Ma minden a nemiséget izgatja: utca, kirakat, reklám, divat, strand, színpad, film s az úgynevezett «művészet» (meztelenség) — mind-mind a neki annyira szükséges megtartóztatás ellen sodorná. Úgyhogy az amúgyis súlyos küzdelemben ma még a korszellemmel is meg kell birkóznunk, fiúk.

Lehetetlen itt észre nem vennünk a cserkészzet nagy *nevelőértékét*, amikor ebben a legsúlyosabb kérdésben is világos és egyszerű megoldást nyújt: kiragad bennünket jónéhányszor a túl-

fűtött, modern életből, megmutatja az egyszerű örömeket, azokat szinte szenvedélyességig megszeretteti velünk; megszabadít a serdüléssel és általában a test elkényelmesedésével járó egyensúlyi zavartól s közben mindig — szinte észrevétlenül — alapos akaratképzésen visz át bennünket. S így, nem kimondottan, de a háttérből, állandó erkölcsi képzést ad az ösztönélet ellen, annyira, hogy nagynevű nevelők a cserkészetben vagy cserkészetfélfében látják a nemi veszély leküzdésének lényeges részét.

Nem utolsó sorban azért, mert a *háttérből történő* (ú. n. indirekt) nemi pedagógia legtökéletesebb iskoláját mutatja be. Ez az egészséges út azzal az erkölcsi merénnyel szemben, amit ma egyesek felvilágosítás és «művelődés» örve alatt a fiatalság ellen elkövetnek. Mintha bizony az volna a baj, hogy keveset és nem — túlsokat tudunk ezekről a dolgokról! Olyan buzgósággal fekszenek neki a felvilágosításnak és fejtegetésnek, mintha erkölcsi küldetésük volna hozzánk! Mintha csupa kolostor-ember és középkori önostorozó járna az utcákon, akiket a meztelenség «művészetével», ingerlő felvilágosító-iratokkal, nászjejszakák és erotikus borzalmak kitergetésével kellene életkedvre bírni, különben ki hal az emberiség és kiveszik az életből a szép nemiség!

Hát bizony érthetetlen, hogy itt egyesek még *sztítják* a tüzet! A nemi ösztönt nem kell sztítani, abból volt és lesz is mindig elég. Arra nem annyira ráterelni kell a figyelmet, mint inkább — elterelni róla. Kell a fejlődő korhoz mért okos felvilágosítás, de mindez csak kicsi része a dolognak, mert sokkalta inkább kell helyes önnevelés és össznevelés, amely állandó *akaratképzést* folytat a szellem felsőbbiségéért. Úgysem a tudás szabadít meg itt bennünket, hanem az — akarat.

A mai modern, irodalmi és szóban történő felvilágosítás nem egyéb, mint brutális legyilkolása a gyerekek és serdülők szeméremérzetének, fölösleges köznapiasítása a rejtett dolgoknak, melyekre éppen azért nézünk tisztelettel, mert titkok örvénylenek felettük.

A modern felvilágosítások lemorzsolják rólunk a romlatlan természet hímporát, elveszik idealizmusunkat, feloldják és mégjobban ránk szabadítják a leláncolt szenvedélyt.

Saját boldogságunkat védjük tehát, amikor nem ülünk fel a divatos jelszavaknak. Ezek kívülről tetszetősek, behízselgők, mert minden feltétel nélkül kiszolgáltatják magukat emberi hajlandóságainknak, — de belülről telve vannak métellyel, romlással, gyötrellemmel.

A józan lélek kitekintése az életre.

Nézzünk tehát a cserkészlet lelkületével és lendületével a jövőbe. Mindenekelőtt ismerjük fel a *serdülő évek sorsdöntő jelentőségét*. Őrizzük lelkünk tisztaságát, mert azzal szellemünk töretlenségét és munkakészségünk fiatalosságát védjük. A bűnös szenvedély a szó teljes értelmében elszívja szervezetünkéből az életfeltételeket, mert az idő előtt eltékozolt nemi erők és nedvek nagyon kellenek a szervezet kifejlődéséhez.

Jaj, milyen szörnyű is az az *átok*, amelyet a megfertőzött és meggyalázott test hord magában! Beszélhetne erről a szellem elgyengülése és eldurvulása, amely ragyogó képességeket és terveket temetett magával a mételly sírjába. Beszélhetne erről a sápadt kór, visszataszító betegség és párás tekintet, amely ráeszi magát nemcsak a bűnözőre, hanem nagyon könnyen környezetére is.

Bizony, milyen sorsdöntően fontos lázas homlokú, színes fantáziájú fiam, hogy minél hamarabb *józan fejfel* tekints ki az életre! Nem lehet kis jelentőségűnek venni semmit abból, ami valamit is letör a tiszta életből. Nem lehet játszani a tüzzel, mert elhamvaszthat. Nem lehet büntelenül visszaélni a természet törvényeivel, silányítani a fejlődést, vitriollal öntözni a fiatal hajtást, mert rettenetes vámot szed érte maga a meggyalázott és kijátszott természet.

Mindenesetre vigasztaló, hogy álljon valaki bármennyire is a fertő mélyén, *van szabadulás*, lehetséges erkölcsi megtisztulás.

Igaz, szent akarat és őszinte rászánás kell hozzá, legfőképp pedig görcsös megragadása mindannak *az eszköznek*, ami kiragad a vétkes szokásból. Vannak eszközeink, amelyeknek következetes felhasználása képesít a mégannyira beidegződött szenvedélyből való kiemelésre is.

Gondolj mindenekelőtt *jövődre*, boldogságodra, amely a romlás lejtőjén van mindaddig, míg a vétkes szokás markában tart. Idődet fecsérled, munkaerődet gyengíted . . . Gondolj szüleidre; atyádra, *édesanyádra*, akik nem is sejtik, milyen utakon csavarog veled az ördög. Nem nézhetsz felemelt fővel, zavartalan tekintettel a szemükbe, míg jellemtelen szokásaid vannak . . . Ó, hogy szeret az anyád, hogy áld, hogy aggódik talán valamely csendes falucskában; hogy imádkozik lelked fehérségéért! — miért vagy hát hozzá kegyetlen?

Van, van kiút a romlásból, de persze a nehézkessé vált természet nem mozog a lejtőn felfelé olyan könnyen, mint ahogyan táncolt lefelé! Vasvesszővel kell kordába törni a lázadozó állatot s így visszaparancsolni a romlott természetet a Teremtő tervei mögé.

Minél hamarább szedd rendbe *gondolataidat*! Csinálj lelkedben alapos nagytakarítást s aztán szemérmetlen betolakodót ne engedj készakarattal lelkedbe. Tudod, melyik a kapu, amelyen rendszerint besurrannak, sőt özönlének szívedbe? — *a szemed*. Nincs hát mit tennünk, mint — ahogy szokás mondani — marunkba kell tartanunk a szemünket és vigyáznunk rá féltő gonddal. Az a lélek ablaka. Rajta csavarog ki a rossz természet zsákmányért s rajta tolakodik be a Sátán minden csatlósával együtt. Míngyárt könnyebb lesz a képzelet bűnös csapongása ellen is küzdenünk, ha kevesebb táplálékot nyer kívülről.

Ha elzáród a bűnös külsővilágot szemedtől és gondolataidtól, akkor több erőd marad a *legyengült belső természet* megerősítésére, főképp a *képzelet* gyepelőre fogására. Mert nagy csalogató ez és a

bűnrevezetés hétróbas nagymestere. A rezet aranynak mutatja, az ingert lelkiségnek, a percet halhatatlannak, az esést bátorságnak, a démont angyalnak, az állatot szalónembernek. A boldogság teljességét ígérte még mindig, akkor is, amikor kiszínezéssel és üres álmodozással födözte el a valót. Gyeplőt rá!

Tiszta és komolyan tisztuló lélek következetesen kerüli aztán a *bűnrevezető alkalmakat*, mert felkeresésük gyenge akarat mellett szinte — bűnbeesés.

Mindezekhez azonban a test elfajult ösztöneinek oly mérvű megfékezése kell, amely töretlen akarat mellett is szinte lehetetlen merőben természetes alapokon, a *vallásos élet erőforrásai* nélkül. Vallásos és istenfélő élet nélkül alig-alig beszélhetünk lelkisztiztaságról és a bűnből való felkelésre alig van más út, mint a vallás erőt és biztatást adó szelleme. Le kell foglalnunk tehát vallásunk hatalmas indításait, imaéletét, szentségeit; bűnbánat, — szentáldozás, — szentmise forrásait. Azokat a nagy és szívhez szóló biztatásokat, melyeket felénk nyujt, a példaképeket, melyeket a bűnökből fel-támadó hősi akarat szemléltetésére bemutat.

Legfőképp pedig simuljunk oda magához az Úr Jézushoz, aki legmelegebbszívű megértője problémáinknak, és aki a legnagyobb letörtségből is képes életet fakasztani erejével és vonzásával. Nehogy — mint Prohászka mondja — «vakondok-lét» legyen életünk, kik az «Isten csillagait» nézzük s nehogy denevérsorsunk legyen nekünk, kiket «virágos, erőteljes lelkivilágba», fényre és örömrre hívott gyeplővel az Isten.

Szellemtől átítatott vágyaink, érzéseink.

Éppen a szép vágyakért és érzéssel teljes örömeikért határoztuk el magunkat a fegyelmezett ifjúságra. No, ne gondoljátok, hogy ebben ellentét van! Szavaink értelme az, hogy a romlatlan emberi természet vágyait és érzéseit *még szebbé* tehetjük a szellem ráhatásával. Avagy nem remek dolog-e, merőben természetes alapon is,

ha tisztán megőrizzük testünket, az Istentől formált kelyhet? Mert nem kisebb a test méltósága: a lélek kelyhe, a szellem edénye.

A testet igazában a lélek magasztosítja fel, akkor, amikor benne lakik remek szellemi világával, sőt — a természetfölötti kegyelem által: maga az Isten. Szentéllé, szentségivé tette a Teremtő a testet a természetes és természetfölötti értékek kedvéért. Nem lehet tehát meggyaláznom a *lélek és az emberi méltóság* megalázása nélkül. Viszont, ha tiszteljük és védjük, akkor a szellem boldogsága és az emberméltóság tudata is növekszik bennünk.

Mindenkép a lélek szépsége illik ahhoz a finomsághoz és gyengédséghez, amellyel elhalmozta a Teremtő testünket éppen azért, hogy méltó legyen a lélek befogadására. Ha tehát szép a test, még inkább annak kell lennie a léleknek, mert nem lehet a lényeg silányabb, mint a járulék, a keret. Nem lehet zavartalan az örömünk, ha összekevertük az *igaz értékek sorrendjét*. Tehát tiszteletben tartjuk a keretet, de nem engedjük elsekélyesedni a tartalmát, mert a szép tartalom csak még szebbé teszi a külsőt is. Mennyi báj van pl. egy tiszta gyermekszemben, egy-egy érintetlen élet üdésében!

Minő virágkehely a fiatal szív, minő tavasz a tiszta lélek; mily igézetes a lendületes, szép fiatalság! Micsoda kiáradása van a tiszta gondolatoknak; micsoda illat a tiszta érzés, micsoda mélység a le-takart szentély — micsoda tavasz a lélek virágbaborulása!

Nagy varázsa van, fiúk, a tisztaságnak szemben, szívben, lélekben, testen. Mily szép a tiszta lélek!

Fehér, átlátszó elefántcsonttorony,

Alabástromkancsó:

csak szent olajok voltak benne: ima, kacagás, öröm,
méregbogyót nem sajtolt még belé ördög-köröm.

ha ránéz, a paradicsomra gondol az ostoba és a bölcs...

Most húsvét van. De valahol mint hetyke Mágus:
Duhaj kalappal, kalandor-arcúval jön a Május,

A Szent Szűz óvjon tégedet, maradnál ilyen áldott.

(*Mécs László.*)

A mi fegyelmezett életünk azonban korántsem a vágyak haldoklása vagy a virágok hervasztása. Nem meddőség, hanem *édes várakozás* és készülés az élet titkaira. A különbség csak az, hogy mi nem akarunk júniust márciusban, mert akkor sem tavaszunk nem lesz, sem nyarunk, — hanem mindent a maga idején, a Teremtő bölcsessége szerint.

A tavasz sem bontogatja ki egyszerre a rügyeket, hanem először csak finoman simogatja az ágakat; viszont a rügyek sem patognak fel gyorsan, idő előtt, hanem szép lassan felelgetnek a nap keltegetésére. Így látják csak meg a szép tavaszt, a meleg, fénnel telt napfürdőt, — így lesz virágzás, gyümölcs és áldás. Mi lenne, ha a kis bimbók leráznák magukról a titkokat takaró balsamot, gyantázott pikkelyeket s követelnék maguknak azonnal a nap hevét s a szunnyadó és erőgyűjtő hónapok helyett rögtön a júniusi virágfűzés napok boldogságát?

Mi lenne? — A természet nagy katasztrófája. Tele lenne a természet égési sebekkel, eltékozolt energiával, fonnyadással, sárgulással. De így vagyunk, fiúk, az emberi természet fejlődésével is: a mi tavaszunk is az *erőgyűjtés és készülés ideje* arra, hogy szép férfikorunk: szép tavaszutoljánk, szép nyarunk és ősziünk legyen. Aki nem akarja ezt megérteni, az: eltékozolt és elfecsérelt tavasszal megy be a következő életszakaszokba. Az pedig nagyon szomorú dolog!

Lám, való tehát, hogy a boldogságot és a szép vágyakat szeretjük akkor, amikor fegyelmezett fiatalságra határoztuk el magunkat. Mi azért nem vagyunk süketek, sem lefátyolozott tekintetűek, akiknek nincsen szívük és lelkük az érzelmes fiatalság megérintéseire. Ellenkezőleg, épp nekünk olyan *finom megérzéseink*

és felfogásaink vannak érintetlenségünkben, amelyenről a durva, trágár lelkek nem is álmodnak. Mi tisztában vagyunk a Teremtő terveivel és nem gyűlöljük az éledező ösztönt. A mi lelkünk is megnyílt az érzelmek és szépségek befogadására.

Egyik-másiknak a lelkét talán meg is érintette a *tiszta ideál*, a fehér jegyes gondolata. Már érzi lelkén azt a titokteli, édes, erős inspirációt, amit a tiszta szerelem jelent. Nem baj, — s ha nincs korán, inkább csak nagy lelki haszon, amely arra segíthet, hogy megőrizd magad tisztán, fehéren. Ettől függetlenül, egyébként is gondolataink, érzelmeink, lovagiasságunk, két dolgos karunk és intelligencia fényében úszó homlokunk — a messzi *jövőbe néz* : a hófehér jegyes és a tiszta hitves felé! . . . Valaki talán már vár rám, még nem ismerem, de bizonyára tiszta gondolatokkal, fehér leányálmokkal vár rám ; szépíti nőiségét, mélyíti lelkiségét. Méltónak kell lennem hozzá! Tiszta nőisége mellé oda kell állítanom töretlen energiámat, szemérmessége mellé lovagiasságomat, fehér álmához akaratomat, szeretetéhez tiszta rajongásomat.

Téved azonban az, aki azt hiszi, hogy *jellemtelen* fiatalság után, jellemes férfi lesz belőle s a szenvedélyek karmai közt lapító, sunyi felfogás után majd talán lovaggá lesz. Mert a házaseslet hűségéhez és áldozatkészségéhez talpig férfiakra és akaratereőn nyugvó jellemességre van szükség, amit tudvalevően nem lehet csak úgy megrendelni. Olyan hitves, olyan atya, olyan anya lesz az emberből, amilyen gyermek és ifjú volt. Mert a finomság, önuralom és jóra való akarat nem jön meg a korral, mint a «bajusz, vagy a mély hang», hanem arra hcsszú éveken át — éppen fiatalabb korunkban — készülnünk kell.

Előre tehát a *jövő boldogságaért* a szent akarat útján, amelyen megtanuljuk a parancsolást az ösztönélet minden túlkapásával szemben. Nem baj, ha küzdelmes az út, így szép, így nagy! Az erkölcsi jó sokkal nagyobb kincs, semhogy hosszú fáradozás nélkül birtokába juthatnánk.

Mégis, ne higgyétek, hogy túlságosan sötét és barátságtalan az út, amely feléje vezet. Sőt, *valójában* csak az lehet *derűs*, aki megtanulta, hogy ura, királya legyen ösztöneinek, amelyek renegetegszer rántják a sötétbe az embert s kiszolgáltatják a természet kiszámíthatatlanságának. «Csak a királyi lelkek derültek; a rabszolgalelek mogorva».

Igy is van rendjén. Kell, hogy a legnagyobb győzelem a legnagyobb boldogságra emeljen. Mennyivel más élet ez, mint mikor úgy táncol valaki, ahogy ugat, csahol benne az ösztön. Nem monddunk le a szép vágyról, vagy ha igen, csak azért, hogy még szebb legyen a teljesülés. Addig is az önnevelésben és önképzésben éljük ki a lélek *nemes szenvedélyeit*, szép reményeit. Ne féljünk, hogy mi lesz velünk azért, mert alantosságokat nem cselekszünk! Hiszen vannak nemes erőink, szent értékeink is! Csak egy mód van nemes szellemi erőink kiélésére: a nemtelen élésére időt nem fecsérelni!

A diadalmas akarat öröme, a jóság illata, a tisztaság oltára, a lelkiismeret nyugalma, a munkával megszentelt élet, a nagy természet örömforrásai, csengő dalunk, játékaink, a jövőért feszülő akaratunk: ezek a mi fiatal életünk szenvedélyei. Ezek felé segít a cserkészzet, melynek világa mint a harmatcsepp tisztasága, mint a felhőtlen hajnal, mint az éjszakában a tűzszemű csillagok...
Útjain: «szemben-szívben tiszta láng».

Igy tudjátok majd megérteni az Isten legszebb gondolatait, amelyeket terveihez, a tiszta vágyakhoz és azok teljesüléséhez fűzött. Megérteni és átélni a szívek boldogságával, akik erősek, szépek, mélységesek.

KÉSŐ!...

Mint a virág és szél...

Minden amellet szól hát fiúk, hogy fiatalságunkat az értékgyűjtés és szép egyéniség munkálatába állítsuk. Aránylag úgyis *nagyon rövid az idő*, amely értékeink gyarapítására rendelkezésünkre áll.

Az ifjúság tovasuhanásáról szóló képek mélységes gondolatokra hangolnak. Nemcsak azért, mert finomak, hanem megdöbbenően *találóak* is. Akik már csak a visszaemlékezés aranyló fátyolán nézik ifjúságukat, alig titkolhatják meghatódottságukat; mert a saját fiatalságát mindenki szépnek látja, talán nem is azokért a valóságokért, amelyekkel megajándékozta az élet, hanem azokért a reményekért, amelyeket akkor fűzött hozzá.

Azok pedig, akik még benn élnek a fiatalság napfényében, megdöbbenve veszik észre, hogy milyen könnyű és gyors lejtéssel tart pályája közepe felé a nap:

Ó, a szárnyas idő hirtelen elrepül,
S minden műve tűnő szárnya körül lebeg!
Minden csak jelenés, minden az ég alatt,
Mint a kis nefelejcs enyész.

— — — — —
... Itt hágy szép tavaszom ...

Itt hágy s vissza se tér majd gyönyörű korom.
Nem hozhatja fel azt több kikelet soha! ...

(*Berzsenyi.*)

Ti még benn élték fiúk a verőfényes tavaszban! Talán annak is még csak az elején. A ti lelketeket még nem ütötte meg az életmulandóság fájdalma, virágaitokat még nem érte a «közeli tél» lehellete . . . De azt már látjátok, hogy repülnek az évek, egyik a másik után, mint a szél libbenése, mint a virághullás, mint a füst és az árnyék! . . . Életünk *óra*, amelyet szívünk első dobbanásával húztak fel s azóta kezd feltartóztatlanul lefelé járni. Az egyik antik-óra így figyelmeztet: «Tova siklanak és felelni fogsz értük»; a másik: Mindegyik megsebez, — az utolsó megöl. Egy harmadik: Nem számlálni fogják, hanem — elbírálni.

Tulajdonkép kölcsönbe kaptuk az időt Istentől, hogy nagy és szent értékekre fordítsuk. Jaj az órákért, amelyekről leszámolni nem tudunk! De ezerszer áldottak azok, amelyek az értékgyűjtés jegyében teltek el!

Minden arra int tehát, hogy ragadjuk meg az időt és csináljunk ifjúságunkból szent-tavaszt; szent lendületet, minden szép érték lefoglalására. Igazi tavaszi szántást s acélos, tiszta magvetést a megmunkált talajon! Gyorsan, míg időnk van, míg friss az agy, míg könnyen tanul az elme, míg tágítható a szív- és az értelem befogadóképessége.

Most szívd be tiszta lelkedbe a szót,
Még ifjú vagy, most csatlakozz a jókhoz.
Az új edény soká megőrzi
A beléöntött folyadék szagát.

(Horatius-Csengerly.)

«Használd a napot és mentül kevésbé bízzál a holnapban» (Horatius). Jó értelemben véve: minden órádnak szakítsd le virágát! Élj az idővel!

Természetesen okosan, nem *szertelenül*. Nagyon sokat akarni és túlgyorsan: annyi mint — semmit sem akarni. A tennivalók *sorrendje* sincs kényünkre bízva. Első a kötelesség, aztán jön a hasznos, és végül a kellemes.

A mai világban nagy követelményekkel lép az ember elé az élet. Roppant nehéz az elhelyezkedés, de annak, aki éppen hogy csak megfelel a követelményeknek — rendes körülmények között — szinte lehetetlen. Lehet — csak érteni valamihez, és lehet — tökéletesen tudni valamit. Tökéletes gép- és gyorsíró, levelező, nyelveket tudó még a mai időkben is legjobb protektora önmagának. Ilyenekben még ma is nagy hiány, tehát nagy — kereslet van.

Persze: győzelemnek gyötrődés az ára! Semmi sem hull az ölünkbe fáradság nélkül. Az értékek birtokba ejtése nem kisebb verejtékezéssel jár, mint a favágás, mint a nemes fém kifejtése a salakból. De ha közben-közben botorkálunk is, el-el csüggedünk is, nem is hisszük, mennyire viheti az ember az olyan apró bukásokkal, amelyek állandóan ugyanazon célért történtek! — Igazi nagy *műveltség* alapjait is csak a fiatalkor szorgalmával rakhatjuk le. Nem lehetünk elég fiatalok ahhoz, hogy máris ne engedjük magunkra hatni a nagy gondolatokat, nemes értékeket. Különösen *saját területünkön* föltétlenül széles ismeretekre kell szert tennünk. Ennek egyik módja pl. az *olvasás*, de az — okosan történő olvasás. Egy lehetősége van annak, hogy a nekünk szükséges jó könyveket elolvassuk, az t. i., hogy silányságokra nem pazarolunk időt.

Csak el nem veszíteni időnkéből lehetőleg egy órát sem! Az élet minden szakában nagy kincs az idő, de fiatalságunkban kétszeresen az. Az öregkor könnyebben engedhet meg magának könnyelműséget, mint a fiatal. Mert amilyen az év tavasza, olyan lesz többi időszaka is.

*

Azt hiszem, fiúk, észreveszitek, hogy a cserkészet *száz- és száz szállal* szövögeti lelketekben a szép ifjúság óráit. Kitölti szabad időtöket munkakedvet fakasztó örömeikkel, nehogy megkívánjátok a tétlenség lánvirágait s szívetek az ördög párnájává

puhuljon el. Megszínesíti életeteket, a jókedv sugaraiba öltöztet, erőt visz karotokba és lelketekbe, hogy együtt szépítsétek egyetlen tavasztokat s azt áldott virágzáshoz vezessétek.

Bizonyára hallottatok az agavé-ról, amely állítólag száz évenként nyílik egyszer. Száz évig készül, szépítgeti magát, gyűjtögeti az erőket az egyetlen virágzáshoz. De aztán az olyan, hogy csudájára járnak az emberek. Mennyivel inkább megérdemel akkor minden időt és fáradságot a *lélek virágbaborulása!* Hányan vannak, akiknek van fiatalkoruk, de nincs virágjuk, nincs igazi értékük, mélységük. Azt mondják az utasok, hogy mikor este szél fú a Szaharán, síró, zokogó hangot hoz magával . . . Az arab ilyenkor megáll . . . és azt mondja: siratja, hogy miért nem lett perri (virágos rét) belőle.

Áldott fiú, kinek imája:

Ó, én Uram. A lelkem most virágzik.
Kimondhatatlan sok virág van ottan.
Engedd, hogy éltem őszén én is dúsan
Álljak előtted — érdemmel rakottan.

(Harsányi Lajos.)

Már késő! . . .

Ez a legszomorúbb szó, különösen ha fiatalember ajkáról száll el. Indulatszó! A visszahozhatatlannak és a lemaradásnak bánatos felkiáltása. Sok-sok letérés, magábarévülés és megbánás viharzik benne. Ezért, hogy az ifjú ajkán mindig természetellenes és fájó.

Legtöbbször az *eltékozolt idő* boldogtalansága fakasztja a lélekben. Azok az elszalajtott, elrontott és jóvá nem tehető, mert időben soha vissza nem térő alkalmak . . . Nem hozhatja vissza azokat sem sóhaj, sem őrjöngés, sem a tompán hulló könnyek özöne.

Nem, nem lehet megrázóbb annál, mint mikor az embernek

elmúlt éveit kell visszasíratnia. Ha meglett férfikorban, őszülő hajjal bele kell kiáltania a hallgatók éjbe: Ifjúságom, elrohant éveim! De máskép, de egészen máskép bánnék veletek, ha még egyszer visszajönnétek! Én azt hittem, hogy séta az élet, pedig komoly út, amelyre egészen máskép kellett volna felkészülnöm. Azt hittem, hogy az élvezetek és örömek tündérligetei várnak, s nem voltam felkészülve, hogy — sivatagokon kell keresztül men-nem . . . Én azt hittem, hogy a nyíló tavasz oly soká tart, a fény, tűz és kacagás majd mindig elkísér s máris hulló szirmokon, szomorú emlékeken járok.

Bizony, fiúk, észre sem veszitek és máris harminc-harmincöt év áll mögöttetek s mégha a legjobb akarat szerint is rendezték be élteteket, a fájdalom össze fogja szorítani szíveteket a letűnt idők elsuhanásán. De micsoda *önvád* marcangolja majd annak a fiúnak szívét, aki üresen hagyta elsuhogni maga fölött az éveket, aki megmaradt üreslelkű és üreskezű egyénnek, mert nem vette komolyan az életet. Aki úgy áll most letűnt fiatalsága mesgyéjén, mint a gazda betakarításkor a jégvert mezőn, vagy parlagon maradt uga-ron, miközben mellette vígan ring a szorgalmasok kalásztengere.

Azok közé tartozott, akik többek között pl. nem vették komolyan, sőt kigúnyolták a *beosztás művészetét*, az erélyes és előre látó «kötségvetést». A takarékossgot, no azt meg egyenesen balgaságnak vélték! Pedig sok karrier és becsület ment tönkre, mert nem volt együtt egyszer akkora összeg, amelynél tízszer nagyobbat könnyelműen kiköltek. Sok becsület tört ketté, mert gazdájuk törvénytelen pénzhez nyúlt, amit nem elkerülhetetlenül szükséges kiadásokra adott, hanem fegyelmetlen költségekre . . . Ó, az elkönnyelműsködött fiatalság utóíze milyen keserű!

*

Fiatalkorunk *szomorú emlékei* a legfájóbbak, mert onnét csak fényt és boldogságot várna az ember. Ilyen fájó emlék minden egyes

mozzanat a tudás és képzettség mezejéről, amelyet megszerezhetünk volna, de elkönnyelműsködtünk. Fájó emlék minden egyes megbántás és hálátlanság, amelyet fiatalságunk jótevőivel szemben követtünk el — akár szülők voltak azok, akár nevelők, azzal, hogy hűtlenek lettünk az életúthoz, amelyen elindítottak. Fájó emlék minden egyes folt, amelyet becsületemen ejtettem, amellyel megzavartam tiszta öntudatomat . . . Minden egyes lépés, amellyel tiltott virágokat téptem a más lelkéből, vagy engedtem porbahullani saját rózsafám szirmaiát. Fájó emlék a fiatalságon fehér álomvilága, melynek az ösztönök viharján oly korán szét kellett törnie . . . Minden egyes lovagiatlanság és jellemtelenség . . . Mikor eszközzé aljasultam más nemtelen terveihöz, vagy eszközzé tettem saját magamat nemtelen célokért.

A késői belátás tényei közt ott vannak a *vétkes szokások* és szenvedélyek, melyek egy elkönnyelműsködött ifjúság állandó sebei lelkemen. A komoly és következetes kötelességteljesítéstől való elszokás, az akarati rokkantság, a csüggedés és kishitű lemondás. Egy-kettő-három! szenvedély is ott terpeszkedhetik a lélekben — ösztön, ivás, kártya, — amelyek a fegyelmezetlen ifjúság idején tapadtak a vérbe. Valamikor könnyen lehetett volna segíteni a helyzeten. Beszéltek is sokat erről a fiúnak, de vénasszony-mesének tartotta azt, amit csak boldogságrontó és boldogságot irigyelő bölcsek találtak ki.

Szomorú, sötét örvényei ezek az életnek, melyeknél lehetségesek — még mélyebbek is. Ám hála Istennek, hogy van és lehetséges belőlük *szabadulás!* Hiszen «senki sem romlott menthetetlenül». Senkiről végkép lemondanunk nem szabad, míg az élet és az idő birtokában van; de csak hősies erőfeszítéssel van kivezető út.

Milyen jó, hogy ti még a töretlen fiatalságot hordozátok magatokban, vagy legalább is nagy eséssé és megörögzött szokássá vált szenvedélyek még nincsenek éltetekben. Nálatok még egy-egy

gyors és energikus kijózanodás segíthet mindenen, hiszen a fiatal fa hajlítható. És milyen jó, hogy ti még üdvös elhatározást tehetek a jövőre, a fiatalság időszakának tisztaszenvedélyű, nagyigyekezetű életére.

Foglaljátok le ehhez az akaratedzésnek és egészséges időtöltésnek azokat az eszközeit is, amelyeket a cserkészlet nyújt számotokra . . .

. . . Hogy ti meg ne ismerjétek a legszomorúbb felkiáltás fájdalmát! . . .

Eltékozolt boldogság . . .

Igy is nevezhetnők a kiüresített lélek sorsát, amely rászakad az elrontott ifjúság után. Mindegyikünk számára tiszta forrást nyitott az Isten, a családi élet, a nevelés, a templom, a lelkiismeret, a bölcs törvények- és irányutak, — de hányan mondták a forrást keserűnek, mielőtt igazán megízlelték volna. Hányan tartották nagyon meredeknek az utat hozzá s ha rátaláltak, hányan szakadtak el tőle, megszálva a fiatalság szilajságától, a boldogság lihegő vágyától és varázsától!

Vörösmartynknak van egy rendkívül bájos, mélyértelmű költői regéje a «kis patak»-ról, amely egyszerre csak feltette magában, hogy *elszakad a forrástól*. Hiába könyörgött neki a forrás «nehogy szeszélyed eltévélyítsen s te vészes úton, én elhagyatva, vesztünket érjük». A pataknak nem lehetett bírni. Táncolva szökel lefelé, mint «ifjú erekben a szilajvér» . . . A völgyet szikla szegélyezte. A patak észrevette, hogy tilalom gyanánt áll őrt a sziklafal. Neki esik, áttöri és iszonyú robajjal önt ki a rónára. A homok mohón issza magába a vizet. Úgyhogy alig-alig van már a pataknak ereje . . . A csalfa délibáb, mely hívogatta, eltűnt. Ő maga pedig «romlott vér gyanánt pang a rónán: benne undok állatok számlálhatatlanul, mint a rossz szenvedély, midőn az emberszív elaljasul».

Igy jár mindenki, aki a «nagyobb boldogságért» elszakad azoktól a tiszta forrásoktól, amelyeket fiatal korában melléje

adtak. Aki csak terhet lát a «tilalomfákban», amelyeket pedig az örvények elé állítottak számára azok, akik az életet ismerik. A szenvedély összetöri és kiégeti, mint a forrástól elszakadt patakot a sivatag.

*

Annál is inkább, mert a bűnös és könnyelmű élet könnyen megfosztja legnagyobb kincsétől: *hitétől*. Nem a «tudományos» érvek vitték ennyire, melyekkel itt-ott kérkednek, hanem a legyengült akarat és az isteni kegyelem elzárása. Mert a hit nemcsak tudás, hanem — akarat dolga is. Nincs szomorúbb látvány, mint mikor cinikus, hitetlen fiatalokat lát az ember. Szinte sírni kell ilyenkor.

Fiatalok, hit nélkül, Isten nélkül! Minő szárnyaszegettség. Mert úgyis sok csalódás, kijózanodás éri őket; az élet sok igazságtalansága, mellőzése. De ha hitük sem lesz, ha nem önt beléjük erőket a gyakorlatba átélt vallás, mi is lesz akkor velük? Milyen szépen és örökérvényűen megírta a mi őszülő, sokatszenvedett Aranyunk örökségül minden fiúnak:

... Mert szegénynek drága kincs a hit,
Túrni és remélni megtanít:
S néki, míg a sír rá nem lehel,
Mindig túrni és remélni kell!

Majd ha látod, érzed a nyomort,
Melyet a becsület válla hord;
Megtiporva az erényt, az észet,
Míg a vétek irigységre kész,
S a butának sorsa földi éden:
Álljon a vallás a mérlegen.

De mikor már nincs meg, vagy ájultan él a lélekben!... Ezen a nagy szakadékon aztán «pótlékokkal» átsiklani nem lehet. A szenvedély és földi javak ideig-óráig elaltatják a lelkiismeretet, de aztán jön a *valóra ébredés*: a csömörlés és üröm. Ők maguk

kiáltják majd feléd: nem, nem mi vagyunk a boldogság! Tudomány, karrier, haladás mind-mind hiába, nem lesz békéje a szívnek.

Romanes természettudós, mikor újra megtalálta fiatalkori hitét, nem szégyelte megvallani, «hogy a teljes istentagadással a világmindenség elvesztette számára kedves báját . . . Ha arra gondolok — s kell rá gondolnom —, mily óriási ellentét van gyermekkori hitem szent glóriája és jelen helyzetem titokzatos magánya között, akkor képtelen vagyok uralkodni mélységes fájdalommon, melyet szívemben el kell viselnem».

Nem, mi a hitünket el nem tékozzoljuk soha!

Kitartóan járunk azon az úton, amely felé örökkévaló értékeink mutatnak. Ennek az útnak ugyan törvényei vannak, de a mi oltalmunkra. Tövissei vannak, de puha koszorúja és fénye is, melyet a becsület és boldogság színeiből fon homlokunk köré.

A BECSÜLET IFJÚSÁGA

«Erős, mint az oroszlán.»

Csak azért néztünk bele az eltékozolt fiatalság lelkébe, hogy jobban kívánczunk az emelkedett élet tájai felé.

Arany János nagyszalontai szobrának felirata: «A becsület olyan erős, mint az oroszlán». Azt kell ezen értenünk, hogy a tiszta öntudat *mindenek felett való hatalom*. A rendületlenség magasságaiba emel bennünket s nem ér fel hozzá sem rágalom, sem szerencse, sem közvélemény, mert a becsületes ember sebezhetetlen. Lehet elnyomni, de tiszta öntudatát nem lehet elvenni. Lehet megölni, de nem — legyőzni.

Ó, nincs is *szébb és erősebb* a becsületnél! Az emelt homlok-nál és az eszmék diadaláért verejtékező férfiúi akaratnál. Az igazak és egyenes lelkűek *királyi útja* ez. Megnyergelhetjük itt a képzeletet és elmehetünk a legszebb képek világába hasonlatért, — de szárnyaszegett lesz a férfiúi bátorság erejéhez minden elképzelés. «A halandóság köde fel nem érhet fényes egére... Nem fél az idők mohától... A századok bús omladékán állva marad; az örök tünésnek fennen parancsol és megtöri a halált!» (Berzsenyi.)

Nevezhetjük «*férfias vallásosság*»-nak is, mert pálmáit és magaslatait csak azok érik el, akik nem az ingadozó jelszavak szerrint formálják becsületüket, hanem lelkijük és rendíthetetlenségük örökkévaló értékekből és az erény halhatatlanságából szövődik. Isten és a lelkiismeret élő törvényeihez kötötték le — mint

álló csillagokhoz — szívüket és karjukat. Így valóban az élet erénye a becsület és jöhet idő, mikor «úgy virraszt bennünk, mint elpusztult templomban az utolsó lámpafény.»

Mi az, ami *hozzátartozik* a becsület világához? Ne gondoljuk, hogy hét pecséttel lezárt új világba kell mennünk esetekért. A becsület mezeje ott húzódik *mindennapi* apró lépéseid alatt. Minden egyes nagyon komolyan vett munka, akár a könyv mellett, akár a műhelyben, becsületérzésedet növeli. Általában a kötelességteljesítés szürke hétköznapijaiban kapsz legtöbb alkalmat a becsületes helytállásra. Míg szeretjük a látszatomunkat, a kifelé való csillogást, a pusztán elismerésért való sürgés-forgást, addig baj van az önzetlenség és lelkiismeretesség körül; ezek nélkül pedig a becsület elemi föltételeiből sem kaphatunk felszabadítást. «Becsületességünk fokmérője — mondja Hilty — a legjelentektelenebb és legrejtettebb dolgokban való magatartásunk.» Míg az ötpercnyi késésekről le nem szoktunk; míg a kis jellemtelenségekről mindennapi hivatásunkban le nem tettünk; míg a felügyelés és dorgálás alatt lapítunk és gyorsítjuk csak ujjaink járását, — addig nemcsak mások becsülését, de saját önbecsülésünket sem nyertük meg.

Ellenben, a megbízhatóság és jóhír fénye veszi körül akár a legegyszerűbb cselédet, vagy munkást is, ha aránylag kisebb jelentőségű munkáját *lelkiismeretességgel* végzi. Embertársaink megfigyelnek bennünket s a kicsiségekből és mindennapi munkánk-ból alkotják meg rólunk véleményüket. S ha ez a vélemény ránk kellemetlen, hiába szavalunk ellene és hiába hibáztatjuk az elfogultságot, mert saját tetteink már régen eldöntötték hírnevünket. Aki a kötelesség területén megbízhatóságról és egész emberségről tett tanubizonyságot, az kezességet nyújt arra, hogy egyéb feladataiban is pontosság és készenlét jellemzi majd, azaz a férfiúi hűségével és becsületességével szolgálja ügyeit.

Igy az élet apró, becsületes lépései emelnek fel bennünket

a megbecsülés, de mindenesetre az *önbecsülés* magaslatára. És sokszor fontosabb, hogy saját magunk előtt legyen becsületünk, mint mások előtt.

Általában az el nem rontott *lelkiismeret* mondja meg nekünk, hogy hányadán vagyunk a becsülettel. Ha lelkiismereted vádol s Isten előtt rendezetlenül áll egyeneslelkűséged mérlege, — akkor hiába tapsol a tömeg, hiába vesz körül hírnév és népszerűség, — hitvány szolgálja vagy, telve képmutatással. De ha hű barátod: a lelkiismereted, igazol és nem marasztal el semmiben, akkor vegyen körül félreértés és ellenszenv, — lelkiismereted békéjét és jutalmát senki el nem veheti tőled. Voltak nagy emberek, akik ebben a tudatban inkább elvesztettek mindent — becsülettel, mintsem vagyont és előnyt szerezzenek becstelen eszközökkel. Mert a lelkiismeret királyi öntudatával még a börtön is édes, — nélküle a királyi szék is kőpad.

*

Látni való, hogy a becsület világához mindenkép hozzá tartoznak olyan megfontolások is, amelyek *nem e világról* valók; melyeket nem lehet súllyal lemérni, arannyal kiolvasni, — mert örök erkölcsi elvek s mint ilyenek, Istennél bírják forrásukat. Ilyen mélyértelmű meglátással emelte már Sophokles is kezét az égre: «Add, hogy soha hűtlenek ne legyünk az ősi törvényekhez, amelyek a fényes égi magasságokban lakoznak s nem földi halandó művei.»

Igy hát az igazi becsületességbe föltétlenül belekapcsolódik az *Isten és a vallás* gondolata. A gyakorlatilag vallásos ember általában könnyebben is valósítja meg a becsületesség eszméjét, mint a vallásilag közömbös, hiszen a lelkiismeretességre és hűségre mindennél nagyobb indítóokai vannak. Úgyhogy, aki vallásának előírásait pontosan betartja, annak számára emberileg előlegezhető is a becsületesség kitüntetése, ahol ellenben Istennel és vallással nem törődnek, ott nagyon kétes, hogy az emberek testi és lelki javát, a tulajdon sértetlenségét, mások jóhírét, becsületét különö-

sebb megfontolás tárgyává tennék. Annak ugyanis, aki nem tudja akaratát az isteni tekintélynek alávetni, vajmi nehéz az emberi törvényhozástól megkövetelt engedelmességet és hűséget megtartani.

A becsületesség körébe tartozik továbbá minden *igaz lovasgiasság és tiszteletadás* ott, ahol embertársainknak tartozunk azzal, nemcsak azért, mert férfiak vagyunk, hanem mert az elkötelezettség is arra int. Ilyen a tisztelet öregedő édesatyánkkal szemben, a gyengéd szeretet ezüsthajú édesanyánkkal szemben. Megbecsülés mindazok iránt, akiknek bármit is köszönünk: legyen az akár nevelőnk, vagy hát éppen öreg, hűséges cselédünk. A férfiúi becsületesség lapjára tartozik minden igaz, elnyomott ügy felkarolása, az igaztalanul félreállítottak megvédése . . . a síkrazállás a meggyőződésért . . . Vissza nem élés a helyzetekkel: amikor megszorult, védtelen nőket, ügyefogyottakat, jellemtelenséggel megszerezhető előnyöket sodor feléd az élet.

A becsületesség tehát *nem mellveregetés* vagy hősködés, nem is izom és ököl. Ezért nem lehet az öntetszelgés és önreklám togájával megszerezni, de erőszakkal sem. S ha elveszett — hiába szikráznak a párbajtermekben a kardok, ez úton visszaszerezni nem lehet . . . Ha valakinek a lelkén becstelenség sötétlik, hiába öltözik hófehérbe, ragyogásba s ha valakinek kezéhez gyilkosság vére tapad, hiába mossa és önti rá akár a világ minden óceánját.

Hiszen éppen az teszi a becsületességet nagygyá, szinte földöntúlivá, hogy törvényeit az égben írták meg s ha kialakult lelkünkben, nincs az a földi kincs, mely elérné, nincs az a földi salak, mely beszennyezhetné. Egészen közel lenni az Istenhez és a mennyországhoz, annyi: mint itt a földön becsületesnek lenni a Teremtő elgondolása szerint.

Egy szó — egy férfi.

Egy kicsi kis szó kimondása vagy ki nem mondása sokszor nagyobb férfiasságot kíván, mintha győzelmesen végig verekszed a harcszerűt és utána gyalogolsz negyven kilométert.

Szólni és az *igazságosságnak megfelelően* szólni, cselekedeteinkért vállalni a felelősséget kibújás nélkül, férfias nyíltsággal: ez — becsület a javából. Az igazmondás az igazlelkűség legszebb és legtermészetesebb virága: férfias erény. Nem mintha más nem volna kötelezve rá, de vannak néha olyan nehézségei, hogy csak talpig férfiak és erőlelkűek vállalják.

Pedig alig van *természetesebb*, minthogy igazat kell mondanunk. Hiszen minden isteni adománynak és belénk öntött készségnek megvan a rendeltetése. Az ember beszélőképességet kapott és természetesen nem azért, hogy embertársait csalja, a helyzeteket összezavarja, rágalmazzon, káromkodjon, hanem azért, hogy mint értelmes lény énjének, gondolatainak, a jónak, segítsenek és testiériességnek adhasson kifejezést. Legelőször a Sátán élt vissza itt a földön a nyelv hivatásával, méltán mondjuk hát, hogy a hazugság atyja. Azok, akik hazudnak, az ördög nyelvén szólnak, szellemi örökségéből legalább is kicsi részt magukra vállalnak.

Ezért hágy minden hazugság *foltot* a lélekben meg az ajkon; mert éreznünk kell, hogy az Istentől is megszentelt természeti-törvényen ejtettünk csorbát. Úgyhogy helyesnek kell mondanunk annak az édesatyának eljárását, aki midőn fiát hazugságon kapta rajta, szomorúan nézett rá és így szólt: «Gyermekem, a hazugságtól piszkos lett az ajkad! Jöjj csak, tisztítsuk meg.» Ezzel odavezette a feszülethez és ezeket az imádságos szavakat mondatta vele: «Édes Istenem! bocsáss meg nekem és add, hogy szívem újra őszinte legyen és ajkam újra tiszta legyen». Aztán vizes ruhát vett elő és letörölte a gyermek száját.

A természetből diktált őszinteséget sérti meg a hazugság. Nemcsak beszéddel történhetik, hanem bármily módon, ami az egyeneslelkűség ellen van: képmutatással, elhallgatással, nagytással, írással.

*

Mi *visz* hazugságra? Néha nem egyéb, mint a fegyelmezet-

len, csapongó képzelet, főképp gyermekeknél. Mert a gyermek fantáziája vibrál és színes, mint a tűz. Selyemnek nézi a papírmasét és erődítménynek a kártyavárat. Neki a szivárvány aranyhíd. Nem tud az akarat parancsolni a nyelvnek, hogy valóságként ne mutassa azt, amit — álmovilágból merített. Rossz szokás. Ki kell irtanunk magunkból és másokból, mert könnyen átvihetjük az élet komolyabb területeire is.

További és veszélyesebb forrása a hazugságnak a nagyítási vágy s az *önámításból* és *gőgből* eredő nagyzási hajlam. Aki ezen a területen nem fékezi magát és következetes önneveléssel nem töri meg az alsóbb ösztönök hazugságban való garázdalkodását, az sohse jut el a jellemesség és zavartalan lelkiismeret békéjéhez. Mert az ilyent az önszeretet, irígység és nagyzási hóbort mind mélyebbre veri bele a hazugságok hiúságába, csakhogy — legalábbis egy fokkal — többnek lássék, mint vetélytársa.

Ezzel azonban már ráléptünk a hazugság legsötétebb forrására: a *rosszakaratra*, rágalmazásra és célzatos elferdítésen nyugvó hírhordásra. Az ilyesmik már teljesen a Sátán szótárából vett hazugságok. Kígyóemberek, aminthogy a hazudozó Sátán is ezt a formát vette fel: csillogó, selymes külső mögül öltögetik mérgező nyelvüket.

Ide vihet az, ha nem tanuljuk meg idejében a nyelv fékezését. Ne áltassuk magunkat, ne mondjuk: csak egy szó és nem is volt olyan borzasztó rossz! Sokak becsülete és jövője csúszott el már azon, hogy valakinek a szájából kicsúszott valahol egy hazug szó. Ől mint a kard, zúz, ront, mint a lavina.

Tudjátok, hogyan indul el a lavina? Fönn a hegytetőn talán egy madár vagy zerge indított el egy kis kavicsot, az magával rántott egy másikat is, a gurulás sodra megindított egy még nagyobb követ, amiből lassan hógörgeteg lett, amely époly ijesztően göngyöli magával a hóréteget, mint amily gyorsan rohan alá. Már semmi sem tud neki ellenállni: fákat tör ki és a faluban,

amelyre rázúdul, házakat és embereket sodor magával. Épp ennyire végzetes és kiszámíthatatlan lehet egyetlen útnak indított rágalmazó szó! Mert szárnyai vannak a hírnek, különösen a rossz hírnek, úgyhogy az egyszer kibocsátott rágalmat — bár kötelesség, de szinte lehetetlen elégségesen jóvá tenni: mintha a szélben felhasítaná az ember a pehelypárna huzatát és aztán — össze akarná szedni.

Nyomjuk el hát energikusan a hazudozás forrásait. Igaz, ahhoz *akarat* és komoly rászánás kell. Márpedig a hazugság ráül az ember lelkére, mint valami démon s gúzsba köti az ember akaratát, úgyhogy nem mer és nem tud belerúgni a kigyófészekbe. El a zsarnokokkal! Szabadságharcot az igazságért! Le a félelemmel és *gyávassággal*! Végső elemzésben akaratgyengéségből ered hazudozásaink jó része. Míg hazudunk, addig gyengék és szolgák vagyunk. «Ó, jaj a hazugságnak — kiált fel Goethe Iphigéniaja —, mert nem jár vele szabadság, mint más igaz szóval.»

Nyilvánvaló hát, hogy a hazugság egyik legfőbb *kerékkötője* a jellemes egyéniség kialakulásának. Ezért az ellene való küzdéssel mindannyiszor egy-egy mozaikot adunk a jellemfejlesztéshez. A hazug természetnél az állandó akaratgyengés miatt nincs mire építeni. Lehetnek hibáink, de lássuk meg leplezetlenül! Ez az, amire képtelen a hazug ember, mert az ámitja magát mind; nem tud magával szemben tárgyilagos és őszinte lenni, amíg pedig a helyes önismeretre nem jut el az ember, addig hiú ábránd becsületességről és férfiasságról álmodozni. — Az ilyen más értékeivel szemben is elfogult, mert nincs meg benne az igazlelkűek őszintesége — így tehát a lovagiasság és felebaráti szeretet magasságaira sem jut fel mindaddig, míg önámító természetén úrrá nem lesz.

A hazudozás *átukai* közül még azt is jegyezzétek meg, hogy leszállítja erkölcsi színvonalunkat. Előbb saját magunk, de csakhamar mások előtt is elveszítjük szavahihetőségünket. Nem vesznek komolyan az emberek, erkölcsi halottá válunk. Ezzel szemben

az igaz ember jutalma a megbecsülésnek és magasra értékelésnek fényessége, amellyel körülveszi őt mindenki. Talpig férfinak tartják, aki ércből és jellemből van faragva, mert minden szava mögött egy férfiúi tekintély áll. Nála: egy szó — egy férfi.

A hazug emberrel szemben hamarosan megrendül mindenkinek a bizalma, mert nélkülözzük nála a legszükségesebb alapot: az igazlelkűséget. Így a hazug tulajdonkép a társadalom mételeyezője, mert ha jellemtelen példáját követnék egy családban, vagy hát egy egész községben, akkor egyszerűen lehetetlené válnék ott az élet, amely az egymásba vetett kölcsönös hiten és bizalmon alapszik. Viszont általános igazmondás és egyeneslelkűség mellett öröm volna mindenkinek az élete. Ha csak egyetlenegy napig is nem hazudna senki, akkor menten paradicsommá változnék az élet.

*

Szakasztott úgy, amint olvastam valahol az «Egy nap hazugság nélkül» című elbeszélésben, amelyben olyan nagyvárosról van szó, melynek lakói a csepnyi gyerekektől egész az aggastyánokig elhatározták, hogy *egy álló napig egyikük sem hazudik*.

Az elsők, akik a hazugságnélküli nap hatását érezték, a vámrörök voltak, mert most senkisémmel tagadta le a vámolás alá eső árut s hiába végeztek próbavizsgálatot az élelmiszereken: egy se volt meghamisítva, se a tej, se a méz, se a tejfel, se a hecselli. A vásárcsarnokok élete is egészen más volt: mert akár a húsról, akár a zöldségre, akár a péksüteményre mondták rá, hogy friss, az tényleg aznap volt. Mindenütt becsületes, tiszta tekintetű emberek jártak-keltek. Az újságokat azonban sokan nagyon unalmasnak találták, t. i. a botrány- és hírrovat ma nélkülözötte a szokásos pletykákat és szenzációkat. Ezért gyors kárpótlást nyújtott a reggeli kávé, amely ma szokatlanul zamatos és jó illatú volt, mert valódi kávéból és nem összehordott pótlékokból volt főzve. Rengeteg reklámot és hirdetést mostak le aznap a hirdető oszlopkokról, mert ma csak a valóságot szabad

állítani . . . Az iskolás gyermekek és komoly középiskolások feje színültig volt tudománnyal, hiszen ma nem lehet különféle «ki-mentésekkel» élni a hiszékeny tanár urak előtt. Az egyetemi hallgatók ma tényleg hallgatták az előadásokat és, csodák csodája, a legliberálisabb professzor ma nagyon szerényen adott elő, katedrája tele volt az ide vonatkozó forrásmunkákkal és ezekre való hivatkozással ma így zárta az előadását: «Látni való, hogy a hit és tudomány között fennálló, látszólagos ellentéteket nem szabad áthidalhatatlanoknak tartanunk . . . Sőt valljuk be becsületesen, hogy a hit és tudomány közötti ellentét tulajdonképpen csak mondva csinált valami».

Ezen a hazugságnélküli «álomnapon» a törvényszékek ügymenete is módosult. Rengeteg ügyvéd adta vissza a pert azzal a kijelentéssel, hogy ezt az ügyet nyugodt lelkiismerettel nem tudja vállalni. Sok ember pedig, aki tegnap azt állította, hogy kész esküvel is alátámasztani állítását, ma visszalépett az eskütől. . . . Az adóhivatalokban szokatlanul nagy volt a sürgés-forgás: adóhelyesbítésre jelentkeztek az emberek . . . A családi élet sem szűkölködött egynémely jelenetben: férjek és feleségek bevallották, hogy eddig nem voltak mindenben őszinték s szívből megbékéltek. Sok férj visszatért a családi tűzhelyhez, mert belátta, hogy milyen különbség van a tiszta boldogság és a szenvedélyek zavaros lázánya között . . . Nagy változások történtek a diplomáciai karban is: egyik-másik politikus kijelentette, hogy nem hajlandó tovább hazudozásokkal tartani ezt vagy azt az álláspontot.

Betér aztán az elmés kis elbeszélés a varrodákba is és ott azt találja, hogy a kékszemű varrolányok munka közben fehér kis kezükre nagy könnycseppeket hullatnak. Előttük kiterített levél, amelyben ez áll: ne haragudj, édes, de a mai napon be kell valla-
nom, hogy az udvarlásom nem annyira neked szólt, mint inkább a pénzednek . . . Egy előkelő szalonban meg éppen hölgyek ötórai teája folyik. Mindenki sietett időben ott lenni, mert rendszerint a

távollevőkről folyt a beszéd. Ma azonban nem kerültek szóba a távollévők — a rágalmazás és hazudozás ma tilos volt!

Aztán megint kikerültünk az utcára, ahol éppen népgyűlés folyik. Ej, de mi az, hogy ma olyan unalmasak ezek a szónokok! Ja persze, ma nem lehet felelőtlenül ígérgetni és észre kell venni a másik párt értékeit is, meg a magunk hibáit is . . . Még egy temetési menet mellett is elhaladunk. Dúsgazdag örökgyógyó költözött el . . . Csak távolabbi rokonai voltak, akik, hogy a szokásnak eleget tegyenek, a temető bejáratánál elővették illatosított zsebkendőjüket s néhány könnyet akartak sírni, de hirtelen eszükbe jutott a mai nap s így a — könnyek elmaradtak. Mikor már be volt hantolva a sír, szokás szerint az elhunyt örök boldogságáért akartak imádkozni, de eszükbe jutott, hogy a szerencsétlen Istentől elfordult életet élt és a másvilágra csak gúnyos megjegyzése volt s így — ma ezt az imádságot elhagyták.

Mikor letelt a hazugság nélküli nap utolsó órája is — mint mondja az elbeszélés —, megkönnyebbülten sóhajtott fel a Sátán. Maga mellé vett még száz gonosz szellemet és szétküldte a város minden részébe, hogy újból és lehetőleg még többet hazudjanak az emberek s így továbbra is alakítható eszközök legyenek a kezében.

*

Ezért hát *kérlelhetetlen harcot* a hazugság minden fajtája ellen!

Nemcsak a nagy és cégéres gazságok ellen, hanem a kis, ú. n. mentőhazudozások ellen is. Mert sokszor könnyen elkerüljük a nagy jellemtelenséget, de a mindennapi élet kis jellemtelenségeinek következetes elkerüléséhez igazi lelkierő kell! Mindenesetre a napról-napra való igazmondás az élet sürgés-forgásában kíván annyi akaraterőt, mint hébe-hóba egy-egy nagyobb kellemetlenség jellemességgel való vállalása. Nagyon is érthető tehát a komoly jellemek felfogása, akik még tréfából sem hazudtak.

Nincs szó arról, hogy minden illetéktelen tolakodónak és érdeklődőnek kiszolgáltassuk magunkat — igazmondás címén. Sok módja van annak, hogyan térjünk ki a válasz elől, anélkül, hogy hallgatásunk jelentené a hazugságot. De komoly helyzetekben mindig meg kell mentenünk az igazmondás becsületét: a talpig becsületes ember egy percre sem fogadhatja el a szükséghazugság jogosultságát, mert akkor egy szép napon mindenki hivatkozhatnék arra, hogy megszorult helyzete tette szükségessé a hazugságot.

Bizony, az igazmondás sokszor vértanusággal jár, mint minden nagy észme szolgálata, még sem lehet egyetemes és általános kötelezettsége alól felmenteni senkit. Pillanatnyi előnyökért nem lehet a nagy és szent elkötelezettségeket, minő az igazlelkűség is, félrelökni az útból. Megrendül belé az élet!

Úgy-e, fiúk, most már értitek, hogy miért került a *cserkész-törvények élére* az egyeneslelkűség és feltétlen igazmondás. Mert a jellemképzés alapja. Az akarakterősítés, önismeret, őszinteség, megbízhatóság, saját magunk és mások megbecsülésének forrása.

Bajtársiság.

A cserkészlet lényegénél fogva bajtársiság, még pedig a javából. Kell, hogy az legyen. Mi a bajtársiság? Egyeneslelkűség és tettekben nyilvánuló becsületesség társainkkal szemben. Lelkek egymásra találása, akik őszinteségből és segítségre kész lelkületben élnek, — szóval jóbarátok.

Nagy szó a *barátság*. Legszebb fogalmaink közül való. Mikor ketten-hárman és többen ugyanazt akarják, ugyanazt nem akarják. Egyek a világnézetben, az élet összes alapvető kérdéseiben.

Nagy *szükségünk* van ilyen barátokra. «Jaj annak — mondja a Szentírás —, aki egyedül van: ha elesik, nincs senkije, aki felemelje.» Nincs aki biztassa, segítse. Ha tökéletesebb: magához emelje, formálja; ha érző: vigasztalja; ha gyakorlati érzékű: tanácsal ellássa; ha mélylelkű: néhanapján lelkét előtte meg-

nyissa . . . Szükséges, hogy legyen egy hely, — mondja Dosztojevsky — ahol az embert megértsék, különben úgy érzi magát, mint a kivert kutya. Az egyedüllét és elhagyatottság olyan, mint a sivatagban járás, olyan, mint a végére nem érő kínos éjszaka, mert az embert árvasága, vágya, vívódása, kétségei, kérdései szüntelenül mások felé hajtják. Ki kell emelkednünk olykor a magárahagyatottság aléltóságából és be kell kapcsolódnunk lelkekbe, akik érzik sorsunkat, szánják lelkünk csikorgását s a megértés és segítség olaját öntik ki ránk.

De *hol vannak* az ilyen lelkek? Míg az iskola padjait koptatjuk, a magunk módja és problémái szerint megoldjuk a barátság kérdését. De az iskolán túl, a családban vagy a családból való kiesésen túl, hol találunk jóbarátokat, akikhez fűzött bizalmunk sziklára épülhet? A cserkészetben. Akár diák vagy, akár iparosfiú, akár főiskolás, akár segéd: igaz barátokat, akiket közös célkitűzés, élmények, közös sors és segítség kovácsoltak hozzád, itt találhatsz.

És ez a barátság annál értékesebb, jellemnevelőbb, mert sokszor olyan emberekkel hoz közös életbe, akiket nem mi választottunk ki magunknak jó eleve, hanem mindegyiknek meg van a miénktől elütő foglalkozása, szellemi és érdeklődési köre. Így *nem az egyoldalúak* és hasonló vérmérsékletűek közössége a cserkészet, holmiféle klikk-társaság, hanem a különböző egyedek és értékek magasabb szempont alá fogott egysége.

A cserkészetben — lényegénél fogva — hovahamar egyszerűen nem is élhetnek mások, mint — őszinte pajtások. Annyira a bizalomra és jóságos segítségre épít, hogy semmiféle rést és eltávolodást nem engedhet meg bennünk.

*

Éppen ezért az ideális cserkészet állandóan csiszol bennünk *két gyarlóságon*: az irigységen és a haragtartáson. Ezek a jóbarátság, de távolabbról minden eszményi együttélés akadályai. Röviden:

arra nevel rá a cserkészzet, hogyan uralkodjunk az — összeférhetlenségi ingeren.

Elsősorban maga a cserkészzet olyan, hogy nem igen hagy keserűséget lelkünkben senkivel szemben: mindenki talál valami jót és értéket s így már nem fáj annyira a másik tehetsége és kitüntetése. Bizony le kell szoknunk a vizsla összehasonlításokról, hiszen nem lehet minden tehetség egy kézben, minden boldogság egy embernél. Amint nincs két fűszál és falevél, amely egyforma volna, úgy különbözök az emberi képességek is. De meg nem is kell mingyárt azt gondolnunk, hogy mindenki irigylésreméltó, aki annak látszik és ne higyük, hogy boldogsága színarany, mert mi csak élete napos felét látjuk. Viszont sok áldás árad ránk a másik nagyobb tudásából: számtalanszor megéreztetni velünk ezt a cserkészzet közösségi élete. Nem irigyelnünk kell a más tehetségét, jobb módját, hanem fenntartás nélkül örülnünk kell vele együtt. Ez a legnagyobb művészetek egyike: az irigységből együttérző örömet formálni, a sárga féltésből mosolygó boldogságot.

Ezzel aztán egyben ki is küszöböltük a barátság legszögesebb ellentétét és gátlóját: a *felindulást és haragot*.

Mert haragunk és felháborodásunk nagyon sokszor az irigység és gőg háttéréből tör elő. Persze a jogcím gyártásában kifogyhatatlanok vagyunk! A baj az, hogy mi úgy szeretnők, ha hozzánk mindenki kedves volna, ha mindenki értékelné és főképp — megértene. Jó volna, ha sohse felejtenénk el, fiúk, egy gondolkodó idevágó mondását: «Nem azért vagyunk a világon, hogy mások megértsenek bennünket, hanem hogy mi értsünk meg másokat». Akkor a harag háromnegyedrészé menten eltűnnék a földről s jaj de könnyen lélekzene fel sok ember!

A harag ugyanis düh, fékezhetetlenség és indulat. Aki pedig «valamely indulat szolgátságába esett — mondja Seneca —, kegyetlen uralom alatt kell, hogy éljen». Ezért minden a harag ellen szól. Mert ha erősebbé tenne és szavainknak nagyobb súlyt adna, akkor

csak hagyján, — de csak gyarlóságainkat áruljuk el vele s gyengítjük magunkat. Ha volna benne valami jó, akkor a tökéletes lelkek is élnének vele, pedig kerülnek, mint a tüzet, mert nincs az a rossz, ami belőle ki ne robbanhatna. Ahhoz pedig, hogy valamilyen méltánytalanságot, vagy tévedést megorvosoljunk, nem szükséges harag és indulatoskodás. Mert «a harag — mint szellemesen mondta valaki — a lélek vétke. Már pedig bűnöket bűnös ne javítson».

Ha az irigységen és haragon uralkodni tudunk, menten vonzó emberekké válunk. Közelednek hozzánk az emberek és sok-sok jóbarátra teszünk szert: alakul az *igazi bajtársiság*. Jóságomat és önzetlenségemet mások is viszonzják. — Micsoda eszményi dolog is volna, ha mindenki azt utánozná más életéből, ami őt fogva tartotta és megtetszett neki! Szinte iparkodnának egymást túlszárnyalni nagylelkűségben. Az ilyen lelkek bajtársisága nem szenvedne majd hajótörést!

A mi bajtársiságunk, fiúk, barátságból és szeretetből eredő bátorság. Az egymásért dolgozás, egymásért aggódás a baj s ha úgy hozza a szükség: az életveszély idején. De ha nagy hősiességre nincs is mindig, sőt csak ritkán van alkalom, azért nem kell féltenuk a bajtársiságot! Ott vannak a *mindennapi élet* hibái és szeretetlenségei: nagyobb dolog azokon a jóbarát előzékenységével uralkodni, mint itt-ott egy haláltmegvető bátorságot megcsillogtatni.

Igaz, a becsület azt parancsolja, hogy társaink mellé teljes erővel álljunk oda a bajban, de épp olyan, vagy talán nagyobb bajtársi becsület, ha boldogságukat is óvjuk a mindennapi élet szeretetből fakadó kicsiségeivel.

A CSERKÉSZET SODRÁBAN

A napsugár iskolája.

Tudjátok, fiúk, a bemutatott életeszményből miért megy sok minden könnyen a cserkészetben? Mert semmiről sem kell lemondanunk, ami nemes természeti készségeinkhez tartozik. Csupa öröm itt az élet. Viszi az embert a cserkészet természetünkkel megegyező sodra! Napsugár iskola ez.

Nincs is elszomorítóbb, mintha fiatalokat lát az ember lehorgasztott fejjel, a kialudt szívek hangulatával.

Itt nincs heve tavaszi napsugárnak,
Itt nem fakad a nap csókjára élet.
Oly ország ez, mely meddő s rabja árnyak
S tavasszal már halálgondokba mélyed.

(Jørgensen—Zoltán.)

Sok fiú lelkét menthetné meg ilyenkor egy-egy erélyes kéz, amely megragadná és azt mondaná neki: ne gubbassz itt, hanem fogd magad és menj be a cserkészetbe! A napsugárfiúk közé . . . Majd ott megjön a kedved és nem kínoznak annyira a problémák és az unalom.

Nem mintha ott nem volnának gondok — de ott sok mindent *magától értetődően*, jó hangulatban oldanak meg. Lélek-megnyitás, időkitöltés, szórakozás, ismeretek, jóbarátok, serdülési problémák, egy kis önnevelés stb. — nap- mint nap, szőnyegen vannak és megoldódnak. De úgy, hogy közben daloltál, kacagtál; megigézett

egy-egy természeti táj, jót tettél, agyon fáradtál, érdeklődtél, tanul-
tál, önbecsületben gyarapodtál. Hej, aranyvilág ez — «gyöngyélet!»
Úgy érzed magad, mint a magános költő, akihez éppen morcos
napjai közben érkeztek meg a rokonok, a — gyerekek. A lakása
máskor, mint az ecetes hordó; most pezsgő bor, kicsorduló
kacagás.

Isten veled komolyság, Isten veled komorság!

udvaromon gyerekek kergetőznek, nevetnek,
minden zugban gyerekek:
élő napfény, szeretet.

Egész napon mókázom, viccet mondok, nótázom,
ölelnek a kis karok, azt se tudom mi vagyok,

elrejt a szép új vetés, édes gyermek-nevetés,
elrejtnek a gyerekek,
élő napfény, szeretet.

(Mecs László.)

*

Persze sok mindent megkönnyít a cserkészzetben az, hogy
olyan fiúk társasága, akik *önként vállalkoztak* az ideálra a lélek
természetes éhségével. Itt a fegyelem, az a bizonyos katonás szel-
lem, nem kényszeren alapszik. Éneklő, szabad lelkek kivirágzása
a cserkészzet, akiknek erejét, fegyelmét, jóért vívott küzdelmét
éppen az teszi nagyvá, hogy senki őket erre nem kényszerítette.
Önként vállalták a cserkészszemét, szabadon tették le a cserkész-
fogadalmat, tehát becsületből tartják meg. Nincs szebb annál,
mint mikor önkéntesek masíroznak a küzdés országútján.

Látjátok, ezért nincs és nem lehet otthon a cserkészzetben
a rendőrszellem, vagy a «káplárhang». Van fegyelem, de ez a be-
csület együttműködése a célért. Nincsenek alattvalók és feljebb-
valók, hanem — testvérek a nekik megfelelő helyen. Lehetnek és

vannak «fegyelmi ügyek» a napsugáriskolájában is, de ezek utalások a *belátásra* és meggyőzésre és semmiképpen sem a türelmetlenség kirobbanásai. Ez nem illenek a cserkészlet szelleméhez, amely lovagokat akar nevelni, de nem lovagiatlansággal és a nyers ember elragadtatásával. Akkor védjük másban is és a csapatban is a fegyelmet, ha védjük magunkban az — önfegyelmet.

A cserkészletben napsugaras nevelőiskolába járunk. Benne még a fegyelem és kemény élet is édes, mert önként vállaljuk és terjesztjük a lélek derűjével, becsületérzésével és testvériségével.

Jól irányított természetes készség : erény.

Az örömsóvárgás mellett az önérzet és szabadságvágy az a lelki világ, amely általában jellemzi az ifjút.

Bizonyos, hogy megvannak a túlzásai a fiatalkor *önérzetének* is. Vannak «modernkedő» felfogások, amelyek úgy gondolják, hogy méltóságon aluli mindaz, amit úgy «erőszakoltak» rá az emberre, sőt elnyomásnak mondanak mindent, ami a természeti erőket fékezi.

Ez a *fogalmak meghamisítása*. A cserkészlet engedelmességet, fegyelmet, finom lelkületet akar — éppen becsületérzésből, helyes önértékelésből és a szabadság igaz értelmezéséből. Amikor tilt valamit, akkor is becsületünket, önállóságunkat védi. A tömegárral úszni, amely végighömpölyög utcán, műhelyben, irodában, mozik előtt és a csirkekorzón: nem hancegni való dolog. De ellenállni, nemet mondani: az igen. Nem az erkölcsi törvényeknek van szükségük ránk, hanem nekünk rájuk, hogy szabad, szárnyaló emberek lehessünk.

Ilyenformán a legkisebb törvényről is kimutatható, hogy az az *emberi méltóságot* védi bennem, vagy másokban. Nem dicsekedhetem például azzal, hogy fittyet hányok az imádkozás és templombajárás kötelezettségének, mert ekkor valójában nagy következetlenségnek hódolok: nem akarok függeni a Teremtőtől,

akinek a létezését tagadni mégsem merném. — Trágársággal és szabadszájúsággal szintén nem hősködhetem és semmi okom nincs rá, hogy miatta talán bátrabbnak és átütőbb erejűnek higgyem magam másoknál, — mert a kocsisok és utcasarkok népe nálamnál kitűnőbbben érti ezt a mesterséget s az angyalok nyelve nem a gyávák és balgák sajátja csak azért, mert halkabb és úribb, mint az ördög nyelve. A szülők «falhozállítása», a «vater» vagy a «a mult századbeli» édesanya csalása, kijátszása bizonyára nem virtus, amellyel adott helyzetekben pózolni is jól jön, hanem a szívedbe írt természeti törvény megölése és a becsületérvés megtiprása.

*

No de így áll a dolog az erkölcsi élet *minden mozzanatában* : mindegyik az «emberebb-embert» védi, vagy terjeszti bennünk. Meghajolni előttük az — felemelkedés; hűnek lenni hozzájuk, az — férfiasság. Ezért a mi meghajlásunk az erkölcsi törvény előtt nem kényszer, hanem belső meghajlás, mivel magunk is meglátjuk annak jó és üdvös voltát. Valahányszor aláhelyezzük akaratunkat: mindannyiszor a rossz helyett a jót választjuk, a közönséges helyett a magasabbrendűt, s így emberi természetünk szépségén és méltóságán dolgozunk. Ez annál is inkább nekünk való feladat, mert a fensőbb ember szellemiségének útja, állandó küzdelem, a lélek és anyag harca. Ha nem ez volna a *választottak és diadalmasok* útja, akkor be sokan járnának rajta!

... Mind a gyengék, a jellemtelenek, az árulók, a lelkirokkantak. Ezek azonban nincsenek velünk; nincsenek ott, ahol a keskeny és meredek út kúszik felfelé, hanem a tömegek szélesre taposott országútján hullámszanak. S amint nincs hencegni valójuk a verebeknek a sasokkal szemben, a borókának a cédrussal szemben, úgy ne hivatkozzanak ezek bátorságra és szabadságra velünk szemben, akik megismertük az erkölcsi törvényben és önuralomban a szabadítást és alacsonyságból való megváltást.

Mi tehát az egyén természetes nemes készségeit nem nyomjuk el magunkban, ellenkezőleg: *felszabadítjuk* és a saját irányvonalában az erkölcsi eszmény felé lendítjük. A cserkészlet jól tudja, hogy természeti készségekbe göngyölt emberekkel van dolgunk, saját magunkban és másokban is, s ha erről mégsem veszünk tudomást, bizony csődöt vallunk.

Igaz, a természeti élet fölé akarunk emelkedni, de hát éppen ezért kell ismernünk magunk és mások *természetes szintjét* és képességeit. Ezekbe akarjuk bekapcsolni az erények világát, róluk kell hidat vernünk a természetfölötti élet felé. Az erőből, a nagyra-vágyásból, az önérzetből a tevékenységi kedvből, a küzdés szeretetéből — micsoda egyszerű indítóokokat helyezhetünk magunk elé, a melyek a legszentebb szabadságharcra, az életértékek megszerzésére s az igazi boldogság elérésére ösztökélnek.

Éppen azért érezzük jól magunkat a cserkészletben, mert mindezt a természetes lendületet viszi magával s így ellenállhatatlanul szépnek és boldogítónak mutatja a jellemes életet s emellett hancúrozó, dalos lelkű fiúk maradtunk, nem kellett lemondanunk erről is, arról is: mindent szabad, ami az egészséges, romlatlan életből tör felfelé.

*

Mi tehát tudjuk már, hogy az *erény boldogít*.

A cserkészlet az élet legalapvetőbb kérdéseiben gyakorlatban mutatja be nekünk, hogy csak a jóság és az erény adják meg azt a forrást, ahonnan az ifjú kacagó öröme, önérzete és boldogsága forrásozhat.

Nincs az erkölcsi életnek egyetlen fejezete sem, amelyről kimutatható ne volna, hogy benne van minden nemes természetes készség és érzés: tehát merőben *emberi alapon* is, a cselekvés egyedül helyes útja. Minden erényben összhangban áll a nemesen természeti és természetfölötti elem, úgyhogy, aki erényes, az inkább ember — merőben természetes alapon is, mint aki fittyet hány

az erkölcsi törvényeknek. Még pedig tökéletesebb, finomabb, udvariasabb, előkelőbb lelkületű, szóval — rokonszenves egyéniség. Az erény boldogít befelé és szeretreméltóvá tesz — kifelé. Avagy nem éreztétek-e az adakozás édességét, az önzetlenség boldogságát és a másért aggódás szép izgalmát? Bizonyára sokszor már.

Erre épít a cserkészzet. Azért a száraz tanítás helyett kézen fog bennünket s belevisz bámulatosan gazdag gyakorlati világába, ahol természetes elemeivel és élményeivel ráébreszt bennünket minden eszme szépségére, aztán belenyomja a lelkünkbe, hogy szabadulni attól nem lehet.

Személyes, belső meggyőzés.

A természetes készségeknek jellemfejlesztésbe való állítását igazán mesterien csinálja a cserkészzet. De erőltetés nélkül, — benső lényegénél fogva. A módszer pedig, ahogy ezt teszi, szintén a legnagyobb lélektani ismeretre vall. Benne a legelvontabb erkölcsi törvény is életté válik. Tudjuk, hogy a fiú meleg lelkivilága irtózik a moralizálástól, az elvontságoktól — ezért a cserkészzet belső ható- és hajtó-erejével viszi rá öntudatlanul a jellemfejlesztés útjára.

Itt nem uralkodik az egyoldalú dedukciós eljárás, azaz: tény elé állítás, hanem az *életszemléleten*, megfigyelésen és belső meggyőződésen alapuló rávezetés. Nem annyira a parancsokból indulunk itt ki, mint inkább az emberekből. Nem annyira tanítunk erkölcsre, mint inkább kihámozzuk azt az emberekből. Miért csekélyhatású az erkölcsi igazság lepergetése? Azért, mert nem került bele az egyén érdeklődési körébe, nem tudott hatni rá belső megértésben és megérzésben, azaz nem vált rá *gyakorlatiassá* és *szükségessé*. Ma a rávezető módszerek, megfigyelések és felfedezések idejét éljük, ami a nevelésre ugyancsak nem közömbös! Fokonként kell felemelkedni az erkölcsi törvényhez, miután már benső magyarázat győzte meg az egyént a törvény tekintélyéről s akkor nem fog mindig, vagy legalább is annyiszor hajótörést szenvedni az erkölcsi eszmény.

Nem kell azt gondolnunk, hogy világrengető események, vagy borzasztóan csattanós esetek kellenek az erkölcsi igazság szemléltetéséhez. Úgyszólván az élet minden megfigyelésében találunk néhány lélektani elemet, ami megkap bennünket és gondolkodóba ejt. Förster például, aki az egyénből kiinduló erkölcsnevelés nagymestere, a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméjének szemléltetésére elegendőnek tartotta a villamosra való felszállást és a róla való leszállást.

Aki azonban csak egy napot is töltött a cserkészletben, aki előtt csak egy órára is megnyílt gyakorlati világa — az látja, hogy ott valósággal rajzanak az erkölcsi igazság és erények szemléltetésére a képek, adottságok, tanulságok és a nagyon arra való, meg-hitt elkomolyodások.

Kitűnő értelemben a nagy és nevelő igazságok benső meg-értésének iskolája a cserkészlet.

*

Az tehát, fiúk, a cserkészletnek, mint nevelési mozgalomnak vívmánya, hogy nem könyvekből, csiszolt pedagógiai rendszerekkel akar bennünket nevelni, hanem beleállít a tennivalók, események, ráhatások olyan világába, ahol akarva, nem akarva a szép és nemes felé sodródunk.

A cserkészlet aránylag nem beszél sokat önmegtadáról, akaratedszéről, felebaráti szeretetről, szociális érzésről stb. — de belevisz a táborozás, hadijátékok, kirándulások sodrába, ahol *kénytelen a jót* tenni az ember — saját érdekében is. Előbb talán nehézkesen megy a dolog, később könnyebben s végül is személyes tapasztalatunkká válik, hogy önmegtadadás és kemény akarat nélkül nincs szép élet s még ha keserű dolgok is, mégis saját magunk boldogságának és mások boldogításának forrásai.

Élet a cserkészlet. Eleven, mély élet s innét, hogy benne az erkölcsi törvények nem kiszáradt csatornák, vagy fejünkre hulló filozófiai kövek, hanem melegséget sugárzó ideálok.

Cselekedni öröm, — meghátrálni szomorúság.

Am a cserkészlet az erkölcsi törvényeket nemcsak természetes készségeinkkel hozza összhangba s azok igazságára és boldogító voltára nemcsak a legbensőbb tapasztalásban vezet rá, hanem a *cselekvés és életigénylés* színében állítja azokat elénk. Nagy szó ez.

Boldogító cselekvés! Ez az a levegő, amelyben az egészséges lelkű és testű ifjú otthonosan mozog; ez az a életirány, amely felé szívesen megindul, mert lelkével, *alaptermészetével rokon*. Boldogság és cselekvés! De van is benne valami; hiszen a boldogság lényege cselekvés s mingyárt cselekvő is, mihelyt ifjú. Viszont a meghátrálásban mindig van valami, ami fájó a fiatal természet számára.

Már a gyermek lelke is olyan, mint az eleven madár, de az ifjúé: tűz, cselekvés, mozgékonyosság. A túrtóztató és visszatartó nevelés úgy hat rá, mintha jégdarabokat érintenének a szívéhez: nem bírja, nem neki való. «Ezt se szabad, azt se szabad», — ez tilos, — «tartózkodj tőle» — azaz a nemleges és tiltó törvények túltengése ólomsúllyal nehezedik rá, kedvét szegi, mert számára hideg és értelmetlen légkör. Nincs szava hozzá s már az elindításnál *lélek-tani sebzettségben* szenved. Nekünk pozitív útmutatás kell a jóra s amikor tiltunk, hibák ellen küzdünk és valamit elnyomunk: ez sohasem öncél, végső cél, hanem hídverés az igazi életcél felé, amely tevékenység és erény

Úgy-e, fiúk, a cserkészletben *mindig teszünk-veszünk* valamit. Figyeld csak meg akármelyik társadat: mozog, játszik, dalol, gyűjt, versenyez, próbázik, kirándul; főz, vizet hord, mosogat; a kisebbeket segíti; kémlel, előörsbe megy; megfogalmazza a jelentést, fényjeleket vesz fel, térképet készít, hasoncsúszva órákon át megfigyeli pl. a gólyát; templomba megy, első segílyt nyújt, tűzoltásnál segít, bevásárol, ácsol, varr, cipőt pucol; imádkozik; a kozmás ételt jó étvágyal elfogyasztja, külön próbán töri a fejét,

stb., stb. Közben észre sem vesszük, hogy a különködést, ffnnyáságot és puhaságot nagyszerűen kivertük magunkból, illetőleg ki-verték belőlünk. És hát az a kis önmegtágadás, — ugyan, szót sem érdemel: «katona dolog» az egész. Az akaratot is mintha megolajozták volna: ni, mintha csupa készséggel volna kibéleleve, viszont a lelkünk kissé megkeményedett, nem veszünk már fel olyan kicsiségeket, amik valamikor annyira bántottak.

De még mintha a rossz tulajdonságaink is megvékonyodtak volna! Ami nem is csoda, mert a cserkészzet kitűnően ért ahhoz, hogy még a kimondottan rossz, vagy rosszra vihető sajátságainkat is befogjuk a jó szolgálatába. Hiúság, büszkeség, nagyravágyás megkapja a maga nemes tárgyát, hiszen a különb, a győzelmes ember a cél. A tudást, szorgalmat kitüntetésekkel ismeri el a cserkészzet és van tere a nemes ambíciónak. A rakoncátlanság jóértelemben vett mozgékonyossággá finomítható és egy egész sereg olyan mozzanatot, amely természetes velejárója fiú-voltunknak, itt erénnyé váltható. (Ügyesség, természetszeretet, kalandvágy, barátság, lovagiasság, ismeretszomjúság, erő utáni vágy stb.)

És ez jól is van így. Annak az energiának, amely rossz tulajdonságaink szolgálatában őrlődik, fel kell szabadulnia és utat találnia abban az irányban, amelyben jó tulajdonságaink nyomulnak előre. Való igaz: «ha az emberben le akarod fojtani a rosszat — változtasd át kiáradó jósággá».

Az erő és gyengédség összhangja.

Az erő és tevékenység iskolája mellett azonban jól tudja a cserkészzet, hogy bennünk, fiúkban, meleg szív dobog s kellenek számunkra tények és tényezők, amelyek lelkivilágunk ezirányú igényeit szerencsésen megoldják. Mert az energia finomság nélkül csak kárára lenne egyénné és környezetének. Tulajdonképp tulajdonosukat nem boldogítja, mert csak önző befeléfordulásra és zsarnoki hajlamok kitermelésére szolgál, — embertársainknak pedig mérhetetlen keserűségére válhatik.

A finomság egyáltalán nem bénítja az akaratot, sőt *kifejleszti*. A vak lendületből kihámozza s tisztává, elfogulatlanná teszi. Ezért kell a keménységet a finomsággal, a lendületet a melegséggel, a szilárdságot a gyengédséggel, az erőt a lelkiséggel összekötni. Valahányszor így teszünk, a legteljesebb mértékben szolgáltuk magunkban az ifjú melegségre vágyódó lelkét, másrészt pedig egészségesen levezettük szívünk túlcsondult edényét.

Hideg dolgok valahogyan nem fognak meg bennünket, ami érthető is. Hiszen a serdülés érzelmessé teszi a fiút. Lelke kinyílt kehely, amely úgy várja a szeretetet, mint a virág a harmatot, úgy várja a meleget, mint a rügy a márciusi napot. Imponál neki az erő, de a simogatás is, igényli az energiát, de a szeretet is, kedveli az acélos kilépést, de az elérzékenyülést is.

Mindezt megkapjuk a cserkészzetben, amelyen lelkiség ömlik el. Akár, amikor gyengédségre és lovagiasságra nevel, akár, amikor a természetben megcirógatja velünk a gyöngyvirágot, vagy sátort ver a terebélyes tölgy árnyékában. Kankalinban és ég felé szökő fenyőben, kéklő hegykoszorúban és virágos rónán; csillagos éjszakában és hajnal ragyogásában, bánatos dalban és szilaj indulóban: egykép feloldást és irányítást nyer fiatal lelkünk érzelmi világa.

*

Csodásan simul tehát, fiúk, lelkialkotok a cserkészet-hez, a cserkészet pedig tihozzátok! Kiegészítitek, segítitek, erősítitek egymást.

Szövevényes, érő, hullámzó éveitek minden mozzanata ott ring felszínén, ott erjed mélységeiben. *Ereszkedjetekek rá sodrara!* Ne féljetekek tőle, ne sajnáljátok érte a fáradtságot! Boldogok, akik kijárták iskoláját, teleszívták magukat legfinomabb rezdüléseivel és termékenyítésével.

De boldogok azok is, akik a forrást megnyitották, tisztán megőrizték és alabástromedényben odanyujtották a szomjas lelkeknek!

„Ő AD ERŐT A NAGY HARCRA!”

Önerők nem elég.

A cserkészzet — mint láttuk — nem nyomja el bennünk a természet nemes készségeit, még pedig azért, hogy azokon át biztosabban megfogja a lelket és elérje az Istent. Mert a nemes természeti hajlandóságok Isten felé emelnek, de — ha nem értetünk félre — *belső rokkantságunk* és ösztöneink lefelé húzó viharzása is Isten után kiált!

Magunkra hagyatva kétségbe kell esnünk a döbbenetes *rosszra-hajlás* láttán. Vele szemben meg olyan magasan áll felettünk az erkölcsi rend és erények világa! Magunk erejéből nem kilátástalanabb a harc, mintha meredek sziklafalon kellene felkapaszkodnunk — fogódzópontok nélkül. Nem is tudunk merőben természetes eszközökkel kiemelkedni a természeti világból, hiszen minden bajunk az, hogy a természet nagyot is magához húzott, nem képes hát saját magától megszabadítani. Merőben természeti élet körében mozgó lelkesítéssel nem tudunk szárnycsapást venni az eszmény felé; hiszen az sokszor egyenesen tagadása az érzéki és gyáva emberi természetnek, nem tud tehát önmagából kiemelni és arra sarkalni, ami neki fáj és természete ellen van!

Ide a vallásnak, a *természetfölötti* tételes hitnek erői kellene, amelyek az ösztönélet párás ködtengerében megmutatják az álló csillagokat és az igazi értékeket. A vallás fényessége, amely megmutatja, hogy mi természeti és mi nem, mi haladja meg erőinket

és mi nem, melyik az út, amely a halhatatlan értékek felé visz. A vallás, amely az erkölcsi rend tételeit és örök elveit tisztán adja elénk, megmutatja az élet értelmét, a lélek értékét s az örökkévalóság fényét.

A vallás erőforrásai és tanításai nélkül a legjobb esetben sem vár ránk más, mint az a megállapítás: «Látom a jót és helyeslem is — és követem a rosszat». (Ovidius.)

*

Nem, nem. Önerőnkéből nincs szabadulás a gyarló lét öleléséből. Isten nélkül legfeljebb küzd tőle telhetően az ember s aztán feladja a harcot és azt mondja: próbáltam, nem megy, lehetetlen . . . A *pogánykor* néhány kiemelkedő egyénisége is telve értelmi tévedésekkel, tarthatatlan erkölcsi elvekkel s közülük a legnemesebbek is, mikor feladták a jóért való harcot, a «buta lét» sötéttségében nem találtak más vigasztalást, minthogy természet-ellenesen kioltásák a vívódó öntudat életét.

Mindazok, akik Istentől és a pozitív vallástól elszakítják életünk útját: új *pogányság* veszedelmét szolgálják. És nemcsak a kimondottan vallástalan mozgalmakra gondolunk itt, hanem azokra is, amelyek a faj és vér mithosza alapján akarják letaszítani az Istent a trónról s legfeljebb «nemzeti istent» tűrnek meg, mint a faji öntudat és faji érdekek homályos megszemélyesítőjét. Hát nekünk ilyen «isten» és ilyen vallás nem kell, mert nem segít rajtunk. Gögből, öntudatból, mellveregetésből van elég bennünk; ne olyan «vallást» adjanak számunkra, amely ezeket szítja, — hanem olyant, amely ráébreszt hibáinkra, belátásra bír s aztán készséges lelkünk alá szárnyakat ad s a pöffeszkedő és üres nagyképüsködésből felemel az erkölcsi világba.

Mert aki valamire is akarja vinni az igazi tökéletességben, annak okvetlenül rá kell ébrednie *két belátásra*: az eredeti bűn következtében gyarló vagyok és önerőm elégtelen az erkölcsi vi-

lághoz, — következkép: rászorulok a Teremtő segítségére, amely lelkem sebzottságát meggyógyítja, neki tisztánlátást és erőt ad.

Ez a mindenkitől megérett tény tulajdonkép a — keresztény kegyelemtan. Isten nem hagyott, nem hagyhatott magunkra az örök hazába való zarándoklásban . . . Nem vagyunk megváltatlanok és tragikus vívódás reménytelenjei.

Éljünk hát *vallásunk erőforrásaival*: imáival, énekeivel, tanításaival. Áldozati oltárai mellől el ne maradjunk. Szent törvényeit buzgón tartsuk meg; éljünk kegyelmi eszközeivel, szentségeivel, szentelményeivel, szent időivel, ünnepeivel. Figyeljünk szószékére, harangszavára . . . útmutatására.

. . . Csak Isten ad erőt a nagy harcra! . . .

Elégséges erkölcsi indítást csak a vallás ad.

Semmi ezen a világon nem ad elégséges és végső elemzésben hatékony indítást a jellemességhez és erkölcsiség törvényeihez — csak a vallás. Senki és semmi más nem tud megfellebbezhetetlen tekintély gyanánt odaállni az erkölcsi törvények mögé, — csak az *Isten*. Senki nem tudja az erkölcsi törvények általános érvényét és kötelező erejét kimondani: szívbe írni, vagy a kinyilatkoztatott vallás útján tudomásunkra hozni, csak Isten. *Megváltozhatatlan és föltétlenül kötelező erkölcsi törvény* csak az örök isteni forrásból származhatik. Legszebb értékeink és legmagasztosabb feladataink szentesítése Istentől jön s ha azokat tőle függetlenítjük, akkor szülehetnek szép csillogású szavak, de — kötelező erő nélkül. Erkölcsi világunk Istennel áll, vagy bukik.

De hát mire valók a természetes erkölcsi hajlandóságok? — vetheti ellen valaki. Magában hordja minden ember az erkölcsi készséget a lelkiismeret szavában! — Bizonyos, hogy van bennünk erkölcsi hajlandóság, de elégtelen és erélytelen. Ha pedig a minden ember lelkében élő *lelkiismereti törvényt* elfogadjuk, akkor tulajdonkép Istenhez jutunk ki. Mert minden időben előforduló,

a jót és rosszat élesen megkülönböztető általános tény, minő a lelkiismeret is, semmi másban nem bírja magyarázatát, mint abban, hogy a legfőbb Alkotó öntötte bele az ember lelkébe.

Hallunk olyan kijelentéseket is, hogy majd a *becsület* mutatja meg, mit és hogyan tegyünk s majd a becsület jutalma lesz egyetlen indítóokunk a jóra. Rokonszenves szavak, de hangoztatóik elfelejtik, hogy természetfölötti igazodás nélkül nem tudjuk, hogy tulajdonkép mi is az a becsület és ki fogja majd elbírálni becsületességünket? Azt nem mondják, hogy a lelkiismeret szava, vagy csak igen halkán, — mert akkor Istenhez jutnak el, erről pedig nem igen akarnak hallani.

Majd a *közvélemény* szabja meg — úgymond — a becsület törvényeit s a közvéleménytől való félelem tart majd vissza a rossztól. Ez volna azonban az emberi cselekvés zűrzavara és komolytalansága. Mi más ugyanis a közvélemény, mint emberek és korok felfogása? Ma ez, holnap az; itt ilyen, ott olyan. Szép becsületesség volna az, amely ilyen alapra építene! Majd elbánná a jellemmel és hűséggel ez a «becsületesség», nem is említve a szív belső világát, a titkos cselekedeteket, ahova a «közvélemény»-nek, meg a rendőrnek semmi betekintése nincs.

Itt-ott hallhatunk ilyen elgondolásokat is: semmi szükségünk nincs rá, hogy másvilági hatalmak és fölöttünk álló tekintély feszélyezzenek a cselekvésben. Itt van az *értelem*, az emberiségnek ez a hatalmas fegyvere: az cselekedeteink zsinórmértéke. Benne bízhatunk, hű társunk. Vezet bennünket a csodás felfedezések szépségei felé, erkölcsi világrendünket is ráhagyhatjuk. Való igaz, hogy az értelemnek is megvannak a maga jogai és képességei, de hogy erkölcsi magatartásunk föltétlen és megfellebbezhetetlen forrása legyen — az annyi, mintha azt mondjuk: mindenki tegyen úgy, ahogy akar és jól van úgy, ahogy tette. Hiszen minden elévályedésnek az egyén, a független értelem az oka! A magára hagyott értelem: a homályos meglátás, az elfogultság, a körül-

mények és szív sugallata miatt a legsiralmasabb tévedéseknek van kitéve az erkölcsi jó és rossz megítélésében. A független értelem mondatja ki pl. egyikkel, hogy szabad megölni a nyomorultakat, — míg ugyanakkor egy másikkal azt mondatja: még a veszett kutyát sem szabad lepuffantani.

Nem, nem lehet olyan nagy és sorsdöntő kincset, minő az erkölcsi világrend, az emberek kezére és megállapítására bízunk. Legfőképp akkor nem, ha az egyén «istenítését» és megfellebbezhetetlen tekintélyi voltát hangsúlyozzák. Mert ha az *egyén* ura és mérteke mindennek és csak saját magának felel tetteiért, akkor bizonyos esetekben mindent sötétnek lát a fehér helyett ott, ahol úgy akarja és mindent megengedettnek, ahol a helyzet és a hajtóerő úgy diktálják. Nem hallgat még a lelkiismeret szavára sem, hiszen abban szerinte nem Isten szólt hozzá s így ami ott bent történik, az csak üres agyrém és képzelődés. Végső elemzésben hamarosan leomlana így a gyakorlati életben a jó és rossz között fennálló különbség.

Rászorulunk tehát egy *tőlünk függetlenül* adott, örök és megfellebbezhetetlen erkölcsi törvényre, amelynek forrása és tekintélyi őre maga a végtelen igazság és erő — az Isten.

Igazi kötelező erővel csak a vallásos erkölcsstan rendelkezik. Minden más elgondolás tekintélye viszonylagos, ködbevesző, vagy teljesen semmis.

Vallás nélkül legfeljebb tragikus hős az ember.

Irányítás és világnézeti eligazítás nélkül hányódik a *vélemények országútján* . . . Nincs horgonya a hullámzó tengeren és nincs állócsillaga a nézetek csalóka fényében. És mert Isten nélkül akar megoldani az életet s így a lelket és örök reményeket számításai. *Évül hagyja, annak ellenére, hogy odaadással küzd övéi és sajátmaga boldogításáért, mégis elviselhetetlennek érzi az életet és hiábavalónak a küzdelmet.*

Hiába, hit nélkül nem más az élet, mint mindennapi közeledés a csillagatlan, örök éj felé, az élet örökre kifújút mécsesei felé . . . Ettől pedig *megborzad* a lélek . . . Nincs is így értelme a szenvedésnek, nincs célja a verejtékezésnek, nincs megnyugvása a léleknek, nincs feloldása a reménytelenségnek. Nincs meg a viszontlátásnak és szeretteink újra való megtalálásának tudata, nincs meg a lélek mélyén zokogó vágyak valóságba szökő bizonyossága.

Pedig a lélek *természeténél fogva* vallásos. Olyan készségek és reményeségek vannak kiolthatatlanul beléöntve, amelyeket csak a vallás vált reményre. Az ember túl akar nőni az arasznyi léten, öntudata irtózik a megsemmisüléstől, liheg benne a vágy nemcsak — boldogság, hanem egy örökké tartó boldogság után . . . Ami felé pedig természetes éhséggel tör a lélek, annak értelme is van, azaz annak valahol valamilyen valóság és célba-érés felel meg, mint pl. az éhségösztonnek az evés és jóllakás. Már pedig, ha itt a földön a lélek nem érheti el kiirthatatlan törekvését, akkor majd eléri másutt — el kell érnie! Különben a teremtésbe hiba csúszott volna be: megítatott volna bennünket valaki olyan szomjúsággal, amelynek semmi értelme sincs, mert nincs rá megcsillapulás . . . A vallás foglalja szavakba azt, ami felé ösztönszerűen és határozottan tör a lélek. A boldog bizonyosság tételeiben tárja felénk azt, amit a szív eldalol: Istent, életcélunkat, örökkévalóságot, az igaz és jó túlvilági kiegyenlítését, a boldogság el nem múlását . . .

Ha mindezt *hivesszük az életből*, az anyyi, mintha letaszítjuk a napot az égről és futunk a sötétben cél nélkül, míg belezuhanunk az árokba, nyakunkat törjük és — vége. Jó voltál, rossz voltál; nemesen dobogott a szíved, vagy gazember voltál, egy a sorsod: egykép vége . . . Ez ellen azonban tiltakozni fog a szív, míg csak mozdul benne egy ér . . . A hitetlenséggel olyan vigasztalanság zúdulna ránk, hogy meg kellene átkozni sorsunkat!

Nem lehet *képótolni* a vallást semmivel, még a — tudománnyal sem. Azt legjobban érezték a tudomány nagy képviselői, akik

mélységesen vallásosak voltak. A tudomány a maga szakterületein bámulatos dolgokat produkál: boncol, leír, vegyelemez, anyagot formál — mindez azonban nem ad világnézeti útmutatást és feleletet a lét nagy problémáira.

A *technikai haladás* sem ölheti ki az ember örök vágyait, következőképp nem pótolhatja a vallást. Hiszen az egyik az anyagot kalapálja, a másik pedig a lélek világát szolgálja. Azzal, hogy gyorsabban közlekedünk és hogy most tíz tonna bombát visz a repülőgép — a lélek örök törvényei és az erkölcsi rend elvei rendületlenül állanak és nem is változnak el soha. Akárcsak a számtani, vagy logikai igazságok, — mivel teljesen függetlenek a külső világ elváltozásaitól. A technikai fejlődés nemcsak hogy nem pótolja a vallást, hanem embere *jobban rászorul* a vallásra, mint bárki más, mert különben kicsiszolt agya és szerszámai csak arra lesznek jók, hogy jobban tudjon versengeni és gyűlöletében ártani.

Nincs más *erkölcsi magasság* és nincs más boldogítás, mint az, amely a vallásban és főképp a mi *evangéliumunkban* van lefektetve; olyan szépen mondja róla Goethe: «Haladjon bár az emberi kultúra mindig előbbre, fejlődjenek ám a természettudományok mindig szélesebb körben és mélységben, szélesedjék bár az emberi szellem látóköre, ahogy csak tud: a kereszténység fönsége és erkölcsi kultúrája fölé, ahogy az az evangéliumokban ragyog, nem fog soha emelkedni».

*

Nem is lehet vallástalan csak az olyan, aki *mesterségesen elnyomja* magában ideig-óráig, vagy hosszú évekig a hitet. Főképp a vallás törvényeivel ellenekező életünk és szenvedélyeink azok, amelyeknek érdekében áll a hit száműzése. Előbb lesz a lélek *romlott* s aztán — hitetlen. Beleeszi magát az emberbe az erkölcsi métegy s aztán szeretné, ha vallási igazságokkal nem kellemetlenkednének neki; aztán ámitja magát, talán nem is igazak a vallás tételei, — bár ne lennének igazak!

Bizony el lehet veszíteni, el lehet játszani ezt a nagy kincset!

Találkozhattok alig felserdült fiúkkal, akik néhány «ponyvát» át-böngésztek s a világ hetedik csodája gyanánt kérkednek — hitelenségükkel. Ha nem volna olyan tragikus, mosolyognunk kellene rajta, de mert végtelenül szomorú, hát könnyeket csal a szemünkbe. Nemde, egy Paschal, Pasteaur, Descartes, Newton, Leibnitz, Euler, Volta, Ampiere stb., szóval azok, akik a legmélyebben kutattak itt a földön, — éppen mély vizsgálódásaik miatt hittek; több-ezeréves a vallásos hit, kétezeréves a kereszténység — s most előlépnek tizennyolc éves «fiatalemberek», akik minderre azt mondják: balgaság, tévedés.

Természetesen nem a tudás itt a perdöntő és éppen az a baj! A hit nemcsak tudás — hanem akarat is és Isten kegyelme is. És mi lesz, ha ezek az eltompult akaratú fiúk tényleg elkönnyelműsködik hitüket s elvesztik a legnagyobb értéket?

Okuljunk a *messziről jött*, nagy emberek önvallomásán: Még mint ifjú — írja Musset — az erkölcsi kór által elvesztettem hitemet . . . Az emberi gőg — az önző lelkek bálványá — nem engedte, hogy alázatos bűnvallás és ima jöjjön ajkamra; a lelkemet mondhatatlanul *sivárnak* éreztem, úgyhogy csak a megsemmisülés gondolata tudott némi megnyugvást hozni számomra . . . Szívem hervadt volt, mint a letört virág . . . Anélkül, hogy lelkesedtem volna a rosszért, csak a jót tagadtam. Nem estem kétségbe egészen, de érzéketlenné lett egész valóm . . .» — «Béke, béke — ki ad nekem békét! — kiált fel egy másik. — Tengernyi béke kellene nekem, de hogyan legyen békénk, mikor nincs vezetőnk az úton, mikor a legkisebb vezércsillag sem őrködik felettünk!»

«Ó, higyjétek el — mondja sok évi tapasztalatai után egy harmadik — a természetfeletti világ a lélek természetes légköre . . . Mert ha elveszti a természetfeletti élet titkát, mindjobban közeledik az örvény felé . . . Lassanként kihál belőle a kegyelet, őszinteség, szellem; aztán csakhamar a porban hever, mi több, gyakran — a sárban.» (Schoerer—Bougeaud.)

Azért hát, fiúk, aki a vallást és Istent megveti, mondhat, ígérhet bármit — ne higgyetek neki! Igérjen új világot, boldogságot, ne higgyétek, ha cserébe kiveszi lelketekből a vallást, amelyen eddig jószívetek, reményeitek és örök értékeitek nyugodtak.

Mindezt tudja a cserkészet.

Eszmevilága és gyakorlati élete teljes mértékben beleállít bennünket a vallás áramlataiba. Vallja, hogy nincs jellemnevelés vallás nélkül. Ezért különös örömmel ragad meg minden olyan gondolatot és élményt, amely vallásos érzéssel telíti lelkünket.

Lényegénél fogva elsősorban a *természet ölen* nyom bele lelkünkbe rengeteg vallásos behatást, melyek tisztítják életünket, élményszerűen vallásos megtapasztalással gazdagítják lelkünket. Vigyáz azonban arra, hogy necsak valamilyen természetimádó, langyos áhítat töltsse ki vallásos életünket.

Általában — bár zuhogtatja ránk az érzelmi hatásokat, — hangsúlyozza, hogy a vallás nem érzelem elsősorban, hanem *értelem és akarat*. Örül, ha egy-egy szép ének alatt az elérzékenyüléstől szinte könny reng pilláinkon. Sejtelmesen szól lelkünkhöz a csillagos ég alatt, — de aztán józanul és energikusan bekapcsol bennünket a tételes hit forrásaiba. Mert az érzelem ugyan megindít, de csakhamar elmosódik és így egymaga nem képes a cselekvés állandó és célirányos befolyásolására. Természetszemléletünk tehát necsak fantázia és lelkesedés legyen, hanem a dolgok mélyére néző és értelmi belátáson nyugvó megfigyelés!

Nagyon átérzi a cserkészet azt, amire egyik nagy nevelőnk csak élete végén jutott el: «azt hittem, hogy Isten és vallás nélkül lehet nevelni és lehet becsületes az ember; hosszú évek tapasztalata azonban kigyógyított ebből a tévedésemből».

Ezért a cserkészet *át- és átszövi vallásossággal*, mint valami aranyfonállal, egész életünket. — Egy jól végzett táborozás pl. felér egy jó lelkigyakorlattal. A lélek «virágszedése» a tábor reggeltől estig.

Reggeli imánkat üde pázsitszőnyegen végezzük, együtt a madarakkal . . . Néhol tábori oltár is áll, amelynek miséjéhez vizet a forrásvízből merítettük, hogy most felajánljuk Annak, aki forrást fakasztott ajkunk, de — lelkünk számára is . . . Aki kenyeret adott testünknek és lelkünknek . . . A júniusvégi kalásztenger szelíden ring körülöttünk s a pacsirta épp most emelkedik imádságra. A mi ajkunkon is felcsendül az ének és imádság . . . ima, leborulás, szentáldozás. — Vasárnap egy fokkal áhítatosabb minden, ünnepélyesebb a természet . . . Kasza, kapa, tábori zaj elpihen. Csupa virág az oltár . . . Este együtt vagyunk megint, arccal a kereszt felé fordulunk és hálát adunk . . . De, bánnivalónk is van. Néhány percnyi csend, — lelkiismeretvizsgálat . . .

A kereszt előtt pedig egyideig még ég a mécses, de mindenestre ott virraszt körülötte sok fiatal szív mécsese . . . Úgy ömlik el az egész táboron a vallásos gondolat, mint ahogy az a kereszt onnét a dombról, vagy tisztásról állandóan kiárad a lelkekre . . . Ó, azok a friss virágok! . . . melyeket fiúkezek tettek rá . . . Az a koszorú, melyet fiatal, férfikezek fontak vadvirágból . . . kemény, edzett kezek s most mégis, mily puhák, édesek.

És most hadd dicsőítsünk téged, *tábori keresztjeink!* . . . Ott az erdők mélyén, vagy illatos réteken, szerte az országban. Táborozásaink fehér nyírfakeresztje . . . fenyőkeresztje . . . tölgyfakeresztje. Nem felejthetünk el téged soha! Édes, erős, nevelő hatásod ránkborítottad . . . Imakönyvünk és életszabályunk voltál. Kereszt voltál s mi csak a virágaidat láttuk. Nehéz voltál és csak a — simogatásaidat éreztük. Kereszt voltál és nem űzted el tőlünk az örömet. Töviseid voltak és mi csak a nyugalmat éreztük árnyékodban . . .

Virágjaink elhervadnak rólatok . . . Eső és vihar elkorhaszt benneteket, de emlékeinkben éltek és cselekedeteinkben megdicsőítünk titeket, drága táborakeresztjeink! . . .

AZ ÉLET „CSERKÉSZEI”.

Ránk vár az élet.

Igy peregnék változatos tartalommal a cserkészzetben az évek. Az is lehet, hogy nemsokára már búcsúzol is a cserkészettől, a kedves «második otthontól», ahova mint gyermek léptél be. Azokban a gyermek-cserkészekben milyen őszinte pajtásokot kaptál! Hamarosan úgy érezted magad köztük, mint testvéreid között. Együtt növekedtetek fel. Sok verejtékezésben és felelősségben forrott össze a lelketek, úgyhogy ma már nehezen tudnátok elgondolni fiatal éveiteket egymás nélkül.

Ime azonban! Éppen társaitokról láthatjátok, mennyire elszaladt az idő! Hiszen már évek óta az «*öregcserkészek*» közt vagytok, ahol felserdült lelketeknek megfelelően sok új dologgal bővült a cserkészzet. Elmaradt néhány dolog, amely inkább a gyermek és serdülő ifjú lelkivilágához való. Már tudatosabban élitek át a cserkészzet nagy elveit, mert ez a *lényeg* a cserkészzetben, nem az elnevezés. Hívhatnánk másnak is, nem tudom én: lelki-örjárat-nak, előkészületnek az életre, léleknyitásnak, — mint ahogy a rózsza, akkor is csak illatozzék meleg szíromleveleivel, ha kórónak hívnák. A cserkészzet tíz törvényében, természetszeretetében, emberibb ideáljában, testvériességében stb. most már érett ésszel látjátok a szép élet megszentelt tartalmát.

Csak maradjatok is minél tovább benn a cserkészzetben, míg éveitek és körülményeitek engedik . . .

De már valahol elindult, vagy *küszöbön* is áll már az élet, hogy megfogja kezeteiket és azt mondja: most már vége az előké-születnek, jertek velem . . . Fájó lesz a búcsúzás.

Szeretném fiúk, ha lelketekből egy kicsi részt otthagynátok minden fiúnál, mert ők is sokat adtak nektek szeretetükből s talán nem fogjátok egymást látni sohasem. Meglehet, hogy egyik korán elhal, a másik szerencsétlenség áldozata lesz, a harmadik a hazáért esik el . . . Egyik ügyvéd lesz, a másik napszámos, tudós, vagy iparos; egyik hibáján kívül letörik az életben és ismét egy másik a hírnév magasságaiban tündöklük majd. Nem tudom . . . De fájó a búcsúzás s ha már nem maradhattok együtt, vigyétek el a közös «második otthon és anya» emlékét s szellemét szívetekben és azt az állandóan segítő, egymásnak őszintén örülni tudó lelket, ha néha-néha találkoztok majd az életben.

Egy azonban vigasztaló fiam: *magától a cserkészettől nem kell búcsúznod*. Azt viszed magaddal, mint el nem múló örök életideált és életirányt. Az átítatta a lelkedet lényével és szellemével, eggyé lett veled, mint az átizzított vas részecskéivel a tűz, mint az egy-másba folyó gyertyalángok, mint az egymásba öntött folyadék. Nem lehet levetni a cserkészetet, ha csak a szép és örökértékű lélekhez nem lettél hűtlen. Te azonban fiam ezt nem teszed, te hű leszel a zászlóhoz, amelyre életed és lelked boldogsága van felírva.

Mikor majd választutak elé állít az élet, te nem csak tudod a helyes utat, de rá is lépsz nagy akarattal, szent elhatározással . . . És járod azt, ha küzdőtér is, amelyen csak vérverítéssel szerez-hetsz babért.

. . . És ha majd megállom helyemet, ha megőrzöm lelkemet jó-nak, boldogságkancsónak, Isten gyermekének — azt neked is köszönöm drága cserkészetem, mert tőled kaptam a becsület lovagságát s az élet edzettségét, én drága cserkészetem.

A «Nagy Király» hírnökei.

Úgy van, az élet számára cserkészkedtünk! Nem lehet lenni a cserkészetet, mint eszmevilágot mindaddig, míg a szép és tökéletes élet rajongói vagyunk.

Nincs is szebb annál, mintha valaki a *nagy élet* «cserkészője» és a virágzó élet hírnöke lehet. Mi azok akarunk lenni.

Azok szeretnénk lenni, annak az assisibeli Szentnek, Ferencnek virágos, éneklő, egyszerű, tiszta, de erős lelkével, akit a «Nagy Király hírnökének» neveztek el . . . Az ő szellemével — hiszen, mint mondják, ő volt az első «cserkész» — akarjuk a tökéletes életet szolgálni magunkban és másokban. Mert mindenki «cserkész», aki szent igénytelenségben, természetbe menekülő egyszerű lélekkel, virágot simogató gyengédséggel, az elesetthez lehajló jóssággal, ösztönt megtörő akaraterevével, a lélek és Isten szeretetével jár. Az mind «Isten dalosa», a Nagy Király hírnöke.

*

Ám, más «király», más vezér is van az életben s nekünk választanunk kell! Más zászló, más törekvés is hív táborába és nekünk döntenünk kell! Kitarunk-e a mi édes, üdvöztető Királyunk mellett, ahová elköteleztük magunkat szent lelkesedéssel és fogadalommal, vagy pedig a Sátán igájába hajtjuk-e fejünket?!

Láthatod, hogy az életben tulajdonkép ez a két tábor áll egymással szemben. Két zászló, amely állandó harcban áll. Valahová tartoznod kell!

A Sátán, az Antikrisztus, ott van mindenütt a nagy világban, mint az *ősbűn és minden gonoszság* forrása. Emberi természetünk megrontója, akaratunk nehezéke . . . Táborában tolonganak a gonosz szellemek és minden földi csatlósuk: az ösztön és szenvedély szolgálói, a gyűlölet, önzés és anyagiasság zsoldosai. Nem a szeretet vagy a Vezér tekintélye vitte őket a zászló alá, hanem a

tehetetlenség: borzong a hátuk a Vezér láttán, mert ez elsősorban rajtuk uralkodik zsarnoki szívtelenséggel.

Nem meggyőződés hozta őket ide, hanem a haszonlesés, nem az eszmények, hanem a romlott vágyak. A mézes-mázos szavakkal odacsalogatottak jajszavát elnyomja a tülekedés és ösztönös röhhögés . . . Sehol egy nyugodt hely, valami lelkeség . . . Kegyetlen és elszánt a hangulat, amely bármennyire öl, gyújt és rombol, tudja, hogy győzelemre nem számíthat. Ezért a Vezérnek követői előtt nincs lelkesítő ereje és varázsa, de mivel veszte az ő vesztük is, azért «kénytelenek követni azt, akit gyűlölnék.»

Más a *mi Vezérünk*, más a *mi Királyunk* . . . Ide más szellem hozta az embereket: a Vezér szeretete és eszményisége. Nem szalón-sereg, olyan értelemben, hogy csak jólöltözöttek kérhetnek bebocsájtást. Ellenkezőleg, mérhetetlen sora van itt a szegényeknek, egyszerűeknek, alázasoknak és mindenről lemondottaknak. Nem a boldogok tábora, olyan értelemben, hogy jól megy a soruk és rendezett az anyagi helyzetük, — itt vannak azok is, akik szenvedők, lelki szegények, szegénységet szerető gazdagok s így mégis csak boldogok mind, mert azzá teszi őket a Király egyénisége és a zászló, amelyet szolgálnak, meg a jutalom, aminőt csak az ő Királyuk adhat. Itt nincs tülekedés, egymás tiprása, szitok, zsarnokság — önként jött, lelkileg összetartozók szent hadjárata menetel a táborban . . . És mivel gyűlölet és szenvedély nem viharzik a lelkeken, a szíveken előmlik a béke és a boldogság illata.

Az egyik tábor a földrehelyezett célok hajszájában izzad, a másik is szereti a földi életet, de uralja azt és szolgálatába hajtja, mert nem végső célja. Az egyik tábor szegényei és gazdagjai a földi paradicsom ábrándjával fekszenek neki a harcnak, a másik táboron kiegyensúlyozott lelkeség ömlik el: küzdenek ők is a szebb és igazságosabb életért, de nem tartják a földi jólétet *egyetlen ideálnak* és célkitűzésnek. Az egyik tábor a merőben természeti

ember vágát viszi magával, a másik a jelen élet mellé mindig odaállítja a *természetfölötti rend* világát is.

Az egyik tábor az evangélium nélkül, vagy ellen küzd, a másik az *evangélium szellemében* harcol, az evangéliumért és annak megvalósításáért. Belekiáltja a recsegő-égő világba: Csak benne van megváltás, csak vele van menekvés!

Nekünk tehát fiúk, ott a helyünk a Nagy Király mellett, ahol az ő uralmáért folyik a harc. Mert nem használ itt még oly kitűnő jogrend, vagy állami gépezet: az evangélium lelkisége nélkül nincs megoldás, a társadalmi ellentétekben nincs enyhülés s az égető kérdésekben nincs eligazítás.

Ott a helyünk a Vezér oldalán, aki mellett ki akarunk tartani a bátrak hűségével és az erők rendíthetetlenségével. Nem szabad engednünk, hogy szidják, bántsák, háttérbe szorítsák Őt ott, ahol mi vagyunk!

Igaz, *nehéz*, sokszor: nagyon nehéz a harc . . . Mert a Sátánnak, mint éneкли a költő, «nagy az árnyéka», amelybe meghúzódhatik bűnös élvezet, pénz, és pihenés, — de az Isten körül mindeütt fény, jószág, erény, «mind tiszta-tiszta fény. És fáj a puszta, fáj a szem, fáj a száj, csapzott a haj s az Istennek árnyéka nincsen. Itt nem lehet pihenni, enni; itt nem lehet csak *hősnek* lenni: izzadni, túrni, menni!»

Úgy félek a harctól, úgy utálok a harcot.

Áldom, vágyom a békét.

De harcolni kell mégis, hogy a Sátán katonái
Isten zászlaját . . . szét ne tépjék.

Olyan gyenge vagyok. Hogy kellene vigyáznom

S félnem, hogy elesem!

De kísértésbe menni és lelkemre kell szedni

Új gondokat, új lelkeket dalolva, szívesen.

Jó volna, ha gyávának mondanának. Jó volna

A nyugalmas alázat.

De hősnak kell lenni, mert gátak szakadnak
És égnek, égnek . . . a házak.

Az Úr küld őrnek, papnak, hősnak, orvosnak, katonának.

Jaj, de kegyetlen küldetés!

Jaj, de letenném sokszor e szörnyű terhet. — És

Vinni, cipelni s — *énekelni* kell. (Mentes Mihály.)

Életboldogság.

Vinned kell a terhet és hűnek lenned az eszményekhez, ha szereted *saját boldogságodat*.

Boldogság, boldogság! — a szív piros patakjának buzogatója, vágyak zenéje, szívek álma vagy . . . Óceán vagy, melyben szeretnénk megmerülni, mosoly vagy, melyet mindig kívánunk; olthatatlan vagy, melyet mindig szomjazunk . . . Hányan kergetnek lihegve s hányan néznek utánad sóvár szemekkel, mert eltűntél, talán mindörökre eltűntél.

Csakhogy a boldogsággal úgy vagyunk, hogy ha nagyon hajszoljuk, akkor rendszerint nem érjük el és ha ijedten kémleljük — nem találjuk meg.

Lázás, ideges szórakozásban rohanunk a vélt boldogság felé és álmokat kergetünk magunk előtt olyan szenvedéllyel, mint a játékos a játékszenvedélyt. Csalóka képek hívnak el bennünket az egyszerű, csendes örömek mellől, a becsületes munka mezejéről, a hétköznapi kitartásából s aztán faképnél hagynak, mint a pajkos szellő.

Az életboldogság első szabálya: *ne kalandozzunk* lihegve boldogságkereső utakon. Hiszen a boldogság teljessége nem hivatása a jelen életnek és az élet minden napjának. Ami boldogság adódik számunkra, az saját magunkban, saját környezetünkben, hivatásunkban, becsületes lelkületünkben van. Boldogságnak verejtékezés az ára! A boldogság nem ló, amit láncsal kötözhetünk magunkhoz, vagy korbáccsal kergethetünk magunk előtt.

A boldogság megismeréséhez tudnunk kell továbbá, mi a boldogtalanság, a *szervedés* és a bánat. Sőt, csak az az igazi boldogság, amely szenvedések között született meg, amint a megtört szőlőfürt nedve is «kínos erjedéssel» forr s fájdalomban «szüremlik meg a boldogságos bölcsesség bora». (Sík S.)

Ne higyjük, hogy boldogtalanok vagyunk, mert rengeteg álmunk nem teljesült. A *teljesült vágyak lélektana* az, hogy végül is: teljesíthetetleneket szülnék. Talán éppen azért vagyunk boldogok, mert nem értünk el és nem érthetünk el mindent, amire vágyódunk. Az élet igazolja Shakespeare egyik szereplőjét, aki azért boldogtalan, mert az élet megadott neki mindent, még azt is, amit az aggkor ígérhet, akinek tehát nincs semmi várnivalója és vágya a síron innen. Nagy boldogtalanság az, szinte szerencsétlenség, ha minden ölébe hull az embernek. Akkor aztán jelentkezik a «vágyak vágya»: az unalom, a vágytalanság. Hiszen még oly terveinknél is, amelyekért küzdenünk kellett, inkább a küzdés, az érte való törekvés az, ami boldogít: a «teljesülés első perce már megsápasztja a vágyak aranyát».

Jöjjünk tehát minél hamarább tisztába a boldogság lélektanával: nem mindig *kiszínezett vágyaink* teljesülésében áll a boldogság.

*

Nem tudta ezt — a kínai mese szerint — a kőtörő, aki a sziklás hegyoldalban verejtékezett nehéz munkájában, miközben lent a völgyben fényes aranyiszakkal, ragyogó öltözetben lovagolt a — herceg. Ilyen szeretnék lenni, sóhajtja magában. És íme, vágya beteljesült: herceg lett belőle s nyalkán vágatott lován. Ez igen, — de alig mondja ki, máris nagyon kellemetlenül érzi magát a feszes öltözetben, a rekkenő hőségben s hiába tette le nehéz arany csákóját. Hát mégis csak van hatalmasabb nálam, aki nekem fájdalmat okoz — morcogott magában; miért nem lehetek én olyan hatalmas. És vágya teljesült: Nap lett belőle, mindenki felett állt s diadalmasan

öntötte sugárkévéit a földre, úgyhogy észre sem vette, hogy odalent minden lankadásnak indul s az aszály és tikkadtság rémségében kezüket tördelve kértek az emberek megváltást — a felhőktől.

Szörnyen nekibúsult a mi emberünk, hogy még mindig van hatalmasabb nála s úgy szerette volna, ha ő lehetne az a nagy vigasztaló, akihez az emberek könyörögnek. Ime a másik percben máris esőfelhővé változik s hull a földre az áldás. Jókedvében észre sem veszi a felhő, hogy árvíz önti el a földeket, házakat, úgyhogy az emberek kétségbeesve rimázkodnak: hagyd abba, hiszen tönkre megyünk, elpusztulunk! Csak egy valaki dacolt vígan az árral: a grániterős, hatalmas sziklahegy. Ezen annyira felindult a mi emberünk, hogy most meg szikla akart lenni, mert mégis csak az a legerősebb. Azzá lett. De nemsokára metsző fájást érez az oldalán, lenéz és látja, hogy egy parányi jószág csákánnyal hasogatja az oldalát. Ilyen szeretnék lenni — úgymond —, ami még nálam is erősebb; s ez a vágya is teljesült: kötőre lett belőle.

Körülbelül ilyen az élet. Mert — fájdalom — vannak ugyan helyzetek, melyek telve szenvedéssel, szociális igazságtalansággal, — de ezeken kívül sok elégedetlenségünk és panaszunk forrása az, hogy nem tudtuk *megérteni az életet*, hivatásunkat s nem tudtunk felemelkedni a kiegyensúlyozott lélek életszemléletére. E nélkül pedig semmit sem találunk a maga helyén az életben s magunkat is egyedüllévőknek és boldogtalanoknak érezzük. Ne a kívánságokban éljük ki magunkat, hanem találjuk meg saját hivatásunk és körülményeink boldogságosztó világát! Sokszor gyönyörködünk a partról a víz tükrén sikló idegen csónak láttán s kívánczunk bele. Csak ha benne vagyunk, akkor látjuk, hogy nem ám annyi az egész, hogy nyugodtan ül az ember a csónakban, hanem mélység fölött is ring s erről egy percig sem szabad megfeledkeznie s eveznie, aggódnia kell.

Nem, nem; a boldogság ott van *saját életünk keretei között*. Még ha szürkék is a keretek, de a tartalom, az élet, amellyel ki-

töltjük, boldog és áldott lehet. A boldogság ott van a becsülettel végzett munka küzdőterén, a verejtékben, amelyet céljaidért és a gondjaidra bízottakért hullatsz. A boldogság ezüstpatakja folyik mindannyiszor kicsi hajlékod előtt, valahányszor a lelkiismeret tisztasága, a megelégedés egyszerűsége, a szív jósága és nemessége lakik benned. A boldogság ott csilingel azok ajkán, akiket hálára köteleztél. Ott virul a szívekben, akikre a szeretet tavaszát hintetted és illatozik neked. A boldogság dobogtatja a szívedet, valahányszor arra gondolhatsz, hogy életed nem volt üres pohár, hiú csillogás, hanem serleg, amelyben tiszta gondolatok és cselekedetek gyöngyöztek.

A boldogság ott van a lélek ifjúságában, a férfikor becsületében, a férj hűségében, az atya gondjaiban, a hivatás lángjaiban, az ezüstös haj tiszta emlékeiben . . .

Aztán ott van mindenekelőtt a boldogság napjánál és forrásánál: *Istennél*. Mert törekszünk ugyan a boldogság felé, de a jelen életben igazán elérni nem fogjuk soha. Amennyiben és ameddig lehetséges zavartalan boldogság, az csak az örök boldogság hitével, a vallás nagy reménységeivel és vigasztalásával lehet. Nagyon igaz a bölcs mondás: Akarsz boldog lenni? — egy napig: végy új ruhát; egy hétig: ölj malacot; egy hónapig: nyerj pört; egy évig: házasodj meg; egy életen át: légy becsületes; — örökkévalóságban: légy istenfélő. — És meg kell értenünk V. Károlyt (országában a nap nem nyugodott le), aki utolsó éveiben kolostorba vonult, kertben dolgozott, imádkozott, lelkével foglalkozott: «Egy nap itt több örömem volt — úgymond —, mint a többin együttvéve».

Azért hát tiszta fejjel és kiegyensúlyozott lélekkel nézzetek az élet elébe! Becsüljétek meg az időt; tanuljatok, okuljatok idejében, ti, akik oly szerencsések vagytok, hogy még nincsenek elvesztett éveitek és még nincs siratnivalótok!

Estharangok . . .

Mert eljön az idő, amikor meglepetten mondjátok: Ó, még csak most kezdődött s az a husz-harminc-ötven év hogy elsuhan!

Az élet folytonos *zarándoklás*, akárcsak táborozásaink. Nagy gonddal előkészítjük, megvalósítjuk, de aztán le kell bontanunk a sátrakat, tovább kell vándorolnunk.

Talán éppen akkor üti meg lelkünket ilyen gondolat, mikor a *táborozás* helyére igyekszünk, fel valamelyik erdőtisztásra . . . Teljes pompájában tündöklük a természet a nyári délután aranyában. A lenyugvó nap bíbor-hangulata ring bokron és lélekben. A hegy aljánál tartunk, mikor utolér az alkonyat s vele elnyúlik a lelkünkben is valamilyen vágy és sejtelem . . . A völgyben kis falucska húzódik, a fűzek titokteljesen bámulnak a patak fátyolozott, nesztelen tükrén . . . A toronyban váratlanul megszólal az estharangzó . . . Édes ezüsthang, lágyan ringó imádság . . .

«Estharangok, az estharangok!» . . . Weber gyönyörű költeménye sír a lelkünkben: . . . Fáradtan, élete alkonyán tér vissza falujába az ősz zarándok, aki mint ifjú ment el. Lelke újjá éled, mikor meghallja faluja kis tornyából az estharangszót. Ó, ugyanazok az édes, szép melódiák, mint valamikor. A templom körül a «roppant hársak» épúgy zöldelnek most is, mint régen s a gyermek-sereg, — «szőkék, kedvesek» — a régi sírokon úgy «csicsereg», mint mikor ő is közöttük volt . . .

A gyermekek szótlanul veszik körül és nem tudják elgondolni, hogy «az idegen bácsi mért könnyezik»:

Az estharangok, az estharangok,
Hogy csalogatnak e drága hangok.
Napom lejár,
Az éj leszáll;
Jó lesz aludni; későre jár.

(Weber—Mentes.)

*

Ilyen hangulatban poroszkálunk felfelé a hegyen. Kissé meggyorsítjuk lépteinket, nehogy késésünkkel zavarjuk az alvó tábor.

Alattunk a völgy ködbevesző sötét árnyai, mintha *utánunk húzódo éveink* volnának . . . Most csendült utolsót a kis harang . . . , de mi még imádkozunk.

Mert mindjobban tud imádkozni az ember, ha már évek, évtizedek állanak mögötte . . . Elfárad az ember az úton s oly jó, hogy imádkozni tud: akkor mindig átérzi, hogy egy végtelenül jó Atya vár rá az út végén, jó és irgalmas, és ebben a tudatban még jobba tud lenni, még inkább tud szeretni, szenvedni, megbocsátani, dolgozni és kitartani.

Bizony, valamikor a sötétségbe veszik majd minden, mint ahogy elnyelte az est a völgyet s alig látjuk a felfelé vezető ösvényt. A szívünk már kis táborunk fényére vágy . . . Igen, minél inkább jó életünk estéje, annál inkább vágyódik a szív fényre, melegségre és megpihenésre! Lehetetlen, amire úgy éhezik a szív, annak *valósága* ne legyen valahol! Nem, nem borul ránk sötétség; hiszünk a fényben, a fennmaradásban, az el nem múló világosságban!

Igy hát mindent elvehetsz tőlünk, sötét elmulás, de *«aüket szerettünk, azokat nem!»* Becsületünket, fehér lelkünket, szülőinket, hitvesünket, gyermekeinket, eszményeinket, a sok jó barátot, az erényt, a szívet — ifjúságunkat és szép emlékeinket nem!

Elmerengésünkből még egyszer kiemelkedik egy kép, mintha felénk integetne és utánunk szólna: aztán ne felejtetek el engem!

Drága szép cserkészletünk, nem felejtünk el téged soha! Vigyen bárhova a sors, amikor férfiak leszünk, vagy bárhol vándorolunk, előttünk állsz mindig, a te intő, féltő lelkeddel, táboraiddal, dalaiddal, jószágos, szigorú fegyelmekkel . . . Amint velünk örültél, elérzékenyültél, virágok közt jártál és ég felé emeltél.

Nem felejtünk el téged soha!

Táborhegyén . . .

«Isten veled cserkészetem, életem kedves emléke» — így integetünk majd vissza valamikor fiatalságunk felé, leginkább talán akkor, amikor közeledünk az életcserkészés utolsó táborához.

Táborhegyéről világos kilátás nyílik az életre, a megtett útra. Messze, az út ködbevesző elején, vidám gyermek ugrál, majd dalos fiú, aztán meglett ifjú . . . Ime, már mint férfi jön. Most mintha lassudnának a lépései, de azért jön, már jóval túl van az út felén . . . Nem csügged, mert reménység húzza a napfényes hegycsúcs felé, hol forrás várja és megpihenés:

«Annyit bolyongtam a zord világban
El is fáradtam a bolyongásban.
Most már megállok:
Fáradt zarándok . . .
Légy áldott, szent város, ezerszer áldott!»

Itt is áll már a zarándok «a hegyen épült város» falai alatt, a mennyei Jeruzsálem kapui előtt. Fáradt szemei előtt megtáruul az Isten városának fényessége: «És a városnak nincs szüksége napra, sem holdra, mert az Isten fényessége világítja meg azt . . . És kapui nem tétetnek be nappal, mert nem leszen ott éjszaka . . . És látni fogják az Isten orcáját és homlokaikon lesz az ő neve, mert az Úr világosítja meg őket és uralkodni fognak örökkön-örökké.» (Sz. János, Jelenések könyve.)

Ez lesz az örök táborozás, ahol nem lesz táborbontás és zarándoklás fáradtságos utak felé, hanem boldog célbaérés és megpihenés az Élet vizeinél, az Isten szívében.

*

Bizonyára eljön az idő, mikor majd magunkra ismerünk ebben a zarándokban . . .

Milyen jó is, fiúk, hogy még szolgálhatjuk a halhatatlan életet és időnk van az értékgyűjtésre! Ne könnyelműsködjünk és ne hunyókáljunk, hanem férfias akarattal menjünk a cél felé, amelyet a dicsőség és halhatatlanság fénye övez! Ne gyáváskodjunk az úton, vért és verítéket hullatni is merjünk, biztatásért az égre tekintsünk!

Nagy dolog lesz az ellenkező áramlatok között híven, áldozatosan kitartani az úton. Nagy dolog hinni a hitetlenek közt, bízni a csüggedők közt, jellemesnek lenni gyávák közt, énekelni az eltompultak közt, imádkozni káromkodók közt, fénynek lenni a sötétségben, élni — temetőben.

Nagy dolog, de szent dolog, fönséges dolog!

«Boldog, aki a Célra kilát,
S ahol marasztják, meg nem áll ott...
Ki nem néz vissza, százszor áldott!...

A félúton te sohse állj meg,
Járd meg... a magaslatokat.
Odafönnt az utolsó dombnál,
Valaki szentelt pálmát osztogat...

... Csak vissza ne, vissza ne!
Ki nem néz vissza, százszor áldott!»

